

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 6 · 13. oktober
Sesjonen 2020–2021

Møte tirsdag den 13. oktober 2020 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 6):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet), og om endringer i midlertidig lov 12. juni 2020 nr. 62 om kompensasjonssytelse for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet sin inntekt som følge av utbrudd av covid-19 (Lovvedtak 1 (2020–2021), jf. Innst. 18 L (2020–2021) og Prop. 140 L (2019–2020))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 (Lovvedtak 2 (2020–2021), jf. Innst. 23 L (2020–2021) og Prop. 145 L (2019–2020))
3. Innstilling fra Stortingets presidentskap om fordeling til komiteene av rammeområder med budsjettkapitler og utkast til romertallsvedtak vedrørende forslaget til statsbudsjett for 2021 (Innst. 1 S (2020–2021))
4. Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til Nordisk råd (Innst. 22 S (2020–2021))
5. Redegjørelse av helse- og omsorgsministeren om status for arbeidet med koronapandemien (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
6. Redegjørelse av arbeids- og sosialministeren om Granskingsutvalgets rapport om EØS-saken, NOU 2020: 9 (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
7. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) (Innst. 389 L (2019–2020), jf. Prop. 89 L (2019–2020))
8. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsborgerloven (krav om ferdigheter i norsk muntlig) (Innst. 390 L (2019–2020), jf. Prop. 98 L (2019–2020))
9. Interpellasjon fra representanten Trine Skei Grande til kunnskaps- og integreringsministeren: «I løpet av den tidlige perioden av covid-19-pandemien var det tydelig at en del av den generell offentlig informasjon ikke rakk ut til hele befolkningen. Blant annet så viste det seg at innvandrere og minoritetmiljøene ikke var godt nok informert. Det er tydelig at regjeringen allerede har påbegynt sitt arbeid med å forbedre informasjonen rettet mot minoriteter gjennom bevilgninger og prosjekter. Det er bra. Men det hadde vært nyttig å vite hvor langt den har kommet i arbeide og hvordan veien videre er på dette området. Hvordan kan regjeringen bedre nå ut med denne type viktig informasjon til innvandrerbefolkningen, og hvordan vil regjeringen arbeide videre beredskapsmessig med å bøte på de svakhetene som viste seg på informasjonssiden rettet mot minoriteter og innvandrerbefolkning tidlig i pandemien?»
10. Interpellasjon fra representanten Bjørnar Moxnes til kunnskaps- og integreringsministeren: «Vi trenger barnehager med god bemanning og kvalitet til barnas beste, ikke en barnehagesektor der eiere kan berike seg på fellesskapets midler bevilget til barnehagene. Allerede i 2018 uttalte regjeringa at dagens regelverk er utdatert, men regjeringa har flere ganger utsatt varslede endringer. Den 11. juni 2020 skrev kunnskapsministeren at regjeringa ønsker at pengene kommersielle barnehager får, kommer barna til gode, men barnehageeiere henter ut millioner fra den offentlig finansierte sektoren på ulike måter. Klassekampen har nylig hatt en artikkelserie om barnehager som investeringsobjekter, hvor de har omtalt hvordan barnehageeiendom bygd på billige kommunale tomter har blitt solgt til internasjonale fond for milliarder. Hva vil statsråden gjøre når barnehageeiere henter millioner ut og vekk fra barnehagesektoren, og hva er status for regjeringas arbeid med endringer i barnehageloven?»
11. Interpellasjon fra representanten Kjersti Toppe til helse- og omsorgsministeren: «Ny journal- og samhandlingsløsning for helsetesta, Akson, vil bli landets største digitaliseringsprosjekt. Både fagprofesjonar og IT-miljø meiner Akson er feil løysing. Akson blir også kritisert av Nasjonalt senter for e-helseforskning (NSE). Gjennom media er det gjort kjent at deleigarar i konsultentselskapet PwC gjennom fleire år har fått opptre som statens representant og prosjektleder i utreininga av Akson-prosjekt. PwC fekk også konkurrere om anbod som dei sjølv var med på å utgreie. Direktoratet for e-helse har til og med leigd PwC-konsulentar til å handtere og svare på medias spørsmål om Akson. Tilliten til både Direktoratet for e-helse og Akson-prosjektet er dermed svekka. Stiller regjeringa seg bak e-helsedirektoratet sin konsulentbruk, og vil regjeringa ta initiativ til ei

ekstern gransking av direktoratets roller og praksis, med utgangspunkt i Akson-saka?»

12. Interpellasjon fra representanten Sveinung Sten-
sland til helse- og omsorgsministeren:

«Målet med fritt behandlingsvalg er mer valgfrihet for pasientene, reduserte ventetider og å stimulere de offentlige sykehusene til å bli mer effektive. Stadig flere benytter seg av ordningen for å få lavere ventetider og valgfrihet, også under koronapandemien. Økningen viser at ordningen er til god nytte, også under pandemien. Gjennom fritt behandlingsvalg får private leverandører som tilfredsstillende bestemte krav, mulighet til å yte spesialisthelsetjenester mot betaling fra staten. Ordningen ble innført av hensyn til pasientene, for å redusere ventetiden og utnytte ledig kapasitet. Om lag 50 leverandører er godkjente for fritt behandlingsvalg, og bare i første tertial 2020 benyttet nærmere 6 000 pasienter seg av ordningen.

Hva vil statsråden gjøre for å videreutvikle fritt behandlingsvalg slik at enda flere pasienter kan dra nytte av ordningen, uavhengig av koronapandemien?»

13. Referat

Statsråd Bent Høie overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Nicholas Wilkinson vil fremsette et representantforslag.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:01:20]: Audun Lysbakken, Karin Andersen og jeg selv fremmer et forslag om å fjerne de uverdige og kunstige begrensningene på stomiutstyr.

I denne helt spesielle saken ser vi at enkeltfamilier får så enorme ekstraregninger hver måned at jeg frykter at det går ut over barns rett til helsehjelp. Derfor ber jeg om at forslaget hastebehandles etter § 39 c i forretningsordenen.

Presidenten: Representanten Arild Grande vil fremsette et representantforslag.

Arild Grande (A) [10:02:05]: På vegne av representantene Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen, Elise Bjørnebekk-Waagen og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag om å stramme inn innleieregelverket, fjerne generell adgang til midlertidige ansettelser, tydeliggjøre arbeidsgiveransvaret samt styrke den offentlige arbeidsformidlingen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Presidenten vil gjøre oppmerksom på at sak nr. 3 på dagens kart ikke har ligget ute i den reglementsmessige tid, dvs. 48 timer, jf. forretningsordenens § 46. Presidenten vil likevel foreslå at saken tas under behandling. – Ingen innvendinger er kommet mot dette, og det anses vedtatt.

Videre vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:02:52]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet), og om endringer i midlertidig lov 12. juni 2020 nr. 62 om kompensasjonstiltak for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet sin inntekt som følge av utbrudd av covid-19 (Lovvedtak 1 (2020–2021), jf. Innst. 18 L (2020–2021) og Prop. 140 L (2019–2020))

Vetle Wang Soleim (H) [10:03:27]: Jeg vil på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti levere inn forslag til lovanmerking til den angjeldende saken:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerking:

Under II § 4 antas at det tilføyes følgende overskrift: § 4 *Avkorting mot inntekt*

Under III antas at det tilføyes følgende annet ledd annet punktum:

Endringen i § 13 annet ledd trer i kraft straks.»

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:03:49]

Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 (Lovvedtak 2 (2020–2021), jf. Innst. 23 L (2020–2021) og Prop. 145 L (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:04:06]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om fordeling til komiteene av rammeområder med budsjettkapitler og utkast til romertallsvedtak vedrørende forslaget til statsbudsjett for 2021 (Innst. 1 S (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [10:04:22]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til Nordisk råd (Innst. 22 S (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [10:04:31]

Redegjørelse av helse- og omsorgsministeren om status for arbeidet med koronapandemien (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)

Statsråd Bent Høie [10:04:52]: Jeg vil takke for anledningen til å redegjøre for Stortinget om status og håndtering av koronapandemien.

Siden statsministerens redegjørelse 19. juni har situasjonen utviklet seg videre. Det er derfor naturlig å orientere Stortinget om situasjonen på nytt.

Koronapandemien er den alvorligste krisen Norge har opplevd siden andre verdenskrig. Pandemien og smitteverntiltakene som ble iverksatt, har hatt store konsekvenser for alle deler av samfunnet. Covid-19-pandemien har fra starten av vært en nasjonal hendelse som har rammet nær sagt alle deler av samfunnet, og krisehåndteringen har vært løftet til regjeringen.

I disse dager er det sju måneder siden de mest inngrepene tiltakene i fredstid ble innført i Norge. Ved en stor felles dugnad lyktes vi med å få ned smittetallene. Da juni kom, var det fortsatt smitte i Norge, men på et lavt nivå. De fleste av tiltakene som ble innført 12. mars og i dagene etter, kunne gradvis oppheves. Også i Europa var smittetallene i de fleste land kommet ned på et mye lavere nivå enn på lenge. Vi kunne derfor oppheve karanteneplikten fra flere land utover sommeren. Men i verden for øvrig var smitteutviklingen svært bekymringsfull.

Da vi stengte ned landet i mars, var det ca. 100 000 som var bekreftet smittet på verdensbasis. Da statsministeren redegjorde for Stortinget i juni, var ca. 7 millioner mennesker bekreftet smittet. I dag er det over 36 millioner som er bekreftet smittet over hele verden. Mer enn én million mennesker er døde av covid-19. Dette er en skremmende og svært alvorlig situasjon.

De norske tallene står fortsatt i kontrast til situasjonen i mange andre land, som har rask stigning i smitte. Per i dag er mer enn 15 500 bekreftet smittet, og 276 er døde på grunn av covid-19 i Norge. Vi har lavere smittetall enn vi ser ellers i Europa, selv om vi også har hatt en økning etter sommeren. Men situasjonen kan fort endre seg. Vi har sett i flere andre europeiske land og også i våre naboland at det kan skje.

Den første forsiktige gjenåpningen av samfunnet startet allerede i april. Etter det har vi åpnet opp gradvis og kontrollert. Hele veien har vi fulgt nøye med på utviklingen for å beholde kontrollen. Den 7. mai vedtok regjeringen en langsiktig strategi og plan for håndtering av koronapandemien og justering av tiltak. Målet med strategien var å holde smittespredningen under kontroll. I strategien skisseres det bl.a. hvilke prinsipper som må legges til grunn for justering av tiltak, og hvilke forutsetninger som må være til stede før justering av smitteverntiltak besluttes.

Strategien ble fulgt opp med en beredskapsplan for smitteverntiltak som kan iverksettes ved økt smittespredning. Beredskapsplanen kom 10. juni og har hele tiden vært et godt grunnlag for raske beslutninger og riktig respons når det har vært nødvendig.

Noen grunnleggende tiltak har hele tiden ligget i bunnen. Det er å holde én meters avstand, holde oss hjemme når vi er syke, og å vaske og sprite hendene.

Ved de lokale utbruddene i høst er tiltakene iverksatt med utgangspunkt i beredskapsplanen – både nasjonalt og lokalt.

Fra 15. juli åpnet regjeringen for reiser til og fra land i Schengen- og EØS-området som hadde en tilfredsstillende smittesituasjon uten karanteneplikt. Regjeringen fastsatte objektive kriterier for smittenivå i EU- og EØS-land. Reisende fra land som oppfylte kriteriene til såkalte grønne land, ble unntatt fra karanteneplikten. Folkehelseinstituttet fikk i oppdrag å vurdere smittenivået ukentlig, basert på disse kriteriene. Øvrige land ble definert som røde land, hvor kravene til karantene ble videreført. Vi arbeider tett sammen med de nordiske landene om dette, spesielt med Danmark. I Norden vurderes smittesituasjonen på regionalt nivå.

Gjennom hele sommeren holdt smittesituasjonen seg på et lavt nivå. Vi så den samme utviklingen i Europa og i Norden. Flere land og regioner ble grønne. I slutten av juli kom det lokale utbrudd flere steder i landet. Dette var ventet og beskrevet som en sannsynlig utvikling i det som heter scenario 1 i regjeringens strategi. Så lenge smitten er i samfunnet og en ikke har oppnådd immunitet gjennom vaksinasjon, vil smitten blusse opp enkelte steder.

I Oslo ble mange mennesker smittet etter å ha festet sammen. 69 kommuner jobbet hardt for å følge opp passasjerer som hadde blitt smittet på hurtigruten. I Sveio og i Moss ble det meldt om mange tilfeller.

Det var fortsatt lite smitte i Norge som helhet, men økningen lokalt var likevel bekymringsfull. Vi så også at smitten økte i mange land som tidligere hadde hatt kontroll på viruset. Flere land begynte å stenge ned – der de tidligere hadde åpnet opp. Grønne land og regioner ble igjen røde.

I Norge hadde vi lav smitte gjennom sommeren. Derfor fikk vi ikke testet effekten av testing, isolasjon, smittesporing og karantene, ofte omtalt som TISK, i kombinasjon med nettopp strenge lokale tiltak som ble innført for å slå ned lokale utbrudd. Dette gjorde det nødvendig å bremse for å beholde kontrollen.

Utfordringen var å hindre at smitten økte så mye at vi igjen måtte stenge skoler, sykehjem og arbeidsplasser. Det betyr at andre ting ble satt på vent. Planen var at gjenåpningen av samfunnet skulle fortsette utover sensommeren og høsten, dersom smittesituasjonen gjorde det mulig. Smittesituasjonen endret seg, og gjenåpningen ble derfor ikke mulig. Vi måtte først få testet at strategien med å slå ned utbrudd lokalt virket tilstrekkelig til å beholde kontrollen. Så vi åpnet likevel ikke for arrangementer med 500 personer fra 1. september, men beholdt grensen på 200 personer. Vi åpnet heller ikke for verken trening, kamper eller konkurranser i breddeidretten for voksne fra 1. september.

Vi så at lokale utbrudd kunne spores både til private fester og serveringssteder, og vi strammet inn på noen områder. Fra 9. august ble det forbudt å servere alkohol etter midnatt over hele landet. I ukene etter skjenkestoppen gikk antall smittede kraftig ned, både på private fester og serveringssteder.

Ferietiden nærmet seg slutten, og det var skolestart. Det ville bli trangere på kollektivtransporten i de store byene. Regjeringen oppfordret flest mulig til å gå eller sykle til jobb og skole. Vi oppfordret alle arbeidsgivere om å legge til rette for bruk av hjemmekontor og forskyve arbeidstiden når det lot seg gjøre, for å unngå reiser i rushtiden.

Hvorfor økte smitten? Mange mente at det skyldtes at vi åpnet for reiser til og fra andre land. Økt reiseaktivitet er bare en del av forklaringen. Det viste seg at bare en mindre del av de smittede kunne spores direkte til utlandet.

Som en del av bremsingen anbefalte regjeringen likevel norske innbyggere å unngå unødvendige reiser til utlandet. Dette skyldtes også at smittesituasjonen endret seg raskt i mange europeiske land. Flere kunne risikere å reise til et grønt land, men ende opp med karantenekrav når de kom hjem. For å tydeliggjøre regjeringens anbefaling ble alle land som tidligere var grønne, definert som gule fra 12. august.

Den 9. august åpnet Bergen en teststasjon på Flesland. I et møte med de aktuelle kommunene 10. august signaliserte Helsedirektoratet, etter avklaring med regjeringen, at staten tok sikte på å kompensere kommunene for kostnader til drift av teststasjoner. Første teststasjon etter dette var i gang 12. august. Deretter ble det raskt etablert teststasjoner på utvalgte flyplasser,

havner og grenseoverganger, slik at reisende enkelt kunne teste seg når de kom til landet.

Den 21. september foreslo regjeringen overfor Stortinget en øremerket tilskuddsordning for å dekke kommunenes kostnader til slike testsentre. Reisende som kom fra røde land, ble pålagt å bruke munnbind på vei til stedet der de skulle være i karantene. Det ble ikke åpnet for innreise fra land utenfor EU- og EØS-området.

I midten av august forverret smittesituasjonen seg fordi det oppsto flere større lokale utbrudd. Indre Østfold kommune hadde innført omfattende tiltak for å slå ned et stort utbrudd. Det var også store lokale utbrudd i Oslo og flere andre steder. Fra mandag 17. august anbefalte regjeringen munnbind i kollektivtrafikken i Oslo kommune og i bo- og arbeidsmarkedsregionen Indre Østfold. Anbefalingen gjaldt bare når det var umulig å holde én meters avstand.

I landet som helhet har det vært relativt lave smittetall sammenliknet med andre land. Likevel har lokale utbrudd ført til at antall smittede har økt jevnt utover høsten. Men vi har også erfart at lokale utbrudd har blitt slått ned som følge av en stor innsats i kommunene. I Bergen kommune var det et stort utbrudd for en måned siden. Kommunen tok resolutt grep og satte inn strenge tiltak. Tre uker senere var utbruddet slått så langt ned at kommunen igjen kunne åpne opp.

Disse erfaringene er avgjørende for at regjeringen nå har begynt å lette på flere nasjonale tiltak, samtidig som vi har lagt til rette for sterkere tiltak ved lokale utbrudd. Det kommer jeg tilbake til.

I det siste har situasjonen i Oslo vært bekymringsfull. Det har vært flere utbrudd. Antall smittede økte betydelig flere uker på rad. I tillegg er det mange smittetilfeller hvor det ikke har vært mulig å spore hvor man er blitt smittet.

Jeg er glad for at Oslo 28. september innførte flere strenge tiltak for å slå ned smitten i byen. Også kommunene rundt hovedstaden fulgte raskt opp og fastsatte egne tiltak som støtter opp under tiltakene til Oslo. Vi håper at de lokalt forankrede tiltakene vil gi effekt, men både Oslo kommune og helsemyndighetene følger nå nøye med på utviklingen.

Smittesporing er viktig for å holde smitten nede. Som et hjelpemiddel ble Smittestopp-appen lansert i april. To måneder senere deaktiverte Folkehelseinstituttet Smittestopp-appen og slettet alle personopplysninger. Grunnen var at Datatilsynet hadde varslet vedtak om midlertidig forbud mot å behandle personopplysninger knyttet til Smittestopp. Stortinget vedtok i tillegg føringer for samtykke. Derfor har vi nå valgt å gå videre med en helt ny løsning som er basert på rammeverket til Google og Apple. Den nye appen kan bare brukes til

varsling til personer som har vært i mulig nærkontakt med en som er smittet, ikke til forskning og analyse.

Med Smittestopp mistet vi et verktøy som kunne gitt oss nyttig kunnskap om smittespredningen og befolkningens bevegelser, noe som ville vært et godt grunnlag for enda mer målrettede smitteverntiltak. Den nye løsningen vil ikke gi oss den samme informasjonen, men vil være et nyttig verktøy for å kunne varsle nærkontakter raskere. Målet er å kunne tilby befolkningen den nye appen i løpet av høsten, men vi må også her være forberedt på at det kan være utfordringer og skje utvikling av løsningen underveis. Det er også erfaringene fra de landene som har tatt denne løsningen i bruk. Jeg oppfatter at dette vil være en løsning som ivaretar Stortingets vedtak.

Regjeringen følger godt med på smittetallene nasjonalt og lokalt. Nasjonalt har antallet meldte smittede gått opp siden begynnelsen av august, fra omtrent 300 tilfeller i august til 800–900 tilfeller per uke nå. Bildet har vært preget av mange lokale utbrudd og store geografiske variasjoner i smittesituasjonen rundt om i landet. Den 30. september besluttet vi derfor å lette på enkelte nasjonale smitteverntiltak med virkning fra 12. oktober. Samtidig må kommunene vurdere strengere tiltak lokalt der smittepresset er høyt.

De fleste steder i landet har vi god kontroll på smittesituasjonen. Samtidig som noen kommuner har hatt en tøff tid med utbrudd, smittesporing og lokale tiltak, er det mange kommuner som verken har eller har hatt smitte. Men kommunene har vist at de sammen med befolkningen kan ta kontrollen tilbake. Regjeringen har derfor gjennomført flere lettelser nasjonalt – mot at kommuner som får smittespredning, strammer inn lokalt:

Vi har gjenåpnet for normal trening for breddeidrett for voksne over 20 år i tråd med idrettens egen plan for faseinndelt gjenåpningsprosess.

Publikum kan sitte på annethvert sete der det er fastmonterte seter.

Den nasjonale skjenkestopp ble opphevet natt til i dag. Men serveringssteder med skjenkebevilling må fortsatt holde oversikt over hvem som er til stede.

Det åpnes for utendørsarrangementer med inntil 600 personer til stede samtidig, fordelt på kohorter med inntil 200 personer.

Dersom smitten øker eller det oppstår lokale utbrudd, må kommunene vurdere om det er behov for tiltak som skjenkerestriksjoner, og om breddeidretten for voksne bør ta pause fram til smitten er under kontroll, slik Oslo kommune har fattet vedtak om.

Regjeringen sendte 21. september ut et nytt rundskriv til kommunene som en hjelp til raskt å kunne fatte nødvendige vedtak, f.eks. forbud mot sammenkomster over en viss størrelse eller andre tiltak som begrenser

sosial omgang mellom folk. Rundskrivet har en oversikt over anbefalte lokale tiltak ved utbrudd og det juridiske grunnlaget for disse samt veiledning om hvordan kommunale vedtak kan utformes. Rundskrivet ble oppdatert i forbindelse med ikrafttreddelsen av de nasjonale lettelsene 12. oktober.

Det er kommunene som står fremst i kampen om å slå ned smitten. Kommuner som har opplevd smitteutbrudd, har gjort en kjempeinnsats med å håndtere dem. Fordi kommunene har vært raske med å innføre lokale tiltak og kommunisert godt med innbyggerne, har vi til nå beholdt kontrollen.

God kommunikasjon til befolkningen er svært viktig for å fremme oppslutning om smitteverntiltakene.

I høst er testkapasiteten økt betydelig både i helse-regionene og i kommunene. Vi har testet mange flere, og vi har raskt fått kontroll over spredningen.

Kommuner som har opplevd smitteoppblomstring, har fulgt en klar oppskrift. Tydelig ledelse og raske avgjørelser står øverst. Deretter handler det om effektiv smittesporing, og at flest mulig nærkontakter testes raskt.

Kommunene må ha nok personell i beredskap, og de må raskt kunne varsle befolkningen gjennom media. De må også kommunisere utad på en måte som skaper tillit og motiverer innbyggerne til å følge reglene.

Ingen vet hvilken kommune som rammes neste gang. Alle må være forberedt på utbrudd. Heldigvis har vi fått mye verdifull erfaring fra de kommunene som har håndtert utbruddene. Dette er erfaringer som andre kommuner nå drar veldig stor nytte av, og som kan redde liv og spare samfunnet for store kostnader. Vi bidrar til at disse erfaringene deles, og gjør dermed kommunene bedre forberedt i forkant.

Kommunene som står i dette, får god hjelp av de nasjonale helsemyndighetene. Vi har bl.a. etablert et nasjonalt smittesporingsteam ved Folkehelseinstituttet som bidrar i dette arbeidet.

Helsemyndighetene følger situasjonen nøye. Dersom utviklingen skulle tilsi det, vil vi raskt kunne komme med nye nasjonale tiltak.

Regjeringen vil følge opp Stortingets vedtak om å offentliggjøre det faglige grunnlaget for nye smitteverntiltak før de annonseres, fra og med denne uken.

Vi skal beholde kontrollen på smitten og slå ned lokale utbrudd når de oppstår. Det er et overordnet mål. Det innebærer at kommunene må sikre at de har tilstrekkelig kapasitet til testing, smittesporing, overvåking og etterlevelse utover høsten og vinteren. Helsedirektoratet leder et innsatsteam som skal gjennomgå alle ledd i testsystemet, slik at vi sammen skal klare dette store arbeidet.

Kommunene står fortsatt overfor store utfordringer. I april ble kommunene bedt om å etablere en ukentlig

testkapasitet på prøvetaking tilsvarende et nivå på 5 pst. av kommunens innbyggere. Den økte kapasiteten skulle etableres gjennom en gradvis opptrapping og være på plass fra august 2020.

I midten av september rapporterte Helsedirektoratet at kommunene var i stand til å teste 1,5 pst. av befolkningen per uke, og at de – med noen få unntak – kunne øke kapasiteten til å teste 5 pst. av befolkningen for en periode. Per i dag er mer enn 1,1 millioner tester utført.

Tilgjengelighet på personell er en stor utfordring for kommunene. Kommunene bør vurdere hvordan de eventuelt kan benytte seg av annet personell enn det de disponerer til daglig, og legge planer for dette.

Helsepersonelloven legger til rette for å benytte annet personell enn helsepersonell, forutsatt at de får nødvendig opplæring og veiledning. Flere kommuner er godt i gang med dette arbeidet. Det er vedtatt flere midlertidige regelverksendringer for å lette og forenkle situasjonen for en rekke yrkesgrupper i helsetjenesten. For eksempel kan siste års helsefagstudenter få lisens og bidra i en mobilisering ved smitteutbrudd.

Regjeringen anbefaler at kommunene rekrutterer personell til å opprettholde beredskapen – i første omgang fram til sommeren 2021.

Direktoratet har også etablert et helsepersonellregister der over 7 500 personer har registrert seg som tilgjengelig for kommuner og helseforetak.

Sivilforsvaret og de frivillige har gitt viktige bidrag i håndteringen av pandemien.

Regjeringen forstår at mange kommuner er bekymret for egen økonomi, og at de derfor kan være tilbakeholdne med å iverksette alle disse tiltakene. For å redusere denne usikkerheten sendte kommunal- og moderniseringsministeren og jeg brev til alle landets ordførere 4. september. I brevet skriver vi at regjeringen tar sikte på å dekke alle nødvendige kostnader i kommunesektoren med oppfølging av TISK-strategien og særskilte smittevernstiltak i 2020 og i 2021. Vi skriver også at regjeringen vil vurdere særskilt kompensasjon til kommuner som har hatt store ekstrautgifter som følge av lokale smitteutbrudd.

Denne lovnaden har vi fulgt opp i Prop. 142 S for 2019–2020, som ble lagt fram 21. september. Der foreslår vi å bevilge 500 mill. kr til kommuner som har hatt særlig store utgifter som følge av utbrudd.

Regjeringen har nedsatt en arbeidsgruppe som skal avdekke hvilke konsekvenser koronapandemien har for kommunene. Regjeringen vil komme tilbake til behov for eventuell ytterligere kompensasjon til kommunesektoren for de koronarelaterte ekstrakostnadene i omgrupperingen for 2020.

Vi har også informert kommunene om at regjeringen vil legge fram et tilleggsnummer til 2021-budsjettet

i løpet av november, med foreløpige anslag for merutgifter og mindreinntekter for kommunesektoren i 2021 med tilhørende bevilgningsforslag.

Jo tidligere testsvar, dess tidligere kan vi sette inn tiltak. Vi vurderer derfor muligheten for raskere testløp og bruk av hurtigtester for å øke testkapasiteten og få raske svar – til en lavere pris. Helse Sør-Øst har allerede inngått kontrakt om 3 millioner hurtigtester og opsjon på 2 millioner til. Spytprøver, som nå testes ut i Oslo, og hurtigtester vil kunne lette arbeidet i kommunene og for helseforetakene betraktelig.

Om lag halvparten av kommunene har nå tatt i bruk digitale verktøy for smittesporing, og flere steder er det mulig å bestille koronatest digitalt. Fylkesmennene har bidratt med skjønnsmidler for å få dette på plass flere steder og koordinerer at kommuner i samme område kan bruke like verktøy. På nasjonalt nivå er prøvesvar til innbyggere og helsepersonell gjort raskt tilgjengelig via helsenorge.no og kjernejournal.

Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Direktoratet for e-helse samarbeider nå om digitale løsninger for bedre deling av data for å sikre bedre overvåking, herunder varsling til kommunelegene. Et nasjonalt smittesporingsteam er under oppbygging i Folkehelseinstituttet. Teamet bistår kommunene i smittesporingsarbeid og vil være viktig for å hindre spredning av smitten i kommuner med utbrudd, spesielt når flere kommuner er berørt.

Koronapandemien er i stadig utvikling og følges nøye av helsemyndighetene. Det er en løpende vurdering hvorvidt man skal ha en rettslig regulering eller anbefalinger på nasjonalt nivå. Det avgjørende er hvordan smittesituasjonen er til enhver tid. Rettslige tiltak i form av plikter og forbud for å hindre smittespredning i Norge må ha hjemmel i smittevernloven § 1-5. Det innebærer at tiltak må være basert på en klar medisinsk faglig begrunnelse, være nødvendig av hensyn til smittevernet og framstå tjenlig etter en helhetsvurdering. Ved iverksettelse av smitteverntiltak skal det legges vekt på frivillig medvirkning fra den eller de tiltakene gjelder.

Karantenereglene har vært et gjennomgående nasjonalt tiltak under hele pandemien. Reglene er endret flere ganger i tråd med smittesituasjonen. Det har også vært ulike regler for innreisekarantene og smittekarantene. De hyppige endringene har bidratt til at karantenereglene er blitt oppfattet som uoversiktlige og kompliserte. Regjeringen har derfor forenklet og tydeliggjort karantenereglene i covid-19-forskriften fra 14. september.

Regjeringen arbeider også videre med å gjennomgå hele covid-19-forskriften med tanke på forenklinger og forbedringer.

Det pågår også en prosess i EU for ytterligere å styrke koordinering av reiserelaterte tiltak. Prosessen ser ut til å munne ut i en ny rådsanbefaling. Norge har stilt seg positiv til dette initiativet. Dette vil kunne skape forutsigbarhet for landene og hindre ubegrunnede hindringer. Samtidig er det opp til nasjonale myndigheter å vurdere risikobildet og beslutte tiltak ut fra nasjonale forhold.

Pandemien medførte at mange helse- og omsorgstjenester fikk redusert åpningstid eller ble stengt. Dette rammet sårbare grupper, særlig utsatte barn og unge. Mange av dem som var sårbare fra før, er blitt mer sårbare i denne tiden. Samtidig viste aktørene i helse- og omsorgstjenesten stor evne til omstilling under pandemien. Tjenester som før krevde fysisk oppmøte, ble raskt flyttet over på digitale plattformer og hjem til pasienten. Det har vært en markant vekst i bruk av videokonsultasjon, velferdsteknologi og nettbaserte behandlingsprogram. Utvidet bruk av digitale helse- og omsorgstjenester bidro til at mange kunne opprettholde sitt tilbud til pasienter og brukere gjennom pandemien.

Vi må forsøke å unngå at pandemihåndteringen går ut over viktige tjenester i kommunene. Det gjelder ikke minst tjenester til barn og unge som strever, til eldre og til mennesker som strever med psykiske lidelser og rus.

I vår innførte vi besøksstans på sykehjem og sykehus for å hindre spredning av smitte blant dem som er mest utsatt. Både beboere, pasienter og pårørende opplevde besøksstans som en stor belastning, med ensomhet og isolasjon. Da vi fikk kontroll på smittespredningen i vår, åpnet vi opp for besøk igjen.

Fylkesmennene rapporterte at mange gjorde en flott innsats med å legge til rette for besøk og åpne opp avlastnings- og aktivitetstilbud. Men fortsatt praktiseres reglene unødvendig strengt noen steder, med strenge begrensninger for når og hvor ofte besøk kan mottas, og hvor lenge besøket kan vare.

Jeg vil presisere at slike tiltak bare kan forsvares for å begrense alvorlig smittespredning. Pasienter og beboere skal kunne få besøk av sine nærmeste. Fylkesmennene følger nå opp kommuner som har for strenge regler for besøk. Samtidig har vi gjort nasjonale anbefalinger for besøksordninger enda klarere for å ivareta menneskers behov for besøk og sosial omgang med andre.

Besøksstansen ble innført ved helseinstitusjoner og ikke i private hjem. Dessverre ser vi nå at mange kommuner også innførte besøksstans i omsorgsboliger og bofellesskap, som i realiteten er beboernes egne private boliger. Dette skjedde til tross for at Helsedirektoratet presiserte at adgangskontroll og besøksbegrensninger i private hjem må skje frivillig, etter dialog med bruker, pårørende og eventuell verge. Beskjeden var tydelig i direktoratets rundskriv av 14. mars, og budskapet ble

ytterligere presisert 20. april – etter en henvendelse fra bl.a. Norsk Forbund for Utviklingshemmede. I et brev av 29. mai ba Helsedirektoratet landets fylkesmenn følge opp budskapet i sine respektive kommuner. Budskapet ble gjentatt av helsedirektøren på fredagens pressekonferanse. Regjeringen vil følge opp Stortingets vedtak og be om at koronakommisjonen ser spesielt på denne saken.

I begynnelsen av pandemien var det flere kommuner som omdisponerte personell fra helsestasjons- og skolehelsetjenesten til oppgaver med koronapandemien. Tilbudet i tjenesten ble redusert, og det førte til reaksjoner både blant helsepersonell og blant brukere. Regjeringen uttrykte tidlig bekymring for barn og unge som av ulike årsaker er ekstra sårbare. Selv om smitteverntiltakene har vært nødvendige, har vi hele tiden vurdert hvilken betydning tiltakene har for sårbare barn.

Som følge av pandemien og nedstengningen fikk en del tjenester som yter bistand til sårbare barn og unge, redusert kapasitet, og vi fryktet at dette ville gå spesielt ut over de sårbare barna. En arbeidsgruppe som ble nedsett for å se på tjenestetilbudet til sårbare barn og unge, som f.eks. barn som lever under vanskelige familieforhold eller har psykiske helseutfordringer, bekrefter at en del av årsaken til den reduserte aktiviteten skyldtes omdisponering til oppgaver i forbindelse med koronapandemien. Rapporten fra arbeidsgruppen har gitt oss viktig kunnskap om tjenestetilbudet til sårbare barn og unge på tvers av sektorer. I tillegg har gruppen bidratt til et tettere samarbeid mellom direktoratene og mer koordinert innsats.

I et anmodningsvedtak har Stortinget bedt regjeringen utarbeide klare retningslinjer for hvordan sårbare barn og unge, rusavhengige, funksjonshemmede, mennesker med alvorlige psykiske lidelser og andre utsatte grupper skal ivaretas ved en eventuell ny nedstenging. Regjeringen vil følge opp dette vedtaket på en egnet måte.

Den 19. mai ba jeg Helsedirektoratet skrive til kommuner og helseregioner og minne om at ansvarlig for tjenestene foretar en vurdering av nødvendighet før de omdisponerer personell. I brevet til ordførerne 4. september gjør vi det helt klart at helsesykepleiere som hovedregel ikke må brukes i arbeidet med testing og smittesporing.

Helsedirektoratet vurderer fortløpende om det er behov for andre tiltak, og følger tett med på hvilke virkninger koronasituasjonen har for psykisk helse og livskvalitet i befolkningen og for sårbare grupper.

Det siste halvåret har vært krevende for voksne med behov for rehabilitering. Mange måtte avbryte rehabiliteringen enten ved de private rehabiliteringsinstitusjo-

nene eller hos andre aktører fordi virksomhetene ble pålagt nedstengning. Nå som de fleste tilbudene har åpnet igjen, er det fortsatt krevende for mange å ha nærkontakt med behandler og forholde seg til ulike rutiner for smittevern.

I revidert nasjonalbudsjett bevilget Stortinget bl.a. 75 mill. kr til kommunenes arbeid overfor særlig utsatte grupper under pandemien. Dette var en del av tiltakspakken rettet mot barn og unge. Særlig er det viktig å sørge for at aktivitets- og avlastningstiltak, som i dag er stengt eller redusert, kan komme tilbake til normalsituasjonen. Det ble også i revidert statsbudsjett i forbindelse med budsjettforliket bevilget 400 mill. kr til en tiltakspakke for sårbare eldre.

Det er for tiden relativt få pasienter innlagt på norske sykehus med covid-19. Vi har hatt god intensivkapasitet. Helseregionene rapporterer at de har tilnærmet normal drift og er i gang med å ta inn ventelistene fra i vår. Sykehusene har gjort en formidabel innsats med å tilpasse seg den nye hverdagen preget av nye rutiner for smittevern, daglig drift og beredskapsplanlegging. Derfor har de planene klare for å kunne ta imot mange covid-19-pasienter på kort varsel hvis vi skulle komme i en slik situasjon igjen.

Verden har manglet kunnskap om hvordan koronaviruset påvirker den enkelte som er smittet. Etter et halvt år har vi og andre land høstet en del erfaringer som vi kan bygge videre på for å gi pasientene et godt behandlingstilbud.

Som eksempel på ny kunnskap om viruset har Folkehelseinstituttet analysert flere prøver knyttet til bussreisen i Sør-Norge som kan knyttes til rundt hundre tilfeller av smitte. Viruset tilhører en genetisk undergruppe og har unike mutasjoner som vi ikke tidligere har sett i Norge. En av disse mutasjonene kan muligens øke virusets evne til å infisere celler og dermed gjøre viruset noe mer smittomt.

Vi har visst at alvorlig syke pasienter med behov for intensivbehandling kan få senskader, men at koronaviruset kan gi relativt unge mennesker med god helse senskader i form av slapphet og utmattelse i lang tid framover, har nok også kommet overraskende på mange. I en rapport fra juni 2020 beskriver fagrådet for rehabilitering i Helse Sør-Øst et pasientforløp for rehabilitering av pasienter med covid-19.

Gjennom våren og sommeren er det satt i gang en rekke tiltak hvor norske forskningsmiljøer deltar for å få ny kunnskap, både nasjonalt, gjennom EU og gjennom Verdens helseorganisasjon. I tillegg er Norsk intensivregister utvidet til å bli et pandemiregister som inkluderer alle pasienter innlagt i sykehus med covid-19. Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet har fått i oppdrag å skaffe kunnskap om senvirkninger etter covid-19

og foreslå hvordan denne kunnskapen kan formidles til tjenestene og befolkningen.

Forsvarlig bemanning og tilgang til personell med kompetanse i intensivbehandling, særlig intensivsykepleiere, har vært en stor utfordring, spesielt når helsepersonell er blitt smittet eller satt i karantene.

Helseforetakene har satt i gang opplæring og kompetanseutviklingstiltak av egne ansatte og utarbeider et felles nasjonalt internopplæringsprogram for sykepleiere i intensivbehandling. 40 mill. kr. er bevilget til avansert simuleringsutstyr til denne opplæringen.

Regjeringen har opprettet 100 nye midlertidige stillinger for leger i spesialisering, LIS 1-stillinger, fra høsten 2020, for å sikre at primær- og spesialisthelsetjenesten har tilstrekkelig tilgang på leger dersom smitteutbruddet blir langvarig. I statsbudsjettet har vi foreslått 100 permanente LIS 1-stillinger.

I et anmodningsvedtak har Stortinget bedt regjeringen gjøre konkrete vurderinger av meroffentlighet når det bes om innsyn i de samlede pasienttallene for hver helseregion i forbindelse med covid-19. Regjeringen vil følge opp vedtaket. Helseforetakene både regionalt og lokalt tilstreber å bidra med opplysninger til offentligheten relatert til covid-19, i den grad dette kan gjøres innenfor rammene av taushetsplikten og hensynet til personvernet. Helseforetakene utgir informasjon om bl.a. tallet på innlagte pasienter i sykehusene. Meroffentlighet vurderes, men kan ikke utøves dersom det vil innebære et brudd på taushetsplikten. Ved små pasientgrupper kan innsyn utgjøre en risiko for å utgi informasjon om behandlingsforløpet til identifiserbare pasienter. Faren for identifisering må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle og kan føre til at det ikke kan gis innsyn i detaljerte opplysninger.

Å få på plass vaksine mot covid-19 er svært viktig. Norge er et lite marked av begrenset interesse for store markedsaktører og har ikke nå produksjon av vaksiner til mennesker. Norge er avhengig av å samarbeide med andre land i samme situasjon.

Vi var tidlig ute med ekstra norsk støtte til vaksinealliansen CEPI, og vi har jobbet aktivt for at flere land skal bidra.

For å sikre befolkningen i Norge vaksine har vi valgt å samarbeide med EU. Et stort antall vaksine kandidater er under utvikling. Vi har lovende data fra enkelte studier, men det er fortsatt ukjent hvilke vaksiner som eventuelt vil kunne vise seg å være sikre og effektive.

Norge ønsker tidlig tilgang til vaksine. Vi investerer derfor sammen med EU i en portefølje av vaksine kandidater som er bred nok til at det er sannsynlig at minst én av dem lykkes. EU forhandler med en rekke leverandører om tidlig produksjon og leveranse av vaksiner til Europa.

Det var ingen selvfølge at EUs vaksineanskaffelser også skulle komme Norge til del. Men etter omfattende innsats på politisk nivå og embetsnivå, både i Utenriksdepartementet og i Helse- og omsorgsdepartementet, politisk vilje fra EU og med EØS-avtalens bestemmelser om det indre markedet som hovedbegrunnelse, er Norge nå omfattet av EUs vaksinestrategi. Gjennom tett samarbeid med EU kan vi sikre tilstrekkelig tilgang til vaksiner til Norges befolkning.

Sverige har påtatt seg oppgaven med å videreselge vaksiner fra EUs innkjøpsordning til Norge. Vi inngår derfor avtaler med svenske myndigheter om videresalg av vår pro rata-andel av EUs vaksinedoser under samme vilkår som EUs medlemsland. Jeg er svært glad for at Sverige har påtatt seg en slik rolle.

EU har som uttalt mål å inngå avtaler med ulike produsenter for hver av de mest lovende vaksineteknologiene. Av disse har kommisjonen så langt offentliggjort at de er i forhandlinger med selskapene BioNTech-Pfizer, CureVac og Moderna, i tillegg til avtaler som er inngått med AstraZeneca, Janssen og Sanofi-GSK.

Regjeringen ønsker at en eller flere vaksiner mot covid-19 blir tilgjengelige så raskt som mulig. Utviklingsprosessen kortes ned ved at vi dekker utviklingskostnader og investerer i produksjonskapasitet før vi vet om vaksinen blir godkjent. Det europeiske legemiddelbyrået tar i bruk raske, men forsvarlige godkjenningssprosedyrer. Før en vaccine skal tas i bruk i Norge, må den godkjennes av Det europeiske legemiddelbyrået, som forutsetter at vaksinen oppfyller strenge krav til effekt, sikkerhet og kvalitet. En godkjenning innebærer likevel ikke at risiko for alle bivirkninger er eliminert. Det er derfor viktig at vi er åpne om mulige bivirkninger og overvåker disse underveis.

Regjeringen har besluttet at en vaccine mot covid-19 skal være gratis for hele befolkningen. Staten vil også dekke kommunenes og sykehusenes kostnader knyttet til vaksinasjon. Regjeringen har også besluttet at vaksinasjon mot covid-19 skal organiseres som en del av det nasjonale vaksinasjonsprogrammet. Det betyr bl.a. at kommunene får en plikt til å sørge for et vaksinasjonstilbud til personer som bor eller oppholder seg i kommunen.

Folkehelseinstituttet har fått i oppdrag å utarbeide en nasjonal plan for vaksinasjon av covid-19. Oppdraget innebærer også å gi anbefalinger om prioritert rekkefølge. Vi håper å kunne begynne å tilby vaccine allerede tidlig i 2021, men tidspunkt for oppstart vil være avhengig av når legemiddelmyndighetene har gitt sin godkjenning.

Norge deltar også i innkjøpsordningen Covax, som er en mekanisme for å sikre global tilgang til vaksiner. Covax-samarbeidet er etablert av Verdens helseorgani-

asjon, Gavi og CEPI, og er sentralt i regjeringens strategi for å sikre internasjonal solidaritet i arbeidet med utvikling og fordeling av vaksiner.

Under hele koronakrisen har regjeringen vært opp-tatt av at alle som jobber i helse- og omsorgstjenesten, skal ha det smittevernutstyret de trenger. I mars opprettet vi en felles innkjøpsordning for smittevernutstyr for å sikre at kommuner og sykehus hadde utstyr i en krevende situasjon. Ordningen som Helsedirektoratet, Helse Sør-Øst og Sykehusinnkjøp HF etablerte, kom raskt på plass, og på en effektiv måte har det sikret gode leveranser i en svært utfordrende global situasjon preget av stor etterspørsel og knapphet.

Ordningen gjør at både kommuner og sykehus i dag har relativt gode lagre av smittevernutstyr. I høst har vi dessuten startet oppbyggingen av et nasjonalt beredskapslager, som vil sikre ytterligere beredskap i dagens situasjon, men også potensielt, med tanke på framtidige kriser. Dette lageret vil på nyåret ha et volum tilsvarende seks måneders forbruk av de fleste kategorier av smittevernutstyr. Etablering av dette lageret skal ikke erstatte den lovpålagte beredskapssikringen som kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten selv har ansvar for.

Jeg vil også vurdere tiltak for å opprettholde et visst nasjonalt produksjonsmiljø av smittevernutstyr.

Den 23. september sendte Helsedirektoratet et brev til kommunene om å bestille det de trenger av smittevernutstyr, minimum for perioden januar til og med august 2021. Ved nyttår vender vi tilbake til normale rutiner, der sykehusene og kommunene selv står ansvarlig for innkjøp av smittevernutstyr. Den nasjonale ordningen har kjøpt inn utstyr fra både kjente og mange nye leverandører og i stor grad hentet utstyret direkte fra produksjonslandene, siden de nasjonale grossistene fikk problemer med å levere ønsket volum i vår. Nå har de nasjonale grossistene økt leveransekapasitet, og det er bygd opp en relativt god lagerstatus i mange kommuner og sykehus. Det betyr at vi nå kan komme tilbake til en mer normal forsyningssituasjon. Ved å gjenåpne de ordinære leveranserutene for smittevernutstyr vil den samlede beredskapen styrkes.

Det betyr ikke at kommunene og sykehusene blir overlatt til seg selv. Den statlige ordningen var nødvendig i en ekstraordinær situasjon, men den har sine utfordringer, spesielt for kommuner som er vant til å få utstyret sitt fra faste leverandører. De ordinære grossistene og leverandørene sier at de nå igjen kan levere utstyr. Det bør være hovedløsningen. Samtidig kan det nasjonale beredskapslageret være der hvis leveransene igjen svikter, eller smitten blir vesentlig annerledes enn det nåværende smittesituasjon og effekt av tiltak tilsier. Regjeringen legger opp til at kommunene vil bli kompensert av

staten for nødvendige ekstrakostnader knyttet til test- og smittevernustyr.

Koronapandemien har påvirket både tilgang til og etterspørsel av legemidler, og det kan ta tid før den globale forsynings situasjonen normaliseres. Det er viktig at vi fortsatt har høy legemiddelberedskap.

Regjeringen har innført omsetningsrestriksjoner på eksport, rasjonering og prioritering for å sikre at nødvendige legemidler forblir i Norge og kan fordeles rettferdig etter behov.

Vi har også bygd opp nasjonale beredskapslagre av legemidler, og det er inngått avtaler som innebærer en betydelig heving av beredskapen for viktige legemidler for både primær- og spesialisthelsetjenesten. Parallelt utredes det hvordan et permanent beredskapslager for legemidler kan innrettes.

Norsk legemiddelproduksjon kan bidra til å styrke forsynings sikkerheten. Regjeringen vurderer nå hvilke tiltak som skal til for å bedre forsynings sikkerheten i Norge. Vaksiner vil også inngå i disse vurderingene. Vi har også kjøpt inn råvarer for å kunne produsere enkelte intensivlegemidler.

Regjeringen jobber tett med andre nordiske land og med EU for å trygge legemiddeltilgangen. Vi ser også på muligheten for et nordisk samarbeid på produksjonsområdet.

Norge skal lede arbeidet med å sikre at den globale dugnaden mot koronapandemien blir så effektiv som mulig. Sammen med Sør-Afrika er Norge valgt ut til å lede rådet som skal sikre rettferdig tilgang til vaksiner, medisin og testutstyr.

I juni orienterte statsministeren om hvor avhengig Norge er av samarbeidet med EU for å håndtere koronasituasjonen. Det er vi fortsatt. Hver uke deltar vi i EU-møter for å dele informasjon om bl.a. testkriterier, vaksineutvikling, beredskap og krisestøtte. Jeg deltok selv i de ukentlige møtene med EUs helseministre i vår og i sommer for å dele erfaringer og stake ut kursen videre. Koronapandemien har tydeliggjort hvor viktig samarbeidet med EU er for Norge.

Et halvt år inne i pandemien har vi fått mye viktig lærdom. Norge er et lite land med en åpen økonomi. Denne våren opplevde vi også hvor vanskelig det kan være når internasjonalt samarbeid bryter sammen og globale markeder og forsyningskjeder kollapser. Mange land har valgt å ty til proteksjonisme, men pandemien har tydelig demonstrert at det er feil medisin. Effektiv håndtering av slike kriser krever mer internasjonalt samarbeid – ikke mindre.

Situasjonen i Norge skiller seg fortsatt fra situasjonen i mange andre land. Det er jeg glad for. Men vi må hele tiden være forberedt på en situasjon med høye smittetall. Fortsatt har vi lavere smitte enn de fleste

andre land, og vi er mer åpne. Men vi har ingen garanti for at dette fortsetter.

Vi skal beholde kontrollen, og vi skal holde smitten nede. Framtidig smittesituasjon avhenger av rask lokal respons og at hver og en av oss følger reglene: holder avstand, holder oss hjemme når vi er syke, og holder hendene rene – og at vi holder ut. Så enkelt – og så vanskelig.

Presidenten: Presidenten vil nå i henhold til Stortingets forretningsorden § 45 åpne for en kort kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og avsluttende innlegg fra statsråden.

Ingvild Kjerkol (A) [10:47:54]: Takk til statsråden for redegjørelsen. Vi følger jo med, men en redegjørelse for våre protokoller i denne sal er faktisk både viktig og riktig. Pandemien er ikke over, og mange har nå stått lenge på vakt. 2021 blir nok også et veldig, veldig annerledes år.

Kommunene som opplevde økt smitte på sensommeren og høsten, håndterte det heldigvis effektivt. Som følge av at regjeringen valgte å åpne for utenlandsreiser i sommer, oppsto det en situasjon, og det er klart at i ettertid må man kunne spørre også hvorfor teststasjoner på grensen kom på plass først etter sommeren.

I tiden framover er det viktig med lokale tilpasninger og tiltak og å unngå en polemikk og et svarteperspill mellom enkeltkommuner og helseministeren. Epidemien er ulik i Oslo og i Møre og Romsdal, og vi må ha ulike løsninger. Oslo har reagert effektivt på den smitteoppblomstringen som kom, og vi håper alle sammen nå at man ser effekt av tiltakene. Det samme kan sies om Fredrikstad og Viken-kommunene som også opplevde oppblomstring av lokal smitte.

Vi har god kontroll i Norge, og det beste bolverket for vår situasjon er at vi har en felles solidarisk helsetjeneste som når alle. Vi er et gjennomorganisert samfunn. Alle bor i en kommune og har fått rett til trygghet av denne sal.

Så er det fortsatt mange ting vi må lære av. Vi må ha en plan for rehabilitering av koronapasienter. Vi må unngå rovdrift på ansatte. Og det er fortsatt sånn at vår intensivkapasitet er lav sammenlignet med andre land. Vi må fortsette å bygge den kapasiteten, deler av det redegjorde også helseministeren for.

Mange kommuner har nå sykehjem hvor tunge vaktordninger har gitt ekstra smittevern. Det er veldig viktig at beredskapen opprettholdes samtidig som normaliteten gjenskapes.

Situasjonen med smittevernustyr avdekket jo en stor svakhet i beredskapen. VG meldte at bare 15 pst. av kommunene i Norge fikk tak i smittevernustyr gjen-

nom den nasjonale innkjøpsordningen som ble etablert i mars. Her er jeg glad for at helseministeren sier at kommunene ikke skal bli overlatt til seg selv, men realiteten var jo og er fortsatt at kommunene har måttet søke egne løsninger og finne egne leverandører. I en tidlig fase inviterte man også norske leverandører. Dessverre melder flere av dem tilbake nå at de store kontraktene eller det videre samarbeidet har uteblitt. Her tror jeg vi alle må innse at norske industrielle partnere blir en viktig del av den beredskapen som skal sikre oss ved neste pandemi.

Det er mye å kommentere fra en lang redegjørelse. Det som er viktig nå, er at sykdom som følger av tiltakene, er sykdom som ikke veies og måles. Helsemyndighetene har sagt at vi må vite mer om hvilke tiltak som kan begrunnes godt nok med smittevern, men som gjør stor skade på vårt samfunn. Derfor er jeg glad for at vi har fått flertall for at det nå blir en realitet. Jeg er også glad for at helseministeren sier at de vedtakene som ble gjort i trontaledebatten, skal gjelde allerede fra denne uken. Og så vil det bli mange viktige diskusjoner framover om vaksiner, om tester, om regningen for de ulike tiltakene. Statsbudsjettet overlater dessverre kommunene en stor uoppgjort regning for pandemien. Her mener jeg at regjeringen må ta regningen i hvert fall for sin egen teststrategi. Det bekrefter helseministeren at de skal gjøre, og det kommer Stortinget til å passe på i fortsettelsen.

Sårbare barn er dessverre ikke blitt godt nok beskyttet. Barneombudet har uttrykt sin bekymring, og flere av disse sakene må også finne sin løsning gjennom saker i Stortinget.

Helt til slutt vil jeg bare si at rovdrift på ansatte er en utfordring. Bruken av nødturnus så vi dessverre ble misbrukt, og det forventer jeg at regjeringen tar ansvar for i fortsettelsen.

Sveinung Stensland (H) [10:53:21]: Det er altfor tidlig å slå seg på brystet og proklamere at vi klarte det, vi vant over viruset, og det er for tidlig å si at vi klarte oss bedre enn de fleste andre land. Det er også for tidlig å si at en vet hvordan dette viruset virker fullt ut, og hvordan det blir bekjempet. Og når en vaksine vil være klar, kan vi heller ikke vite. Men det er bra at helseministeren i dag slår fast at hjelpen, når den kommer, skal være for alle, at en vaksine mot covid-19 skal være gratis for hele befolkningen, og at vaksinasjonen skal organiseres som en del av det nasjonale vaksinasjonsprogrammet.

Det vi vet, er at så langt har vi klart oss bra, og vi forstår bedre og bedre hva som virker, og hvordan vi skal te oss for å unngå store oppblomstringer. Men vi må passe oss for tiltakstrøtthet, en må sikre at tiltak som blir innført, oppleves fornuftige. Vi vet at det norske folk lojalt

følger gode smittevernråd. Ipsos' store omdømmeundersøkelse av norske selskaper og virksomheter viser i dag at tilliten i befolkningen til både departement, regjering, direktorat og Folkehelseinstituttet aldri har vært høyere. Det viser at folk stoler på rådene de får, og at tiltakene som blir iverksatt, er nødvendige. Vi kan ikke ta den tilliten for gitt, men dette er en viktig løypemelding.

Vi vet at norske kommuner har bestått mange prøver og resolutt har slått ned flere lokale smitteutbrudd. Vi vet at vi har helsepersonell i verdensklasse som har kjempet hver dag for å holde epidemien i sjakk. Men pandemien er ikke en kamp mellom land; det er en kamp mot korona – og den vinner vi sammen, ikke bare i Norge, men globalt.

Mange fortjener en takk, både de som jobber i helsetjenesten, andre som pliktoppfyllende følger myndighetenes råd, og alle de som har måttet legge om arbeidsdagen og familielivet på grunn av en ny situasjon. Andre trenger hjelp – hjelp fordi de er ensomme, eller fordi de har mistet jobben, kundeoppdrag eller livsgrunnlaget. Men vi må også finne løsninger for dem som har måttet vente lenger på behandling i helsetjenesten fordi sykehuset har lagt om driften.

I sin redegjørelse trekker statsråden frem mange av de tiltakene som er gjennomført så langt. I ettertid er det ikke alltid lett å peke på hva som har virket, eller ikke virket, men det vi ser, er at summen av tiltak mot korona har virket. Samtidig er redegjørelsen en nyttig påminnelse om at vi ikke er ferdige med dette, og at det som virket ekstremt for sju måneder siden, er i ferd med å bli en ny normal. Dette ser vi konsekvenser av innen flere næringer, og behovet for støtte er fortsatt til stede. Men vi ser det også i helsetjenesten: Vi hører om mange ansatte som har strukket seg langt og er slitne. Det skal vi være takknemlige for og ha respekt for, men også håndtere på en best mulig måte fremover. Vi trenger flere ressurser til helsetjenesten. Det er vi heldigvis tilført gjennom året, og det ligger mer i statsbudsjettet. Men den viktigste innsatsfaktoren er folk, og vi trenger flere som ønsker å jobbe som helsepersonell.

Vi må sørge for at de pasientene som har ventet lenger enn de ellers skulle, får raskest mulig hjelp. Vi må legge til rette for at pasienter som opplever isolasjon og ensomhet, får bedre omsorg og mulighet til kontakt med omverdenen. Vi må også sørge for å styrke beredskapen i fall en skulle få en ny oppblomstring av korona eller andre hendelser. Dette oppsummerer nok helseministerens viktige oppgaver i tiden som kommer. Selv om det har vært en langsprint så langt, er vi nok ikke i mål.

Ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre litt. I disse dager forventes det imidlertid mye av mange. Det hadde

blitt et langt innlegg om jeg skulle ha ramset opp alle vi er avhengig av for å lykkes. Statsrådets redegjørelse gir et godt bilde av nåsituasjonen og det som har skjedd til nå, men hva som skjer i fortsettelsen, kan ingen vite. Nå må vi sikre oss best mulig i fortsettelsen, og det gjøres tryggest gjennom å lære av dem som til nå er hardere rammet av pandemien, og lytte til vår faglige ekspertise.

I forbindelse med helseministerens redegjørelse i mars var tydelig kommunikasjon et tema. Informasjonsstrømmen var uoversiktlig. Det kom mye nytt fra flere hold, myndighetenes kommunikasjon om korona hadde ikke satt seg. Da som nå gjelder det at det bare er mottakeren som kan avgjøre om budskapet er tydelig nok. Når det er en så stor informasjons- og nyhetsstrøm, stilles det enda større krav til presisjon i leveransen. Da var det gledelig å våkne i dag til nyheten om at Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet stiger kraftig i Ipsos' omdømmemåling. Jan Behrens ved Ipsos sier:

«Fortellingene og budskapene fra disse etatene har vært klare og entydige. De har snakket om ting de presumptivt har greie på, de har ikke gått ut med andre innspill og de holder seg til sine saker.»

Og videre:

«Når det da skaper slike effekter i målingen, så tror jeg vi kan tolke det dit hen at de har gjort en god jobb, og at nordmenn har veldig stor tillit til at det de står for er riktig.»

Det er gode nyheter, for det er bare tillitsfullt samarbeid som kan få oss gjennom dette. Tillit tar tid å bygge opp, men den er så enkel å rive ned. Vi står i pandemien sammen, vi må håndtere den sammen, og vi må løse den sammen.

Siv Jensen (FrP) [10:58:36]: La meg begynne med å takke helseministeren for en svært grundig redegjørelse. Jeg har også lyst til, i en tid hvor vi retter mange hilsener til og takker alle som har stått på, å benytte anledningen til å takke helseministeren. Han har vært overalt, sent og tidlig, gjennom svært mange måneder. Jeg kan forestille meg at det begynner å tære litt på reserveene.

Når det er sagt: Ja, det er bra at befolkningen har høy tillit til helsemyndighetene gjennom denne pandemien, men samtidig ser vi en tiltagende debatt om tiltakene. Vi merker også en økende generell tretthet i befolkningen når det gjelder smitteverntiltakene. Derfor er det vesentlig at man anstrenger seg for å unngå tiltak som oppleves som urimelige, eller som kan skape konfrontasjoner i befolkningen.

Det er ingen tvil om at de inngripende tiltakene vi har hatt, og som vi delvis også fortsatt har, for det første har store økonomiske konsekvenser for nasjonen, men de har også store personlige konsekvenser for veldig

veldig mange. Vi ser stadig nye hjerteskjærende historier om mennesker som har vært i isolasjon over svært lang tid, og som opplever dette som mer krevende. Vi ser utfordringer innenfor mental helse. Det har også fått konsekvenser for veldig mange andre pasientgrupper som har behov for behandling og operasjoner, og som har fått dette utsatt. Vi vet for øyeblikket heller ingenting om hvordan helsekøene har utviklet seg gjennom denne situasjonen.

Jeg har lyst til å utfordre helseministeren på de 400 mill. kr som ble bevilget i revidert budsjett nettopp for å møte ensomhet blant eldre, som er en av de veldig sårbare gruppene i denne situasjonen. Hvordan ser den tildelingen ut? Kan man få litt mer innblikk i hvordan disse pengene har blitt benyttet? Jeg håper virkelig at de har kommet til god anvendelse og gir gode resultater rundt omkring i landet.

Jeg har også et spørsmål om hvordan regjeringen nå vurderer den sesongen vi er på vei inn i, nemlig den ordinære influensas sesongen. Jeg hører i hvert fall stadig flere bedrifter uroe seg voldsomt over det. Det har selvfølgelig en sammenheng med at symptomene er veldig like, uten at det nødvendigvis betyr at man har fått påvist covid-19, men at man rett og slett har en helt ordinær influensa. Mange bedrifter bekymrer seg for det rett og slett fordi det kan føre til økt sykefravær og igjen betydelige konsekvenser for bedrifter som allerede er hardt prøvet. Det mener jeg er en problemstilling vi er nødt til å diskutere noe mer, ikke minst i en situasjon hvor vi også diskuterer nye tiltak og budsjett.

Helt avslutningsvis: Det er spennende å følge med på utviklingen når det gjelder vaksine. Det er mange av oss som har fått, om ikke kunnskap, så i hvert fall mye informasjon de siste dagene etter å ha fulgt president Trumps behandling for covid-19. Vi har hørt om mange ulike medisiner som virker eller muligens ikke virker. Det var kanskje et perspektiv jeg savnet i redegjørelsen. Mange er opptatt av hva slags medisiner man kan ta. I en situasjon hvor det er ulike syn i samfunnet på dette med vaksiner, kunne det vært interessant å høre noen refleksjoner om det også.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Kjersti Toppe (Sp) [11:02:35]: Takk til statsråden for ei grundig utgreiing.

Det er, som det er sagt, ei alvorleg krise som landet har stått i – den største nedstenginga sidan den andre verdskrigen – og eg trur at dette vil endra samfunnet vårt for alltid. For er det ein ting som er sikkert, er det at når denne krisa er over, er risikoen veldig stor for at vi får oppleva ein ny, tilsvarande pandemi. Det har vi visst om, og det vil kunna skje.

Det er sant, som det er sagt, at regjeringa har handtert pandemien på ein måte som har hatt stor oppslutning både i Stortinget og i befolkninga, og dei har handtert kommunikasjonen godt. Nordmenn sluttar opp om tunge samfunnsinstitusjonar i krise, og det er veldig verdifullt, men den makta dette gir, den tilliten som er vist, gjer òg at myndighetene må forplikta seg til å gjera for-svarlege val.

I vår var det ein diskusjon om kva strategi ein valde. Folkehelseinstituttet sa at pandemien ville kunna vara i to år. Det trudde ikkje alle på. Regjeringa valde ein slåned-strategi. Så vart han endra, og no les eg at det heiter kontrollstrategi. No er jo ikkje dette viktig, men eg trur vi skal belaga oss på at dette vil kunna vara.

Regjeringa leverte ein beredskapsplan for gjenopninga av landet, som helseministeren var inne på. Mitt spørsmål i dag er om føresetnaden for gjenopning av landet var til stades. Det som var utruleg viktig for å kunna ta dei grepa, var at ein hadde auka testkapasitet, kunna spora dei smitta, kunna isolera og setja i karantene. Da tenkjer eg på smittesporings-appen, som har kosta 45 mill. kr til inga nytte, og som førte til at ein måtte ta han bort. Datatilsynet la ned forbod. Dette var ein kritikk som var kjend, som regjeringa ikkje tok inn over seg, og kom av at ein ikkje berre ville bruka det til smittesporing, men òg til overvaking på befolkningsnivå. Hadde ein høyrte på innvendingane i vår, kunne vi i dag, ved den andre smittebølgja, hatt ein fungerande smittesporings-app som hadde gjort det lettare å finna fram til nærkontaktar, som kommunar har streva utruleg masse med. Det kunne gå opptil ei veke før nærkontaktane var funne og varsla, noko som kan ha ført til auka smittespreiing, særleg i dei store kommunane.

Testkapasitet var òg ein føresetnad for å opna landet meir opp. Den skulle vera på 5 pst. Dette viste seg å ha vore eit skrivebordsvedtak. Det var sagt i planane, men ingen følgde med på om kommunane faktisk stod klare til dette gjennom sommaren. Da den andre smittebølgja kom, ved studiestart osv., var det ganske dramatiske opplevingar ute i kommunane der ein ikkje kom igjennom på telefon, og ein kunne stå i timar og dagar for å koma igjennom. Det kunne gå fire til seks dagar før ein fekk tatt ein test, og etterpå var det kanskje like lenge å venta før ein fekk svar. Det er klart at dette har bidratt til at ein ikkje var førebudd på den andre smittebølgja som kom i landet.

Beredskap har vi snakka om før. Vi stod i praksis utan nasjonal beredskap for smittevernustyr, legemiddel osv. Det som er bra, er at krisa har lært oss at vi no må satsa på nasjonal beredskap, lagring, auka produksjon, og det er sett i verk.

Eg likar heller ikkje den kranglinga som har vore mellom statsråden og kommunar. No er det slik at kom-

munane har dårleg økonomi, og koronaen kjem på toppen. Da treng dei hjelp, dei treng ikkje kritikk. Statsråden var inne på sårbare grupper, og det er bra.

Når det gjeld vaksinar, vil eg visa til at endring i gen-teknologiloven er sende på høyring. Mange vaksinar byggjer på GMO, og regjeringa føreslår å tillata klinisk utprøving av covid-19-vaksine, som inneheld GMO, utan at det er gjennomført ei miljørisikovurdering. Dette er noko som Stortinget må ta stilling til. Alle vil ha ein vaksine, men vi må òg sikra ansvarlege og trygge vaksinar.

Audun Lysbakken (SV) [11:07:48]: Jeg vil slutte meg til takken til alle dem som står i førstelinjen i kampen mot viruset, og til de kommunene som har gått foran og greid å beskytte både egen befolkning og resten av landet gjennom kontant og god håndtering av de utbruddene vi har hatt etter sommeren.

Det er også på sin plass å takke helseministeren for utrettelig arbeid. Så betyr ikke det at vi ikke har noe å ta opp med ham, og jeg skal bruke litt tid på det.

La meg først si at det er klokt at regjeringen vil sørge for at vaksinen, når den kommer, blir gratis. Dette er en pandemi som rammer skjevt og ulikt sosialt. Derfor er det også riktig. Det kan være grunn til å minne om at begrunnelsen for å gjøre det, kan være en begrunnelse for også å se på vaksinasjonspolitikken mer bredt. SV har foreslått et vaksinasjonsprogram for voksne og risikogrupper som skal være gratis også mer generelt.

Vi er nå der, som vi diskuterte mye i vår, at det som var en akutt krise, har blitt til en langvarig krise, som vi fortsatt ikke ser enden på. Det gjør også at diskusjonen om ulike tiltak blir mer preget av en viss slitasje når tiden går. Det vil kunne komme, og det ser vi allerede tendenser til, større uenighet når ulike hensyn skal vekttes opp mot hverandre. De økonomiske konsekvensene blir større. Det er mer slitsomt for befolkningen å stå i dette over lang tid. Det betyr også at vi må diskutere hvordan vi sørger for å opprettholde legitimitet, motivasjon og samhold i denne situasjonen. Da må vi unngå sånt som vi har sett noen eksempler på i det siste, hvor helseministeren har havnet i kringel med kommuner, kommuner som f.eks. er i en økonomisk vanskelig situasjon fordi regjeringen ikke har kompensert dem nok – eller denne kringelen som helseministeren, etter min oppfatning, ledet an i med byrådet i Oslo, som var helt unødvendig, og som regjeringen burde ha unngått.

Det er sånn at det til syvende og sist er politiske vurderinger som gjøres når tiltak settes inn. Verken regjeringen eller kommunene vil alltid kunne følge faglige anbefalinger fullt ut. De må veies opp mot andre hensyn – det gjøres politiske vurderinger. Da er det også nødvendig å diskutere om det er riktig at regjeringen fortset-

ter å ha, som den har i dag, så uinnskrenket makt på dette området. Det er et problem med mangelen på åpenhet, debatt, rundt dette og også et potensielt problem, tror jeg, at regjeringen ikke trenger å komme til Stortinget for å hente flertall for de mest inngripende tiltakene. Og når jeg sier det, er det egentlig ikke en kritikk av regjeringen, men en kritikk av det lovverket vi har. Det er derfor SV har invitert Stortinget til å diskutere i høst om vi skal endre smittevernloven, sånn at vi opprettholder muligheten til å handle like raskt som i dag, men at spesielt inngripende tiltak sendes Stortinget etterpå for å bli forankret i et flertall her. Det tror jeg ville være klokt for vår håndtering av en langvarig krise.

Det er bra at helseministeren er så tydelig på at pasienter og beboere skal kunne få besøk av sine nærmeste. Det er mye som gjenstår. Det er ingen tvil om at det er noen i vår befolkning som betaler en høyere pris enn andre for at vi lykkes i kampen mot pandemien: fødende og nye familier, isolerte eldre, de skoleelevene som rammes hardest av karantenene i skolen nå, og helsearbeidere i kriseturnus. Vi har også etterlyst behovet for en krisepakke for psykisk helsehjelp. Det er behov for en nasjonal plan for rehabilitering av covid-19-pasienter, og ikke minst har vi en del kommuner som sliter mer med økonomien enn andre.

Dette må det trekkes lærdommer av. En av dem er behovet for en større grad av nasjonal kontroll og å være mer forberedt når det gjelder beredskapslagre og medisinsproduksjon. Vi ser at det fra nesten alle hold bes om bedre nasjonal koordinasjon. Der vil jeg oppfordre andre partier til å se på SVs forslag om å opprette et statlig legemiddelselskap.

Det er nødvendig å holde ut, som helseministeren sier. Det er også nødvendig å holde sammen. Derfor trenger vi å unngå scener som dem vi nylig så mellom helseministeren og Oslo kommune. Vi må også ha en seriøs diskusjon om å endre smittevernloven og flytte fullmakter fra regjeringen tilbake til Stortinget.

Carl-Erik Grimstad (V) [11:13:10]: Takk til helseministeren for en god og omfattende redegjørelse, og takk til alle andre som har stått i denne striden og denne kampen for norsk helse – for å si det på den måten.

Når regjeringen og det medisinskfaglige miljøet i disse dager høster velfortjent anerkjennelse for måten koronakrisen er blitt håndtert på, skyldes det ikke bare en rask og tillitvekkende reaksjon fra statsminister og helseminister, men også anvendt lærdom fra mange tiår med informasjonshåndtering og beredskapsplanlegging. Dagens offentlige forvaltningsapparat for håndtering av informasjonskriser slik det i dag framstår, begynte med en helsekrise i etterspillet etter Tsjernobyl-ulykken i april dagene 1986. Det radioaktive nedfallet over

Norge i dagene som fulgte, åpenbarte ikke bare en kunnskapskrise gjennom den offentlige disputten mellom Helsedirektoratet og Statens institutt for strålevern, men også en forvaltningskrise, da den politiske ledelsen ikke tok det nødvendige grepet. Det må selvsagt ikke glemmes at landet gjennomgikk et regjeringsskifte på samme tid, men de to helseministrene som var involvert i saken, er senere enige om at dette trolig ikke hadde noen betydning for det fundamentale sammenbruddet av myndighetstillit som oppsto. Det var rett og slett på dette tidspunktet ingen kultur for at landets politiske ledelse la seg opp i det som kunne virke som en rendyrket helseutfordring. Påtroppende helseminister Tove Strand Gerhardsen har uttalt at hun ikke kan huske at Tsjernobyl-ulykken engang ble nevnt da hun overtok etter Leif Arne Heløe som helseminister. Gudmund Hernes, som ledet det påfølgende utredningsarbeidet i 1986, og som endte i NOU-en «Informasjonskriser», og som svært mye av den offentlige informasjonsvirksomheten senere bygger på, har kalt situasjonen et eksempel på «forhåndsfraskrivning». Ingen fra Statsministerens kontor engasjerte seg nevneverdig i situasjonen, angivelig i redsel for at SMK kunne bli overbelastet. Til dette kan det legges at helsedirektøren reiste på en tre ukers konferanse i Genève. Miljødepartementet og Sosialdepartementet kranglet åpent om hvem som hadde ansvaret for drikkevannskvaliteten. Helsedirektoratet var i det hele tatt ukjent med at etaten hadde hovedansvaret for helsekriser.

Utenriksminister Svenn Stray var den første fra regjeringen som uttalte seg om Tsjernobyl-ulykken – ikke fordi han hadde så mye å meddele, men rett og slett fordi han var den første som ble spurt. Tilliten til norske myndigheter var ifølge målinger bare halvparten av hva den var i Sverige. Det var på denne tiden den pussige tanken om at åpenhet i forvaltningen ville skape mistillit til myndighetene, ble forlatt.

Nå er det selvsagt slik at åpenhet i enkelte situasjoner kan komme til uttrykk som uenighet mellom fageter, slik det gjorde både i 1986 og nå i 2020. Men det som skiller situasjonen i dag fra den for 34 år siden, er opplagt grepet som helt fra første stund ble tatt av regjeringssjefen og hennes statsråder. I dag tar vi nærmest for gitt at tre regjeringsmedlemmer står på podiet sammen med våre faglige helsemyndigheter. I 1986 ville dette blitt sett på som en unødvendig opphussing av krisen.

Så kommer meldingen om at en Ipsos' omdømmeundersøkelse gir regjeringen og helsemyndighetene beste karakter. Krisen har i tillegg bidratt til å dyrke fram nye tillitvekkende personer. Det må være unikt i internasjonal sammenheng at en konstituert nestleder i et direktorat midt i en krise inntar rollen som nasjonens kjæledegge.

I programmet «Sånn er Norge» har Harald Eia beskrevet Norge som en nasjon preget av en sterk uavhengighetstanke: «Jeg bestemmer selv mine mål i livet, jeg prøver å være meg selv heller enn å følge andre, jeg ser på meg selv som et selvstendig individ.» Slik er nordmenn. de Gaulle undret seg ofte over at det var mulig å styre et land med 246 ostedslag. Jeg tror han ville møtt en større utfordring i Norge i 2020. Men til tross for denne uavhengighetstrangen har altså vårt nasjonale lederskap klart å få oss til å gå i takt. For en Venstre-velger framstår det muligens som et mareritt, men i dette tilfellet har den kontinuerlige oppdateringen fra regjeringen skapt en ny standard for krisehåndtering uten at åpenhet og kunnskapsbaserte valg har måttet lide.

Det sies gjerne at kriser nærmest automatisk fører til at folk flokker seg om sitt lederskap. Erfaringene fra 1986, da bare fire av ti nordmenn uttrykte tillit til myndighetene, viser at antagelsen i beste fall må nyanseres. I dag framstår dette utelukkende som en fattig trøst for opposisjonen. Tillit kommer ikke på ei fjøl, den må fortjenes.

Jeg slutter meg til representanten Jensens hyllest til helseministeren. Det må ha vært slitsomt og krevende å stå i dette. Nå er det lys i tunnelen tross alt. Vi får håpe han holder ut.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:18:11]: Aller først: Takk for redegjørelsen. Jeg vil også foreslå at redegjørelsen følger komiteens budsjettbehandling, og at vi tar den med oss inn i komiteens arbeid der.

Men igjen: Tusen takk til helseministeren for en god redegjørelse. Jeg slutter meg også til dem som takker helseministeren for den jobben han har gjort. Det er som Siv Jensen sier: Han har vært høyt og lavt og veldig tilstedeværende. Det tror jeg har vært helt vesentlig – ikke minst med tanke på å skape tillit mellom sentrale myndigheter og befolkning når det gjelder bl.a. dette med å komme med råd, komme med forslag til hvordan man skal håndtere dette, ikke bare fra myndighetenes side, men også fra befolkningens side. Det fortjener helseministeren en stor takk for.

Jeg har også lyst til å takke lokale myndigheter for hvordan de har håndtert denne krisen. Det er absolutt også verdt å løfte fram dem som har sitt arbeid i kommunene, og som må håndtere krisen der. Vi har sett at det har vært smitteoppblomstringer i flere kommuner, men jeg er imponert over hvordan man har iverksatt tiltak for å slå smitten ned.

Jeg vil selvsagt også rette en stor takk til dem som står i førstelinjen, våre dyktige helsearbeidere som har stått på fra dag én. Vi vet at det er mye slitenhet i helsesektoren nå på grunn av covid-19. Vi må bidra til at våre dyktige helsearbeidere holder ut. Pandemien er ikke over, vi er kanskje midt i den. Vi kommer til å ha bruk for

våre dyktige helsearbeidere i lang tid framover med tanke på denne koronasituasjonen, så jeg håper at man klarer å disponere våre helsearbeidere på en sånn måte at de holder ut. Men igjen: En stor takk til dere som gjør en fantastisk jobb hver eneste dag.

Jeg mener også at det er grunn til å takke det norske folk, som holder ut, og som bidrar til å holde smitten nede gjennom dugnadsarbeid og gjennom samhold. Jeg er helt enig med representanten Lysbakken i at vi ikke bare skal holde ut, vi må også holde sammen. Det gjelder ikke bare politisk, det gjelder også i befolkningen.

Det har vært sagt en del om sårbare grupper, og det med rette – sårbare barn som har opplevd denne situasjon svært vanskelig. Da vi stengte skolene, var det stor bekymring for barn som vokser opp i hjem der det er store utfordringer. Vi var også bekymret for hvordan kommunene disponerte helsearbeidere, og det var kanskje ikke så lurt at helsesykepleiere i tilknytning til skolen skulle være dem som skulle brukes til smittesporing. Men dette er lærdom som vi har tatt med oss underveis, og som gjør at vi forhåpentligvis håndterer det på en bedre måte framover.

Det har vært fokus på eldre og på inngripende tiltak som har ført til stor ensomhet. De såreste historiene er om dem som har mistet en av sine kjære på sykehjemmet – kanskje ikke fordi vedkommende døde, for det var kanskje forventet, men tanken på at vedkommende døde ensom uten sine nærmeste som kunne være sammen med dem. Jeg håper at vi håndterer dette på en bedre måte i tiden framover, at man kan ha litt mindre inngrep, som gjør at vi ivaretar de mest sårbare på en god og bedre måte i tiden framover.

Vi står midt i en pandemi, vaksinen er ennå ikke utviklet, så det kreves av oss at vi holder ut, og at vi holder sammen.

Bjørnar Moxnes (R) [11:23:38]: Kriser fører ofte til økende forskjeller, og regjeringens politikk øker disse forskjellene ytterligere. Velferdstjenestene våre er helt avgjørende for å få samfunnet til å gå rundt, men krisen har vist mange av oss at tjenestene er sårbare.

Å styrke velferden vil gjøre oss som samfunn mer robust i møte med kriser, men i stedet for styrking går regjeringen inn for fortsatte høvelkutt i velferden med ABE-reformen. De som tok de tyngste løftene i velferden i vår, møtes altså av nye kutt og krav om effektivisering fra regjeringen.

Vi ser også at regjeringen viderefører kuttene for de sårbare blant oss ved å øke helsetjenesteandelen for over én million personer, samtidig som de som har mest fra før, får nye skatteuttak i gave gjennom kutt i formuesskatten.

Vi vet at Norge har helsepersonellmangel. Vi trenger flere sykepleiere og helsefagarbeidere i framtiden og et løft som sikrer flere ansatte og et velferdstilbud som er tilgjengelig for alle. Her peker regjeringens krisepolitikk dessverre i feil retning, for det er jo sant, som Bent Høie sier, at ingen vet hvilken kommune som rammes neste gang. Da må kommunene få dekket de reelle kostnadene som skyldes korona, og dermed unngå å få kutt i andre helsetjenester.

Så ser vi av Sentio-undersøkelsen, som er ganske fersk, at åtte av ti kommuner har vurdert, planlagt eller gjennomført reduksjoner i kommunale tjenester. Dette skyldes en svak kommuneøkonomi, og det rammer både dem som gjør et viktig arbeid i velferden, og også alle som er avhengige av velferdstjenestene. Vi ser at kutt ikke løser krisen ute i kommunene.

Så husker vi at da krisen rammet oss, var det fare for mangel på medisiner og smittevernutstyr i landet vårt. Nå forsterker regjeringen det nasjonale reservelageret. Det er på tide, og det er viktig, særlig i en tid hvor smittetallene øker. Spesielt her i Oslo trenger ansatte i helsetjenesten og også befolkningen for øvrig å vite at det er nok smittevernutstyr tilgjengelig. Da må vi bli mindre avhengig av usikre internasjonale forsyningslinjer og satse mer på kortreiste løsninger med mer produksjon av nødvendig utstyr også her i Norge.

Vi må ha en politikk som også sikrer velferd, jobb og inntekt til alle. Fortsatt er 200 000 mennesker arbeidsløse, dobbelt så mange som før krisen traff, men bare om to uker begynner folk som er arbeidsløse, å falle ut av dagpengeordningen. Når de når maksperioden, vil dette ramme titusener av folk og familiene deres måned for måned i tiden framover. 17 000 arbeidsledige har motatt dagpenger i år utelukkende fordi Rødt og stortingsflertallet fikk presset gjennom en lavere inntektsgrense for å kunne få dagpenger – det gjaldt særlig mange som har jobbet deltid. Nå øker regjeringen og Fremskrittspartiet den grensen igjen, og da faller man ut av ordningene.

Også ordningen med inntektssikring for lærlingene vil forsvinne fra 1. november, og vi vet at de som er frilansere, får kuttet inntekten med en fjerdedel fra 1. november. Fra nyttår faller ordningen for dem helt bort.

Ettersom høyresiden for fem år siden fjernet ferietillegget for de arbeidsløse, vil hundretusener som har mottatt dagpenger i inneværende år, få en stor baksmell neste sommer. Når juli 2021 kommer, vil mange familier få trøbbel når strømmen skal betales, husleia betales eller boliglånet betales ned på. Da vil mange få et stort inntektskutt fordi regjeringen nekter å gi dem som har vært arbeidsledige, feriepengene på dagpengene, noe det var fram til 2015. Fra nyttår kuttes dagpengenivået for alle som har rett på dette. Det betyr at de som har mistet

jobben, eller er permittert fordi politikerne har stengt ned hele bransjer, vil få en ytterligere straff fra og med 1. januar – en straff signert de borgerlige partiene, som er urettferdig, unødvendig, og som vil ramme mange familier helt ufortjent.

Rødt ønsker å beholde de økte dagpengene for alle arbeidsløse med 80 pst. dekning for inntekt opp til 300 000 kr. Vi må styrke sikkerhetsnett, ikke svekke det. Her går dessverre regjeringen feil vei, men Rødt ønsker å gå i en annen retning enn det regjeringen gjør.

Statsråd Bent Høie [11:28:50]: Jeg vil starte med å si at jeg er veldig takknemlig for det gode samarbeidet vi har med Stortinget om håndteringen av pandemien, og jeg er glad for at Stortinget så bredt uttrykker takk til alle dem som står i førstelinjen for å håndtere dette. Dette er noe vi skal stå i over tid, vi skal gjøre det sammen, og vi skal gjøre det vi kan for å beholde kontrollen.

Det er kommet opp noen konkrete spørsmål som jeg ønsker å prøve å svare på. Det første spørsmålet var fra representanten Siv Jensen knyttet til de 400 mill. kr som lå i tiltakspakken for sårbare eldre. Status der er at de 25 mill. kr som ble satt av til teknologi mot ensomhet, er utbetalt. Når det gjelder tilskuddene til aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet, der det var 149 mill. kr totalt, er 127,8 mill. kr utbetalt via fylkesmennene. Det er to fylker som ennå ikke har utbetalt disse midlene. Det er Agder og Vestfold og Telemark. Når det gjelder aktivitetstilbud og besøksvert, som vi har satt av 183 mill. kr til, er 157 mill. kr utbetalt, og der er det de samme fylkesmennene som gjenstår. Stiftelsen Dam, som forvalter 50 av disse millionene, har også startet utbetalingene av de midlene, så vi opplever at de midlene er fordelt, utbetalt og forhåpentligvis gir gode tiltak ute allerede.

Det var også et spørsmål om influensasessongen. Det er klart at det er noe som også bekymrer oss. Derfor har vi fra regjeringens side iverksatt tiltak som gjør at vi skal forbedre vaksinasjonen mot sesonginfluensa gjennom at den nå i stor grad dekkes av det offentlige. Det er en lav egenandel på 50 kr, som også kommer under egenandelstaket.

Det som er så flott med de generelle tiltakene vi gjør – holde oss hjemme hvis vi er syke, vaske hendene, holde én meters avstand – er at de virker mot influensa også. Vi ser at i Australia, som er et halvt år foran oss, har influensabelastningen vært betydelig lavere enn det den er i et normalt år. Det kan forhåpentligvis bidra til at f.eks. flere kan jobbe i helsetjenesten uten at de får influensa, fordi samfunnet nå er flinkere til å beskytte oss mot smitten.

Når det gjelder spørsmålet om medisiner som virker, har Norge tatt en ledende rolle ved å lede arbeidet gjennom Verdens helseorganisasjon med det som heter

The Solidarity Trial, som innebærer at mange land sammen går ut og jobber systematisk med å teste etablerte medisiner i bruk mot covid-19. Det gir raskere resultater knyttet til å innhente kunnskap på en mer systematisk måte enn hvis hvert land hadde gjort dette hver for seg.

Heldigvis er det kommet noen positive resultater, men det er grunn til å si at de resultatene er relativt moderate og handler kanskje om å kunne øke overlevelsesraten noe for de mest syke pasientene som er på intensivbehandling. De har ikke en effekt som gjør at de f.eks. til nå vil kunne være et alternativ til vaksine, eller ha en sånn effekt at vi kan la viruset spre seg i samfunnet fordi vi har en vesentlig annen behandling nå enn vi hadde i mars.

Jeg er veldig enig med dem som sier at vi ut av disse erfaringene og når koronakommisjonen har gjort sin jobb, trolig vil ha læringspunkter som innebærer at vi vil styrke vår nasjonale beredskap. Som jeg har sagt, har regjeringen allerede startet arbeidet med å bygge opp nasjonale beredskapslagre for beskyttelsesutstyr, smittevernutstyr, legemidler osv., som nå også skal vurderes å gå inn i mer permanente ordninger.

Jeg må likevel advare mot å tro at svaret på dette er kun å styrke den nasjonale beredskapen. En nasjonal beredskap i en sånn situasjon vil ikke holde uten at vi også deltar i et internasjonalt samarbeid. Det er helt avgjørende. Hvert land for seg vil ikke kunne ha en sånn beredskap alene, f.eks. når det handler om tilgang på legemidler. Vi er nødt til å ha et internasjonalt samarbeid, og betydningen av EØS-avtalen og EU-samarbeidet som vi har, er blitt veldig tydelig for meg gjennom denne krisen.

Diskusjonen om lovverket er riktig eller ei, er også noe jeg mener vi bør ta i etterkant, når vi har fått koronakommisjonens anbefalinger. Det ble sist oppdatert så sent som i 2019, og det vil ikke være klokt å endre vårt lovmessige rammeverk for å håndtere en krise mens vi står i krisen.

Presidenten: Debatten om redegjørelsen er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at helse- og omsorgsministerens redegjørelse om status for arbeidet med koronapandemien oversendes helse- og omsorgskomiteen til behandling. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 6 [11:34:14]

Redegjørelse av arbeids- og sosialministeren om Granskingsutvalgets rapport om EØS-saken, NOU 2020:9 (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)

Statsråd Henrik Asheim [11:34:40]: Regjeringen oppnevnte 8. november 2019 et utvalg for å granske feilpraktiseringen av folketrygdens oppholds krav for rett til sykepenger, pleiepenger og arbeidsavklaringspenger ved opphold i andre EØS-land. Stortinget behandlet den 15. mars 2020 Innst. 168 S for 2019–2020, fra kontroll- og konstitusjonskomiteen. I denne forbindelse ble det varslet at man ville komme tilbake til Stortinget når granskingsutvalgets endelige rapport forelå. Utvalgets utredning – NOU 2020:9 – ble overlevert av utvalgsleder Finn Arnesen den 4. august 2020. Jeg takker for denne muligheten til å informere Stortinget om utredningen, og om hvordan den blir fulgt opp fra regjeringens side.

Som følge av Navs feilpraktisering av folketrygdlovens oppholds krav har mange enkeltmennesker lidd urett. Flere har fått vedtak om avkorting, stans eller nekting av ytelser, eller krav om tilbakebetaling rettet mot seg. Spesielt alvorlig er det at forholdet mellom folketrygdloven og EØS-retten ikke har blitt vurdert av verken Nav, påtalemyndigheten eller domstolene i saker der mennesker har blitt anmeldt og dømt for trygdevindel.

Samtidig er det her viktig å understreke, som også utvalget gjør, at det er opp til domstolene å avgjøre de rettslige spørsmålene i saken. Den endelige avklaringen får vi altså først når domstolene har tatt stilling til alle relevante spørsmål, men uansett hva det endelige utfallet i domstolene blir, mener jeg at denne saken, gjennom granskingsutvalgets rapport, har avdekket flere mangler i arbeidet med EØS-saker på trygdeområdet.

I den følgende redegjørelsen vil jeg gå gjennom de viktigste funnene og læringspunktene utvalget har kommet frem til, og hvordan disse blir fulgt opp av regjeringen. Jeg vil også orientere om status i arbeidet med oppryddingen overfor de berørte og om planene for videre arbeid i saken. Regjeringen har tatt – og fortsetter å ta – denne saken på det aller største alvor. Vi rydder opp, og vi trekker lærdom av det som har skjedd.

Granskingsutvalget har lagt frem en rekke viktige funn og læringspunkter. Disse har verdi ikke bare for denne konkrete saken, men for Norges arbeid med EØS-saker generelt. Vi må bruke denne innsikten til å komme styrket ut av dette og sørge for at historien ikke får gjenta seg. Samtidig ser utvalgets rapport ut til å bekrefte den fremstillingen som ble gitt i høringen i kontroll- og konstitusjonskomiteen i januar i år.

Granskingsutvalget ser saken som en systemsvikt og retter kritikk mot alle de involverte aktørene. I utredningen har utvalget lagt til grunn at Nav har hovedansvaret for feiltolkningen og feilpraktiseringen av folketrygdens oppholds krav i lys av EØS-avtalen og trygdeforordningen. Samtidig understreker utvalget at også

Arbeids- og sosialdepartementet, Trygderetten, påtalemyndighetene, advokater, domstolene og academia på hver sine måter har et betydelig ansvar. Fellesnevneren ligger i manglende bevissthet og oppmerksomhet om problemstillingen.

Utvalget mener at EØS-rettens betydning for folketrygdens ordninger har befunnet seg i blindsonen til nær sagt alle involverte. Ingen stilte de nødvendige spørsmålene som skulle til for å avdekke at reglene om å ta med pleiepenger, arbeidsavklaringspenger og sykepenger til andre EØS-land ble tolket feil og anvendt feil.

Utvalget ble i mandatet bedt om å avdekke hvordan feilen kunne skje, og hvordan den fikk pågå over så lang tid. Slik jeg leser utredningen, kan de viktigste av utvalgets funn grupperes i tre kategorier:

- manglende oppmerksomhet om og synliggjøring av EØS-retten
- for svak EØS-kompetanse
- for svak styring og kommunikasjon

Jeg skal i det følgende si noe mer om disse områdene.

Utvalget mener en viktig årsak til feilen er at folketrygdloven ikke har blitt tilpasset de reglene som følger av EØS-retten. Loven ble ikke endret i 1994, da Norge ble medlem i EØS og dagjeldende trygdeforordning tatt inn i norsk rett. Reglene ble videreført i 1997, da någjeldende folketrygdlov ble vedtatt. Reglene ble heller ikke endret i 2012, da någjeldende trygdeforordning ble tatt inn i norsk rett. Utvalget viser bl.a. til at det ikke er markert i loven at reglene om opphold i Norge i en rekke praktiske tilfeller må fravikes. I utredningen mener utvalget videre at Arbeids- og sosialdepartementet ikke har hatt tradisjon for å beskrive de begrensningene EØS-retten legger på anvendelsen av folketrygdlovens regler ved utarbeidelse av forslag til endringer i folketrygdloven.

Hvordan Nav fortolker og praktiserer regelverket de har ansvaret for, fremgår av etatens rundskriv. Utvalget mener at Navs lovforståelse har vært vanskelig tilgjengelig i rundskrivet. De mener at dette kan ha bidratt til at feilpraktiseringen fikk pågå over så lang tid. Utvalget viser videre til at den feilaktige rettsoppfatningen som kom til uttrykk i rundskrivene og i praksis, ikke ble utfordret av forskere eller andre som skrev om eller underviste om de aktuelle trygdeytelsene.

Utvalget er opptatt av behovet for bedre EØS-kompetanse i alle ledd. Dette gjelder både Nav, departementet, Trygderetten, de akademiske miljøene, påtalemyndigheten, domstolene og advokatstanden. Det er ikke tilstrekkelig å ha enten kompetanse på EØS eller kompetanse på trygd. For å kunne trå riktig er det nødvendig med kunnskap om begge deler.

Arbeids- og velferdsetatens EØS-rettslige kompetanse og tolkning av EØS-regler har i liten grad vært en del av styringsdialogen mellom departementet og etaten. I den aktuelle saken gjelder dette både den formelle styringsdialogen og den faglige dialogen om retts- og regelverksutviklingen. Blant annet derfor har departementet ikke klart å fange opp at Nav har praktisert reglene knyttet til utbetalinger av ytelser i andre EØS-land galt. EØS-reglene har ikke vært på dagsordenen – ingen har identifisert dette som et risikoområde.

Utvalget viser til at det er behov for bedre kommunikasjon. Dette gjelder først og fremst internt i Nav, men også mellom Nav, Arbeids- og sosialdepartementet og de øvrige aktørene, som f.eks. Trygderetten og påtalemyndigheten.

Et viktig punkt i utvalgets mandat var å vurdere om også praksis før 1. juni 2012 må gjennomgås. Bakgrunnen for dette er at den tidligere trygdeforordningen ble erstattet med en ny forordning på denne datoen. Den tidligere forordningen var ikke formulert på samme måte og hadde ikke en tilsvarende bestemmelse om muligheten til å ta med ytelser ved opphold i et annet EØS-land. Et sentralt spørsmål er derfor om feilpraktiseringen kun knytter seg til perioden etter at den nye forordningen ble innlemmet i norsk rett, eller om – og i så fall i hvilken utstrekning – den strekker seg helt tilbake til tidspunktet da Norge gikk inn i EØS, den 1. januar 1994.

Et samlet utvalg legger til grunn at personer som før 1. juni 2012 hadde benyttet seg av retten til fri bevegelighet for arbeidstakere eller retten til fri etablering, ikke kan nektes de aktuelle ytelsene utelukkende med den begrunnelse at de oppholdt seg i et annet EØS-land. Denne gruppen kan følgelig, etter utvalgets syn, også ha blitt rammet av feilpraktiseringen. Et flertall i utvalget mener i tillegg at også personer som ikke falt inn under disse kategoriene, kan ha rett til å motta trygdeytelser under opphold i andre EØS-land, i kraft av å være tjenestemottakere, i lys av retten til fri bevegelighet av tjenester. Flertallet i utvalget legger til grunn en juridisk forståelse som innebærer at feilpraktiseringen har pågått betydelig lenger enn siden 1. juni 2012. Dette vil innebære at flere personer kan være rammet enn det som fremgikk av delutredningen fremlagt i mars.

Mindretallet på tre tar ikke stilling til tjenestemottakeres rettigheter og viser til at dette må avklares av domstolene. Mindretallet mener for øvrig at det ikke er grunnlag for å konkludere med at Nav har hatt en systematisk feilbehandling før 1. juni 2012 av personer som har benyttet seg av retten til fri bevegelighet for arbeidskraft, eller retten til fri etablering. De kan likevel ikke utelukke at det har skjedd feil i enkelttilfeller.

Som det ble understreket fra denne talerstolen i mars, og som utvalget selv fremhever, er det ikke utvalget som avgjør hva som er gjeldende rett. Den oppgaven ligger til domstolene. I den forbindelse nevner jeg at Høyesterett den 30. juni 2020 forela EFTA-domstolen 16 spørsmål knyttet til tolkningen av både gjeldende og tidligere trygdeforordning, som ledd i behandlingen av en av de gjenopptatte straffesakene.

Vår oppgave nå er uansett å rydde opp og bidra til at de berørte får en avklaring, og at nødvendig forbedringsarbeid skjer så raskt som mulig.

Når man leser utvalgets utredning, er noe av det som gjør sterkt inntrykk, beskrivelsen av de berørte personers møte med Nav og med rettssystemet. De beskriver lokale Nav-kontorer som ga lite eller mangelfull informasjon. De beskriver overordnede kontrollorganer i Nav som la til grunn andre krav om opphold i Norge enn det lokale Nav-kontoret. Videre fortalte en person som ble intervjuet av utvalget, om gjentatte oppfordringer om å tilstå, både fra Nav og fra påtalemyndigheten, fordi det ville gi en mildere dom.

Arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen avholdt 1. september et møte med syv personer som har blitt rammet av feilpraktiseringen. Disse fortalte også om vanskeligheter med å komme i kontakt med Nav og vanskeligheter med å få informasjon om sakene sine. I lys av disse beskrivelsene er jeg glad for at Nav, som følge av møtet 1. september, har intensivert arbeidet med å bedre kommunikasjonen med de berørte brukerne. Det er herunder opprettet et eget telefonnummer som disse berørte kan benytte.

Arbeids- og sosialdepartementet tar for øvrig sikte på å arrangere et nytt møte med brukerne over nyttår. Basert på funnene utvalget har gjort, presenterer de en rekke læringspunkter som gir grunnlag for forbedringsarbeid både i departementet, i underliggende etater og hos andre involverte aktører.

Blant anbefalingene fra utvalgets flertall vil jeg trekke frem følgende:

- Den EØS-rettslige kompetansen må styrkes i alle ledd.
- Der EØS-regler er særlig relevante, bør Arbeids- og sosialdepartementet sørge for at dette fremgår direkte av loven.
- Ved forslag om endringer i folketrygdloven må Arbeids- og sosialdepartementet sørge for at forarbeidene redegjør grundig for EØS-rettslige føringer for anvendelsen av loven.
- Nav må sikre at EØS-rettslige spørsmål inngår som en integrert del ved utarbeidelsen av rundskriv og ved behandling av enkeltsaker.

- Tolkning og praktisering av EØS-rettslige regler bør inn som en risikofaktor i Arbeids- og sosialdepartementets etatsstyring.
- Når Trygderetten eller domstolene legger til grunn en annen rettsoppfatning enn Nav, må Nav enten endre praksis eller ta saken videre i rettssystemet, og Trygderetten bør ha systemer for å reagere når Nav ikke følger opp prinsipielle kjennelser.
- Nav må sikre at kommunikasjonen mellom avdelinger og linjer er god, slik at endringer i praksis raskt kan manifestere seg i hele etaten, og Nav og Trygderetten bør ha en bedre dialog.
- Påtalemyndigheten må ta et selvstendig ansvar for å vurdere anmeldelser fra forvaltningen.
- Den EØS-rettslige kompetansen i de alminnelige domstolene må styrkes, og det må ifølge utvalget utvikles en kultur i domstolene som gjør at dommere identifiserer EØS-rettslige spørsmål også i straffesaker.

Arbeids- og sosialdepartementet er i gang med vurdering og oppfølging av de anbefalingene fra utvalget som gjelder vår sektor. Jeg vil i det videre redegjøre for dette arbeidet samt oppfølgingen og håndteringen av de sakene hvor det har skjedd feil.

Som del av oppfølgingen av granskingsutvalget sendte Arbeids- og sosialdepartementet utvalgets utredning på en bred høring 21. august. Fristen for å avgi uttalelser ble satt til 21. september. Det har kommet inn nærmere 30 uttalelser fra interesseorganisasjoner, fagforeninger, offentlige organer, herunder domstolsapparatet, og privatpersoner.

Hovedinntrykket etter å ha lest tilbakemeldingene er at høringsinstansene vurderer at granskingsutvalget har levert en grundig utredning. Høringsuttalelsene peker på kjente problemstillinger som ivaretas gjennom igangsatt oppfølgingsarbeid.

Flere høringsinstanser støtter utvalgets overordnede anbefalinger om synliggjøring av EØS-retten og støtter tiltak for bedre å kunne identifisere EØS-rettslige problemstillinger i lover, forskrifter, rundskriv og andre typer rettskilder. En av høringsuttalelsene stiller spørsmål ved metode og innretning av granskingsrapporten og ved hvorvidt det i tilstrekkelig grad er stilt spørsmål ved f.eks. Arbeids- og sosialdepartementets rolle i saken.

Mange av høringssvarene peker på behovet for økt EØS-rettslig kompetanse i forvaltningen, Trygderetten og de alminnelige domstolene. Høyesterett viser i den forbindelse til at justitiarius i desember 2019 satte i gang et internt arbeid for å sikre at Høyesterett for fremtiden på eget initiativ er enda bedre rustet til å avdekke og fange opp EØS-rettslige spørsmål.

Riksadvokaten viser til at statsadvokatene og politiet i årets mål- og prioriteringsrundskriv er minnet om

påtalemyndighetens selvstendige ansvar for alle sider av straffesaker, og at EU/EØS-regelverk av betydning for skyld- og straffespørsmålet i straffesaker må fanges opp bedre.

Flere høringsinstanser støtter utvalgets anbefalinger om viktigheten av samhandling internt og mellom offentlige enheter for å styrke god kommunikasjon og kunnskapsdeling om EØS-rettslige problemstillinger.

Tilbakemeldingene fra høringen viser at mange aktører er i gang med oppfølgingsarbeidet. Vi vil også ta med synspunkter fra høringen i arbeidet med å følge opp granskingsutvalgets utredning.

Oppfølgingen av de berørte har vært – og er – vår første prioritet. Som nevnt har Høyesterett 30. juni 2020 sendt en forespørsel til EFTA-domstolen om en rådgivende tolkningsuttalelse i en konkret gjenopptatt straffesak. Setteriksadvokaten har stilt alle relevante straffesaker i bero i påvente av avgjørelsen i Høyesterett. Setteriksadvokaten mener det er behov for avklaring av rettstilstanden. Dette forventes å ta noe tid. Navs vurdering og behandling av saker fra tiden før 1. juni 2012 vil bli igangsatt når uttalelsen fra EFTA-domstolen foreligger og Høyesterett har avsagt dom i saken.

For noen berørte vil det derfor kunne ta tid å få en endelig avklaring. Dette er selvfølgelig beklagelig for dem det gjelder, men det er viktig å få EFTA-domstolens vurdering.

I henhold til straffeprosessloven vil personer som urettmessig har vært utsatt for straffeforfølgning, kunne ha krav på erstatning. Det innebærer at personer som frifinnes ved ny domstolsbehandling, vil kunne søke om erstatning etter urettmessig straffeforfølgning. Det vil i disse sakene bli gitt fritt rettsråd uten behovsprøving.

Tall fra Nav viser at av de personene i dette sakskomplekset som har mottatt tilbakebetalingskrav siden 1. juni 2012, har 895 personer fått vedtakene omgjort. Blant dem som har vært rammet av avslag, stans eller avkorting, har 1 495 personer fått omgjort vedtakene. Arbeidet ble forsinket med om lag fem måneder på grunn av håndteringen av dagpengesakene i forbindelse med covid-19-pandemien. Arbeidet er gjenopptatt etter sommerferien. Totalt har Nav utbetalt ca. 69 mill. kr, og i tillegg er det slettet gjeld på om lag 55 mill. kr. Nav arbeider fortsatt med å gjennomgå registrene sine for å avdekke om flere personer kan være berørt.

Regjeringen har etablert et særlig retts hjelpstiltak. De som vil klage på de nye vedtakene eller ønsker å fremme krav om erstatning, kan benytte seg av fritt rettsråd som er opprettet for disse sakene. Klager på erstatningsvedtak blir behandlet av en egen, nyopprettet nemnd. Her tilbys det også fritt rettsråd.

Flere av utvalgets læringspunkter som gjelder Arbeids- og sosialdepartementet, er allerede igangsatt.

Et sentralt tiltak i oppfølgingen av denne saken er at regjeringen 23. juni 2020 satte ned et lovutvalg, ledet av professor Halvard Haukeland Fredriksen. Lovutvalget skal gå gjennom trygdelovgivning og forholdet til internasjonale avtaler med betydning for trygdekoordinering. Å synliggjøre internasjonal retts betydning for trygdeområdet er lovteknisk krevende. Lovutvalget er likevel bedt om å ferdigstille sitt arbeid innen sommeren 2021. Lovutvalget vil kunne bidra til å gjøre loven noe enklere å forstå, men vi må forvente at jussen på feltet fremdeles vil være komplisert og kreve veiledning og oppfølging fra Nav og andre for å bli forstått. Det må være en ambisjon at EØS-rettslige føringer fremgår tydeligere av loven, der dette er særlig relevant.

Regjeringen vil på bakgrunn av lovutvalgets tilrådinger komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Granskingsutvalget anbefaler i tillegg at EØS-retten må komme tydeligere og mer systematisk frem i utredninger og lovforarbeider. Jeg vil sørge for at Arbeids- og sosialdepartementet synliggjør og presiserer EØS-rettslige vurderinger mer systematisk i både utredninger, høringer og dokumenter til Stortinget.

EØS-kompetansen må gjennomgående styrkes. Departementet, Nav og Trygderetten må ha nødvendig innsikt og ressurser på et så sentralt område. I Arbeids- og sosialdepartementet er det så langt lyst ut flere juridiske stillinger for å styrke departementets kapasitet og kompetanse til å følge opp EØS-rettslige spørsmål. Nav er bedt om å gjøre rede for hvordan de vil følge opp funn og læringspunkter fra rapporten. Sentrale oppfølgingspunkter vil være styrket EØS-kompetanse og intern kommunikasjon om juridiske problemstillinger. Etagens arbeid med forbedringstiltak vil bli fulgt opp av departementet gjennom styringsdialogen.

For å styrke fagkunnskapen ytterligere vil departementet også koble seg tettere på akademia og relevante forskningsmiljøer. Akademia har en viktig rolle i å formidle og lære opp andre i koblingen mellom norsk og internasjonal rett.

EØS-kompetansen må være så utbredt at vi i fremtiden står stødig i møte med skiftende nasjonal og internasjonal lovgivning, for det er et faktum at EØS-retten er dynamisk. Praktiseringen og forståelsen av regelverket vil endres som følge av avgjørelser i Trygderetten, i norske domstoler, i EFTA- og EU-domstolene.

Jeg legger til grunn at det i fremtiden vil være økt oppmerksomhet om EØS-rettslige spørsmål, og det vil være et økt omfang av avgjørelser som utfordrer gjeldende praksis på forskjellige områder. Departementet har som nevnt økt den juridiske kapasiteten, bl.a. for å følge rettsutviklingen, utrede konsekvenser av nye avgjørelser og utrede EØS-konsekvenser av endringer i regelverket. Arbeids- og velferdsetaten skal løpende føl-

ge avgjørelser på området. Avgjørelser som utfordrer gjeldende praksis, skal vurderes med sikte på endring av praksis, eller med sikte på videre prosess i rettssystemet.

For å redusere faren for at feiltolkninger skjer, er det helt avgjørende at de ulike faginstansene snakker godt sammen, og rutinene for å formalisere dette må styrkes. Basert på erfaringer fra denne saken går Arbeids- og sosialdepartementet nå gjennom styringsdialogen med Nav og andre underliggende etater. EØS-rettslige vurderinger vil bli definert som et område med risiko og inngå i den formelle styringsdialogen med Nav.

Departementet har sendt et oppdragsbrev til Arbeids- og velferdsdirektoratet og Trygderetten. Her ber departementet om at anbefalingene fra granskingsutvalget blir fulgt opp på egnet måte. Arbeids- og velferdsdirektoratet og Trygderetten er bedt om en overordnet vurdering av utredningens funn og konklusjoner. De er også bedt om en særskilt vurdering av læringspunktene utvalget har avdekket på deres respektive ansvarsområder. Departementet vil følge opp dette i styringsdialogen fremover. I det videre arbeidet tar vi også med oss merknadene granskingsutvalget har om ressurser, organisering og intern kommunikasjon i Nav, for å se hvordan forholdene kan bli bedre.

Denne saken har vist at det er klare forbedringsbehov ved gjennomføringen av EØS-regelverk i norsk rett som er relevante også utenfor trygdeområdet. Statsministeren ba tidlig om en gjennomgang av hvordan alle departementene gjennomfører EØS-retten. Det ble også bedt om en gjennomgang av hvordan departementene holder seg orientert om praksis i underliggende etater. Arbeidet koordineres av Justis- og beredskapsdepartementet. Utfordringene i EØS-arbeidet er sammensatte, og de må derfor løses med ulike typer tiltak. Det er summen av en rekke ulike tiltak som skal bedre hvordan vi jobber med EØS-saker.

Målet er at Norge gjennomfører EØS-retten på riktig måte, at innholdet i EØS-retten er klart for dem som skal bruke den, at det er klart hvordan EØS-retten forholder seg til annen norsk lovgivning, og at det offentlige anvender EØS-retten korrekt.

EØS-avtalen har nå virket i mer enn 25 år. I løpet av denne tiden har samarbeidet utviklet seg, og regelverket som tas inn i EØS-avtalen, har blitt mer omfattende og komplisert. Særtrekk ved EØS-retten gjør i tillegg at regelverket kan være vanskelig tilgjengelig. Denne utfordringen forsterkes av den store regelverksmengden.

Samtidig vil jeg understreke at EØS-avtalen har gitt norske borgere rettigheter som de ikke ville fått gjennom nasjonal lovgivning, ved at vi gjennom avtalen blir en del av et større fellesskap. Dette europeiske fellesskapet har vært og er avgjørende viktig for norsk økonomi og velferd.

En viktig del av gjennomføringen i norsk rett er å se på hvordan innholdet i reglene kan gjøres lettere å forstå. Klare og gode regler vil bidra til etterlevelse og god håndheving.

Denne saken reiser omfattende juridiske spørsmål om lovgivningsteknikk og konsekvensutredning når nye rettsakter tas inn i norsk rett. Det er viktig at forvaltningen har tilstrekkelig bevissthet om disse problemstillingene og gis gode verktøy for å kunne håndtere dem. Derfor ser nå departementene nærmere på tilgjengeligheten av EØS-regelverket, rutinene for høring og oversettelse av EØS-regelverk, oppfølgingen av rettspraksis fra EU-domstolen og EFTA-domstolen, samordningen mellom departementene samt kompetansebehovet knyttet til EØS i departementene og i forvaltningen for øvrig. Tilrådingene fra granskingsutvalget vil være viktige premisser for dette videre arbeidet.

Granskingsrapporten slår fast at mye har gått galt. Svikten har rammet mange enkeltmennesker og deres familier hardt. Det overordnede blikket, de nødvendige kontrollspørsmålene, samhandlingen på tvers og de kritiske røstene om EØS-rettens betydning i denne saken har vært fraværende.

At mange har ansvar, betyr ikke at ansvaret pulveriseres. Den enkeltes rettssikkerhet er grunnleggende i et demokratisk samfunn. Derfor har vi et system hvor mange ledd, uavhengig av hverandre, skal ivareta den enkelte. Når det svikter i alle ledd, må vi erkjenne det. Det betyr ikke at ansvaret usynliggjøres eller feies under teppet.

Jeg kan forsikre om at Arbeids- og sosialdepartementet har full oppmerksomhet om denne saken. Vi må lære av våre feil, og vi skylder det norske samfunnet å gjøre dette grundig og ordentlig.

For å unngå tilsvarende feilpraktiseringer i fremtiden trenger vi å få på plass et godt og ryddig regelverk, en styrket EØS-kompetanse i forvaltningen og bedre måter å synliggjøre koblingen mellom norsk og internasjonal rett på. I tillegg må kritiske spørsmål løftes frem både i forvaltningen og fra andre samfunnsinstitusjoner.

Et overordnet mål må være å gjenreise tilliten. Det er viktig at folk kan ha tillit til at regelverket blir praktisert korrekt i fremtiden, og at de kan ha tillit til at det ryddes opp overfor dem som har blitt rammet. Borgerne skal og må kunne forvente dette av oss.

Presidenten: Presidenten vil nå, i henhold til Stortingets forretningsorden § 45, åpne for en kort kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og avsluttende innlegg fra statsråden.

Eva Kristin Hansen (A) [12:01:51]: Først vil jeg takke statsråden for en grundig redegjørelse, en redegjørel-

se om en veldig alvorlig sak. Det er nå snart ett år siden befolkningen og det politiske Norge fikk en av de verste skandalene i fanget noensinne. Det viste seg at folk som hadde reist til andre EØS-land mens de mottok sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller pleiepenger, gjennom år hadde blitt dømt for bedrageri, tvunget til å betale tilbake store summer og – det mest hårreisende av alt – havnet i fengsel på feil grunnlag. Vi kjenner nå dessverre historien altfor godt. Vi har blitt kjent med mange av dem som ble rammet, og vi har blitt vitne til et system som var mot dem det egentlig var laget for.

Stortinget ble første gang involvert i denne saken 5. november i fjor, da daværende statsråd Anniken Hauglie hadde en redegjørelse, som igjen førte til en omfattende runde i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Jeg tror det var rystende for alle å få alle historiene, men også å oppdage omfanget og at saken kunne og burde vært oppdaget på et tidligere tidspunkt.

Regjeringen satte ned, som statsråd Asheim sa, et granskingsutvalg, som endte opp i en ganske solid NOU, som ble lagt fram 4. august. Den NOU-en bekrefter det som kontroll- og konstitusjonskomiteen kom fram til gjennom sin behandling, men er også bedre dokumentert, siden utvalget fikk tilgang til ting vi i Stortinget ikke hadde. Så har vi alle sammen registrert, som også statsråden var inne på, at det er en uenighet om det rettslige utgangspunktet og den EØS-rettslige vurderingen, og da må vi jo avvente behandlingen i domstolene.

Et spørsmål Stortinget i likhet med de fleste i landet har stilt, også utvalget, er: Hvordan kunne dette skje? Hvorfor ble ikke ting oppdaget? Gjennom den forrige behandlingen i Stortinget var det flere ting som pekte seg ut, og som også granskingsutvalget har slått fast. Det helt åpenbare er at det ikke har vært en tilpasning til EØS-retten, og her har også påtalemyndigheten og domstolene sviktet. Arbeids- og sosialdepartementet har rett og slett sovet i timen og ikke beskrevet de mulige begrensningene som ligger i EØS-retten.

Så blir det også i NOU-en beskrevet en kultur i Nav som jeg mener er veldig alvorlig. Det har ikke vært rom for å stille spørsmål ved etablerte sannheter, og spørsmålene som har blitt stilt, har ikke blitt fanget opp. I tillegg har Nav vært gjennom flere omorganiseringer og nedbemanning, og det har vært lite kompetanse om EØS. Summen av alt dette kjenner vi godt til: Folk har blitt knallhardt rammet.

Kunne dette ha vært oppdaget tidligere? Jeg mener det er helt åpenbart at det kunne det ha blitt gjort. Da Trygderetten begynte å fatte kjennelser som gikk mot Nav fra juni 2017, tok det enormt med tid, til tross for at flere ansatte i Nav virkelig begynte å trykke på den røde knappen, før ting skjedde. Vi har lest e-postene ansatte har sendt, hvor de fortviler over manglende signaler

etter at de begynte å oppdage sakene fra Trygderetten. Vi har sett passiviteten hos direktoratet, hvor man ikke kommer noen vei. Det går i flere tilfeller flere måneder fra Nav melder bekymring, til det kommer svar. Det er en ganske lang periode fra Trygderetten begynner å fatte kjennelser i juni 2017, til august 2019, hvor folk i hele denne perioden blir dømt, satt i fengsel og blir tvunget til å betale tilbake store summer. Det er etter mitt syn ganske utrolig.

Det som også har overrasket meg i denne saken, er den manglende kommunikasjonen mellom de ulike aktørene, hvor det virker som om departementet ikke har hatt en anelse om hvilke diskusjoner som faktisk har pågått. Det vitner om et system som faktisk har vært litt dysfunksjonelt, og som har bidratt til at uretten ikke har blitt oppdaget og ryddet opp i.

Så er spørsmålet: Hva kan vi lære av denne saken? Det aller viktigste er at dette aldri må skje igjen. Og det er helt åpenbart at EØS-retten må følges opp på en annerledes måte enn det vi gjør i dag, ikke bare på dette feltet, men på alle felt.

Nav-saken er en trygdeskandale og rettskandale uten sidestykke. Alle det er begått urett mot, må få livet sitt tilbake. Urett skal og må rettes opp. Så må vi også se framover og bygge opp et Nav som faktisk fungerer. For det er ikke bra som det er. Vi kan ikke fortsette å slanke en organisasjon som ikke tåler det. Vi tåler ikke mer nedbemanning. Folket fortjener et Nav som er til for dem, ikke som mistenker dem når de ber om hjelp. Folk skal kunne være trygge på at de ikke skal bli dømt på feil grunnlag i dette landet, og i denne saken kan vi si at både rettsstaten og velferdsstaten har sviktet.

Regjeringen må nå være seg sitt ansvar bevisst. Så tror jeg hele Stortinget vil være med og gjøre en viktig jobb i tiden framover.

Svein Harberg (H) [12:06:55]: Jeg har også lyst til å takke statsråden for en grundig og god redegjørelse.

Det er altså et år siden nyhetsbildet var preget av noe som utviklet seg nesten fra dag til dag. Det begynte med noe som en lurte på om var feil, og så bare vokste og vokste det. Vi var nok alle sammen litt målløse da vi så omfanget av det.

Etter statsråd Hauglies redegjørelse fikk kontroll- og konstitusjonskomiteen den til behandling. Da vi behandlet dette sist, hadde vi mange spørsmål. Vi opplevde vel også da vi avga innstilling og uttrykte at dette måtte være første del av behandlingen, at det fortsatt var mange ubesvarte spørsmål. Vi hadde en høring der politisk ledelse gjennom tidene slet med å kunne svare på hvorfor det var som det var. Det var mye uavklart, så vi satt igjen med stor usikkerhet når det gjaldt hvor og hvordan denne feilen kunne oppstå.

Nå har vi fått mer kunnskap. Jeg registrerer at statsråden er tydelig på to ting: De som er urettmessig rammet av feiltolkningen, skal få rettet opp sin sak så raskt og rettferdig som mulig. Mye er gjort, og noe gjenstår. Jeg tror det er viktig å rette en takk også til alle dem som arbeider i Nav-systemet, som har vært nedlesset av saker, og som skal følge dette opp fra dag til dag. De har gjort en stor innsats under stort press. Det andre statsråden er tydelig på, er at granskingsutvalgets funn skal følges opp. Mye er en i gang med å følge opp, og noe må komme i fortsettelsen, for granskingsutvalget har levert en grundig og god rapport. Så er det noen spørsmål som fortsatt skal avklares gjennom domstolene.

Det er skremmende å få slått fast en kollektiv svikt der få har stilt spørsmål, eller i det hele tatt rettet søkelyset mot forholdet mellom EØS-regler og norsk rett. Det slås igjen fast at det gjennom skiftende regjeringer har vært håndtert likt, og at det ikke ligger en politisk agenda eller handling mot bedre vitende til grunn for det som har skjedd. Å slå fast dette er ikke ansvarsfraskrivelse – tvert imot.

Det som ble slått fast av kontroll- og konstitusjonskomiteen i innstillingen sist, står ved lag. Det ser vi også etter denne rapporten. Nå skal komiteen på grunnlag av redegjørelsen og med kunnskap fra utvalgets rapport arbeide videre. Vi skal ta med oss ny kunnskap. Vi skal se mer på hvor det sviktet, og hvordan det kunne skje. Vi skal sjekke ut læringspunktene og hvordan vi kan ta dem med oss. Vi skal gå gjennom de grep som statsråden har redegjort for har skjedd, og se hvordan vi i helhet kan sikre at sånt ikke skjer igjen.

Vi skal ikke konkludere i dag, men det er vel ingen tvil om at EØS-rett etter dette må få en annen oppmerksomhet og oppfølging ved implementering i norsk lov- og regelverk. Både forvaltningen og vi som politikere har en stor oppgave med sikre det og gjenskape tillit til at vi ivaretar innbyggernes rettigheter på en riktig og god måte. Videre politikktvikling på dette området skal fagkomiteen få ta seg av, men håpet er at kontroll- og konstitusjonskomiteen kan samle seg om å påpeke grunnleggende grep som må foretas for å sikre EØS-rett i norsk rett. Jeg opplever at komiteen og Stortinget har et felles ønske om å bidra til det.

Solveig Horne (FrP) [12:11:32]: Jeg vil takke statsråden for en grundig redegjørelse om en utredning som er utrolig god. Jeg er også glad for at både statsministeren og statsråden har vært veldig tydelige på å gi en unnskyldning til dem som har blitt berørt av den største skandalen i nyere tid. Som flere har vært inne på, er det å lese historiene til dem som har vært berørt av dette, sterk lesning, og de fortjener virkelig en unnskyldning fra hele det politiske Norge.

For Fremskrittspartiet har det hele tiden vært viktig å få en full gjennomgang av denne saken. Da Stortinget i juni behandlet statsrådets redegjørelse som ble holdt i fjor, fikk vi veldig mye kritikk for at vi verken ville gå så langt som å fremme daddelforslag eller å kaste statsråder. Jeg er veldig glad for at vi har ventet på den fulle redegjørelsen. Granskingsrapporten viser også at det var viktig å vente. Jeg ser fram til vurderingen fra EFTA-domstolen.

Det er sånn at vi alle er syndebukker, hvis vi kan kalle det det. Jeg synes VG hadde en god oppsummering den 4. august, da granskingsrapporten kom:

«Da saken smalt i fjor, var det mange som sa det burde vært avslørt for lengst.

Og det er sant. Men av hvem? Her i Norge var alle med på det.»

Alle har sviktet. Alle regjeringer har gjort feil, helt fra EØS-regelverket ble innført. Ingen senere regjeringer så problemet. Trykderetten kunne ha oppdaget det før. Forskere og spesialister har gjort feil, og Høyesterett har også måttet tåle kritikk. Det viser at det er vanskelig å finne en syndebukk, som vi så ofte er på jakt etter, når vi alle har feilet.

Det som er viktig nå, er å kunne lære av de feilene som er gjort. Med den systemsvikten som har vært – når folk har blitt feilaktig dømt, satt i fengsel, blitt avkrevd tilbakebetaling, nektet ytelse de har rett til – er det jo Nav som kommer verst ut. Den manglende varslingskulturen, ansvarspulveriseringen og uakseptabel mangel på aktivitet viser at det virkelig må ryddes opp. Jeg er opptatt av at det nå skjer. Vi må være tydelige på at det må ryddes opp, og at man må få på plass erstatninger. Vi hadde kanskje ikke sett for oss at covid-19-epidemien skulle føre til at dette for flere ble satt på vent. Det har vært en påkjenning for dem som har blitt berørt av dette. Fremskrittspartiets signal til regjeringen er at nå må det ryddes opp. Vi klarte under koronaepidemien å raskt få i gang saksbehandlingen. Det må også skje med dem som har blitt berørt her, slik at de får den erstatningen og oppreisningen de har krav på.

Så viser også granskingsutvalget at det må skje en god del på hele dette feltet. Når man mangler grunnleggende kompetanse på EØS-rett, når tilliten til Nav må gjenopprettes, som statsråden var inne på, er det helt klart at det er en kultur i Nav som må endres på. Nav skal være der for dem som trenger hjelp. Det er ikke slik at folk ringer Nav i utide. De gjør det fordi de trenger hjelp. Da er det viktig at Nav er der for å gi dem den gode hjelpen.

Vi har nå fått en god redegjørelse fra statsråden. Den er det med all sannsynlighet kontroll- og konstitusjonskomiteen som skal behandle. Som representanten Harberg var inne på, er den videre utformingen av politik-

ken nødt til å skje i fagkomiteen. Men kontroll- og konstitusjonskomiteen skal gå grundig inn i granskningen og denne redegjørelsen og se på hva vi kan gjøre for å bidra til et bedre system senere.

Nils T. Bjørke (Sp) [12:16:17]: Denne saka har synt oss ei forvaltning som ikkje er slik som me ynskjer. Me har sett eit Nav som arbeider mot rettstryggleiken til dei som treng velferdssystema mest, eit Nav der leiinga ikkje veit kven i eigen organisasjon som har ansvar. Me har sett eit departement som verkar meir oppteke av å verna om statsråden sitt politiske syn enn av å retta opp i justismord.

Paragraf 11-3 i folketrygdlova seier uttrykkeleg at det er eit vilkår for arbeidsavklaringspengar at medlemmen oppheld seg i Noreg. Det er ikkje i tråd med EØS-forordning 883/2004. Kjernen i denne saka er at lova slik ho er vedteken i denne salen, er formulert feil. Regjeringa har implementert EU-rett utan å endra lova. Mange har vorte dømde for brot på ei lov som var feil. Ordninga med arbeidsavklaringspengar vart innført i 2010. I same periode arbeidde departementet med å setja i verk den nye EU-forordninga. Ingen har funne spor av at departementet har vurdert kva EU-forordninga har hatt å seia for lovparagrafen som var feil.

Den 31. mars 2017 la regjeringa fram eit forslag om å lovfesta Navs praksis om å gje rett til arbeidsavklaringspengar under opphald i utlandet i inntil fire veker i året, med vilkår om at opphaldet skulle verta godkjent på førehand av Nav. Dette lovforslaget var i strid med EØS-forordning 883/2004. Forordninga var innarbeidd i ei forskrift då lovforslaget vart lagt fram. Forskrifta var ikkje nemnd i lovforslaget. Regjeringa braut då opplysningsplikta overfor Stortinget. Eg saknar at ministeren tek eit tydeleg ansvar for departementet si handtering i denne saka av Nav.

Feilen har fått store konsekvensar for enkeltmenneske. Folk har urett vorte straffa og dømde for feil departementet gjorde. Det at mange er ramma av saka, gjev ho ein eigen dimensjon. Den menneskelege dimensjonen såg korkje departementet eller Nav då Trygde retten fann feilen og ville ta saka inn for EFTA-domstolen. Det var viktigare å skjula omfanget av feilpraktiseringa enn å kontakta påtalestyresmaktene for å stoppa straffesakene som var i gang.

Når Noreg har inngått ein EØS-avtale, må lovene våre ha eit klart innhald som gjer den reelle rettstilstanden synleg for alle. Denne saka har vist oss at det er mykje som må rettast opp i. Det fyrste som no må gjerast, er å rydda opp i uretten mot dei som er straffa og dømde, på ein skikkeleg måte. Me må endra regelverket som er feil. Me må sikra at Stortinget aldri meir vert invitert til å vedta nye lovforslag i strid med EØS-regelverket.

Dette må me ta ansvar for på tvers av det politiske miljøet, forvaltninga og rettsvesenet.

Eg er i stuss – det er klart at dette er komplisert jus. Men har det vore tilstrekkeleg vilje til å opplysa om dei store ulempene med EØS-avtalen? Eller har det vore ein gjennomført vilje til å leggja skjul på dei store utfordringane som er, og difor heller ikkje vilje til å gå inn i lovverket?

Freddy André Øvstegård (SV) [12:20:07]: Trygdeskandalen viser oss noe av det aller verste med det Forskjells-Norge som har vokst fram de senere årene, nemlig at til og med rettssikkerheten har blitt et klassedelt gode i dette landet. Merete Smith, generalsekretæren i Advokatforeningen, sa det godt under Stortingets kontrollhøring om saken: Hvis det var næringslivsledere med tilgang på de beste advokater som var rammet, ja da hadde nok feilen blitt oppdaget tidligere.

Men det var ikke næringslivsledere som var rammet. Det var syke mennesker. Folk som ikke kunne jobbe. Folk som trengte hjelp fra Nav. Det viktigste i denne saken er akkurat de menneskene som er rammet av denne urettferdigheten – de 75 som er uskyldig dømt for trygdesvindler, de omkring 4 000 personene som trolig er rammet av feiltolkning, hun som ikke fikk besøkt sin syke søster i utlandet, de som har blitt utsatt for økonomisk ruin på grunn av store tilbakebetalingskrav, eller bestefaren som måtte holde skjult for barnebarna sine at han skulle i fengsel.

Ofrene skal få rettferdighet. Det må være det viktigste. Men for mange er ikke denne skandalen over. De venter ennå på å bli frikjent. De venter fortsatt på oppreisning. Vi hører om telefonnumre som har blitt lovet før. Vi hører om frie rettsråd, som er langt mindre omfattende enn fri rettshjelp. Det er ikke godt nok.

Nå har vi fått granskingsutvalgets rapport, og den viser en knusende dom over klassejustis i Norge, men også over regjeringens håndtering av denne skandalen. Rapporten peker tydelig på at det er departementet og Nav som har hovedansvaret for skandalen. Det er klinkende klart at justismord, uskyldige fengslinger, kunne vært forhindrede hvis regjeringen hadde handlet tidligere. Og det viser at vår kritikk og vårt mistillitsforslag mot daværende statsråd Hauglie var rimelig. Men likevel, på tross av hvor hardt folk er rammet, og på tross av alle disse alvorlige avsløringene som har kommet underveis, står vi igjen i en situasjon som oppleves akkurat slik flere hevder ikke er situasjonen, nemlig ansvarspulverisering. Det er ingen som har tatt det endelige ansvaret for skandalen. Og det mener jeg, med respekt å melde, er å ikke ta ofrene i denne saken på det alvor de fortjener. Skal de få rettferdighet, burde denne alvorlige saken også fått konsekvenser for noen på toppen.

Jeg vil nevne to funn i rapporten som bør være viktige for behandlingen videre og ettertiden. For det første konstaterer utvalget «at de effektiviseringstiltak som er truffet, har medført at direktoratet synes å mangle faglige og ressursmessige forutsetninger for å ivareta det fagansvaret det er tillagt på en god måte.»

Det er veldig gjenkjennelig fra kontrollkomiteens behandling, hvor vi stadig – på punkt etter punkt i tidslinjen – ser sårbarheten i Nav, at få folk på jobb og med rett kompetanse fører til forsinkelser i å oppdage feilen. Og det er alvorlig når vi samtidig vet at det har blitt kuttet 400 mill. kr i såkalte effektiviseringskutt i Nav siden 2015.

Så peker utvalget på at ved flere kritiske korsveier i departementet, når saken etter hvert ble behandlet vinteren og våren 2019, før feilen ble oppdaget, var det en politisk begrunnet vegring mot å ta konsekvensene av det som ble oppdaget underveis. Et eksempel er at daværende minister Hauglie bl.a. sa at dette kunne komme til å gå på tvers av regjeringens politikk mot såkalt trygdeeksport. Det står i rapporten.

Det er noen spørsmål granskingsutvalgets rapport egentlig ikke svarer så godt på. Departementet har hele tiden f.eks. sagt at de visste hva rett EØS-forståelse var. De visste bare ikke hva som var Navs praksis. Likevel foreslo det samme departementet å lovfeste Navs praksis i 2017. Hvordan er det mulig?

For meg er det klart at granskingsutvalget ikke har fulgt alle spor hele veien dit de fører, og at det er Stortinget som må trekke de politiske konklusjonene basert på granskingen. Derfor støtter vi at saken skal gå til kontrollkomiteen, vi må peke ut en ny kurs for Nav, og vi må sørge for at alle ofrene får oppreisning og rettferdighet. Og det må skje så raskt og effektivt som mulig.

Solveig Schytz (V) [12:25:23]: Nav-skandalen er det største kollektive systemsviket i Norge gjennom tidene. Det har kanskje foregått helt siden 1994, og et samlet storting har vært involvert som øverste lovgiver. Nesten alle partier har vært i regjering, og vi har alle et stort ansvar for å være ydmyke. Jeg vil understreke alvorret i denne saken, der alle tre statsmakter, både storting, regjering og rettsapparat, har latt være å ta hensyn til at avgjørelsene til EØS-retten har forrang foran nasjonalt regelverk. Dette har ført til at enkeltmennesker urettmessig er dømt til fengsel og på uriktig grunnlag har fått betalingskrav og betalingsmerknader heftet ved seg. Granskingsrapporten viser at vi trenger bedre EØS-kompetanse i alle ledd i forvaltningen, i de akademiske miljøene, hos domstolene og i advokatstanden.

Det som gjør sterkest inntrykk i granskingsrapporten, er skildringene av de berørte menneskenes møte med Nav og rettssystemet. De fikk mangelfull informa-

sjon, ulik informasjon fra ulike Nav-kontor som de var i kontakt med. Noen slet med å få kontakt med sitt eget Nav-kontor. Det er en trist historie om et system som har satt systemet foran folk.

Det er bra at regjeringen tar ansvar og tar denne saken på alvor. Nå må vi se framover og sørge for at noe slikt som denne skandalen aldri skjer igjen. Vi må gjøre alt vi kan for at en slik skandale aldri skal skje igjen. Vi må styrke EØS-kompetansen i alle ledd, gjennomgå regelverk og ha et ryddig lovverk.

For sosialliberale Venstre er det helt grunnleggende at folk som i en kortere eller lengre periode er avhengige av støtte fra Nav, skal ha den samme friheten til å nyte godt av det europeiske fellesskapet som oss andre. Som trygdemottaker skal man kunne ha like stor rett til å krysse landegrenser som alle andre, så lenge de gjør det de kan og som kreves for å komme tilbake i arbeid eller bli avklart til uføretrygd.

Bjørnar Moxnes (R) [12:27:51]: Nav-skandalen er Forskjells-Norge på sitt verste. Det er ikke tilfeldig at norgeshistoriens største rettsskandale i fredstid rammet de svakeste blant oss, de som er mest avhengig av fellesskapet. De har i mange år blitt møtt med mistro og skepsis, med kontroll og feilaktige krav om tilbakebetaling, med rettssaker og fengsel.

I Norge er det dessverre sånn i 2020 at vi ser rettssikkerheten din henger sammen med hvor rik du er på makt og penger. Rapporten er også en knusende dom over den norske rettsstaten – over Nav, men også over regjeringen. Når jeg hører statsråden for utdanning, som nå er vikar for arbeidsministeren og dermed den tredje statsråden som «tar ansvar» for denne saken, blir jeg enda mer styrket i min bekymring for at de ansvarlige ikke blir stilt til ansvar. Det hviler et stort ansvar på regjeringen i denne saken, langt større enn det vi nå hører statsrådens har vilje til å ta. Det handler ikke bare om det formelle ansvaret i denne saken.

Utvalgsleder Arnesen uttalte før granskingsrapporten kom, at de ikke hadde funnet grunnlag for å anta at dette har vært en bevisst politikk. Men det kolliderer med rapportens faktiske innhold, med at statsråd Hauglie da hun ble kjent med saken, uttrykte at det å endre denne ulovlige praksisen kunne være uheldig i lys av regjeringsplattformens formuleringer om trygdeeksport. Det kolliderer med at ønsket om en rask avklaring fra direktoratet kolliderte med at departementet ikke kunne argumentere godt nok overfor politisk ledelse, som ønsket å begrense trygdeeksport. Dette står svart på hvitt og bygger opp under det vi vet fra før, at regjeringen i årevis har mistenkeliggjort folk som har blitt syke og falt ut av et stadig mer brutalt arbeidsliv. Vi vet også at regjeringen instruerte Nav om ikke å skaffe seg full over-

sikt og rette opp da de ble klar over feil praksis i februar 2019.

Utvalgsmedlem Midthjell skriver at departementet oppleves som «ansvarsfraskrivende», og at «for mye av ansvaret for den feilpraktiseringen som de senere årene har fått alvorlige konsekvenser for enkeltpersoner, legges på Nav, uavhengig av overordnet ansvar».

Dette problemet strekker seg langt utover det som angår EØS-retten. Skandalen har vist at perspektiver fra brukerne og fra de ansatte, de som behandler sakene, ikke løftes opp til ledelsen, ikke følges opp. Derfor fikk Rødt Stortinget med på å be departementet om et arbeid i Nav for å sikre at førstelinjen blir hørt. Nylig har statsråden bekreftet at fagforeninger som representerer de ansatte i den kommunale førstelinjen, ikke har blitt tatt med i dette arbeidet. Vi har også fått vite at arbeidsgruppen jobber med et mandat som er snevret inn til EØS-rett, og som også har kort tidsfrist.

Etter å ha hørt statsrådens redegjørelse er jeg bekymret for at dette er symptomatisk for hvordan skandalen følges opp: noen enkle avgrensede læringspunkter og ferdig med det. Men Nav-skandalen er en systemkrise, og mye tyder på at lignende svikt har foregått innenfor andre deler av Navs ansvarsområder. Rødt ville jo stille regjeringen til ansvar da vi fremmet mistiltsforslag mot statsråd Anniken Hauglie, først med bare Rødts stemme, før flere rød-grønne partier kom etter – inntil regjeringen klarte å snike statsråden ut bakdøren før Stortinget rakk å stille Hauglie til ansvar.

I vår behandling av denne rapporten skal vi fortsette med å jobbe for at den får de nødvendige konsekvenser. Maktpersoner må også stilles til ansvar ved å få en gjennomgang i hele Nav-systemet og få tiltak for å snu utviklingen. Vi i Rødt vil gjøre det vi kan for at denne prosessen blir starten på et generaloppgjør med regjeringens mistenkeliggjørende arbeidslinje, som pisker arbeidsledige og påfører arbeidsuføre og syke mennesker trygdeskam. Det vil vi ikke ha noe av, og det burde et samlet storting tatt opp. Vi skal gå i spissen for det.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Henrik Asheim [12:32:51]: La meg igjen få takke Stortinget for å få anledning til å redegjøre for de viktigste funnene og læringspunktene granskingsutvalget har kommet frem til, og for hvordan disse nå blir fulgt opp av regjeringen.

Jeg deler et ønske som mange av de berørte i denne saken har, et ønske om en snar og klar tolkningsuttalelse fra EFTA-domstolen og en avklaring i Høyesterett på rettsstilstanden i dette sakskomplekset. Dette vil forhåpentligvis kunne hjelpe dem som ble anmeldt og dømt, med å få satt et endelig punktum. Denne avklaringen

må være på plass dersom vi skal sikre de berørte en riktig behandling av sin sak.

For de profesjonelle aktørene i denne saken er det imidlertid ikke slik at det skal settes punktum. Det pågående arbeidet med å rydde opp og implementere tiltak kommer til å fortsette. En sentral oppgave i tiden som kommer, vil være å arbeide videre med det jeg opplever som kjernen i utvalgets utredning, nemlig behovet for oppmerksomhet om og synliggjøring av EØS-rettens betydning for trygdeområdet, behovet for styrket EØS-kompetanse og behovet for styrket styring og kommunikasjon.

Arbeidet med å rydde opp var allerede godt i gang da granskingsrapporten ble overlevert. Rapporten har gitt oss verdifulle bidrag til det videre arbeidet. I tillegg til granskingsutvalgets læringspunkter vil jeg ta med meg de innspillene og merknadene som har kommet i høringen, og også i innleggene her i dag.

I juni 2021 vil vi motta utredningen fra lovutvalget som regjeringen har nedsatt. Denne utredningen vil forhåpentligvis gi oss ytterligere bidrag til arbeidet med å motvirke at slike feiltolkninger og feilpraktiseringer skjer i fremtiden.

Som jeg sa i min redegjørelse, må et overordnet mål være å gjenreise tilliten. Borgerne skal og må kunne forvente av oss at regelverket blir praktisert i samsvar med EØS-retten i fremtiden, og at det ryddes opp overfor dem som har blitt rammet.

Presidenten: Debatten om redegjørelsen er dermed avsluttet, og presidenten vil foreslå at arbeids- og sosialministerens redegjørelse om granskingsutvalgets rapport om EØS-saken, NOU 2020: 9, sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 7 [12:35:30]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) (Innst. 389L (2019–2020), jf. Prop. 89 L (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:36:25] (ordfører for saken): Ingen oppgave er viktigere enn å skaffe folk

jobb. Arbeid er nøkkelen til resten: egne penger, følelsen av mestring og økt verdighet, egen bolig, god helse, bedre integrering og et sosialt liv. Alt dette blir lettere om man har en jobb å gå til.

Statsråden har i høst meldt at vi trenger en integreringsreform. Hun sier rett ut at regjeringen ikke har vært gode nok til å utnytte det store potensialet som finnes i kommunene, næringslivet og frivilligheten, for å kvalifisere flere for en jobb. Det er vi i Arbeiderpartiet helt enig i. God integrering handler om høye ambisjoner, bedre norskopplæring, tidlig kompetansekartlegging og større muligheter for å få folk i arbeid. Helt kort er det språkmestring og arbeid som er nøkkelen til god integrering. Når vi først skal erstatte introduksjonsloven med en helt ny lov, er det synd at ambisjonsnivået ikke er høyere, og det er synd at det er satt av så lite penger.

Samtidig vil jeg si at det er en del forbedringer i den nye loven. Jeg har tro på at flere vil kvalifisere seg til jobb nå enn med dagens lov, som ikke har fungert godt nok. Men for det første burde vi sette oss mye mer hårete mål enn det regjeringen gjør i denne loven. Det må være en forutsetning at den nye loven bidrar til varig arbeid – et mål om at innvandrere etter loven skal tidlig integreres, er ikke forpliktende nok.

For det andre mener vi at å øke satsingen på formell kompetanse for innvandrere er en viktig utvikling og helt nødvendig for bedre språk og samfunnsopplæring. Men det vil koste mer, og hvem skal betale? Kommune-loven sier tydelig at det skal følge penger med nye lovpålagte oppgaver til kommunene. Ingenting tyder på at statsråden har tenkt så langt. For Arbeiderpartiet er det en selvfølge at kommunene får de nødvendige midlene til å kunne kvalifisere deltakerne på disse kursene best mulig, ikke at de skal tas fra de frie midlene.

For det tredje sier ikke den nye loven noe om tidlig innsats. Arbeiderpartiet foreslår å gjennomføre intensivkurs i demokrati, likestilling og norsk arbeidsliv for kvoteflyktninger før de ankommer Norge, samt å gjennomføre en grundig kompetansekartlegging som kan danne grunnlaget for jobb, og et kvalifiseringsløp i den nye loven. Videre ønsker vi en god kompetansekartlegging for asylsøkerne på mottak så tidlig som mulig, som kan danne grunnlag for å finne riktig bosettingskommune. Slik unngår vi å kaste bort tid og øker sjansen for en vellykket integrering.

Vi foreslår også å heve timeantallet i loven med norskundervisning fra 175 til 250 timer i mottak. Dette vil bety mye for den enkeltes mulighet til å lære seg norsk bedre og raskere, og dette er jo noe vi har satt av penger til allerede i tidligere budsjetter.

For det fjerde ønsker vi å ha mer fokus på muligheten for arbeidspraksis i den nye loven. Arbeiderpartiet foreslår at det skal settes et yrkesmål for den enkelte i

den individuelle integreringsplanen. Og så ønsker vi å styrke ordningen med hurtigspor i introprogrammet og satse på norskopplæring i arbeidslivet gjennom programmer som bransjenorsk og arbeidsnorsk. Ikke minst ønsker vi å øke bruken av fagopplæringsmodeller, som Helsfyr-modellen og Gloppen-modellen, der elevene får en kombinasjon av skole og arbeidspraksis, slik at språkopplæringen blir mer effektiv.

Hvis vi setter oss høye mål og starter tidlig, kan vi få til en bedre integrering enn i dag. Da vil vi se at flere nyankomne klarer å skaffe seg varig arbeid og forsørge seg selv og sin familie gjennom hele livet. Det krever at regjeringen lytter til våre forslag og innspill og løfter den nye loven til et nivå som tar integreringen på alvor.

Med dette tar jeg opp Arbeiderpartiets forslag og de forslagene vi står sammen med Sosialistisk Venstreparti om. I tillegg ønsker vi å støtte Senterpartiets løse forslag i dag. Jeg ønsker også å nevne at vi ikke kommer til å støtte forslagene fra Fremskrittspartiet, både fordi noen av dem er ivaretatt i eksisterende lover og regler, og fordi noe av det går i salen i andre saker før jul.

Presidenten: Da har representanten Siri Gåsemyr Staalesen tatt opp de forslagene hun refererte til.

Olemic Thommessen (H) [12:41:09]: Med den loven vi vedtar i dag, runder vi en viktig milepæl for integreringsarbeidet i Norge. Gjennom dette lovvedtaket gir vi de nødvendige hjemlene for å sette viktige tiltak ut i livet – tiltak som vil bedre mulighetene for de nye borgerne som kommer til vårt land, og tiltak som vil være til gagn for det norske samfunnet som helhet. For her er det viktige sammenhenger.

Det å lykkes i integreringspolitikken er noe av det viktigste vi kan oppnå – og avgjørende for å videreføre sentrale verdier i den norske samfunnsmodellen. Nøkkelbegrepene her er kampen mot utenforskap og et samfunn bygget på tillit mellom borgerne.

Den loven vi nå behandler, representerer på mange måter gjennomføringen av sentrale deler av den politikken regjeringen har arbeidet frem på integreringsområdet – først gjennom stortingsmeldingen «Fra mottak til arbeidsliv» i 2016, så integreringsstrategien «Integrering gjennom kunnskap», som ble lagt frem før jul i 2018, og nå altså gjennom en ny integreringslov, der bl.a. viktige endringer i introduksjonsprogrammet blir hjemlet.

Hovedlinjen har hele tiden vært ønsket om å gjøre veien fra mottak til arbeidsliv kortest mulig. Det er gjennom arbeid og evne til selvforsørgelse vi gir det beste utgangspunktet for å finne seg til rette – i et nytt liv i et nytt land. Gode språkkunnskaper og god forståelse av det norske samfunnet gir også det beste utgangspunktet for varig arbeid. Og nettopp «varig» er her et nøkkelord. Forskningen viser oss dessverre at selv om mange inn-

vandrere relativt fort kommer i arbeid, dukker det opp en kritisk periode etter noen år der man har lett for å falle ut igjen og ikke nå opp i en stadig tøffere konkurranse. Ikke minst i nedgangstider når arbeidsledigheten øker, slik vi har sett det siste året, er dette tilfellet.

To forhold er her særlig viktige: Det ene er at vi tar oss tid og ressurser til å gi våre nye borgere den formalkompetansen arbeidslivet ofte etterspør, og det andre er at tilpasningen av den kompetansen innvandrerne har, i for liten grad samsvarer med det som det lokale næringslivet gjerne etterspør. Det fremlagte forslaget tar tak i nettopp dette, og hjemler et løp for den enkelte der fast og varig jobb er målet.

Tidlig kvalifisering, kompetansekartlegging før bosetting, bosetting der jobbmulighetene er størst, individuelle opplæringsplaner med klare mål for språkopplæringen og rett og plikt til karriereveiledning er merkepunkter som staker ut en klar kurs mot yrkeslivet i Norge. Særlig er det grunn til å legge vekt på de ambisjonene loven legger for språkopplæringen. Gode norskkunnskaper er en nøkkel – ikke bare til arbeidslivet, men også til samfunnslivet i sin alminnelighet. Klart definerte opplæringsmål, en integreringskontrakt som angir kommunenes og deltakernes gjensidige forpliktelser og lovfestet plikt til å ta avsluttende prøver i norsk og samfunnsfag gir en fast ramme og en mer målrettet innsats for språkopplæringen.

Integreringsloven gir klare rammer for kommunenes arbeid og rom for å skape et godt tilbud for den enkelte innvandrer. Det er svært positivt å møte Kommune-Norge når integrering står på dagsordenen. Jeg tror de fleste av oss har erfart at dette arbeidet tas på største alvor, og at de som jobber med det, synes de har en meningsfull hverdag. Alle ære til dem, de gjør en utrolig viktig jobb. Jeg håper denne loven gir en god ramme for deres arbeid videre, og at vi vil se mange vellykkede eksempler på godt integreringsarbeid i årene som kommer.

Med dette tar jeg opp de forslagene Høyre står bak.

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen har tatt opp de forslagene han viste til.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [12:45:41]: Få, om noen, innvandrere i verdenshistorien har fått bedre tilrettelegging i sitt nye hjemland enn innvandrere får i Norge og i Vesten i dag. Og la meg være tydelig: Hovedansvaret for integrering hviler på den enkelte innvandrer. Innvandring til et nytt land krever stor egeninnsats for å lære seg språk, lover, sosiale normer eller hva som forventes i arbeidslivet.

Innvandrere til Norge er i historisk sammenheng en ekstremt privilegert gruppe, og tilbudet den norske stat

og sivilsamfunnet bidrar med for å legge til rette for integrering, er i verdensklasse.

Dersom integreringen i Norge i dag ikke fungerer godt nok, kan årsaken derfor vanskelig være manglende tilrettelegging eller tiltak fra statens eller samfunnets side. Dårlige integreringsresultater skyldes tvert imot manglende krav fra statens og politikernes side. Staten mangler både sanksjonsmuligheter og vilje til å innføre sanksjoner som følge av manglende ønske om integrering hos den enkelte innvandrer. På sikt kan dette få alvorlige konsekvenser for den enkelte innvandrer, integreringspolitikken og samfunnet for øvrig.

Den sentrale faktoren for en vellykket integreringspolitikk er antall innvandrere som kommer over et gitt tidsrom. I alle europeiske land er det størst integreringsutfordringer i områder som har bosatt for mange ikke-vestlige innvandrere for raskt. Integrering er en prosess som tar tid, i noen tilfeller flere generasjoner. Integrering har først lyktes når innvandrerbefolkningen i liten grad skiller seg statistisk fra øvrig befolkning – det være seg i f.eks. selvforsøringsgrad, arbeidsdeltakelse, utdanning, kriminalitet, språk, barnevernssaker osv. Dessverre er vi langt fra det målet i dag, på tross av at det brukes store ressurser på integreringsarbeid.

God integrering er når man etterlever og respekterer norske lover, regler og verdier, er selvforsørget og er en aktiv del av samfunnet.

Parallellsamfunn som ikke deler majoritetssamfunnets syn på eksempelvis religionsfrihet eller demokrati, utgjør ikke et positivt mangfold eller en berikelse, men derimot en grunnleggende utfordring for samfunnet. Når det kommer til helt grunnleggende samfunnsverdier, har staten en plikt til å kreve og legge til rette for at innvandrere innretter seg. Og det vil være direkte kontraproduktivt om myndighetene skal legge til rette for å opprettholde og spre verdier som er i direkte konflikt med pilarene i det norske samfunnet.

Fafo-rapporten «Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll» fra 2019 dokumenterer dessverre at sosial kontroll også er et stort problem i Norge. Å tro at et helt liv i et autoritært samfunn viskes ut når man passerer Norges grenser, er i beste fall naivt. Sosial kontroll og press fra venner og slektninger i både opprinnelseslandet og innvandremiljøet i Norge kan motvirke integrering. Derfor er det viktig at staten bidrar med klare rammer og forventninger. Alvorlige brudd på grunnleggende norske og vestlige verdier skal ikke møtes med forståelse eller toleranse, men med sanksjoner og fordømmelse. Det å møte innvandrere med lavere forventninger og krav enn i befolkningen for øvrig er diskriminerende og rasistisk og hindrer integrering.

Dette er utfordringer som Fremskrittspartiet har pekt på i årevis, men verken regjeringen, Arbeider-

partiet eller Senterpartiet har i tilstrekkelig grad tatt dette inn over seg. Vi må stille krav, ta alle på alvor, uavhengig av hudfarge og religion, og sørge for at vi ikke fortsetter å skyve reelle problemer under teppet. I Sverige har resultatene av en slik politikk ført til en situasjon som er helt ute av kontroll.

Regjeringens forslag til ny integreringslov er et skritt i riktig retning, men det er fortsatt en lang vei å gå, og Fremskrittspartiet har derfor en lang rekke forslag, som er helt nødvendige tiltak i tillegg. Blant annet ønsker vi å nekte kommuner med mer enn 15 pst. ikke-vestlige innvandrere å bosette nye flyktninger. Vi ønsker å kutte i stønad dersom integreringskontrakten ikke følges opp, eller foreldre eller hjemmeværende barn begår kriminalitet. Vi ønsker å fjerne all rett til tolk etter syv år. Vi ønsker å innføre obligatorisk språktest for alle barn ved 4-årsalder, og vi ønsker også å stramme kraftigere inn på statsborgerskap og kriteriene for det enn det som er i dag.

Innvandrere må møtes med krav og respekt, ikke forskjellsbehandles med lave forventninger. Dersom vi skal unngå svenske tilstander, er alle innbyggerne nødt til å dele et minimum av verdier rundt demokrati, ytringsfrihet og kvinners rettigheter.

Med det tar jeg opp våre forslag.

Presidenten: Representanten Jon Engen-Helgheim har tatt opp de forslagene han refererte til.

Heidi Greni (Sp) [12:51:01]: I dag behandler vi en viktig lov med et formål som det norske samfunnet er nødt til å lykkes med. Formålet med loven er at innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige. Loven skal bidra til at innvandrere får gode norskkunnskaper, kunnskap om norsk samfunnsliv, formelle kvalifikasjoner og en varig tilknytning til arbeidslivet. Det norske samfunnet er tuftet på stor tillit mellom folk, høy arbeidsdeltakelse, plikt til å bidra etter evne, gode fellesskap og små forskjeller mellom folk. Hvis det skal kjennetegne det norske samfunnet også i framtiden, er vi nødt til å lykkes med integrering.

Det gjøres mange viktige endringer i regelverket med dette forslaget. Senterpartiet er fornøyd med at det blir mer individuell tilpasning for den enkelte i introduksjonsprogrammet. Forutsetningen for god integrering er språk og arbeid. Innvandrere har veldig forskjellig bakgrunn; noen er ingeniører, og noen er analfabeter. Det gjør at opplæringen må tilpasses den enkelte for at den skal ha effekt, og da er kartlegging av hver enkelt innvandrers kompetanse viktig. Vi må sørge for at folk som har utdanning fra hjemlandet, kan bygge på den med tilleggskompetanse for å kunne drive med yrket sitt også her i Norge. Vi går glipp av mye god arbeidskraft fordi folk ikke får brukt den kompetansen de har med seg.

Senterpartiet mener at tema som friluftsliv, folkehelse, livsmestring og frivillighet er viktig i opplæringen. Det er viktig for helse, sosiale nettverk og trivsel – ting som er viktig for oss alle for at vi skal kunne stå i arbeid og trives i eget liv. Da vi neppe får flertall for dette forslaget, vil jeg signalisere at vi kommer til å stemme subsidiært for forslag nr. 6, fra Høyre og Kristelig Folkeparti.

Et annet tema som Senterpartiet, sammen med Arbeiderpartiet og SV, foreslår å legge til i loven, er opplæring om den norske arbeidslivsmodellen og arbeidstakeres rettigheter. Dette er områder som kan være vanskelig å finne ut av på egen hånd, særlig hvis en kommer fra land med helt andre forhold. Denne kunnskapen kan være viktig for å gjøre veien inn i arbeidslivet kortere, og også for at man ikke skal falle ut etter kort tid.

Senterpartiet er som kjent opptatt av spredt bosetting, også for våre nye landsmenn. For å lykkes med integrering må vi unngå å bosette i områder med allerede høy andel innvandrerbefolkning. Erfaringer fra Europa kan vise oss hvilke problemer som kan følge med høy innvandring og dårlig integrering over tid, også i et sikkerhetspolitisk perspektiv. Utenforskap, arbeidsledighet, store sosiale forskjeller og segregering gjør stor skade. Vi har alle et ansvar for at vi ikke får tilstander som dette i Norge. Det krever at de som kommer, ønsker å bli en del av det norske samfunnet, og at det brukes tid, ressurser og oppmerksomhet på å ta dem vel imot. For å få til dette mener Senterpartiet at vi fortrinnsvis skal bosette i mindre kommuner som har scoret bra på integrering. Gode eksempler på det er Solund og Vinje. Det er viktig for integreringen at en får brukt det norske språket og blir kjent med norsk kultur, og da er det ikke formålstjenlig bare å omgås andre fra hjemlandet.

For å lykkes med integrering i kommunene er en god kommuneøkonomi en grunnleggende forutsetning. Kommuner og fylkeskommuner får under denne regjeringen strammere økonomi med flere krav og forpliktelse og ingen frie midler. Cirka halvparten av kommunene gikk med underskudd i 2019, og særlig de siste to-tre årene har det vært fryktelig stramt. Derfor er det uaktuelt for Senterpartiet å pålegge kommuner oppgaver som ikke er fullfinansiert. Det vil også være negativt for integrering i lokalsamfunn dersom en skulle komme dit at bosetting av flyktninger i en kommune fører til at en må kutte i eldreomsorg eller legge ned en skole. Senterpartiet er derfor opptatt av at oppgaver som legges til kommuner og fylkeskommuner, må fullfinansieres. Det gjelder både oppgaver som er overført fra IMDI til fylkeskommunene og andre oppgaver. Vi mener også at arbeidsgiveransvaret for minoritetsrådgivere i videregående skole skal overføres til fylkeskommunene, og selvsagt fullfinansieres. Det har vi fremmet forslag om i dag.

Avslutningsvis vil jeg kort kommentere en del av forslagene som fremmes i saken. Fremskrittspartiet fremmer et femtitalls forslag. Noen er et sammensurium av forslag der mange allerede er gjeldende i norsk lov, andre er i strid med internasjonalt regelverk, og en tredje kategori er forslag som mangler en utredning. Flere av forslagene hører ikke hjemme i integreringsloven, men i andre saker vi behandler i komiteen. Senterpartiet vil derfor ikke gå inn i enkeltforslag, men vi synliggjør vår politikk i merknader.

Til slutt en liten stemmeforklaring: Vi støtter forslagene nr. 3 og nr. 4, fra Arbeiderpartiet og SV.

Jeg vil med det ta opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Karin Andersen (SV) [12:56:29]: Det har i lang tid vært et stort behov for å styrke introduksjonsordningen. Det har vært bunkevis med rapporter fra Riksrevisjonen, flere NOU-er og forskningsrapporter fra bl.a. Fafo, som påpeker at man ikke tetter gapet mellom hva folk kan, og det arbeidslivet krever. Derfor er det behov for sterke endringer i introduksjonsordningen, slik SV har foreslått. Regjeringen foreslår små forbedringer i riktig retning, men det er langt fram til en introduksjonsordning som gjør at enda flere vil klare seg. Forslaget er heller ikke finansiert, så hvis man skal tro at man får mer individuell oppfølging og differensiering i kommunene, er det dessverre en illusjon. Det er ikke mulig å undervise veldig mange med ulikt kompetansenivå i samme setting.

Jeg har også behov for å si at integrering ikke skjer i et vakuum – det er ikke en enveisprosess, det er en toveisprosess. Det er umulig å bli integrert et sted der ingen vil ha deg, der man snakker stygt om deg, og der det foregår rasisme og diskriminering. Der det spres slike negative holdninger til innvandrere, vil integreringen bli vanskeligjort. Derfor er det viktig at regjeringen legger mer vekt på dette og bl.a. slutter å statsfinansiere blogger som spyr ut nettopp slike negative holdninger i samfunnet.

Det er behov for å sikre mulighet til lengre fullførte kompetanseløp i introduksjonsordningen. SV har fremmet forslag om det, og det er fordi vi mener det er bedre at vi sikrer folk fullført kompetanse, enn at de risikerer å dette ut av arbeidslivet. Det er bedre med noen flere år med stønad innenfor utdanningsløpet enn resten av livet på trygd.

Vi mener kompetansekartleggingen må komme i gang mye raskere på mottak – og på alle mottak. Alle mottak bør være integreringsmottak, og vertskommunene må gi tilbud og igangsette en prosess med godkjenning av utdanninger. Mange har det, og mange bruker altfor lang tid på at det skal være i orden, og komme

i gang. Det er også helt nødvendig mye raskere å få koblet de som har utdanning, opp mot høyskoler, universitet, fagskoler, fagopplæring og relevante fagmiljø. Det er det også forslag om i dag.

Det er også viktig å øke norskopplæringen i mottak til 250 timer igjen. Nå er det slik at 70–75 pst. av dem som er der, får opphold, og det betyr at tida i mottak må benyttes mye bedre enn i dag.

Det er foreslått fra regjeringen at man skal innføre noe de kaller en integreringskontrakt. SV mener det er bare økt byråkratisering. Det er nok et papir. Målet skal jo stå i integreringsplanen, noe som er lovfestet i Danmark. Man skal til og med ha flere mål og flere planer. Det er helt unødvendig. Der har de også gjort forsøk med dette som viser at det ikke har hatt noen effekt.

Dessuten mener SV at det må være mulig for dem som er over 67 år, å ha rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring i språk og samfunnskunnskap. Det mener vi er viktig. I tillegg mener vi at gjennomføringen av dette også må underlegges tilsyn av Fylkesmannen, slik annen virksomhet er. Det er ikke tilstrekkelig at man bare skal se til at det foregår, man må også gå inn og se på kvaliteten, for det har variert veldig.

I tillegg til det er det et forslag i innstillingen, der SV er medforslagsstiller, der vi sier at friluftsliv og frivillighet bør være en del av innholdet i introduksjonsprogrammet. Jeg har bare behov for å kommentere det, for jeg tror de fleste av oss ser at vi er på vårt beste når vi bedriver friluftsliv og er ute og driver med frivillighet. Da møter vi hverandre på en mye mer likeverdig og respektfull måte, og vi snakker til hverandre, hilser og er blide. Det er en helt annen måte å oppføre seg på enn det vi ofte gjør i andre situasjoner. Derfor tror jeg det er helt uvurderlig at vi får det inn som en fast del av introduksjonsprogrammet. Det er jo også en veldig viktig del av den norske kulturen.

I tillegg kommer vi til å støtte det løse forslaget fra Senterpartiet som er lagt fram, og så fremmer jeg de forslagene som står i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp de forslagene som SV står bak.

Solveig Schytz (V) [13:01:55]: Å delta aktivt i det norske samfunnet er nøkkelen til å leve et godt og fullverdig liv i Norge. Denne loven innebærer en viktig endring og er et ledd i den omfattende integreringsreformen regjeringen har satt i gang gjennom sitt integreringsløft.

Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid oppsummerer godt det som er helt nødvendig for å bli en del av vårt samfunn. Opplæring, utdanning og arbeid er nøkkelen til god integrering, og jeg vil berømme kunnskapsministeren og regjeringen for å ha

satt i gang et viktig arbeid som vil åpne opp samfunnet vårt for nye landsmenn.

Å komme til et fremmed land og et ukjent samfunn er overveldende. Mange kommer til Norge med kompetanse som tidligere var etterspurt, og man følte seg i stand til å bidra i samfunnet. De aller fleste som kommer, ønsker å gi sitt bidrag også her i Norge, men det er krevende barrierer å krysse. Det kan ha negativ effekt ikke bare for egen evne til å forsørge seg og sine økonomisk, men kan også ha uheldige psykologiske effekter. Å legge til rette for at man på best mulig vis får muligheten til å trenge gjennom i vårt samfunn og vise hva man er god for, er nøkkelen til god integrering.

Samtidig som loven åpner for nye muligheter for opplæring, utdanning og arbeid, stiller den også krav til deltagelse og gjennomføring. Det må ikke bli sett på som negativt at vi stiller klare krav til norskkunnskapene til dem som skal integreres i Norge. Å kunne språket er en forutsetning for å lykkes i Norge, og derfor stiller vi også krav til kommunene, som har ansvaret for å gi nyankomne flyktninger den norskopplæringen, utdanningen og kvalifisering de trenger.

Dette er et viktig steg på veien med integreringsreformen, og jeg har stor tro på at den vil styrke integreringen i Norge. Det er helt nødvendig for å sikre inkludering og ikke minst bygge opp under verdifull mestringsfølelse som gjør møtet med en nye verden og et nytt samfunn til en god opplevelse.

Vi kommer ikke bort fra at loven stiller høye krav til dem som skal integreres, og ikke minst til kommunene som skal følge dem opp, men det er helt riktig og helt nødvendig for å sikre god integrering, til nytte for innvandrerne og ikke minst til nytte for Norge.

Per Sverre Kvinlaug (KrF) [13:04:32]: Kristelig Folkeparti har lenge ønsket seg en integreringspolitikk med en mer sosial profil. Nå oppheves introduksjonsloven, og den nye integreringsloven vil nå gi de nye rammene for integreringen framover. Med ny og mer sosial profil skal nyankomne innvandrere gis et bedre introduksjonsprogram og bedre norskopplæring, slik at flere innvandrere skal kunne delta i arbeidslivet og kunne forsørge seg selv.

Norge har de siste 50 årene blitt et mer mangfoldig og sammensatt samfunn. Av hele Norges befolkning hadde 4,4 pst. flyktningsbakgrunn. Forskning har vist at sysselsettingsratene for flyktninger øker de første årene etter ankomst til Norge, for så å falle fem–ti år etter ankomst, som også representanten Thommessen var inne på. En av de viktigste årsakene til dette er gapet mellom den kompetansen arbeidslivet etterspør, og den kompetansen mange flyktninger har fra før. Derfor pekes det i proposisjonen på at for å motvirke fallet i sys-

selsettingsratene er det sentralt at kvalifiseringen blir mer målrettet. Introduksjonsprogrammet skal bli mer differensiert, slik at deltakerne får et program med innhold og varighet som er tilpasset deres bakgrunn og mål.

Dette mener vi i Kristelig Folkeparti er vesentlig for den sosiale profilen til den nye loven. Vi har sett dette og har gode erfaringer med dette fra skoleverket – tilpasset opplæring. Dette mener vi vil kunne være med på å gjøre tiltakene mer treffsikre for innvandrerens selv, og for kommunene innvandrerens er bosatt i. Tilpasset opplæring i introduksjonsprogrammet mener vi også vil gi økt mestringsfølelse hos innvandrerens selv, og økt vekst i kommunene.

En stor del av innvandrerne som er på introduksjonsprogrammet, ser ikke ut til å få nok nytte av programmet. Men med ny lov skal alle deltakere i introduksjonsprogrammet gjennomgå kurs i livsmestring, og foreldre skal gjennomgå kurs i foreldreveiledning. Norskopplæringen skal også styrkes. Jeg er fornøyd med at denne regjeringen gjør et nytt forsøk på å skape fungerende rammer for at vi alle skal nyte godt av mangfoldet i det sammensatte samfunnet vi har gleden av å være.

Kristelig Folkeparti har lenge ønsket seg en integreringspolitikk med en mer sosial profil, som jeg var inne på. Vi er også takknemlige for det frivillige engasjementet som vises. Både gjennom det organiserte og det uorganiserte arbeidet ser vi nestekjærlighet i praksis. Et smil, et vennlig ord og en hjelpende hånd betyr mye for oss alle, ikke minst for de enslige mindreårige asylsøkerne, barnefamiliene og de eldre innvandrerne. Voksenopplæringen og andre viktige aktører betyr mye i det utøvende arbeidet, og jeg kjenner flere ansatte som legger ned en stor innsats, langt utover det som reguleres gjennom lovverk.

Jeg vil benytte anledningen til å si: Forslaget til ny integreringslov er godt. Men hjertevarme kan ikke reguleres gjennom lov. Tusen takk til alle dere som er med på å gjøre en viktig forskjell i enkeltmenneskers liv! Vi stemmer med dette for komiteens innstilling.

Presidenten: Da har representanten Per Sverre Kvinlaug tydeliggjort Kristelig Folkepartis posisjon.

Statsråd Guri Melby [13:09:22]: Innføringen av introduksjonsloven for 17 år siden var en milepæl i integreringspolitikken i Norge. Veldig mye godt arbeid er blitt lagt ned siden det, og i gjennomsnitt har seks av ti av alle som har deltatt i introduksjonsprogrammet, gått videre til arbeid eller utdanning. Men regjeringen har høyere ambisjoner enn det. Nå er det nødvendig med en større integreringsreform. Forslag til ny integreringslov er en viktig del av denne reformen.

Utbruddet av covid-19 har ført til høy arbeidsledighet, og nyankomne innvandrere er blant dem som vil oppleve store utfordringer med å komme inn i det norske arbeidslivet også i tiden framover. En viktig årsak til det er at det er et gap mellom den kompetansen arbeidslivet etterspør, og den kompetansen mange voksne nyankomne innvandrere har fra før.

Jeg foreslår å gjøre nødvendige endringer, slik at introduksjonsprogrammet i større grad dekker dette gapet. Jeg foreslår også flere grep, sånn at flere skal oppnå de norsksferdighetene som anses som et minimum blant mange arbeidsgivere.

Formålet med loven er at innvandrere tidlig skal integreres i det norske samfunnet og bli økonomisk selvstendige. Loven skal bidra til at innvandrere får gode norskkunnskaper, kunnskap om norsk samfunnsliv, formelle kvalifikasjoner og en varig tilknytning til arbeidslivet. Loven skal også legge til rette for at asylsøkere tidlig får kjennskap til norsk språk og samfunnsliv.

I forslaget til ny lov stilles det tydeligere krav til både kommunene som har ansvaret for kvalifiseringen av flyktninger, og til den enkelte flyktning. Jeg foreslår å innføre et eget forsvarlighetskrav til kommunenes tilbud for å bidra til bedre kvalitet. Jeg foreslår også å innføre en integreringskontrakt som skal vise forpliktelsene til både flyktningen og kommunen. Alle deltagere i introduksjonsprogram skal gjennomgå kurs i livsmestring, og foreldre skal gjennomgå kurs i foreldreveiledning.

I regionreformen har fylkeskommunene fått større ansvar på integreringsfeltet. Jeg vil regulere deler av dette ansvaret i integreringsloven. Det gjelder bl.a. fylkeskommunens ansvar for å utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere og ansvaret for å anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket.

Jeg foreslår også at flyktningene skal kompetansekartlegges før bosetting. Det skal bidra til at vi raskt får kunnskap om hvilken kompetanse og arbeidserfaring den enkelte har med seg. Kartleggingen skal også bidra til bosetting i en kommune med relevant tilbud om arbeid eller utdanning, og til at introduksjonsprogrammet blir individuelt tilpasset de behovene den enkelte har. Etter bosetting skal de gjennomføre karriereveiledning. Det skal bidra til at den enkelte kan ta informerte valg om utdanning og arbeid.

Det har vært få minstekrav til introduksjonsprogrammet, og kommunene har hatt stort handlingsrom. Likevel ser vi at standarden i mange kommuner har blitt et toårig program for de fleste, og innholdet i programmet har ikke vært tilpasset den enkelte i tilstrekkelig grad. Jeg foreslår nå at vi innfører slutt mål og differensiert programtid. Programmet skal kunne vare alt fra tre

måneder til inntil fire år. Hva slags utdanning man har med seg, og slutt målet for programmet, skal bestemme programtiden og det konkrete innholdet. Når det gjelder spørsmålet om ressurser, som er tatt opp i debatten tidligere, vil selvsagt et differensiert tilbud også gi større mulighet for å differensiere hvor mye ressurser man bruker på den enkelte, sånn at de som trenger aller mest, også er de som blir prioritert høyest.

Et av målene med reformen er at flere skal få formell utdanning gjennom introduksjonsprogrammet. Derfor foreslår jeg at deltakere som kan gjennomføre videregående opplæring innenfor rammene av programmet, kan få inntil fire års program. Vi vil særlig legge til rette for at ungdom under 25 år skal kunne gjennomføre videregående opplæring innenfor rammene av introduksjonsprogrammet.

Flyktninger kommer til Norge med ulike bakgrunn og erfaring. Jeg mener at de som har forutsetninger for å komme raskt ut i arbeid eller utdanning, bør få mulighet til det, istedenfor å bli værende i et introduksjonsprogram lenger enn nødvendig. Vi foreslår også at opplæringen i norsk og samfunnskunnskap styrkes og endres for å signalisere en tydelig forventning til den enkelte om å oppnå gode norsksferdigheter.

Samlet skal integreringsloven bidra til at flere innvandrere, og særlig flyktninger, tidlig integreres i det norske samfunnet, får en varig tilknytning til arbeidslivet og blir økonomisk selvstendige.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:14:43]: Statsråden har tidligere sagt at regjeringen ikke har vært god nok til å utnytte det store potensialet som finnes i kommunene, næringslivet og frivilligheten for å kvalifisere flere for en jobb. For mange går ut av introduksjonsordningen uten å havne i arbeid. Riksrevisjonen påpekte det samme i sin evaluering før jul i 2019. Mange kommuners introduksjonsprogram bidrar ikke godt nok til å sikre kvalifisering til utdanning og arbeid på varig basis, skrev Riksrevisjonen. Hvordan vil den nye loven bidra til at flere får varig arbeid?

Statsråd Guri Melby [13:15:23]: Det er egentlig et ganske stort spørsmål. Jeg tror innlegget mitt i stad ga svar på veldig mye av det.

Det er i hovedsak to ting vi gjør nå, som jeg mener det er riktig og viktig å satse på. For det første er det viktig å satse på formell kompetanse. En mer individuell innretning av introduksjonsprogrammet er det viktigste vi kan gjøre. At innvandrere møter et program som er mye mer tilpasset både den kompetansen de har med seg fra før og de behovene de har nå, vil gjøre at flere vil

lykkes, og at flere får en mulighet til å kvalifisere seg enten til studier eller til jobb.

Jeg tror også det er viktig, som det ble pekt på i innlegget, at vi må ta flere krefter i bruk. Det er ikke bare kommunen, fylkeskommunen eller staten som kan sørge for at den enkelte blir integrert. Det er også den enkelte selv. Og så er det sivilsamfunnet – både næringslivet og frivilligheten. Et tiltak vi har i startgropa nå er noe vi kaller en norskdugnad, som gir folk muligheten til å kjøpe seg kurs av ulike tilbydere, som vi tror kan bidra til et større mangfold i opplæringstilbudet.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:16:32]: KS sier i sitt hørings svar at kommunene og fylkeskommunene vil påføres ekstrautgifter når loven nå skal implementeres. Statsråden og departementet har sagt at dette skal løses innenfor de eksisterende rammene. Mener statsråden at økt kvalitet ikke vil føre til økte utgifter? Og synes statsråden kommunene selv skal finne pengene i egen lomme for å klare å kvalifisere flere til varig arbeid?

Statsråd Guri Melby [13:17:00]: Den støtten kommunene får når de tar imot en flyktning, har vist seg å være en god kompensasjon. Det har også vist seg å være relativt attraktivt for mange kommuner å ta imot flere, fordi de har fått en god kompensasjon. Vi mener det har vært riktig og viktig – fordi vi så over altfor lang tid at det var veldig mange som ble sittende i lang tid, i årevis, på mottak. Det var bl.a. mens Arbeiderpartiet satt i regjering. Nå har vi fått ned ventetiden betraktelig. De fleste sitter ikke veldig lenge på mottak i dag. De fleste blir bosatt i en kommune, og derfor har vi gitt et godt tilskudd til kommunene for nettopp det. Vi har sett de siste par årene at kommunene faktisk har vært overkompensert for den jobben. Vi mener det finnes handlingsrom til å prioritere bedre kvalitet. Vi tror også at et mer differensiert tilbud ikke nødvendigvis i sum trenger å koste mer, men at de behovene den enkelte har, er mer målrettet.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:18:07]: Ordningen med aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere har vist seg å være en suksess i mange kommuner der den har blitt innført på en grundig og god måte. Det å sitte passivt og ta imot ytelse er noe som ingen tjener på. Det er et faktum at veldig mange som kommer ut av introduksjonsprogrammet, ikke havner i varig arbeid, og de detter ut av arbeidslivet igjen hvis de kommer i arbeid. Jeg har selv snakket med en del som har vært gjennom en god ordning med aktivitetsplikt man hadde i Drammen kommune. De fortalte at den beste hjelpen de noen gang hadde fått av kommunen, var et lite tupp bak for å komme ut og ikke sitte passiv som mottaker av ytelse. Hva tenker statsråden om å innføre flere

plikter – aktivitetsplikt – for dem som sitter passive som mottakere, og at det skal bli mer målrettede krav til flyktninger og asylsøkere som skal bosettes ute i kommunene?

Statsråd Guri Melby [13:19:10]: Nå er jeg litt usikker på om spørsmålet er rettet mot integreringsloven eller om det handler om sosiale ytelser generelt. Siden det siste ikke ligger under mitt virkeområde, skal jeg være litt forsiktig med å uttale meg om det, men jeg kan uttale meg om akkurat denne loven. Det jeg kan si, er at akkurat her ligger det en veldig tydelig forpliktelse. Et kjerneelement her er jo at det skal inngås en kontrakt mellom den enkelte og kommunen, som forplikter begge partene, både til å delta, til å være aktiv og til å gi et tilbud av god kvalitet. Det mener jeg er fornuftig.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:19:42]: Jeg tenker på dette som et tiltak inn i integreringsloven, som et målrettet tiltak der, at man innfører – som Fremskrittspartiet foreslår i denne saken – en aktivitetsplikt for flyktninger som er bosatt ute i kommunene og ikke er i arbeid. Da må det lovendringer til i denne loven. Vi mener det skulle vært tatt med i denne loven fordi det viser seg å ha god effekt.

Da er spørsmålet om regjeringen vil ta det med seg videre i arbeidet for å få på plass plikter til dem som havner utenfor arbeid og blir sittende som passive mottakere av tjenester og ytelse uten å ha noe fornuftig å ta seg til.

Statsråd Guri Melby [13:20:34]: Som jeg sa i mitt forrige svar, ligger det i vårt forslag til integreringslov tydelige forpliktelser både for kommunen og for den enkelte som deltar i introduksjonsprogrammet. Når det gjelder andre ordninger, er vel min prinsipielle holdning at her bør akkurat de samme reglene gjelde for folk som har en innvandrerbakgrunn, som gjelder for andre som bor i Norge.

Heidi Greni (Sp) [13:21:08]: Vi ser at det gjøres mye godt integreringsarbeid i både små og store kommuner, vi ser også at det i mange småkommuner er et veldig vellykket integreringsarbeid. De får 100 pst. av dem som er ferdig med introduksjonsprogrammet, ut i arbeid.

Fordelen i små kommuner er at de er nødt til å snakke med noen som snakker et annet språk enn det de har fra hjemlandet, vi ser at frivilligheten gjør en ekstra innsats, og vi ser at utfordringen med ghettofisering, som vi kaller det, og sosial kontroll er mye mindre. Det gjøres også mye godt i storkommunene, men der har vi problemer med gjengkriminalitet, sosial kontroll, osv.

Hva vil statsråden gjøre for å unngå at vi forsterker utfordringene i områder med høy innvandringstetthet? Er det fornuftig å bosette først og fremst i små kommuner?

Statsråd Guri Melby [13:22:10]: Regjeringen har en politikk som sier at kommunene som har en veldig høy innvandrersandel, ikke er dem vi skal bosette flest i, og vi forsøker å ha en differensiert politikk på bosetting. Men bosetting er egentlig ganske kompleks, for som det også blir sagt i innlegget her, er det noen småkommuner som er veldig gode på integrering. Så er det andre, større kommuner som har tatt imot mange innvandrere over lang tid, som også er veldig gode på integrering. Jeg tror det er veldig viktig at vi bygger på dem som faktisk er dyktige, dem som lykkes, dem som får det til. Det kan være små kommuner, men det kan også være store kommuner.

Det vi også har sett, er at vi bør være enda flinkere til å velge en bosettingskommune der den enkelte flyktning får brukt den kompetansen man har, enten i utdanning eller i arbeidsmarkedet. Der har vi fått avdekket at vi har en god del å gå på, der må vi bli mye flinkere.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Norunn Tveiten Benestad (H) [13:23:19]: For noen år siden deltok jeg på et stort kvinnearrangement i en av moskeene her i Oslo. Det gjorde stort inntrykk. Temaet den kvelden var: Mitt land, mitt ansvar. Her møttes flere hundre kvinner, som alle opplevde at de var ferdig vandret, som de sa, og som var klar til å bidra og bli en aktiv del av vårt samfunn. Vi er klar, vi vil bidra, var meldingen.

I dag behandler vi en lov som styrker innvandreres mulighet til deltakelse i opplæring, utdanning og arbeidsliv. Det er jeg glad for. Jeg er, som mange andre, særlig opptatt av hvordan vi tilrettelegger for språk- og kulturoplæring. Gode norskkunnskaper og en utdanning som kvalifiserer til arbeid her i Norge, er nøkkelen til å bli integrert, få et selvstendig liv og kunne delta og finne sin plass i samfunnslivet.

Den nye loven stiller tydelige krav til den enkelte, men også til kommunene, som har ansvar for å sørge for norskopplæring, utdanning og kvalifisering. Jeg er glad for at regjeringa nå vrir kravet om et visst antall timer i norskopplæringen og heller retter fokus mot nivået på ferdigheter og kunnskap som den enkelte skal oppnå. Det er en klok tilnærming.

Jeg vet også av egen erfaring at å undervise innvandrere i norsk krever både fagkunnskap og pedagogisk kunnskap. Min første jobb da jeg var ferdig utdannet,

var i voksenopplæringen i Kristiansand. Der underviste jeg i norsk som fremmedspråk for innvandrere. Det lærte meg to ting:

1. Dette var definitivt noe annet enn å undervise i norsk morsmål.
2. Individuelt tilpasset opplæring fikk en ny betydning. Når noen i klassen kommer med universitetsbakgrunn fra sitt hjemland og andre ikke har skolebakgrunn i det hele tatt og sliter med å lese og skrive, ja da er det krevende og en stor oppgave å undervise.

Derfor er det riktig og viktig at innvandrere som skal ha språkundervisning, møter en lærer som har den nødvendige faglige og pedagogiske kompetansen. Kravet om at den pedagogiske kompetansen skal tilsvare minst 30 studiepoeng i norsk som andrespråk, er viktig. Og av de omtrent 3 500 lærerne som underviser etter dagens introduksjonslov, vil ca. 50 pst. trenge kompetanseheving når dette kraves settes. Derfor er det viktig at de får den støtten og det tilbudet de trenger. Det er nødvendig – og det er også sånn vi kan legge rammene for en god integrering og et godt opplæringstilbud.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:26:14]: Jeg ønsker bare å komme med en liten stemmeforklaring som jeg ikke rakk i mitt hovedinnlegg.

Vi ønsker å trekke forslag nr. 18 og heller støtte forslag nr. 7, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Vi støtter for øvrig også forslagene nr. 5 og 6.

Presidenten: Da er det tydeliggjort fra Fremskrittspartiet.

Karin Andersen (SV) [13:26:47]: Jeg ba egentlig om replikk, men fikk ikke det, så da tar jeg ordet.

Jeg ønsker statsråden all mulig lykke til med dette arbeidet, og jeg har tro på de gode intensjonene bak dette forslaget, og at dette er steg i riktig retning. Jeg synes likevel statsråden tar lett på behovet for denne differensieringen som representanten Tveiten Benestad nå nettopp var oppe og forklarte, hvor viktig det er at man har rom og ressurser nok til å differensiere oppleggene. Jeg tror det blir å gjette litt for mye når man tenker at det går opp i opp mellom de som kommer som har utdanning og trenger et kortere løp, og de som kommer med lite kompetanse og kanskje også med en veldig traumatisert bakgrunn, for det er jo en realitet. Vi snakker jo ikke nå om arbeidsinnvandrere som, for å si det sånn, av fri vilje flytter på seg i verden. Nå snakker vi om mennesker som har opplevd veldig alvorlige situasjoner i sitt liv, som ikke i det hele tatt er i nærheten av hva noen i denne salen har opplevd, av dem som er til stede nå i hvert fall.

Jeg skulle ønske at statsråden i hvert fall signaliserte at hun var villig til å se på dette, særlig når statsråden – så helt riktig – legger vekt på at det nå er viktig med formell

kompetanse. For det gjør jo at disse som har lengst vei fram, vil trenge mer enn fire år for å nå den formelle kompetansen som skal til i dagens arbeidsliv. Det trengs da også at man har et reelt, individuelt opplagt tilbud, som gjør at man får den progresjonen, det sluttmålet og den integreringsplanen som ligger her.

Vi kan jo diskutere om vi tror denne kontrakten har noe for seg eller ikke. Det tror ikke vi, men vi tror veldig på den differensieringen, som har vært en stor mangel, og som Riksrevisjonen og utallige rapporter har påpekt er en mangel. Ja, de sier det såpass sterkt at vi kaster bort milliarder på tiltak som ikke er gode nok, og det må vi slutte med.

Så hvis de skal nå målet på dette området, må det i kommunene være rom for å differensiere dette tilstrekkelig, og det må være, mener vi, større rom for å kunne forlenge hvis det er formålstjenlig for å nå den kompetansen som skal til for å få arbeid, og for å stå i arbeidslivet, varig.

Presidenten: Da får representanten Andersen lytte, for nå har statsråd Melby bedt om ordet.

Statsråd Guri Melby [13:29:51]: Ja, president, da får vi ta en «replikkrunde» til!

Jeg forstår veldig godt representanten Karin Andersens bekymring, for det er ingen tvil om at kvalitet koster. Og det å differensiere, det å målrette mer, og også det å stille kompetansekrav til dem som jobber der, som vi nå gjør, det er ingen tvil om at det koster.

Måten vi finansierer introduksjonsprogrammet på i dag, er gjennom integreringstilskuddet kommunene får. Det er en ordning som, så vidt jeg har oversikt over, har økt en del de siste årene. Det mener jeg er helt riktig, for det er en stor forpliktelse kommunene tar på seg ved å gjøre dette integreringsarbeidet, men vi har også sett at kommunene nå i år, f.eks., har vært litt overkompensert i forhold til den innsatsen som de legger inn i det. Integreringstilskuddet, hvor mye penger vi bruker til dette, er noe som blir vedtatt hvert år gjennom statsbudsjettet, og det er fullt mulig, både for regjeringen og Stortinget, å foreslå økning av det dersom man ser at det er behov. Vi vil åpenbart være nødt til å følge nøye med på hvilke behov en slik ny lov vil føre med seg, og dersom vi ser at det blir et veldig stort behov, må vi foreta en vurdering av det, tenker jeg.

Slik vi har gjort det til nå, så har vi da integreringstilskuddet, som gir kommunene en god kompensasjon for den jobben de gjør. I tillegg har vi også i statsbudsjettet for 2020–2021 lagt inn en betydelig økning til en rekke andre integreringstiltak, som også er viktig, rundt omkring i hele landet. Så jeg mener at vi nå for 2021 leverer en veldig sterk satsing på integrering. Det er viktig fordi det koster penger, men i et samfunnsøkon-

misk perspektiv er det åpenbart veldig lønnsomt, både for den enkelte og for samfunnet, at innvandrere kommer seg i arbeid, og at de får en mulighet til å bidra i samfunnet. Så dette er en satsing som regjeringen har hatt over lang tid, og som vi også har tenkt å videreføre.

Carl I. Hagen (FrP) [13:31:59]: Dette dreier seg etter min oppfatning ikke bare om integrering, men også i realiteten om det som etter hvert har blitt nødvendig: assimilering. Det er enkelte grunnverdier som krever assimilering for å unngå opprettelsen av parallellsamfunn, med normer og verdier som avviker eller er diametralt motsatte av samfunnets bærebjelker, slik vi ser enkelte områder i Oslo går mot.

Jeg mener at de verdiene vi må stå sammen om, og som vi må forvente og forlange at innvandrere også aksepterer og slutter seg til, er likeverd mellom mennesker, likestilling mellom kjønn, religionsfrihet og retten til å forlate en religion, ytringsfrihet, individuell frihet, sekulære rettsregler og demokrati. Jeg mener at parallellsamfunn som ikke deler majoritetssamfunnets syn på eksempelvis religionsfrihet eller demokrati, ikke utgjør et positivt mangfold eller en berikelse, men derimot er en grunnleggende utfordring for samfunnet.

Når det kommer til helt grunnleggende samfunnsverdier, har staten en plikt til å kreve og legge til rette for assimilering. Det vil være direkte kontraproduktivt om myndighetene skal legge til rette for opprettholdelse og spredning av verdier som er i direkte konflikt med pilarene som det norske samfunnet er tuftet på.

Det ser ut til at enkelte landgrupper skiller seg negativt ut med særlig konservative holdninger. 79 pst. av ungdommer med pakistansk bakgrunn og 71 pst. av ungdommer med somalisk bakgrunn tror foreldrene aldri kan akseptere sex før ekteskapet. Fafo-rapporten Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll fra 2019, viser at innvandrere fra muslimske land står i en særstilling når det gjelder manglende verdimesig integrering. Det må vi snart begynne å snakke om i den offentlige debatten om integrering og innvandring. Det er enkelte grupper som dessverre utmerker seg med negative resultater. Det er der vi må sette inn virkemidlene for å hjelpe dem som fødes inn i disse gruppene, slik at vi ikke får de samme problemene i generasjon etter generasjon.

Derfor må vi også få vite hvem det er som er gjengangerkriminelle, deres landbakgrunn, og få vite om vi har et ungdomsproblem når det gjelder gjengkriminalitet i Oslo, eller om vi i realiteten har et integreringsproblem. Det er to forskjellige utfordringer.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til er kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [13:35:15]: Jeg trodde ikke at vi i 2020 skulle oppleve at en stortingsrepresentant går på talerstolen og tar til orde for assimilering. Assimilering er ikke i tråd med menneskerettighetene. Mange av de verdiene som ligger i menneskerettighetene, er nettopp dem vi har kjempet fram, som likestilling og demokrati. Særlig på likestillingsområdet tror jeg ikke nevnte representant, som var her oppe, har bidratt noe vesentlig gjennom sitt arbeid i Stortinget eller ellers.

Dette handler også om en debatt om integrering, der det er viktig at man ikke stigmatiserer hele grupper av mennesker, slik som representanten Carl I. Hagen gjorde nå igjen. Det er han kjent for. Det bidrar til at dette blir vanskeligere å få til framover, både å integrere mennesker i samfunnet og å få tilslutning til de liberale verdiene som alle partiene – tror jeg – bygger på, bortsett fra noen representanter fra Fremskrittspartiet.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:36:35]: Jeg vil bare takke og støtte Karin Andersen for hennes innlegg og har egentlig ikke så mye mer å tilføye. Men jeg vil si at denne saken i dag handler om en lov som erstatter en gammel lov, og det betyr jo at det er et stort lovarbeid som ligger til grunn for hvordan vi skal kvalifisere nyankomne til arbeid. Det er det vi drøfter i dag. Jeg synes det er synd at Fremskrittspartiet bruker talerstolen og egentlig saksforberedelsene til å legge inn hele sitt integreringspolitiske manifest.

Så tar vi debattene om de Dokument 8-forslagene som kommer, men jeg vil bare støtte Karin Andersens innlegg.

Carl I. Hagen (FrP) [13:37:36]: Representanten Karin Andersen likte ikke bruken av ordet «assimilering» og mener det er i strid med menneskerettighetene, og der er vi uenige. Vi står sammen om en rekke verdier, og jeg nevnte i mitt innlegg følgende verdier som er sentrale for det norske samfunn som en helhet: likeverd mellom mennesker, likestilling mellom kjønn, religionsfrihet og retten til å forlate en religion, ytringsfrihet, individuell frihet, sekulære rettsregler og demokrati. Nesten alle disse står ganske i motstrid med islam, og det vet Karin Andersen. Jeg prøver ikke å stigmatisere noen enkelte grupper, jeg refererte fra en Fafo-rapport som har slått fast at det er innvandrere med en spesiell landbakgrunn og spesiell tilhørighet til religion som skaper utfordringene og problemene.

Det er veldig mange muslimer som det ikke er noen problemer med, og som betaler sin skatt, arbeider og er skikkelig flinke folk. Men det er noen som ikke ønsker å la seg integrere, som motarbeider integrering av sine barn, som ikke ønsker å bli en del av storsamfunnet, det er dessverre noen muslimer. Det er mange som ikke gjør det, men det er noen sterke som driver med sosial kon-

troll og lager vanskeligheter. De lager vanskeligheter for sine egne barn, og det er derfor jeg synes det er trist at vi ikke har fått et generelt forbud mot hijab for jenter under 18 år. De som er myndige, må gjerne bruke det, men det er å sette sine jentebarn ut av storsamfunnet og skape utenforskap for dem på skolene rundt omkring. Det er egentlig i strid med det jeg ville kalle den vanlige – la oss si – omsorgen man skal ha for sine barn. Det er omsorgssvikt etter barnevernslovgivningen, og da må vi gripe inn og hindre det, fordi vi skal være et samfunn hvor vi bygger på felles verdier og ikke de verdiene som er oss fremmed, som en del av muslimene gjør. Da må vi kunne begynne å snakke om det og forlange og forvente at de som har kommet frivillig til Norge, må tilpasse seg det norske samfunnet.

Da jeg vokste opp, lærte vi en setning: «When in Rome, do as the Romans» – når du er i Roma, så gjør som de som bor der, tilpass deg dem du selv har valgt å flytte til. Det er en god læresetning, og den burde være mye mer klar også fra norske myndigheters side i møte med enkelte innvandrergupper.

Trine Skei Grande (V) [13:40:49]: Det første innlegget fra representanten Hagen tenkte jeg vi kunne la gå, men nå kan vi ikke det.

Hvis man bryter omsorgsansvaret man har for sine barn, har vi et barnevern for å ta tak i det. Er det andre lover og regler man bryter, har man et politi som tar tak i det. Vi behandler alle likt i dette samfunnet, ikke ut fra hvilken tro eller hvilket livssyn man har.

Jeg kan fortelle at da jeg satt i den jobben statsråd Melby står i akkurat nå, hadde vi en del saker fra en del kristne miljøer som var i grenseland både med hensyn til barnevern, med hensyn til trosfrihet og med hensyn til skoleplikten. Det finnes mange religiøse grupper som beveger seg på den grensen, og som vi som myndigheter må følge opp. Det gjør vi gjennom det lovverket vi har, det gjør vi gjennom de institusjonene vi har, og det har vi et ansvar for å gjøre for både kristne sekter, muslimske sekter, jødiske sekter eller hva det kan tenkes som hindrer det.

Det er ikke knyttet til én religion, og jeg kan i hvert fall referere til at da jeg hadde de sakene på mitt bord, var det flere som var knyttet til kristne samfunn enn som var knyttet til muslimske samfunn, som stort sett bruker de offentlige skolene, og dermed ikke havner så ofte i de utfordringene. Det syns jeg er viktig å ha sagt herfra, at disse utfordringene finnes i alle typer trossamfunn – ja, man kan liketil se stortingsrepresentanter som melder overgang til et annet parti, der man får sekteriske responser fra dem som tilhører det partiet man går fra.

Det å la folk få det frie valg, la folk få lov til å leve sitt liv akkurat som de ønsker, det kommer Venstre til å

kjempe for hver eneste dag så lenge det er trevl i oss, men det betyr også at man har full mulighet til å velge den troa og den guden man har lyst til å tro på. Det er ikke forbeholdt én tro å ha disse utfordringene.

Presidenten: Representanten Jon Engen-Helgheim har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:43:18]: Jeg hadde faktisk problemer med å oppfatte hva som var uenigheten i det siste innlegget her, for det er selvsagt sånn at alt det vi foreslår, og som vi foreslår i denne saken, er at det skal være en barnevernssak, og vi skal koble inn politi og barnevern der foreldre ikke har tatt sitt ansvar for f.eks. å lære barn født i Norge norsk før de begynner på skolen. Det er det jo flere andre partier som har tatt til orde for. Det skal selvfølgelig gjelde for alle uansett religion. Men at vi peker på et problem som gjelder én religion, eller at vi har problemer med andre religioner fra før, er ikke noe godt argument for å fortsette å videreføre disse problemene. Da må man jo sette ned foten nå. Det er derfor Fremskrittspartiet fremmer en rekke tiltak som skal få slutt på at vi lar sånne ting gå uten at det kommer sanksjoner og reaksjoner mot de problemstillingene som vi alle ser, men som er vanskelige for noen å snakke om. Det er ikke noe uenighet om hvem dette skal gjelde – det skal gjelde alle.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:44:25]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsborgerloven (krav om ferdigheter i norsk muntlig) (Innst. 390L (2019–2020), jf. Prop. 98 L (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det, innenfor den fordelte taletid, bli gitt anledning til replikkordskifte med inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:45:23] (ordfører for saken): For Arbeiderpartiet er den enkeltes mulighet til å få seg en jobb og kunne forsørge seg selv og sin familie det aller viktigste målet med integreringspolitikken. Tilstrekkelige norskferdigheter er ofte helt avgjørende for hvilke sjanser man får i arbeidslivet. Det er også vik-

tig for å kunne følge opp barnas skolegang og fritidsaktiviteter og ta del i det lokalsamfunnet vi alle er en del av. Ikke minst er språkferdighetene en forutsetning for fullt ut å kunne ta i bruk de demokratiske rettighetene som norsk statsborgerskap gir. Vi mener derfor det er riktig å stille krav til tilstrekkelige norskferdigheter for å kunne bli norsk statsborger.

For Arbeiderpartiet har det i arbeidet med denne loven vært et viktig premiss at et skjerpet språkkrav til norsk statsborgerskap følges av en betydelig styrking av norskopplæringen som tilbys nyankomne innvandrere gjennom introduksjonsprogrammet.

Vi forutsetter at de endringene som er foreslått i den nye integreringsloven, vil innebære en styrking av norskundervisningen og et mer individuelt tilrettelagt introduksjonsprogram. Dette vil bidra til at flere enn i dag vil ha en reell mulighet til å oppnå nivå B1. Det er også viktig å merke seg at normal botid for dem som søker om statsborgerskap i Norge, er syv år. Det vil si at dersom man ikke klarer å oppnå nivå B1 i løpet av introduksjonsprogrammet, har man fortsatt flere år på å til egne seg bedre språkferdigheter.

Likevel har vi, i likhet med mange høringsinstanser, vært bekymret for de mest sårbare personene med dårligst forutsetninger for å kunne innfri et økt språkkrav. Vi vet f.eks. at personer som ikke har noen form for skolegang fra hjemlandet, og som kanskje ikke har grunnleggende lese- og skriveferdigheter, vil kunne ha problemer med å innfri språkkravet. Det samme vil kunne gjelde personer som har store helsemessige utfordringer, eller som lider av posttraumatiske stresslidelser. Disse skal ikke ekskluderes fra muligheten til å oppnå norsk statsborgerskap på grunn av forhold de selv ikke rår over. Nettopp derfor har det vært viktig for oss at det skal fastsettes unntak i forskriften for søkere som på grunn av personlige forutsetninger eller helsemessige årsaker ikke vil ha en reell mulighet til å oppnå B1. Vi mener dette unntaket ivaretar hensynet til denne sårbare gruppen.

Olemic Thommessen (H) [13:48:12]: Det å være norsk statsborger må i utgangspunktet også handle om å være en aktiv samfunnsdeltager. Det gjelder oss alle – ikke bare nye borgere. Kanskje man kan si det så sterkt at vi som borgere av et liberalt demokrati har en borgerplikt til å delta og bidra i en åpen og inkluderende samtale om alle små og store spørsmål som måtte angå oss – det være seg i den politiske debatten opp mot et valg eller i det alminnelige arbeids- og samfunnsliv.

Deltagerperspektivet er en viktig del av demokratiets vedlikehold og videreføringen av et liberalt samfunn med høy toleranse. Mange av oss som har fått statsborgerskapet i vuggegave, kunne godt tenke litt mer igjen-

nom akkurat dette. Mange har lett for å ta de frihetene vi har oppnådd, for gitt. I historisk og i internasjonalt perspektiv er det få mennesker som opp gjennom historien har hatt muligheten til å leve i et samfunn som gir så god plass til den enkelte, som vårt.

Det språkkravet regjeringen vil sette til å få statsborgerskap, avspeiler nettopp dette perspektivet – det å være deltager. At kravet til språkkunnskap strammes noe inn, må også ses i sammenheng med det økte kravet og de forventningene som i dag stilles i et stadig mer komplisert samfunns- og arbeidsliv. Regjeringens forslag fremstår i denne sammenheng som hensiktsmessig og balansert.

B1 på muntlig prøve etter det europeiske rammeverket for språk er foreslått ut fra ønsket om norskferdigheter på et nivå som gjør det fullt mulig å delta i vårt arbeids- og samfunnsliv. Med B1 skal man, i henhold til læreplanen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, kunne forstå dagligtale og redegjøre for kjente emner fra arbeid, skole, hjem og fritid. Man skal kunne gjøre rede for enkle emner av personlig interesse og delta uforberedt i samtaler i de fleste av dagliglivets situasjoner.

Etter syv år i Norge, og med den forsterkede innsatsen på språkopplæring regjeringen nå legger opp til, bør dette være innenfor rekkevidde å lære for alle mellom 18 og 67 år. For dem der særlige hensyn gjør seg gjeldende, eksempelvis hvis man har helseutfordringer, vil regjeringen også legge opp til unntak gjennom forskrift.

For dem som har kommet til vårt land, og som har et mål om å oppnå norsk statsborgerskap, vil det foreslåtte kravet også være en inspirasjon til innsats og bidra til sterkere integrering generelt. Språkkravet må ikke leses som et forsøk på å bygge barrierer, men snarere ses som et ønske fra majoritetens side om at de som kommer til oss, og fullt ut vil bli en del av vårt fellesskap, også er ønsket som aktive deltagere.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:51:26]: Det er ingen tvil om at vi er heldige, vi som er født i Norge, og som får et statsborgerskap fra fødselen av.

Det å få et statsborgerskap som innvandrer til nasjonen skal henge høyt. Det er faktisk slik at man kan leve et fullverdig liv i Norge med oppholdstillatelse av forskjellige slag uten statsborgerskap. Det som er et stort problem, er når vi innvilger for mange statsborgerskap til folk som har en svakere tilknytning til riket. Når feil personer får statsborgerskap – og vi har jo hatt saker til behandling i denne saken, hvor personer med norsk statsborgerskap har begått f.eks. terror – har vi pådratt oss store problemer som er svært vanskelige å løse.

Det tryggeste på alle måter er å være svært restriktiv med hvem som skal få et norsk statsborgerskap. Vi ser også at det er store forskjeller på europeiske land med

hensyn til i hvilken grad man innvilger statsborgerskap. Mens Sverige også i denne klassen topper alle statistikker, ligger Norge langt over Danmark når det kommer til å innvilge statsborgerskap til personer fra nasjoner utenfor EU. Det er også en mye større andel av statsborgere utenfor EU som søker om et norsk statsborgerskap. Det er grunn til å reflektere litt over hvorfor det har seg slik.

Derfor mener Fremskrittspartiet det er bra at man strammer noe inn på språkkravet, men det er langt flere innstramminger som burde blitt gjort. Språkkravet burde også strammes kraftig inn.

Hvis en har som mål å bli norsk statsborger, mener Fremskrittspartiet at det er noe som bare skal kunne tildeles dem som yter en ekstraordinær innsats for å nå det. Derfor ønsker vi å sette språkkravet til C1, som er et mye høyere nivå, og skal man være statsborger, mener Fremskrittspartiet at det må være å forvente at man snakker språket flytende og på en tilnærmet perfekt måte.

Vi ønsker også å heve botidskravet til ti år, og at vi skal ha prøver i generelle spørsmål. Plettfri vandel må også være et krav som er strengere enn det som ligger inne i dag. Og et av de kanskje viktigste kravene som vi ønsker å innføre nå, er til selvforsørgelse til alle som søker om norsk statsborgerskap.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp Fremskrittspartiets forslag?

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:54:47]: Det vil jeg.

Presidenten: Representanten Jon Engen-Helgheim har da tatt opp de forslagene han refererte til.

Heidi Greni (Sp) [13:55:04]: Norsk statsborgerskap skal henge høyt, og de vilkårene som stilles for å få innvilget norsk statsborgerskap, må også kunne bidra til å fremme integrering.

Norskferdigheter er viktig både for tilgang til arbeid og for deltakelse på andre samfunnsområder, bl.a. for å følge opp barns skolegang, for å delta i fritidsaktiviteter og for å kunne forstå og påvirke det samfunnet en bor i. Norskferdigheter er også en forutsetning for fullt ut å kunne ta i bruk de demokratiske rettighetene som følger med et norsk statsborgerskap.

Flere av høringsinstansene uttrykker skepsis til at kravet til ferdigheter i norsk muntlig heves fra nivå A2 til B1, og de frykter at dette ikke vil være et realistisk krav for mange, og særlig vil det gå ut over de mest sårbare. Senterpartiet forutsetter at de endringene som Stortinget i dag behandler i forslaget til integreringslov, vil innebære en styrking av norskundervisningen og bidra til at de fleste har en reell mulighet til å oppnå nivå B1

etter endt introduksjonsprogram. Tidlig kartlegging og integreringsplan for den enkelte er avgjørende for å lykkes, og det må sørges for god og tett oppfølging underveis i programmet. Relevante praksissteder er også viktig for både språk- og arbeidstrening.

Senterpartiet mener dessuten det er viktig å sikre at de mest sårbare personene, med de dårligste forutsetningene for å kunne oppnå et slikt krav, ikke skal ekskluderes fra muligheten til å oppnå norsk statsborgerskap på grunn av forhold de selv ikke rår over. Senterpartiet understreker derfor at det er viktig at det fastsettes unntak i statsborgerforskriften for søkere som på grunn av personlige forutsetninger som vedkommende selv ikke rår over, må få unntak. Det kan være helsemessige årsaker eller andre ting som gjør at de ikke har en reell mulighet til å oppnå nivå B1.

Med bakgrunn i de endringene som ble vedtatt i integreringsloven, er det fornuftig å stille krav til dem som søker norsk statsborgerskap, samtidig som en sørger for unntak for personer som av særskilte grunner ikke kan forventes å innfri disse kravene.

De øvrige forslagene er det bred enighet om i komiteen, og de kommenterer jeg ikke særskilt.

Karin Andersen (SV) [13:57:43]: SV støtter ikke disse lovendringene, og vi er litt overrasket over at både Venstre og Høyre ikke ser det prinsipielle problemet det er å koble språkkrav til en grunnleggende rettighet som statsborgerskap.

Jeg hører det er flere her som er oppe på talerstolen og snakker om at man må kunne ditt og datt for å delta i samfunnet i Norge og stemme ved valg. Slik er det jo ikke for oss som er født med vårt statsborgerskap. Det stilles ikke krav om noe som helst, bortsett fra at vi har fylt 18 år. Så det er veldig spesielt når man da til og med snakker om at man skal ha plettfri vandel for å få slike grunnleggende rettigheter. Det å ha et pass og et statsborgerskap er trygghet og tilhørighet, det er et ansvar for staten du er statsborger i, og det medfører ryddighet og trygghet også internasjonalt.

Vi har lett veldig gjennom høringsinstansene for å finne hvor det er regjeringen finner et faglig grunnlag for disse kravene, og det har vi ikke funnet. 107 av 121 høringsinstanser støtter ikke forslaget, og det framkommer bl.a. at departementet ikke kan vise til forskning som tilsier at å stille krav til nivå B1 vil føre til at flere faktisk klarer å oppnå dette kravet. Ja, hvis dette da er «hensiktsmessig», slik det blir sagt nå, hva er da hensikten? Er hensikten at færre skal kunne bli statsborgere, og hva er fordelene med det?

Kompetanse Norges høringsinnspill peker på en dansk undersøkelse, som viser at usikkerhet om opphold og framtid påvirker motivasjonen til integrering og

språkoppklæring og utdanning negativt. Det påvirker det altså negativt, det vi er ute etter å få til. Kompetanse Norge viser videre til forskning som indikerer at selv om søkeren er motivert og har god tid, er det en del som ikke klarer dette nivået, selv om de ikke nødvendigvis er syke og traumatiserte. Og de vil da ikke kunne få dispensasjon, selv om de er svært motiverte og har behov for den tryggheten, akkurat som alle oss andre.

Tiltak for å gjøre statsborgerskap mer vanskelig å oppnå og mer utilgjengelig for dem som sliter med dette, er det vanskelig å forstå. Vi kommer derfor til å gå imot lovendringene som ligger her, rett og slett fordi vi mener at det er uhensiktsmessig å gjøre dette – at man ikke tar inn over seg det prinsipielt viktige med hensyn til statsborgerskap, men lar dette bli en del av den alminnelige politiske diskursen og retorikken om integrering. Til og med på det punktet mener vi at det er forskningsmessig belegg for å si at dette er feil.

Presidenten: Vil representanten ta opp SVs forslag?

Karin Andersen (SV) [14:00:58]: Ja.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Bjørnar Moxnes (R) [14:01:15]: I Europa ser vi en økende trend med å bruke språk- og ferdighetsprøver til å stramme inn på innvandringspolitikken. Det forslaget vi behandler i dag, inngår i denne trenden når kravet til muntlige ferdigheter for å få norsk statsborgerskap heves fra A2 til B1.

Statsborgerskap gir trygghet og også forbindelse til landet man bor i, og det er nødvendig for å kunne stemme ved stortingsvalg. Vi mener det er prinsipielt feil å knytte grunnleggende demokratiske rettigheter til ferdigheter og kunnskap. Grupper som er dårlig stilt fra før av, som er sårbare og i liten grad blir hørt i samfunnet vårt, vil med dette forslaget også risikere å nektes stemmerett, og det mener vi er en utvikling i feil retning.

Språkkravet vil også ramme veldig ulikt. Mange innvandrere ligger allerede på et ganske høyt språknivå. For dem vil ikke dette by på noen store problemer, mens for andre vil det nye kravet være veldig vanskelig å nå, og for noen tilnærmet umulig. Særlig analfabeter og innvandrere med lav utdanningsbakgrunn møter problemer når de skal lære norsk.

Kvinner er overrepresentert blant analfabeter. To tredjedeler av alle verdens analfabeter er kvinner. For dem vil det være veldig krevende å nå språkkravet, ikke minst hvis man kommer fra et land hvor språket ikke er i nær slekt med norsk – hvis man kommer fra Latin-Amerika, Asia eller fra afrikanske land.

Forslaget er etter vårt syn derfor prinsipielt problematisk, men også dårlig integreringspolitikk. Det blir hevdet i debatten her at et skjerpet krav er god integrering fordi det kommer sammen med en styrking av norskopplæringen. Her løftes også integreringsloven fram som en sånn type styrking. Men det er ikke riktig. Integreringsloven innfører høyere norskmål som innvandrere må nå, og gir kommunen et større ansvar, men ingen tilskudd til å styrke kommunenes arbeid. Som kjent: Flotte intensjoner koster ingenting, men er altså forholdsvis lite verdt.

Staten ber kommunene ta en større del av dugnaden, mens staten selv gjør mindre. Da er resultatet at dette i sum svekker kommunenes forutsetning for å kunne ta imot flyktninger og innvandrere. Dette er derfor prinsipielt problematisk, det er dårlig integreringspolitikk, og det rammer vilkårlig og urettferdig. Derfor går Rødt mot disse endringene.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninn tatt presidentplassen

Statsråd Guri Melby [14:04:25]: Nye norske statsborgere bør snakke norsk på et nivå som gjør at man kan fungere godt i samfunnet og ta i bruk de demokratiske rettighetene som et statsborgerskap gir. Det å kunne snakke godt norsk er viktig for deltakelse i arbeidslivet. Norskferdigheter er også viktige på andre samfunnsområder, bl.a. for å følge opp barns skolegang og for å bli kjent med naboer og venner.

I dag kreves det ferdigheter i norsk muntlig på nivå A2, som er et veldig elementært nivå. Vi foreslår at dette nivået skal heves til B2. Med muntlige ferdigheter på nivå B2 kan man uttrykke seg enkelt og sammenhengende om kjente emner som man ofte møter i forbindelse med arbeid, skole og fritid, og også hankses med uforutsette situasjoner eller problemer som oppstår.

Forslaget om å heve kravet til ferdigheter i norsk muntlig må ses i sammenheng med arbeidet med en fullstendig integreringsreform. Det er viktige sammenhenger i det arbeidet regjeringen gjør innenfor dette feltet. Samtidig som vi stiller krav til den enkelte, vil vi også stille høyere krav til tilbudet som gis i introduksjonsprogrammet og norskopplæringen.

Videre er kravet til botid for norsk statsborgerskap i hovedsak sju år. Personer som ikke har nådd nivå B1 i norsk muntlig etter endt norskopplæring, vil i perioden fram mot søknad om statsborgerskap ha tid til å videreutvikle norskferdighetene sine. En rekke frivillige organisasjoner tilbyr norsktraining, og det er også utviklet ressurser for norskopplæring på nett. I statsbudsjettet for 2021 foreslår Kunnskapsdepartementet 25 mill. kr til en norskinnsats, som skal virke som et supplement til dagens tilbud.

Mange av høringsinstansene som er imot forslaget, er bekymret for at personer som er omfattet av introduksjonsloven og har lite eller ingen skolebakgrunn, ikke skal klare å bli norske statsborgere. Dette gjelder særlig flyktninger og kvinner. Det har vært viktig for regjeringen å ta hensyn til personer som ikke klarer å oppnå språknivået på grunn av personlige forutsetninger de ikke rår over eller av helsemessige årsaker. Vi er i gang med å utforme et nytt unntak, som særlig skal ivareta voksne innvandrere med lite eller ingen skolebakgrunn, eldre personer og personer som har mer generell lærevansker og kognitive utfordringer.

Norge er ikke alene om å stille krav til språkferdigheter ved søknad om statsborgerskap. De fleste landene i EU stiller krav om dette. Kravene til ferdighetsnivå som foreslås, er heller ikke spesielt høye sammenliknet med hva som kreves i andre land. I Danmark kreves f.eks. ferdigheter på nivå B2, og i Finland på nivå B1 både muntlig og skriftlig.

Jeg legger til grunn at reglene om individuelt tilpasset opplæring i integreringsloven, adgangen til å ta prøven i norsk muntlig på nytt og reglene om unntak fra kravet om kunnskaper i norsk muntlig sikrer at flesteparten av dem som ønsker det, vil kunne oppnå norsk statsborgerskap når de har oppfylt botidskravet i statsborgerloven.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [14:07:36]: Sårbare grupper, som f.eks. personer som mangler skolegang fra hjemlandet, skal ikke ekskluderes fra muligheten til å oppnå norsk statsborgerskap på grunn av forhold de selv ikke rår over. Dette nevnte statsråden fra talerstolen.

Hvordan ser statsråden for seg at de som ikke kan klare kravet ut fra forhold de selv ikke rår over, skal kunne oppnå norsk statsborgerskap? Og vil det følge penger med til de kommunene som skal fatte vedtak etter unntaket statsråden redegjorde for i sitt innlegg?

Statsråd Guri Melby [14:08:08]: Vi har delt den samme bekymringen som representanten her løfter. Det er viktig at vi sikrer at det å kunne bli norsk statsborger er en reell mulighet for alle, også om man mangler viktige forutsetninger for å lykkes med det – om man f.eks. har stor mangel på skolegang, eller om lærevansker gjør at det er store hindre, som jeg også nevnte i mitt innlegg. Dette vil i hovedsak gjelde voksne innvandrere, eldre, eventuelt personer med andre helsemessige utfordringer.

Vi er nå i gang med å utforme et unntak fra kravet om ferdigheter i norsk muntlig for personer som ikke klarer å oppnå språknivået. Ellers, når det gjelder tiltak

kommunene kan gjøre for å tilrettelegge for norskopplæring for disse, vil jeg heller henwise til debatten vi hadde i stad om en mer individuelt tilpasset introduksjonslov.

Karin Andersen (SV) [14:09:15]: Alle er enige om at språk er viktig, og vi ønsker at alle skal lære godt norsk og forstå det samfunnet de er en del av. Spørsmålet er bare hvordan man gjør det på best mulig måte, og hvilke virkemidler man bruker for å få det til. Jeg etterlyste i mitt innlegg faglig begrunnelse for det regjeringen foreslår nå, og også en prinsipiell begrunnelse sett i forhold til statsborgerskapets rolle i et samfunn. At andre land har slike krav, er ikke et argument i seg sjøl. Derfor lurer jeg på om statsråden kan vise til noe forskning eller faglig belegg som viser at dette vil føre til at flere lærer norsk bedre og blir integrert. Den forskningen jeg har sett, viser det motsatte. Eller er dette bare et slags politisk standpunkt, der man skal gjøre statsborgerskapet mindre tilgjengelig?

Statsråd Guri Melby [14:10:20]: Det går uten tvil en skillelinje – det ser vi veldig godt i høringsinstansene – mellom de som mener det er prinsipielt feil å stille krav i det hele tatt, og de som mener det er legitimt å stille krav, men som diskuterer hvilke krav det er legitimt å stille.

Jeg mener det er fullt mulig å argumentere for at det er prinsipielt feil, men jeg mener også det er fullt mulig å argumentere for at det er legitimt å stille enkelte krav. Det som er viktig, mener jeg, er at det er krav som er av en type det er mulig for alle å oppnå, og at vi i tillegg har systemer som sørger for at folk får det tilbudet de trenger for å ha mulighet til å oppfylle kravene. Nå har vi nettopp debattert ny integreringslov, som jeg mener er nøkkelen til at vi kan stille et slikt krav knyttet til statsborgerskap.

Det vi også har sett av erfaring fra andre land, er at for de aller, aller fleste er ikke dette uoverkommelige krav. Dette er krav som de fleste greier å oppfylle, og da mener jeg heller ikke det er urimelig å stille de kravene.

Karin Andersen (SV) [14:11:18]: Hvis man tenker det er en fordel at de personene som har varig oppholdstillatelse i Norge – flest mulig av dem – er statsborgere med de plikter og rettigheter det innebærer, vil det være en helt annen inngangsvinkel til dette spørsmålet enn den regjeringen nå inntar. Ja, det er legitimt å stille noen krav, men hva når det ikke er mulig, men tvert imot faglig og forskningsmessig belegg for at dette kan gjøre det vanskeligere for flere – ikke bare de mest vanskeligstilte og traumatiserte, men også en del andre som vil kunne slite med dette, uten at man kan peke på en spesiell grunn? De kan jo være like mye i jobb som

alle oss andre. De kan delta like mye i samfunnet som alle oss andre – være like aktive og positive deltakere i samfunnet sjøl om de ikke oppfyller dette kravet. Så hva er den politiske begrunnelsen for å stenge de menneskene ute fra et statsborgerskap?

Statsråd Guri Melby [14:12:25]: Det er klart fullt mulig å være en veldig positiv bidragsyter i et samfunn som Norge, uten å beherske norsk språk. Vi har veldig mange som jobber her, som f.eks. snakker kun engelsk eller et annet morsmål, som gjør at de også kan bruke det språket i jobben sin og egentlig ikke har så veldig stort behov for å lære seg norsk. Jeg mener at det åpenbart er veldig positivt for samfunnet vårt. Spørsmålet er om det er riktig at de skal få statsborgerskap og de rettighetene som det medfører. Man har f.eks. ikke mulighet til å følge med i den politiske debatten hvis man ikke har norskerfardigheter på et visst nivå. Man har uten ferdigheter i norsk og samfunnskunnskap på et visst nivå heller ikke mulighet til å ha oversikt over en god del av verken rettigheter eller plikter. Jeg mener det kravet vi stiller her, er et overkommelig krav. Det er et krav som sier noe om hva vi forventer, hva man faktisk trenger for å kunne ta i bruk alle disse demokratiske rettighetene som man faktisk får som statsborger i Norge.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Ove Trellevik (H) [14:13:29]: Replikkordskiftet no vitna om at me på mange måtar kan sjå dei to sakene frå kommunalkomiteen me behandlar i dag, under eitt. Språk er nøkkelen til små og store fellesskap, til å verta inkludert, til trivsel, til folkehelse og til livslyst. Me må skjerpa krava til norsk munnleg for å forhindra utanfor-skap og for å gjera det enklare for fleire å delta i det norske samfunnet. Etter sju år i Noreg burde dei fleste kunna klara å ha ein samtale om kjende emne i forbindelse med arbeid, skule og fritid på norsk. Utan gode norsk-kunnskapar kan innvandrara verta ståande utanfor, ikkje berre utanfor arbeidslivet, men også utanfor nabolaget, foreldregruppa, idrettslaget – ja, det gode fellesskapet som me alle deltek i, og som me tek for gjeve og som sjølv sagt.

Me stillar høgare språkkrav for å oppnå statsborgarskap, men me skal også reformera norskopplæringa. Målet er ikkje å stilla krav, som ein kan få inntrykk av når ein høyrer SV, men målet er å få innvandrara til å læra seg norsk. Noreg er ikkje åleine om å stilla språkkrav, som det vert nemnt her i dag. Det vert gjort i både Danmark og Finland. Det vil vera unntaksreglar for personar som ikkje klarar å oppnå språkkrava på grunn av per-

sonlege føresetnader eller dårleg helse. Det er kanskje særleg vaksne innvandrarakar med liten eller ingen skulebakgrunn, eller eldre personar som har generelle lærevanskar og utfordringar, som vil kunna fylla vilkåra for å få unntak i regelverket for språkkrav. Så eg føler vel at SV og Raudt sine bekymringar er godt varetakne i saka.

Så saknar SV forskning på dette området. Det er verdt å merka seg at det er undersøkingar som viser at det i befolkninga i det heile, også blant innvandrarakar og etterkomarane deira, er ganske brei einigheit om at det er heilt legitimt og bra at ein også innan språk stiller krav til samfunnsmedlemene som ønskjer å verta norske statsborgarakar.

Carl I. Hagen (FrP) [14:16:04]: I dag har jeg på en måte en god dag. Det er 35 år siden jeg foreslo for første gang i Stortinget at vi skulle innføre krav om å kunne norsk på et visst nivå for å kunne få statsborgerskap. Da sto Fremskrittspartiet helt alene. Jeg ble kalt rasist fordi jeg var så ytterliggående at jeg krevde at man skulle lære seg norsk før man ble norsk statsborger. Nå er det grunn til å gratulere stortingsflertallet med at man 35 år senere har kommet til samme resultat. Det er hyggelig. Det er fint. Det viser at Fremskrittspartiet er forut for de øvrige partier på en rekke områder.

Jeg håper ikke det tar nye 35 år før stortingsflertallet slutter seg til det som vi i dag har som forslag nr. 3, nemlig å kreve en lojalitetserklæring til Norge og det norske samfunn. I den store debatten om konsekvenser av innvandring har det vært en del som har stilt spørsmål med hensyn til enkelte innvandreres lojalitet til det norske samfunn, eller om lojaliteten er større til det samfunn og det land de har forlatt. Det har vært særlig diskutert når det gjelder deltakelse i de væpnede styrker og andre yrker. Jeg synes derfor det er på sin plass at vi går videre når det gjelder å stille krav til dem som skal bli norske statsborgere – ikke som SV og Rødt, som vil gi det bort i en snill gest til noen som tilfeldigvis har kommet hit.

Jeg synes det er fint at vi krever en erklæring som lover troskap og lojalitet overfor Norge og det norske samfunn for å få statsborgerskap. En slik erklæring skal som et minimum inneholde en lovnad om at man vil overholde norsk lovgivning og respektere våre lover, regler og verdier, som det norske samfunn er bygget på. Det ville kunne virke forebyggende mot at det oppstår parallellsamfunn. Det vil virke forebyggende mot at unge mennesker, på grunn av sine foreldres oppdragelse, blir satt utenfor det vanlige samfunnet. Utenforskap er noe vi må bekjempe. Nå er det stiftet et nytt parti som har det som hovedsak. Da er det trist at Fremskrittspartiet, så vidt jeg kan skjønne, står alene om å prøve å hindre utenforskap på mange forskjellige områder, bl.a. ved forslaget om en lojalitetserklæring og løfte om å holde

norske verdier, som vil kunne hjelpe på akkurat det problemet for en del barn som fødes i dette landet.

Karin Andersen (SV) [14:19:15]: Jeg hører at det nå er veldig mange som argumenterer med at målet er å få innvandrere til å lære seg norsk. Det er jo derfor jeg viser til de forskningsrapportene som viser at dette kan virke hemmende, ikke fremmende. Representanten Trellevik kan riste på hodet, men jeg regner med at han ikke er forsker på dette feltet og har gått inn i alle de erfaringene som har vært gjort med det.

Den regjeringen som sitter nå, har kuttet i norskopplæringen på mottak, fra 250 timer til 175 timer norskopplæring. Det var SV rasende imot. Vi mener det er veldig feil at den første beskjeden man får når man kommer hit, er at man skal lære seg mindre norsk. Man skal lære seg mye norsk. Man skal få den beskjeden og den muligheten veldig fort. Man skal ikke få beskjed om at man skal sitte der og ikke ha noe fornuftig å gjøre. Tvert imot har det vært store mangler på det området, som gjør at mange kommer altfor sent i gang med norskopplæringen, som er så viktig.

Det er en fordel for Norge at de som skal være her permanent – da snakker jeg ikke om det som statsråden svarte meg med, nemlig arbeidsinnvandrere – har mulighet til å bli statsborgere. Jeg har ikke snakket om arbeidsinnvandrere, jeg snakker om dem som har fått lovlig opphold i Norge med beskyttelsesgrunn.

Det stilles ikke krav til noen av oss andre om å ha den minste peiling på hva som foregår i politikken, for å ha stemmerett. Vi trenger ikke å ha lest en eneste avis eller en eneste bok. Det er ikke det som er kravet til oss. Vi skal bare ha fylt 18 år. Jeg er heller ikke imot at man kan stille noen krav til statsborgerskap, f.eks. oppholdstid, osv. – men at man skal bestå en kunnskapstest for å få en statsborgerlig rettighet. Det er en veldig stor fordel også internasjonalt at folk har et statsborgerskap. Det er en fordel mellom land når folk flytter på seg. Norge har også forpliktet seg til å jobbe mot statsløshet. Jeg har ikke sett så veldig mange aksjoner for det.

Dette handler om prinsipielle og grunnleggende rettigheter som et menneske trenger å ha for å kunne ha et trygt liv. Det skal ikke være en slags test for å få lov til å ha helt grunnleggende rettigheter i det landet hvor man skal bo resten av livet sitt.

Jeg gjentar at jeg er overrasket over at både Høyre og Venstre, liberale partier som har vært forsvarere av denne typen prinsipielle rettigheter, går så langt som de gjør i denne saken.

Statsråd Guri Melby [14:22:24]: Jeg tok ordet først og fremst for å kommentere noe som representanten sa, jeg tror hun sa det i forrige debatt også, nemlig at det har blitt kuttet i norskopplæringen som gis i mottak.

Det viktigste nå er vel at mennesker nå sitter veldig mye kortere tid i mottak. Også før, da folk satt lengre tid i mottak, var det veldig mange som hadde problemer med å bruke opp alle de timene man fikk med norskopplæring. Så når man nå har en rett på 175 timer, er det ikke for lite i det hele tatt. Tvert imot er det slik at svært mange ikke bruker opp de timene i dag, fordi de sitter på mottak i bare to–tre måneder.

Noe av det viktigste denne regjeringen har gjort for integrering, er å sørge for at flyktninger blir flyttet raske ut fra mottak til en kommune. Hvis vi skal snakke om å være liberale partier som skal forsvare menneskers rett til frihet, er det å komme seg ut av mottak og få lov til å starte livet sitt noe av det aller viktigste vi kan gjøre. Derfor mener jeg at det poenget ikke er relevant, verken i denne sammenhengen eller ellers når vi snakker om måten denne regjeringen har satset på integrering på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:23:38]

Interpellasjon fra representanten Trine Skei Grande til kunnskaps- og integreringsministeren:

«I løpet av den tidlige perioden av covid-19-pandemien var det tydelig at en del av den generell offentlig informasjon ikke rakk ut til hele befolkningen. Blant annet så viste det seg at innvandrere- og minoritetmiljøene ikke var godt nok informert. Det er tydelig at regjeringen allerede har påbegynt sitt arbeid med å forbedre informasjonen rettet mot minoriteter gjennom bevilgninger og prosjekter. Det er bra. Men det hadde vært nyttig å vite hvor langt den har kommet i arbeide og hvordan veien videre er på dette området.

Hvordan kan regjeringen bedre nå ut med denne type viktig informasjon til innvandrerbefolkningen, og hvordan vil regjeringen arbeide videre beredskapsmessig med å bote på de svakhetene som viste seg på informasjonssiden rettet mot minoriteter og innvandrerbefolkning tidlig i pandemien?»

Trine Skei Grande (V) [14:24:46]: Det sies at historien er et produkt av epidemier. Epidemier har skapt store tragedier, men har også skapt store skifter og store framskritt. Man kan selvfølgelig diskutere om det var et framskritt at Norge mistet nesten hele adelen sin under svartedauden, men det førte i hvert fall til stor sosial utjevning og flere muligheter for mange. Koleraen lærte oss å skille drikkevann og toaletter, og sånn kan vi også si at det har påvirket sivilisasjonens organisering. I nyere tid har spanskesyken og tuberkulosen vært de epidemiene som har møtt oss. Tuberkulosen ga oss Norske Kvinners Sanitetsforening, den ga oss sykepleieryrket,

den ga oss ikke minst den store forkjemperen Fredrikke Marie Qvam, og den ga oss sykehusvesenet som organisert vesen i Norge.

Kampen mot disse epidemiene har også vært preget av folkeopplysning og dugnad. Min mamma, som nå er snart 90, lærte seg under tuberkulosen at hvis hun var på besøk hos noen og de spyttet på gulvet, skulle hun ikke spise maten hun ble servert. Hun skulle si at hun var mett. For noen dager siden gikk min grandnevø på 5 år nedover gata sammen med sin mormor og så en mann som spyttet på gata, og ble dypt sjokkert. Det som har beveget seg fra min mormor om ikke å spytte på gulvet, gjør at min grandnevø synes at man ikke skal spytte på gata. Folkeopplysning, holdninger og dugnaden som har vært i kampen mot disse epidemiene, har vært med på å utvikle Norge som nasjon.

Nå gjelder det alle. Vi må se på nyhetene, vi må lese mye, vi må bruke app-er, vi må logge oss inn på nettet, og vi formidler informasjon til veldig store masser av folk samtidig. Den formidlingen krever mer og mer. Min mor sier at hun aldri så sin mor – altså min mormor – verken lese eller skrive noen gang. Men hun var aktiv i Sanitetsforeningen, og i Sanitetsforeningen fikk man opplysning om hvordan man skulle jobbe mot tuberkulosen. Man lærte f.eks. barna sine at man ikke skulle spise der man spyttet på gulvet eller drakk av det samme glasset.

Innvandrerbefolkninga er en gruppe der mange ikke har norsk som morsmål, og de trenger egen og tilrettelagt informasjon på mange områder. For det første handler det om språk. Det kan være godt fungerende folk som har bestått alle de norsktestene vi har kjørt dem igjennom, men likevel kan faglig språk knyttet til bekjempelse av en epidemi, gjøre det vanskeligere.

Det kan være teknologiske barrierer – og det gjelder også en del av den norske befolkninga som ikke bruker teknologi, som f.eks. smarttelefon, så ofte. Her i Oslo må man f.eks. når man skal ta en test, logge seg inn med bank-ID på nettet, noe som er et stort hinder for mange for å klare å delta aktivt i kampen mot dette viruset. Mange kommer fra land der man ikke stoler på informasjonen fra myndighetene, og det å bygge opp den tilliten som vi har bygd opp gjennom koronakrisa – og vi så i dag tall på tillit til dem som forvalter kunnskapen – gjelder mange som kommer fra land der man vanligvis ikke gjør det. Mediebruken er ulik. Mange bruker medier fra hjemlandet, som gjør at man ikke får den informasjonen som blir formidlet fra marmorsalen med norske statsråder til stede. Vi så da skolene åpnet, at mange var skeptiske til å sende barna tilbake på skolen og ikke stolte på den informasjonen som var knyttet til akkurat det.

Så er det all den emosjonelle støtten som mange trenger. Mange opplever ensomhet og psykiske påkjen-

ninger knyttet til det å leve i en epidemi. Er man nyankommet til Norge, f.eks. nyankommet kvinne med flere barn, vil den innestenginga oppfattes som en enorm påkjenning.

Og så er det å forklare folk hvorfor vi ikke gjør det. Jeg har snakket med flere som forteller om konflikter knyttet til barnebarn som får beskjed om at de ikke skal klemme bestefar, og bestefar som blir kjempefornærmet over at han ikke får klemme og tror at barna er redd bestefar, mens det egentlig er barna som er redd for å smitte bestefar.

Vi skal navigere på Nav i stadig nye ordninger og stadig endrede ordninger, og det kan vi nok innrømme kan være vanskelig sjøl for oss som sitter i denne sal, å holde orden på hvilke nye ordninger Nav etablerer og hvilke de utvikler. Og hvordan skal man klare å finne fram i alt det?

Smittevernregler knyttet til sosiale samlinger er også noe det har vært stor usikkerhet om, og som mange synes det er vanskelig å forholde seg til, og regler for når man kan være hjemme med sykt barn, og når man ikke kan være det.

Som stortingsrepresentant for Oslo har jeg fulgt to organisasjoner som har jobbet med dette. Det er Bydelsmødrenes koronahjelp, som har lært opp 49 bydelsmødre på 24 forskjellige språk til å være tilgjengelig på telefon for alle som har utfordringer eller problemer. I august rapporterte de om 750 dokumenterte samtaler, altså samtaler det var skrevet rapport fra. Og bare i september hadde de hatt kontakt med 117 familier, og jobbet med noen av dem over tid – for å trygge folk, hjelpe dem i ensomheten og hjelpe dem praktisk med alt fra det å forstå hvor man tar en test, til hvor man får svar på den. Det er mange eldre i disse befolkningene som heller ikke er store brukere av norske medier, og det er mye ensomhet. Både Bydelsmødrene og MiRA-senteret forteller at det er viktig å jobbe systematisk for å klare å nå alle i en slik epidemi.

Så min utfordring til statsråden, sjøl om denne ble skrevet på et annet tidspunkt og mye har skjedd siden det, er at vi har sett hvordan epidemier har vært med på å lage dugnader som er både integrerende og inkluderende, og som fører til folkeopplysning som er med på å endre samfunn også til det bedre. I en tid der vi ser at dette er krevende, bør vi kanskje bruke den sjansen til å inkludere alle i det dugnadsarbeidet det er å bekjempe et virus – og som må bekjempes sammen. Når det gjelder opplegg og informasjon, må håpet være at alle føler at de er med på det laget, og at de har forutsetninger og mulighet til å være med på det laget.

Statsråd Guri Melby [14:32:34]: Først vil jeg takke representanten Trine Skei Grande for at hun løfter fram

denne problemstillingen. Selv om, som representanten selv sa, dette kom på et tidspunkt da situasjonen kanskje så litt annerledes ut, tror jeg at informasjonsbehovet ikke er noe mindre nå. Informasjonen blir egentlig stadig mer kompleks og mer og mer krevende, både å formidle og å forholde seg til. Så dette er ikke en oppgave vi er ferdige med, men noe som vi tvert imot er nødt til å jobbe videre med også i den situasjonen vi er i nå.

Det er ingen tvil om at vi, særlig i en tidlig fase av pandemien, slet med å nå ut til hele befolkningen, særlig til den delen av innvandrerbefolkningen som ikke behersker norsk på et slikt nivå som det å ta imot denne komplekse informasjonen krever. Det er også en god del i denne gruppen som har mangelfulle digitale ferdigheter, og som har lite kjennskap til offentlig sektor. Alle går ikke nødvendigvis rundt og vet at man finner informasjon på Folkehelseinstituttets nettsider, f.eks.

Så spørsmålet var ikke nødvendigvis om den informasjonen som lå ute, var riktig eller lettfattelig, men også om den var mulig å finne for dem som ønsket å finne den. Er det noe denne pandemien har lært oss, er det vel at det å drive målrettet informasjonsarbeid er vanskelig, men viktig. Informasjon skal ikke bare lages og oversettes; den skal også nå ut til den enkelte og bli forstått. Det er av stor betydning i en slik situasjon at vi greier å nå fram med korrekt informasjon til den enkelte. Den måten vi har organisert det på, er at hver sektor har ansvar for informasjon om eget fagfelt til hele befolkningen, men covid-19-situasjonen har vist oss at det er en vei å gå før dette er godt innarbeidet i alle sektorer.

I noen sammenhenger er det også behov for bruk av tolk ved muntlig formidling av informasjon. Det er et stort potensial for mer veiledning og bevisstgjøring i bruk av kvalifisert tolk i offentlig sektor. Flere sektorer kan ta initiativ for å få bedre oversikt over tolkefeltet og endre egen praksis i tilstrekkelig grad.

Samtidig vil jeg understreke at regjeringen satte i verk en rekke tiltak som var rettet mot innvandrere med begrensede norskkunnskaper, da pandemien kom til Norge. Ganske tidlig hadde jeg møter med kommuner og frivillige organisasjoner for å få en oversikt over hvor informasjonsbehovet var størst, og også for å få kjennskap til iverksatte tiltak. Jeg har lyst å gi skryt til mange kommuner for den jobben de gjorde med å nå ut til mange, rett og slett ved å gå rundt og banke på dører og snakke med folk.

Flere sektormyndigheter har også gjort en stor jobb med å oversette informasjon om covid-19 til ulike språk, tilrettelagt nettsider og laget brosjyrer, plakater og videoer på mange språk.

Det er også mange kommuner som har gjort en stor innsats med digital tilrettelegging, og som har drevet oppsøkende virksomhet. Veldig mange frivillige organi-

sasjoner har også – med den jobben de gjør til vanlig, men også gjennom at de fikk ekstra tilskudd – blitt i stand til å bistå med tilrettelagt informasjon og andre tiltak overfor innvandrerbefolkningen.

I en kronikk i Aftenposten den 26. september viser forsker Jan-Paul Brekke til et prosjekt i bydel Gamle Oslo, der målrettet informasjonsarbeid overfor norsk-somalier har gitt gode resultater. Ambassadører som har tillit og troverdighet i det norsk-somaliske miljøet, har bidratt til å spre informasjon fra person til person på sosiale medier, som er én effektiv og god måte å nå ut til folk på.

I denne krisen har vi også sett noe som jeg synes er veldig gledelig, og som jeg synes vi bør ta med oss framover, og det er måten mange organisasjoner har vist stor evne til raskt å omstille seg og iverksette målrettede tiltak effektivt på. Det samarbeidet vi har hatt med frivillige organisasjoner, har bidratt til at vi har greid å nå ut med informasjon. Det har også vært viktig for å skape tillit mellom myndighetene og innvandrerbefolkningen.

Vi har også brukt minoritetsrådgiverne i skolen, som har spilt en viktig rolle i informasjonsformidlingen til barn og unge. Veldig mange av dem har vært til stede digitalt og på telefon under nedstenging av skoler.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, IMDi, har fått et utvidet koordineringsansvar for tiltak rettet mot innvandrerbefolkningen under covid-19-pandemien. IMDis direktør leder en koordineringsgruppe som til sammen består av åtte ulike offentlige instanser. Rapporteringen fra denne gruppen viser at det fortsatt er et udekket behov for målrettet informasjonstiltak. Det gjelder kanskje ikke spesielt de tiltakene som handler om virus, spredning og hva vi alle kan gjøre for å unngå det, det handler også om sosiale og økonomiske forhold. Veldig mye tyder på at innvandrerbefolkningen rammes uforholdsmessig hardt av de økonomiske og sosiale konsekvensene av pandemien. Det ser vi bl.a. i ledighetstallene, som for en god del grupper har vært skyhøye, men også fra konkrete tilbakemeldinger vi har fått fra våre samarbeidspartnere i frivillig sektor.

Det er mange som har en veldig anstrengt økonomisk situasjon. Vi har sett økt sosial nød og ikke minst psykiske plager. Vi vet at i situasjoner hvor vi har et ekstra svakt arbeidsmarked, er det utfordrende for grupper med lave formelle kvalifikasjoner å komme inn i eller komme tilbake til arbeidslivet. Innvandrere som har lav utdanning, mangelfulle norskkunnskaper og digitale ferdigheter, lite arbeidserfaring fra Norge og et lite nettverk, er ekstra utsatt.

Koordineringsgruppen som jeg nevnte tidligere, har gitt sin første vurdering av framtidige informasjonsbehov og tiltak vi bør sette i verk ved en framtidig og langvarig pandemi. Vurderingen viser at det bl.a. er avgjø-

rende med en helhetlig og systematisk tilnærming til informasjonsformidling innenfor den enkelte etat. Alle sektorer bør ha konkrete planer for å oppfylle informasjonsansvaret overfor hele befolkningen som en del av sitt beredskapsarbeid. Tilrettelegging av informasjon er viktig for å sikre at offentlige tjenester blir tilgjengelige for alle, uavhengig av forutsetninger. Dette er ikke minst viktig i covid-19-situasjonen, og det vil bidra til tillit mellom målgruppene og dem som sprer informasjon.

Vi er fortsatt i en tidlig fase med kunnskaps- og erfaringsinnhenting knyttet til koronasituasjonen. Vi må vurdere framtidige behov for informasjon og tiltak grundig før vi trekker endelige konklusjoner. Kunnskapsinnhenting som er igangsatt, sammen med erfaringer fra sivilsamfunnet, ulike offentlige sektorer og innvandrerbefolkningen selv, vil gi oss en god pekepinn på hvordan pandemien påvirker innvandreres situasjon, hva som er udekkede behov for informasjon, og hvilke tiltak som bør iverksettes ved senere kriser.

Jeg tror, i likhet med representanten Skei Grande, at i en slik situasjon som vi har vært i og fortsatt er i, lærer vi også ting som vi kan anvende i andre situasjoner. Det jeg definitivt har lært, er at vi må ta i bruk sivilsamfunnet på en mye sterkere måte enn vi har gjort, at det offentlige ikke greier å løse dette alene, og at frivillige organisasjoner kan være en viktig brobygger mellom myndighetene og befolkningen når vi skal formidle informasjon i en kritisk tid.

Trine Skei Grande (V) [14:41:04]: Jeg merker meg at når man skal diskutere saker der det er harde konfrontasjoner om integrering, så er salen full, mens det nok er et Venstre-prosjekt å være opptatt av integrering i praksis.

Tusen takk for statsrådets svar, og tusen takk for spesielt det statsråden sa på slutten. Jeg tror det er kjempeviktig å klare å engasjere lokalsamfunn og frivilligheten når man har sånne store dugnader. Jeg nevnte MiRA-senteret og Bydelsmødrene, som jeg har sett i mitt valgdistrikt. Jeg har også merket meg informasjonskampanjen bevisst rettet mot Gamle Oslo, der jeg bor. Der satte man opp store plakater i ulike bomiljø. Jeg må bare si at jeg stusset litt over hvilke bomiljøer som ble valgt, for man har ikke veldig mye kunnskap om hvem som bor hvor på de ulike stedene. Det er det også viktig å ha, hvis man skal få til gode kampanjer.

Den andre delen av dette, som jeg har lyst til å utfordre på i neste spørsmålsrunde, er at veldig mange i disse gruppene opplever arbeidsledighet, fordi det er førstelinjetjenesten i samfunnet vårt. Det har også vært veldig viktige serviceyrker gjennom pandemien. Det er jo førstelinjetjenesten vi her snakker om – taxisjåførene våre, servicebransjen og renhold. Det er kjempeviktige yrker i

bekjempelsen av en pandemi. Så her er det viktig med samarbeid og at det blir integrert i hele tankegangen at vi skal forholde oss til folk med f.eks. ulike norskkunnskaper, men som skal være gode, kompetente renholdsarbeidere i samfunnet gjennom en pandemi.

Det neste jeg tenkte jeg skulle spørre om, gjelder følgende: Det som er interessant når samfunnet blir utsatt for noe som slikt vi er blitt utsatt for i år, er at medisinen ikke alltid bare er virus inn – sykdom ut. Det er mange sosiale ting som slår inn på hvordan sykdom rammer. Så jeg håper å få en forsikring fra regjeringen om at man når man evaluerer jobbingen med dette, også vil se på hvorfor ulike grupper rammes hardere. De har ikke nødvendigvis dårligere smittevern – man kan ha dårligere immunitet på annet vis i et samfunn. Det har man sett i forbindelse med tidligere pandemier. Koleraen er kanskje lettere å forstå, men vi så også hvordan tuberkulosen og andre pandemier vi har blitt utsatt for, av ulike grunner har rammet sosialt ulikt. Det er en viktig del av en evaluering, når vi f.eks. ser hvor mange med innvandrerbakgrunn som i dag ligger på norske sykehus.

Statsråd Guri Melby [14:44:27]: Nå er det jo et drøyt halvår siden vi omtrent stengte ned Norge – uten at vi egentlig visste helt om det var det riktige å gjøre, eller hvilke konsekvenser de tiltakene vi satte inn, ville få. Det vi så, var at vi lyktes på mange måter med å stanse spredningen av et farlig virus. Men vi så også at mange av de tiltakene vi hadde, hadde veldig store sosiale omkostninger. Det vi nå ser fra hele verden, er at de tiltakene som man innfører for å hindre spredningen av pandemien, som egentlig er for å beskytte mange av de mest sårbare blant oss, er de samme tiltakene som rammer de mest sårbare. Det er de som har lavest sosioøkonomisk status fra før, som har lav inntekt, og de som har svak tilknytning til arbeidsmarkedet, som rammes hardest av at vi stenger ned samfunnet. Det er veldig mange av dem vi ikke har greid å beskytte, verken i Norge eller i veldig mange andre land. Dersom dette er en situasjon vi trenger å være forberedt på kommer til å skje med jevne mellomrom, må vi se på nettopp hvordan vi skal greie å unngå det, hvordan vi skal greie å beskytte mange grupper som er sårbare, uten at vi rammer andre sårbare grupper. Det tror jeg blir noe av det viktigste vi er nødt til å lære av denne situasjonen.

Det har underveis vært en god del undersøkelser og forskning på det som har skjedd. Det kommer helt sikkert veldig mye mer. Jeg tror det er veldig viktig for regjeringen, men også for denne forsamlingen, å ta seg tid til å evaluere både tiltak og hvordan vi kan innrette det på en bedre og mye mer skånsom måte i framtiden.

Solveig Schytz (V) [14:46:31]: Jeg vil takke representanten Skei Grande for en viktig interpellasjon og

statsråden for grundig svar. Det er svært viktig at informasjon om smittesituasjon, retningslinjer og tiltak når ut til alle innbyggere, også dem som ikke leser aviser hver dag og ikke har smarttelefon.

Vi får veldig mye informasjon, det er kompleks informasjon, og retningslinjene endres ofte når smittesituasjonen endres. Det er krevende å forholde seg til for alle innbyggere.

Jeg er veldig glad for at regjeringen er i gang med arbeidet med å forbedre informasjonen til minoritetsmiljøene, og at det konkret ble satt av 10 mill. kr til dette i våres til ulike prosjekter i samarbeid med organisasjoner og sivilsamfunnet. Jeg håper derfor at statsråden også vil svare på om de 10 mill. kr som ble bevilget i vår, nå er tatt i bruk, og at prosjektene er i gang og pengene satt i arbeid.

Trine Skei Grande (V) [14:47:53]: Denne interpellasjonen ble levert i en annen tid av en annen stortingsrepresentant, men nå har vi i hvert fall gjennom hele debatten fått klarlagt hvilket parti det er som er opptatt av disse problemstillingene.

Jeg tror at vi trenger litt dype og ordentlige evalueringer av nettopp disse sosiokulturelle tingene, både medisinsk og sosialt, med tanke på hvordan disse tingene slår ut.

Vi kommer til å møte epidemier i framtida – det vet vi brennsikkert – så vi må kunne lage gode systemer for det. Det er fint å kunne lese om de tallene vi har fått i dag, som sier at vi er best i Europa på smittetall, at vi har klart å lykkes, og at norsk økonomi heller ikke er så skadet som mange andre europeiske land ser at økonomien er. Det er også med på å bidra til å løfte alle i det norske samfunnet, og det skal regjeringen ha mye skryt for å geleide oss igjennom. Men en må forstå at skal en bekjempe noe slikt, må en ha med alle sektorene i samfunnet, og en må ha med alle menneskene.

Her om dagen da jeg gikk på Grønland, som jo er blant de tettest befolkede områdene i Oslo – jeg prøver å holde meg til meteren, det er ikke alltid like lett på Grønland, så det hender jeg bruker munnbind – prøvde jeg å holde meg til meteren, men jeg skvatt litt unna en eldre dame med innvandrerbakgrunn, som så veldig stygt på meg da jeg gjorde det. Så tenkte jeg at hun trodde jeg var en superrassist, ettersom jeg gikk en lang runde unna – eller skjønte hun hvorfor jeg valgte å ha den avstanden? Det var en ubehagelig følelse å ha.

Jeg håper jo at all informasjon kommer ut til alle, slik at man slipper å ha den ubehagelige følelsen, slipper å være den sønnen som blir skjelt ut av sin far fordi barne ikke gir en klem til farfar når han kommer på besøk, eller slipper å ha det slik at man har naboer som man ikke er helt sikker på har fått med seg de reglene som

byrådslederen akkurat har sendt ut. Skal vi klare det, må alle sammen jobbe sammen, men det er i hvert fall veldig viktig at vi mobiliserer den tredje sektor og også innvandrerbefolkningen sjøl til å være med på den dugnaden som regjeringa har invitert til.

Statsråd Guri Melby [14:50:51]: Jeg vil starte med å si at jeg er veldig glad for den runden vi nå har hatt. Jeg er også veldig glad for at vi med dette får muligheten til å vise og anerkjenne den jobben som frivillige organisasjoner faktisk har gjort i den krisesituasjonen vi har stått i.

Som representanten Schytz etterspurte – vet vi at noen av de pengene vi bevilget, faktisk har gått til tiltak? Ja, det vet vi en god del om. Vi var ganske tidlig ute med å sette av midler til frivillige organisasjoner som skulle bistå oss i akkurat arbeidet med å nå ut med informasjon.

I starten av april, et par uker etter at landet stengte ned, bevilget vi penger til en del større organisasjoner som har lang erfaring med å jobbe med dette, f.eks. Røde Kors og Caritas. Og grunnen til at vi valgte akkurat den type organisasjoner, var at vi visste at de allerede hadde en rekke tiltak som de kunne skalere opp, og dermed nå ut til veldig mange. De organisasjonene hadde vi også dialogmøte med kort tid etterpå, og vi fikk en redegjørelse for de tiltakene som de hadde satt i gang. Da handlet det veldig mye om de tiltakene som har blitt nevnt fra talerstolen i denne debatten: det å være veldig målrettet, det å bruke ambassadører som har høy tillit i visse befolkningsgrupper, det å rett og slett drive veldig oppsøkende virksomhet, gå fra dør til dør og snakke med folk i stedet for å stole på at alle greier å ta informasjonen inn over seg og hente den fra nettet.

En tid etterpå utlyste vi en pott som mindre, frivillige organisasjoner kunne søke på, en pott på ca. 10 mill. kr, hvis jeg husker riktig, som kunne være små og store summer til en veldig lang rekke frivillige organisasjoner som da fikk en mulighet til å sette i verk tiltak raskt. Det jeg tror var veldig viktig med den potten, var at veldig mange forskjellige aktører fikk muligheten, og det gjorde at vi fikk en veldig bred portefølje av tiltak. Det vil være veldig interessant når vi nå i ettertid skal evaluere hva som fungerte og ikke – at vi da kan se på hvem som lyktes best med sitt arbeid, og hva det er viktig at vi faktisk satser på også i framtiden.

Presidenten: Med det er debatten i sak nr. 9 omme.

Stortinget tar nå en pause i dagens forhandlinger, og det ringes til votering.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1, debattert 13. oktober 2020

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet), og om endringer i midlertidig lov 12. juni 2020 nr. 62 om kompensasjonssytelse for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet sin inntekt som følge av utbrudd av covid-19 (Lovvedtak 1 (2020–2021), jf. Innst. 18 L (2020–2021) og Prop. 140 L (2019–2020))

Presidenten: Sak nr. 1 er andre gangs behandling av lovsak og gjelder lovvedtak 1.

Under debatten har Vetle Wang Soleim satt fram et forslag til lovanmerkning på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Lovvedtaket bifalles ikke.

Anmerkning:

Under II § 4 antas at det tilføyes følgende overskrift:

§ 4 Avkorting mot inntekt

Under III antas at det tilføyes følgende annet ledd annet punktum:

Endringen i § 13 annet ledd trer i kraft straks.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Voteringstavlene viste at det var avgitt 44 stemmer for og 42 stemmer mot forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.28)

Hans Andreas Limi (FrP) (fra salen): Stemmen ble ikke registrert.

Presidenten: Da tar vi det på nytt.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 46 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.18)

Presidenten: Lovvedtaket, med den vedtatte anmerkningen, vil bli ført opp til tredje gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Sak nr. 2 er andre gangs behandling av lovsak og gjelder lovvedtak 2.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 3, debattert 13. oktober 2020

Innstilling fra Stortingets presidentskap om fordeling til komiteene av rammeområder med budsjettkapitler og utkast til romertallsvedtak vedrørende forslaget til statsbudsjett for 2021 (Innst. 1 S (2020–2021))

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

Budsjettkapitlene i forslaget til statsbudsjett for budsjettåret 2021 (Prop. 1 S (2020–2021)) fordeles til stortingskomiteene slik:

ARBEIDS- OG SOSIALKOMITEEN

Rammeområde 7

(Arbeid og sosial)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
352	Nedsatt funksjonsevne		
600	Arbeids- og sosialdepartementet		
601	Utredningsvirksomhet, forskning mv.		
604	Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen		
605	Arbeids- og velferdsetaten	3605	Arbeids- og velferdsetaten
606	Trygderetten		
611	Pensjoner av statskassen		
612	Tilskudd til Statens pensjonskasse		
613	Arbeidsgiveravgift til folketrygden		
614	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse	3614	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse
615	Yrkesskadeforsikring	3615	Yrkesskadeforsikring
616	Gruppelivsforsikring	3616	Gruppelivsforsikring
621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering		
634	Arbeidsmarkedstiltak	3634	Arbeidsmarkedstiltak
635	Ventelønn	3635	Ventelønn mv.
640	Arbeidstilsynet	3640	Arbeidstilsynet
642	Petroleumstilsynet	3642	Petroleumstilsynet
643	Statens arbeidsmiljøinstitutt		
646	Pionerdykkere i Nordsjøen		
648	Arbeidsretten, Riksmekleren mv.		
649	Treparts bransjeprogrammer		
660	Krigspensjon		
664	Pensjonstrygden for sjømenn		
665	Pensjonstrygden for fiskere		
666	Avtalefestet pensjon (AFP)		
667	Supplerende stønad til personer over 67 år		

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
2470	Statens pensjonskasse	5470	Statens pensjonskasse
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn		
2541	Dagpenger		
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.		
2543	Midlertidige stønadsordninger for selvstendig næringsdrivende, frilansere og lærlinger	5607	Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse
2620	Stønad til enslig mor eller far		
2650	Sykepenger		
2651	Arbeidsavklaringspenger		
2655	Uførhet		
2661	Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.		
2670	Alderdom		
2680	Etterlatte		
2686	Stønad ved gravferd		
		5701	Diverse inntekter
		5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs
		5705	Refusjon av dagpenger

Øvrige romertall

Arbeids- og sosialdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Omdisponeringsfullmakter
IV	Fullmakt til overskridelse
V	Tilsagnsfullmakter
VI	Fullmakt til å pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for gjennomføring av forsøk med velferdsobligasjoner
VII	Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Folketrygden

II	Andre fullmakter
----	------------------

ENERGI- OG MILJØKOMITEEN

Rammeområde 12

(Olje og energi)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
1800	Olje- og energidepartementet	4800	Olje- og energidepartementet
1810	Oljedirektoratet	4810	Oljedirektoratet

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
1815	Petoro AS		
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat	4820	Norges vassdrags- og energidirektorat
1830	Forskning og næringsutvikling		
1840	CO ₂ -håndtering		
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i pe- troleumsvirksomheten	5440	Statens direkte økonomiske engasjement i pe- troleumsvirksomheten

Øvrige romertall

<i>Olje- og energidepartementet</i>	
II	Merinntektsfullmakter
III	Fullmakt til å overskride
IV	Fullmakter til å utgiftsføre uten bevilgning Nr. 1
V	Bestillingsfullmakter
VI	Tilsagnsfullmakter
VII	Forpliktelse under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelse
VIII	Utbyggingsrelaterte forpliktelse
IX	Forpliktelse før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet
X	Overføring av eiendomsrett mot bruksrett
XI	Overdragelse av andeler i utvinningstillatelse
XII	Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelse
XIII	Overdragelse av andeler i rørledninger mv.
XIV	Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel
XV	Regnskapsføring av kontantinnkallinger mot mellomværende med statskassen
XVI	Fullmakt til å inngå avtaler og pådra staten forpliktelse for Langskip-prosjektet (fangst og lagring av CO ₂)

Rammeområde 13 (Miljø)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
1400	Klima- og miljødepartementet	4400	Klima- og miljødepartementet
1410	Kunnskap om klima og miljø		
1411	Artsdatabanken	4411	Artsdatabanken
1412	Meteorologiformål		
1420	Miljødirektoratet	4420	Miljødirektoratet
1422	Miljøvennlig skipsfart		
1423	Radioaktiv forurensning i det ytre miljø	4423	Radioaktiv forurensning i det ytre miljø
1425	Fisketiltak		
1428	Enova SF		
1471	Norsk Polarinstitut	4471	Norsk Polarinstitut
1472	Svalbards miljøvernfond		
1474	Fram – Nordområdesenter for klima- og miljø- forskning		
1481	Klimakvoter	4481	Salg av klimakvoter
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak		

Øvrige romertall

Klima- og miljødepartementet

II	Merinntektsfullmakter Alle kapitler med unntak av kap. 1429/4429
III	Fullmakt til overskridelser
IV	Kjøp av klimakvoter
V	Bestillingsfullmakter
VI	Tilsagnsfullmakter Alle kapitler med unntak av kap. 1429
VII	Fullmakt til å inngå forpliktelser
VIII	Utbetaling av tilskudd
IX	Utbetalinger for fremtidige utslippsreduksjoner
X	Utbetaling av tilskudd til offentlig-privat samarbeid
XI	Utbetaling av renter på tilskudd
XII	Omgjøring av betingede lån til tilskudd
XIII	Oppheving av anmodningsvedtak

FAMILIE- OG KULTURKOMITEEN

Rammeområde 2 (Familie og forbruker)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
350	Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda		
351	Likestilling og ikke-diskriminering		
353	Likestillings- og diskrimineringsombudet		
800	Barne- og familiedepartementet		
840	Tiltak mot vold og overgrep		
841	Samliv og konfliktløsning		
842	Familievern	3842	Familievern
843	Adopsjonsstøtte		
844	Kontantstøtte		
845	Barnetrygd		
846	Familie- og oppveksttiltak		
847	EUs ungdomsprogram	3847	EUs ungdomsprogram
848	Barneombudet		
853	Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker		
854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet		
855	Statlig forvaltning av barnevernet	3855	Statlig forvaltning av barnevernet
856	Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere	3856	Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere
858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og fellesfunksjoner i Barne-, ungdoms- og familietaten	3858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og fellesfunksjoner i Barne-, ungdoms- og familietaten

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
860	Forbrukerrådet		
862	Stiftelsen Miljømerking i Norge		
865	Forbrukerpolitiske tiltak		
868	Forbrukertilsynet	3868	Forbrukertilsynet
2530	Foreldrepenger		

Øvrige romertall

<i>Barne- og familiedepartementet</i>	
II	Merinntektsfullmakter
III	Satser for barnetrygd
IV	Satser for kontantstøtte
V	Sats for engangsstønad ved fødsel og adopsjon

Rammeområde 3 (Kultur mv.)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
300	Kulturdepartementet	3300	Kulturdepartementet
315	Frivillighetsformål		
320	Norsk kulturråd	3320	Norsk kulturråd
322	Bygg og offentlige rom	3322	Bygg og offentlige rom
323	Musikk og scenekunst	3323	Musikk og scenekunst
325	Allmenne kulturformål	3325	Allmenne kulturformål
326	Språk- og bibliotekformål	3326	Språk- og bibliotekformål
327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.	3327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.
328	Museer m.m.		
329	Arkivformål	3329	Arkivformål
334	Film- og dataspillformål	3334	Filmformål m.m.
335	Medieformål	3335	Medieformål
337	Kompensasjons- og vederlagsordninger		
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser
880	Den norske kirke		
881	Tilskudd til trossamfunn m.m.		
882	Kirkebygg og gravplasser		
1429	Riksantikvaren	4429	Riksantikvaren
1432	Norsk kulturminnefond		

Øvrige romertall

<i>Kulturdepartementet</i>	
II	Merinntektsfullmakter
III	Tilsagnsfullmakter
IV	Bodø som europeisk kulturhovedstad i 2024
V	Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

<i>Klima- og miljødepartementet</i>	
II	Merinntektsfullmakter Kap. 1429/4429
VI	Tilsagnsfullmakter Kap. 1429

FINANSKOMITEEN
Rammeområde 19
(Tilfeldige utgifter og inntekter)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
2309	Tilfeldige utgifter	5309	Tilfeldige inntekter

Rammeområde 20
(Stortinget, finansadministrasjon mv.)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
41	Stortinget	3041	Stortinget
1600	Finansdepartementet	4600	Finansdepartementet
1602	Finanstilsynet	4602	Finanstilsynet
1605	Direktoratet for forvaltning og økonomistyring	4605	Direktoratet for forvaltning og økonomistyring
1610	Tolletaten	4610	Tolletaten
1618	Skatteetaten	4618	Skatteetaten
1619	Skatteklagenemnda		
1620	Statistisk sentralbyrå	4620	Statistisk sentralbyrå
1632	Kompensasjon for merverdiavgift		
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift		
1634	Kompensasjon for inntektssvikt som følge av virusutbruddet		
1645	Statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter		
1650	Statsgjeld, renter mv.		
1651	Statsgjeld, avdrag og innløsning		
		5341	Avdrag på utestående fordringer
		5351	Overføring fra Norges Bank
		5491	Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift
		5603	Renter av statens kapital i statens forretningsdrift
		5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer

Øvrige romertall

Finansdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
IV	Bestillingsfullmakter
V	Fullmakt til å inngå avtaler om investeringsprosjekter
VI	Garantifullmakt
VII	Fullmakt til å dekke utgifter til fortsatt bobehandling
VIII	Fullmakt til å korrigere uoppklarte differanser og feilposterings i tidligere års statsregnskap
IX	Nettoposteringsfullmakt
X	Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen
XI	Fullmakter til å inngå avtaler med Det internasjonale valutafondet (IMF)

Rammeområde 21 (Skatter, avgifter og toll)

I

<i>Utgifter</i>	<i>Inntekter</i>
Kap.	Kap.
	5501 Skatter på formue og inntekt
	5502 Finansskatt
	5507 Skatt og avgift på utvinning av petroleum
	5508 Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen
	5509 Avgift på utslipp av NO _x i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen
	5511 Tollinntekter
	5521 Merverdiavgift
	5526 Avgift på alkohol
	5531 Avgift på tobakkvarer mv.
	5536 Avgift på motorvogner mv.
	5538 Veibruksavgift på drivstoff
	5541 Avgift på elektrisk kraft
	5542 Avgift på mineralolje mv.
	5543 Miljøavgift på mineralske produkter mv.
	5546 Avgift på forbrenning av avfall
	5547 Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier
	5548 Miljøavgift på visse klimagasser
	5549 Avgift på utslipp av NO _x
	5550 Miljøavgift på plantevernmidler
	5551 Avgifter knyttet til mineralvirksomhet
	5555 Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv.
	5556 Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv.
	5557 Avgift på sukker mv.
	5559 Avgift på drikkevareemballasje
	5561 Flypassasjeravgift
	5565 Dokumentavgift
	5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet
	5570 Sektoravgifter under Kommunal- og moderniseringsdepartementet

<i>Utgifter</i>	<i>Inntekter</i>	
Kap.	Kap.	
	5571	Sektoravgifter under Arbeids- og sosialdepartementet
	5572	Sektoravgifter under Helse- og omsorgsdepartementet
	5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet
	5576	Sektoravgifter under Landbruks- og matdepartementet
	5577	Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet
	5578	Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet
	5580	Sektoravgifter under Finansdepartementet
	5582	Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet
	5583	Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser
	5583	Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser
	5700	Folketrygdens inntekter

**Rammeområde 22
(Utbytte mv.)**

I

<i>Utgifter</i>	<i>Inntekter</i>	
Kap.	Kap.	
	5616	Kommunalbanken AS
	5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge
	5631	Aksjer i AS Vinmonopolet
	5652	Statskog SF – renter og utbytte
	5656	Aksjer under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning
	5680	Statnett SF
	5685	Aksjer i Equinor ASA
	5693	Utbytte av aksjer i diverse selskaper mv.

HELSE- OG OMSORGSKOMITEEN

**Rammeområde 15
(Helse)**

I

<i>Utgifter</i>	<i>Inntekter</i>	
Kap.	Kap.	
700		Helse- og omsorgsdepartementet
701	3701	E-helse, helseregistre mv.
702		Beredskap
703		Internasjonalt samarbeid
704	3704	Norsk helsearkiv
708		Eldreombud
709		Pasient- og brukerombud

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
710	Vaksiner mv.	3710	Vaksiner mv.
712	Bioteknologirådet		
714	Folkehelse	3714	Folkehelse
717	Legemiddeltiltak		
732	Regionale helseforetak	3732	Regionale helseforetak
733	Habilitering og rehabilitering		
734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustiltak		
737	Historiske pensjonskostnader		
740	Helsedirektoratet	3740	Helsedirektoratet
741	Norsk pasientskadeerstatning	3741	Norsk pasientskadeerstatning
742	Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten	3742	Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten
744	Direktoratet for e-helse		
745	Folkehelseinstituttet	3745	Folkehelseinstituttet
746	Statens legemiddelverk	3746	Statens legemiddelverk
747	Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet	3747	Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet
748	Statens helsetilsyn	3748	Statens helsetilsyn
749	Statens undersøkelseskommissjon for helse- og omsorgstjenesten		
761	Omsorgstjeneste		
762	Primærhelsetjeneste		
765	Psykisk helse, rus og vold		
769	Utredningsvirksomhet mv.		
770	Tannhelsetjenester		
780	Forskning		
781	Forsøk og utvikling mv.		
783	Personell		
2711	Spesialisthelsetjeneste mv.		
2751	Legemidler mv.		
2752	Refusjon av egenbetaling		
2755	Helsetjenester i kommunene mv.		
2756	Andre helsetjenester		
2790	Andre helsetiltak		

Øvrige romertall

<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>	
II	Merinntektsfullmakter
III	Bestillingsfullmakt
IV	Tilsagnsfullmakter
V	Diverse fullmakter
VI	Oppheving av anmodningsvedtak

JUSTISKOMITEEN
Rammeområde 5
(Justis)
I

<i>Utgifter</i>			<i>Inntekter</i>
Kap.		Kap.	
45	Norges institusjon for menneskerettigheter		
61	Høyesterett		
400	Justis- og beredkapsdepartementet	3400	Justis- og beredkapsdepartementet
410	Domstolene	3410	Domstolene
414	Forlikråd og andre domsutgifter		
430	Kriminalomsorgen	3430	Kriminalomsorgen
432	Kriminalomsorgens høgskole og utdannings- senter	3432	Kriminalomsorgens høgskole og utdannings- senter
433	Konfliktråd	3433	Konfliktråd
440	Politiet	3440	Politiet
442	Politihøgskolen	3442	Politihøgskolen
444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	3444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
445	Den høyere påtalemyndighet	3445	Den høyere påtalemyndighet
446	Den militære påtalemyndighet		
448	Grensekommisæreren		
451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og bered- skap	3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og bered- skap
452	Sentral krisehåndtering		
453	Sivil klareringsmyndighet		
454	Redningshelikoptertjenesten	3454	Redningshelikoptertjenesten
455	Redningstjenesten		
457	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	3457	Nasjonal sikkerhetsmyndighet
460	Spesialenheten for politisaker		
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.		
467	Norsk Lovtidend		
468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesa- ker		
469	Vergemålsordningen	3469	Vergemålsordningen
470	Fri rettshjelp	3470	Fri rettshjelp
471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rett- ferdsvederlagsordning		
473	Statens sivilrettsforvaltning	3473	Statens sivilrettsforvaltning
475	Bobehandling		

Øvrige romertall

Justis- og beredkapsdepartementet

- II Merinntektsfullmakter
Nr. 1: Alle kapitler med unntak av kap. 481/3481, kap. 490/3490 og kap. 491/3491. Nr. 2
- III Fullmakt til overskridelse
- IV Bestillingsfullmakter
- V Tilsagnsfullmakter
Nr. 2
- VI Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

VII	Videreføring av bobehandling
VIII	Nettobudsjetteringsfullmakter
IX	Stortingets rettferdsvederlagsordning
X	Avhending av sivilforsvarsanlegg
XII	Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen
XIII	Oppheving av anmodningsvedtak

KOMMUNAL- OG FORVALTNINGSKOMITEEN

**Rammeområde 1
(Statsforvaltning mv.)**

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
1	H.M. Kongen og H.M. Dronningen		
2	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen		
20	Statsministerens kontor		
21	Statsrådet		
24	Regjeringsadvokaten	3024	Regjeringsadvokaten
502	Tariffavtalte avsetninger		
510	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon	3510	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
525	Fylkesmannsembetene	3525	Fylkesmannsembetene
530	Byggeprosjekter utenfor husleieordningen		
531	Eiendommer til kongelige formål		
533	Eiendommer utenfor husleieordningen	3533	Eiendommer utenfor husleieordningen
540	Digitaliseringsdirektoratet	3540	Digitaliseringsdirektoratet
545	Datatilsynet		
546	Personvernemnda		
577	Tilskudd til de politiske partier		
2445	Statsbygg	5447	Salg av eiendom utenfor statens forretningsdrift

Øvrige romertall

<i>Kommunal- og moderniseringsdepartementet</i>	
II	Merinntektsfullmakter Kap. 510/3510, 525/3525, 533/3533 og 540/3540
VI	Bestillingsfullmakter Nr. 2
VII	Tilsagnsfullmakter Kap. 540
X	Sikringsprosjekt på de kongelige eiendommer
XIV	Fullmakter til overskridelse
XV	Omdisponeringsfullmakter
XVI	Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

XVII	Fullmakter som gjelder brukerfinansierte byggeprosjekter
XVIII	Diverse fullmakter
XIX	Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Finansdepartementet

III	Fullmakt til overskridelse
-----	----------------------------

**Rammeområde 6
(Innvandring, regional utvikling og bolig)**

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
290	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet		
291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	3291	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere
292	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	3292	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere
490	Utlendingsdirektoratet	3490	Utlendingsdirektoratet
491	Utlendingsnemnda		
500	Kommunal- og moderniseringsdepartementet		
553	Regional- og distriktsutvikling		
554	Kompetansesenter for distriktsutvikling		
560	Samiske formål		
563	Internasjonalt reindriftssenter	3563	Internasjonalt reindriftssenter
567	Nasjonale minoriteter		
581	Bolig- og bomiljøtiltak		
585	Husleietvistutvalget	3585	Husleietvistutvalget
587	Direktoratet for byggkvalitet	3587	Direktoratet for byggkvalitet
590	Planlegging og byutvikling		
595	Statens kartverk	3595	Statens kartverk
		5312	Husbanken
2412	Husbanken		
		5615	Husbanken

Øvrige romertall

Kunnskapsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter Nr. 1: Kap. 290/3290
----	---

Justis- og beredskapsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter Nr. 1: Kapitlene 490/3490 og 491/3491
V	Tilsagnsfullmakter Nr. 1
XI	Innkvartering av utlendinger som søker beskyttelse

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter Kap. 500/3500, 554/3554, 563/3563, 585/3585, 587/3587 og 595/3595
----	--

IV	Utsatt utgifts- og inntektsføring
V	Samfinansiering
VI	Bestillingsfullmakt Nr. 1
VII	Tilsagnsfullmakter Kapitlene 567, 581 og 590
IX	Tilskudd uten krav om tilbakebetaling
XI	Overføring av udisponert beløp
XII	Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Rammeområde 18
(Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
571	Rammetilskudd til kommuner		
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner		
573	Kommunestruktur		
575	Ressurskrevende tjenester		
578	Valgdirektoratet		
579	Valgutgifter		

KONTROLL- OG KONSTITUSJONSKOMITEEN
Rammeområde 14
(Kontroll og konstitusjon)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
43	Stortingets ombudsmann for forvaltningen		
44	Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste		
51	Riksrevisjonen	3051	Riksrevisjonen

NÆRINGSKOMITEEN
Rammeområde 9
(Næring)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
900	Nærings- og fiskeridepartementet	3900	Nærings- og fiskeridepartementet
902	Justervesenet	3902	Justervesenet
903	Norsk akkreditering	3903	Norsk akkreditering
904	Brønnøysundregistrene	3904	Brønnøysundregistrene
905	Norges geologiske undersøkelse	3905	Norges geologiske undersøkelse
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Berg- mesteren for Svalbard	3906	Direktoratet for mineralforvaltning med Berg- mesteren for Svalbard
907	Norsk nukleær dekommisjonering	3907	Norsk nukleær dekommisjonering
908	Institutt for energiteknikk		

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk	3909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk
910	Sjøfartsdirektoratet	3910	Sjøfartsdirektoratet
911	Konkurransetilsynet	3911	Konkurransetilsynet
912	Klagenemndssekretariatet	3912	Klagenemndssekretariatet
913	Dagligvaretilsynet		
915	Regelrådet		
922	Romvirksomhet		
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingspro- grammer		
930	Design og arkitektur Norge		
935	Patentstyret	3935	Patentstyret
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter	3936	Klagenemnda for industrielle rettigheter
940	Internasjonaliseringstiltak		
950	Forvaltning av statlig eierskap	3950	Forvaltning av statlig eierskap
1473	Kings Bay AS		
		5325	Innovasjon Norge
		5326	Siva SF
		5329	Eksportkredittordningen
2421	Innovasjon Norge		
2426	Siva SF		
2429	Eksportkredittordningen		
2460	Garantiinstituttet for eksportkreditt	5460	Garantiinstituttet for eksportkreditt
		5612	Renter fra Store Norske Spitsbergen Kulkom- pani AS
		5613	Renter fra Siva SF
		5629	Renter fra eksportkredittordningen

Øvrige romertall

Nærings- og fiskeridepartementet

II	Merinntektsfullmakter Nr. 1: Kapitlene 900/3900, 902/3902, 903/3903, 904/3904, 905/3905, 910/3910, 912/3912 og 935/3935
IV	Fullmakt til å overskride Nr. 1, 2, 4, 6 og 7
V	Bestillingsfullmakter
VI	Tilsagnsfullmakter
VII	Garantifullmakter
VIII	Garantifullmakt og fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning
IX	Dekning av forsikringstilfeller
X	Utlånsfullmakter
XI	Fullmakt til å pådra staten forpliktelser knyttet til miljøtiltak
XII	Fullmakt til å bortfeste
XIII	Fullmakt til å erverve og avhende aksjer og opsjoner
XIV	Endring i statlige eierposter
XV	Salgsfullmakt og nettobudsjettering av salgsomkostninger

**Rammeområde 10
(Fiskeri)**

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
917	Fiskeridirektoratet	3917	Fiskeridirektoratet
919	Diverse fiskeriformål		

Øvrige romertall

Nærings- og fiskeridepartementet

II	Merinntektsfullmakter Nr. 1: Kap. 917/3917. Nr. 2: Kap. 917/919/5574.
----	--

**Rammeområde 11
(Landbruk)**

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
1100	Landbruks- og matdepartementet	4100	Landbruks- og matdepartementet
1112	Kunnskapsutvikling og beredskap m.m. på matområdet		
1115	Mattilsynet	4115	Mattilsynet
1136	Kunnskapsutvikling m.m.	4136	Kunnskapsutvikling m.m.
1138	Støtte til organisasjoner m.m.		
1139	Genressurser, miljø- og ressursregistreringer		
1140	Høstbare viltressurser – forvaltning og tilskudd til viltformål (Viltfondet) m.m.		
1141	Høstbare viltressurser – jegerprøve, tilskudd til organisasjoner m.m.	4141	Høstbare viltressurser
1142	Landbruksdirektoratet	4142	Landbruksdirektoratet
1148	Naturskade - erstatninger		
1149	Verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket		
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	4150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.
1151	Til gjennomføring av reindrifftsavtalen		
1161	Myndighetsoppgaver og sektorpolitiske oppgaver på statsgrunn		

Øvrige romertall

Landbruks- og matdepartementet

II	Merinntektsfullmakter Nr. 1: Alle kapitler med unntak av kap. 1137. Nr. 2
III	Forskuttering av utgifter til tvangsflytting av rein
IV	Tilsagnsfullmakter
V	Salg av fast eiendom
VI	Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

TRANSPORT- OG KOMMUNIKASJONSKOMITEEN
Rammeområde 17
(Transport og kommunikasjon)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
541	IT- og ekompolitikk		
542	Internasjonalt samarbeid	3542	Internasjonalt samarbeid
543	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	3543	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
1300	Samferdselsdepartementet	4300	Samferdselsdepartementet
1301	Forskning og utvikling mv.		
1310	Flytransport		
		4312	Avinor AS
1313	Luftfartstilsynet	4313	Luftfartstilsynet
1314	Statens havarikommisjon		
1320	Statens vegvesen	4320	Statens vegvesen
1321	Nye Veier AS		
		4322	Svinesundsforbindelsen AS
1323	Vegtilsynet		
1330	Særskilte transporttiltak	4330	Særskilte transporttiltak
		4331	Infrastrukturfond
1332	Transport i byområder mv.		
1351	Spordrift AS		
1352	Jernbanedirektoratet	4352	Jernbanedirektoratet
1354	Statens jernbanetilsyn	4354	Statens jernbanetilsyn
		4356	Bane NOR SF
1360	Kystverket	4360	Kystverket
1362	Senter for oljevern og marint miljø		
1370	Posttjenester		
		5619	Renter av lån til Avinor AS
		5624	Renter av Svinesundsforbindelsen AS

Øvrige romertall

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

- II Merinntektsfullmakter
Kap 543/3543
- XIII Avvikling av reguleringsfondet

Samferdselsdepartementet

- II Merinntektsfullmakter
- III Fullmakt til overskridelse
- IV Tilsagnsfullmakter
- V Fullmakter til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter
- VI Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for drifts- og vedlikeholdsarbeider

VII	Fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for kjøp av transporttjenester
VIII	Fullmakt til å pådra statens forpliktelser for Nye Veier AS
IX	Salg og bortfeste av fast eiendom
X	Restverdisikring for eksisterende materiell, oppgraderinger av eksisterende materiell og investeringer i nytt materiell
XII	Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

UTDANNINGS- OG FORSKNINGSKOMITEEN

Rammeområde 16 (Utdanning og forskning)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
200	Kunnskapsdepartementet		
201	Analyse og kunnskapsgrunnlag		
220	Utdanningsdirektoratet	3220	Utdanningsdirektoratet
221	Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene		
222	Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	3222	Statlige skoler og fjernundervisningstjenester
224	Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre		
225	Tiltak i grunnsopplæringen	3225	Tiltak i grunnsopplæringen
226	Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen		
227	Tilskudd til særskilte skoler		
228	Tilskudd til frittstående skoler mv.		
230	Statlig spesialpedagogisk støttesystem	3230	Statlig spesialpedagogisk støttesystem
231	Barnehager		
240	Fagskoler		
241	Felles tiltak for fagskoler		
242	Norges grønne fagskole – Vea	3242	Norges grønne fagskole – Vea
251	22. juli-senteret		
253	Folkehøgskoler		
254	Studieforbund mv.		
256	Kompetanse Norge	3256	Kompetanse Norge
257	Kompetanseprogrammet		
258	Tiltak for livslang læring		
260	Universiteter og høyskoler		
270	Studentvelferd		
271	Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	3271	Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
272	Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning		
273	Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning		
274	Universitets-senteret på Svalbard		
275	Tiltak for høyere utdanning og forskning	3275	Tiltak for høyere utdanning og forskning
284	De nasjonale forskningsetiske komiteene		
285	Norges forskningsråd		
286	Regionale forskningsfond		
287	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter		

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
288	Internasjonale samarbeidstiltak	3288	Internasjonale samarbeidstiltak
289	Vitenskapelige priser		
920	Norges forskningsråd		
923	Havforskningsinstituttet	3923	Havforskningsinstituttet
926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	3926	Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy
928	Annen marin forskning og utvikling		
1137	Forskning og innovasjon		
		5310	Statens lånekasse for utdanning
2410	Statens lånekasse for utdanning		
		5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning

Øvrige romertall

Kunnskapsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter Alt unntatt kap. 290/3290 under nr. 1
III	Tilsagnsfullmakter
IV	Gebyr for privatisteksamen
V	Fullmakt for universitet og høyskoler til å delta i selskap
VI	Foreldrebetaling i barnehage
VII	Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen
VIII	Oppheving av anmodningsvedtak

Nærings- og fiskeridepartementet

II	Merinntektsfullmakter Nr. 1: Kap. 923/3923 og 926/3926. Nr. 2: Kap. 923/5574
----	---

Landbruks- og matdepartementet

II	Merinntektsfullmakter Nr. 1: Kap. 1137/5576
----	--

UTENRIKS- OG FORSVARSKOMITEEN

Rammeområde 4

(Utenriks)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
100	Utenriksdepartementet	3100	Utenriksdepartementet
103	Regjeringens representasjon		
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
115	Næringsfremme, kultur og informasjon		
116	Internasjonale organisasjoner		
117	EØS-finansieringsordningene		
118	Utenrikspolitiske satsinger		
140	Utenriksdepartementet		
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
144	Norsk senter for utvekslingssamarbeid (No-rec)		

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
150	Humanitær bistand		
151	Fred, sikkerhet og globalt samarbeid		
152	Menneskerettigheter		
159	Regionbevilgninger		
160	Helse		
161	Utdanning, forskning og faglig samarbeid		
162	Næringsutvikling, landbruk og fornybar energi		
163	Klima, miljø og hav		
164	Likestilling		
170	Sivilt samfunn		
171	FNs utviklingsarbeid		
172	Multilaterale finansinstitusjoner og gjeldslette		
179	Flyktningtiltak i Norge		
480	Svalbardbudsjettet		
481	Samfunnet Jan Mayen	3481	Samfunnet Jan Mayen

Øvrige romertall

Utenriksdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Fullmakt til overskridelse Nr. 2
IV	Valutatap (disagio) / Valutagevinst (agio)
V	Bruk av opptjente rentemidler
VI	Tilsagnsfullmakter
VII	Dekning av forsikringstilfelle
VIII	Toårige budsjettvedtak
IX	Ettergivelse av fordringer
X	Utbetaling av tilskudd
XI	Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev
XII	Deltakelse i kapitaløkninger og fondspåfyllinger i internasjonale banker og fond

Justis- og beredskapsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter Kap. 481/3481
----	--

Rammeområde 8 (Forsvar)

I

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
42	Ombudsmannsnemnda for Forsvaret		
1700	Forsvarsdepartementet	4700	Forsvarsdepartementet
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg
1716	Forsvarets forskningsinstitutt		
1720	Forsvaret	4720	Forsvaret
1735	Etterretningstjenesten		

<i>Utgifter</i>		<i>Inntekter</i>	
Kap.		Kap.	
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold
1791	Redningshelikoptertjenesten	4791	Redningshelikoptertjenesten
		4799	Militære bøter

Øvrige romertall

Forsvarsdepartementet

II	Merinntektsfullmakter
III	Bestillingsfullmakter
IV	Tilsagnsfullmakt
V	Nettobudsjettering av salgsomkostninger
VI	Personell
VII	Investeringsfullmakter
VIII	Fullmakter vedrørende fast eiendom
IX	Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger
X	Kjøp/innløsning av boliger med fellesgjeld

B.

Kap. 2800/5800 Statens pensjonsfond utland, kap. 5999 Statslånemidler, statsbudsjettets 90–99-poster, forslag til vedtak II under Statslån o.a., III nr. 1 under Utenriksdepartementet, III og VIII under Kommunal- og moderniseringsdepartementet, III og IV nr. 3 og nr. 5 under Nærings- og fiskeridepartementet, IV nr. 2 under Olje- og energidepartementet og XI under Samferdselsdepartementet behandles av finanskomiteen utenfor rammeområdene.

C.

Prop. 1 LS (2020–2021) Skatter, avgifter og toll 2021 behandles av finanskomiteen, jf. rammeområde 21, med unntak av forslag til vedtak om inntekter ved tilde-ling av tillatelser (kap. 5309 post 29), som behandles under rammeområde 19.

D.

Utenriks- og forsvarskomiteen avgir innstilling om svalbardbudsjettet.

Presidenten: Det voteres over A, B, C og D.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4, debattert 13. oktober 2020

Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til Nordisk råd (Innst. 22 S (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Som medlemmer og varamedlemmer til Nordisk råd velges for ett år:

Medlemmer:

1. Martin Kolberg
2. Ruth Grung
3. Jorodd Asphjell
4. Stein Erik Lauvås
5. Ingalill Olsen
6. Nina Sandberg
7. Michael Tetzschner
8. Bente Stein Mathisen
9. Norunn Tveiten Benestad
10. Marianne Synnes Emblemsvåg
11. Nils Aage Jegstad
12. Solveig Sundbø Abrahamsen
13. Helge André Njåstad
14. Solveig Horne
15. Erlend Wiborg
16. Heidi Greni
17. Ole André Myhrvold
18. Freddy André Øvstegård
19. Ketil Kjenseth

20. Torhild Bransdal

Varamedlemmer:

For nr. 1–6:

1. Øystein Langholm Hansen
2. Tuva Moflag
3. Masud Gharahkhani
4. Jette F. Christensen
5. Tellef Inge Mørland
6. Siri Gåsemyr Staalesen

For nr. 7–12:

7. Trond Helleland
8. Svein Harberg
9. Marianne Haukland
10. Liv Kari Eskeland
11. Vetle Wang Soleim
12. Olemic Thommessen

For nr. 13–15:

13. Himanshu Gulati
14. Gisle Meininger Saudland
15. Tor André Johnsen

For nr. 16–17:

16. Åslaug Sem-Jacobsen
17. Willfred Nordlund

For nr. 18:

Solfrid Lerbrekk

For nr. 19:

André N. Skjelstad

For nr. 20:

Tore Storehaug

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Sakene nr. 5 og 6 var redegjørelser.

Votering i sak nr. 7, debattert 13. oktober 2020

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) (Innst. 389 L (2019–2020), jf. Prop. 89 L (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 71 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Siri Gåsemyr Staalesen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti

- forslagene nr. 5–7, fra Olemic Thommessen på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 8–11, fra Siri Gåsemyr Staalesen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 12–64, fra Jon Engen-Helgheim på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 65–66 og 71, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 67–70, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

I løpet av debatten ble forslag nr. 18 trukket.

Det voteres over forslagene nr. 12–17, 19–24, 26–34, 36–62 og 64, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at asylsøkere som kommer til ankomstmottaket, i løpet av de tre første dagene gjennomgår helsesjekk og rutinemessig vaksineres».

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det blir obligatorisk for asylsøkere som med stor sannsynlighet vil få opphold, og som oppfyller kriteriene, å flytte til et integreringsmottak for å starte integreringsprosessen».

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre bosettingsstopp for flyktninger i alle kommuner hvor ikke-vestlige innvandrere utgjør mer enn 15 pst. av befolkningen. Dette gjelder også deler av kommuner».

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fylkeskommunen ikke foreslår kommuner med over 15 pst. ikke-vestlige innvandrere om bosetning».

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene Oslo, Lørenskog, Drammen, Lillestrøm, Rælingen og Ullensaker ikke skal bosette flere flyktninger».

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommuner med dårlige integreringsresultater og lite muligheter på arbeidsmarkedet ikke får bosette flyktninger».

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at introduksjonsprogrammet gir god innføring i norske lover og regler, med spesielt fokus på områder hvor norske lover og regler skiller seg fra innvanderens hjemland: I Norge forventes det at både kvinner og menn er i arbeid».

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede nye kriterier for hva som defineres som gode resultater i intro-

duksjonsordningen, med utgangspunkt i nivå på norskferdigheter etter endt program, arbeid, stillingsbrøk og om man er selvforsørget».

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fødselspermisjon fra introduksjonskurset begrenses til maksimalt tolv uker, med mindre det er helt spesielle omstendigheter».

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å tilrettelegge for at mor fra tolv uker etter fødsel kan følge norskopplæringen minimum 1–2 dager i uken og at det lages et individuelt opplegg».

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de som ikke kommer i jobb etter introduksjonsprogrammet skal ha aktivitetsplikt, slik enkelte sosialhjelpsmottakere har i dag. De som ikke overholder aktivitetsplikten, skal få avkortning i økonomiske ytelser».

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede konkrete sanksjoner for manglende oppfølging av introduksjonskurs, herunder konsekvenser for oppholdstillatelse og rettigheter knyttet til statsborgerskap».

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at det innføres en rådgivende overlegefunksjon i introduksjonsordningen for å avdekke misbruk med sykemeldinger, og kommunen bør utpeke en lege som har overordnet ansvar for fravær».

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at udokumentert fravær fra introduksjonsprogrammet medfører større reduksjon i introduksjonsstønad enn i dag».

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede måleindikatorer og innføre et integreringsbarometer som måler integreringen ut fra flere kriterier og over tid».

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes introduksjonsmottak for alle overføringsflyktninger».

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre en ordning der overføringsflyktninger signerer kontrakt med norske myndigheter før de får komme til Norge, der de aksepterer å respektere og etterleve norske lover, regler og verdier. Det utredes videre sanksjoner for brudd på kontrakten, herunder å miste rett til permanent oppholdstillatelse».

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at familiejenforente og asylsøkere signerer en samfunnskontrakt før oppholdstillatelse utstedes».

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjennomføres et forholdsmessig kutt i integreringsstønad ved brudd på integreringskontrakten».

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at integreringsstønad kuttes med minst 10 pst. dersom en deltaker på introduksjonsprogrammet over 25 år begår kriminalitet».

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at integreringsstønad for deltakere under 25 år som bor sammen med foreldrene, kuttes helt dersom vedkommende begår kriminelle handlinger, og at foreldrene får et kutt i stønad på 10 pst. Dersom deltakeren under 25 år ikke bor med foreldrene, reduseres integreringsstønad med minst 10 pst».

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at lærere i både norsk og samfunnskunnskap har gjennomgående og god kjennskap til, og deler grunnleggende norske verdier som demokrati, kvinners rettigheter, likestilling, LHBTI-rettigheter, religionsfrihet og frihet til å avstå fra religion».

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne alle rettigheter til tolketjenester etter sju års botid i Norge. Det bør vurderes om det er behov for unntak i straffesaker og der det står om liv og helse».

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne morsmålsopplæringen for innvandrere i skolen og barnehager».

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk språkstest av alle barn ved 4-års alder for å avdekke manglende språkutvikling og for å kunne iverksette tiltak».

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre at det er foreldrenes ansvar å sikre at barna har nødvendige norskkunnskaper ved skolestart når man er født og oppvokst i Norge, og at en forsømmelse av dette ansvaret skal defineres som omsorgssvikt og følges opp av barnevernet».

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles krav om norskkunnskaper på B2-nivå for permanent oppholdstillatelse».

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at asylsøkere og flyktninger må kunne forsørge seg selv for å kunne bosette seg i selvvalgt kommune».

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et tak på totale offentlige kontantoverføringer for å sikre arbeidsdeltakelse og integrering. Dette taket må settes lavere enn det familien kunne hentet i inntekter i det ordinære arbeidslivet».

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at referansepersoner for familieinnvandring ikke har mottatt økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsstønad eller bostøtte fra Nav de siste tre årene».

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at innvandrere som står utenfor arbeidslivet og som mottar offentlige ytelser skal møtes med krav om aktivitetsplikt».

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at ikke-norske borgere mister offentlige ytelser ved utenlandsopphold over to måneder».

Forslag nr. 47 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om tidligere yrkesdeltakelse for å kunne få overgangsstønad, og sørge for at aktivitetskravet økes fra 50 til 80 pst».

Forslag nr. 48 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som ikke tas med av foreldrene på helsekontroll, skal oppsøkes hjemme, slik at helsekontrollen gjennomføres».

Forslag nr. 49 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at helsekontroll skal inkludere helkroppsundersøkelse for å kunne avdekke eventuell kjønnslemlestelse, mishandling eller overgrep».

Forslag nr. 50 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at ved mistanke om sosial kontroll kobles politiet og barnevern inn for undersøkelser».

Forslag nr. 51 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere opprettelse av et sentralt politiorgan som utelukkende skal bekjempe æresvold og sosial kontroll».

Forslag nr. 52 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kunnskap om æreskultur og æresvold blir en del av utdanningen til politi, barnevern, skole og helsesektoren».

Forslag nr. 53 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre som sender barn til utlandet mot deres vilje, skal straffeforfølges og fratras omsorgsretten for egne barn».

Forslag nr. 54 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at i tilfeller der foreldre med midlertidig oppholdstillatelse sender barn til utlandet mot deres vilje, skal oppholdstillatelsen trekkes tilbake».

Forslag nr. 55 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at i tilfeller der foreldre med permanent oppholdstillatelse sender barn til utlandet mot deres vilje, nullstilles opptjeningsperioden for å oppnå statsborgerskap».

Forslag nr. 56 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre som sender barn på lengre utlandsopphold som hemmer integreringen, skal fratras barnetrygden, og ytelser skal tilbakebetales fra den dagen barna forlot Norge».

Forslag nr. 57 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre hjemler som gir mulighet til å inndra barnets pass ved en risiko for utsendelse mot barnets vilje».

Forslag nr. 58 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at skoler som ikke melder fra til barnevernet når barn reiser på lengre utenlandsopphold, bøtelegges».

Forslag nr. 59 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at foreldre til barn som ikke møter på skolen etter ferier, må meldes til barnevernet av skolene. Det må sendes et skriftlig varsel fra skolene til barnevernet innen en uke, om ikke fraværet er godkjent fra skolens side».

Forslag nr. 60 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et forbud mot at barn skal faste i grunnskolen, eksempelvis i forbindelse med ramadan. Ansatte på skolen omfattes også av dette forbudet».

Forslag nr. 61 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et objektivt ansvar for foreldrene i å hindre kjønnslemlestelse av egne barn».

Forslag nr. 62 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barnevernet alltid vurderer omsorgsovertakelse for jenter utsatt for kjønnslemlestelse».

Forslag nr. 64 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kjønnslemlestelse strafferettslig skal betraktes som grov vold mot barn».

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.18)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 25, 35 og 63, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et hurtigspor for behandling av søknader om godkjenning av utdanning fra utlandet».

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne den øvre aldersgrensen for opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter integreringsloven».

Forslag nr. 63 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at helsepersonell og andre offentlig ansatte skal ha plikt til å varsle politi og barnevern ved mistanke om kjønnslemlestelse».

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 71 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.39)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 68 og 69, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 68 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at påbegynte kvalifiseringsløp kan fullføres innenfor introduksjonsprogrammet, og at regelverket tilpasses slik at nødvendig fleksibilitet med hensyn til lengde ivaretas».

Forslag nr. 69 lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 15 fjerde ledd skal lyde:

Det skal begrunnes i planen hvilke arbeids- eller utdanningsrettede elementer som er valgt, og hvordan disse vil styrke den enkeltes mulighet for deltagelse i yrkeslivet. Planen skal angi kommunens og deltagerens gjensidige forpliktelser og deltagerens langsiktige mål».

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.58)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 10 og 11, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at NOKUT har hovedansvaret for utvikling av metoder som skal benyttes for kompetansekartlegging av flyktninger, samt ansvar for opplæring av personell som skal gjennomføre kompetansekartleggingen».

Forslag nr. 11 lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 15 fjerde til åttende ledd skal lyde:

Integreringsplanen skal også inneholde deltagerens yrkesmål. Yrkesmålet settes på bakgrunn av gjennomført kompetansekartlegging og karriereveiledning.

Det skal begrunnes i planen hvilke arbeids- eller utdanningsrettede elementer som er valgt, og hvordan disse vil styrke den enkeltes mulighet for deltagelse i yrkeslivet.

Kommunen avgjør innholdet i integreringsplanen dersom det er uenighet mellom kommunen og den enkelte.

Planen skal vurderes jevnlig og ved vesentlig endring i deltagerens livssituasjon.

Deltagere i introduksjonsprogram skal ha én samlet integreringsplan for deltagelse i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap».

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 61 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.15)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et prøveprosjekt med fjernundervisning i norsk i det landet det hentes overføringsflyktninger fra».

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.34)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 71, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene får dekket de ekstra utgifter forslagene til endringer i integreringsloven medfører, inkludert

midler til oppgaver som overføres fra IMDI til fylkeskommunene.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 44 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.53)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for tettere samarbeid mellom voksenopplæringen og arbeidspraksis, herunder øke bruken av og fjerne hindre for å opprette fagopplæringsmodeller som Helsefyr- og Gloppen-modellen og utvikle dette til å gjelde flere fag».

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.15)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak:

A.

L o v

om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven)

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Lovens formål

Formålet med loven er at innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige. Loven skal bidra til at innvandrere får gode norsk-kunnskaper, kunnskap om norsk samfunnsliv, formelle kvalifikasjoner og en varig tilknytning til arbeidslivet.

Loven skal videre legge til rette for at asylsøkere tidlig får kjennskap til norsk språk og samfunnsliv.

§ 2 Definisjoner

I denne loven menes med:

- a) asylsøker: en person som søker beskyttelse etter utlendingsloven § 28
- b) innvandrere: en person med oppholdstillatelse i Norge etter utlendingsloven

Kapittel 2 Kommunens og fylkeskommunens ansvar etter loven

§ 3 Kommunens ansvar

Kommunen er ansvarlig for tidlig kvalifisering etter kapittel 3, introduksjonsprogram etter kapittel 4 og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 6.

Opplæring og tjenester som kommunen yter etter denne loven, skal være forsvarlige.

Kommunens plikter gjelder ikke overfor personer som har avbrutt eller avvist deltagelse i opplæring i mottak, introduksjonsprogram eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Kommunen kan gi andre i oppdrag å utføre kommunens oppgaver etter loven.

§ 4 Fylkeskommunens ansvar

Fylkeskommunen er ansvarlig for det regionale integreringsarbeidet. Fylkeskommunen skal utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere.

Fylkeskommunen skal anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket.

Fylkeskommunen skal sørge for tilbud om karriereveiledning etter § 11 og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for deltagere som går fulltid i videregående opplæring etter § 30.

Departementet kan gi forskrift om fylkeskommunens ansvar for det regionale integreringsarbeidet.

Kapittel 3 Tidlig kvalifisering

§ 5 Plikt til å delta i opplæring i mottak

Asylsøkere som bor i mottak og som er over 18 år, har plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Plikten gjelder ikke dersom asylsøkeren

- a) får sin søknad behandlet etter hurtigprosedyrer i Utlendingsdirektoratet
- b) nektes å få asylsøknaden realitetsbehandlet etter utlendingsloven § 32
- c) bor på ankomstsenter eller i transittmottak
- d) har fått avslag på søknad om beskyttelse av Utlendingsdirektoratet

Kommunen skal sørge for opplæringen så snart som mulig etter at asylsøkere som omfattes av plikten etter første ledd, er registrert i et mottak i kommunen.

Departementet kan gi forskrift om omfanget av og innholdet i opplæringen.

§ 6 Kompetansekartlegging før bosetting i en kommune

Vertskommuner for mottak skal kartlegge kompetansen til personer som bor i mottak, og som har fått en oppholdstillatelse som nevnt i § 9.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal kartlegge kompetansen til overføringsflyktninger før innreise til Norge. Med overføringsflyktning menes en person som har fått flyktningstatus, jf. utlendingsloven § 28 første ledd, før innreise til Norge, eller som har fått en innreisetillatelse i påvente av behandling av sin søknad om flyktningstatus.

Kartleggingen skal bidra til bosetting i en kommune med relevant tilbud om arbeid eller utdanning og til at introduksjonsprogrammet blir tilpasset den enkeltes behov. Den enkelte har rett og plikt til å gjennomføre kartleggingen.

Kravene til kartleggingen i § 10 andre ledd og forskrift etter § 10 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 7 Andre integreringsfremmende tiltak før bosetting i en kommune

Vertskommuner for mottak kan tilby standardiserte elementer fra introduksjonsprogrammet, jf. § 14 første og andre ledd, og andre integreringsfremmende tiltak til personer som bor i mottak og som har fått en oppholdstillatelse som nevnt i § 9.

Kapittel 4 Introduksjonsprogrammet

§ 8 Målgruppe for introduksjonsprogrammet

Innvandrere mellom 18 og 55 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 9, og som er bosatt i kommunen etter avtale med integreringsmyndighetene, har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram. Alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er avgjørende for om personen omfattes av første punktum. Personen må ha bodd i en kommune med en oppholdstillatelse nevnt i § 9 i mindre enn to år når vedtak etter § 12 treffes.

Kravet om å være bosatt etter avtale gjelder ikke personer som har fått oppholdstillatelse som nevnt i § 9 første ledd bokstav f og g.

Kommunen kan tilby introduksjonsprogram til innvandrere med oppholdstillatelse etter utlendingsloven kapittel 6 som er familiemedlemmer til andre enn personer nevnt i § 9 første ledd bokstav f, til innvandrere over 55 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i § 9 og til innvandrere som nevnt i første ledd som er bosatt uten avtale med kommunen. Den som tilbys program, må ha bodd i en kommune i mindre enn to år når vedtak etter § 12 treffes.

Nordiske borgere og utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsråd (EØS-avtalen), omfattes ikke av denne bestemmelsen.

§ 9 Oppholdstillatelser som gir rett og plikt til deltagelse i introduksjonsprogrammet

Følgende oppholdstillatelser gir rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram:

- a) oppholdstillatelse som flyktning etter utlendingsloven § 28
- b) oppholdstillatelse etter innreisetillatelse som overføringsflyktning etter utlendingsloven § 35 tredje ledd
- c) fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 første ledd på grunnlag av søknad om beskyttelse
- d) begrenset oppholdstillatelse som medlem av barnefamilie etter utlendingsloven § 38 femte ledd bokstav a eller b
- e) oppholdstillatelse på grunnlag av kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon etter utlendingsloven § 34
- f) oppholdstillatelse etter utlendingsloven kapittel 6 som familiemedlem til personer som nevnt i bokstav a til e, forutsatt at referansepersonen har vært bosatt i en kommune i mindre enn fem år før det søkes om familiegjenforening
- g) fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b, andre ledd eller tredje ledd

Personer som har påbegynt et introduksjonsprogram har rett til å fullføre sitt program uavhengig av om oppholdstillatelsen endres eller om de får innvilget statsborgerskap.

§ 10 Kompetansekartlegging etter bosetting i en kommune

Personer som omfattes av § 8 første ledd, har rett og plikt til å gjennomføre kompetansekartlegging etter bosetting i en kommune, med mindre personen har gjennomført kompetansekartlegging etter § 6.

Kompetansekartleggingen skal bidra til at introduksjonsprogrammet blir tilpasset den enkeltes behov. Kartleggingen skal minst omfatte hvilke språkkunnskaper og hvilken utdanning, arbeidserfaring og annen relevant kompetanse personen har.

Kommunen skal sørge for kompetansekartleggingen.

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som kan kartlegges.

§ 11 Karriereveiledning

Personer som omfattes av § 8 første ledd, har rett og plikt til å gjennomføre karriereveiledning. Karriereveiledningen skal bygge på kompetansekartleggingen etter §§ 6 eller 10, og bør gjennomføres før det fattes vedtak etter § 12.

Karriereveiledningen skal bidra til at den enkelte kan ta informerte valg om arbeid og utdanning og til at

introduksjonsprogrammet blir tilpasset den enkeltes behov.

Fylkeskommunen skal sørge for karriereveiledningen.

Når karriereveiledningen er gjennomført bør det gis en anbefaling om arbeid eller utdanning for den enkelte deltager innenfor rammen av §§ 13 og 14.

§ 12 Ansvar for introduksjonsprogrammet

Kommunen skal sørge for introduksjonsprogram etter dette kapittelet.

Kommunen skal treffe vedtak om og sørge for oppstart av introduksjonsprogram til innvandrere som omfattes av § 8 første ledd så snart som mulig og senest innen tre måneder etter bosetting eller krav om program fremsettes.

Kommunen skal utstede deltagerbevis ved gjennomført eller avbrutt program.

§ 13 Slutt mål og varighet av introduksjonsprogrammet

Kommunen skal sette et slutt mål for den enkeltes deltagelse i introduksjonsprogrammet.

Slutt målet for deltagerer som minimum har utdanning på videregående nivå fra før, skal være at deltageren skal kvalifisere til høyere utdanning eller arbeid. Programmet skal vare mellom tre og seks måneder og kan forlenges med inntil seks måneder.

Slutt målet for deltagerer under 25 år som ikke har minimum utdanning på videregående nivå fra før, skal som hovedregel være fullført videregående opplæring. Programmet skal vare mellom tre måneder og tre år og kan forlenges med inntil ett år. Har deltageren andre slutt mål enn fullført videregående opplæring, skal programmet vare mellom tre måneder og to år og kan forlenges med inntil ett år.

Slutt målet for øvrige deltagerer skal være at den enkelte kommer i arbeid eller fullfører deler av eller hele grunnskolen eller videregående opplæring. Programmet skal vare mellom tre måneder og to år og kan forlenges med inntil ett år. Har deltageren slutt mål om fullført videregående opplæring, skal programmet vare mellom tre måneder og tre år og kan forlenges med inntil ett år.

Introduksjonsprogrammet kan bare forlenges hvis det er grunn til å forvente at deltageren vil oppnå sitt slutt mål med en forlengelse.

Programmet avsluttes ved oppnådd slutt mål eller varighet. Godkjent permisjon legges til programmets varighet. Kommunen bør i samarbeid med andre aktører legge til rette for at deltagerer som ikke oppnår sitt slutt mål innenfor programtiden unngår avbrudd i kvalifiseringen.

§ 14 Innholdet i og omfanget av introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogrammet skal minst inneholde:

- a) opplæring i norsk
- b) opplæring i samfunnskunnskap
- c) kurs i livsmestring, herunder samlivsråd og psykisk helse
- d) kjennskap til friluftsliv og frivillighet
- e) arbeids- eller utdanningsrettede elementer
- f) opplæring om den norske arbeidslivsmodellen og arbeidstakeres rettigheter

Deltagere som har barn under 18 år skal delta på kurs i foreldreveiledning. Det samme gjelder deltagerer som får barn i løpet av programmet.

Innholdet for øvrig skal tilpasses den enkeltes behov og det fastsatte slutt målet etter § 13.

Introduksjonsprogrammet skal være helårlig og på fulltid.

Departementet kan gi forskrift om minstekrav for kurs i livsmestring og foreldreveiledning.

§ 15 Integreringsplan

Kommunen skal, samtidig som det treffes vedtak etter § 12, utarbeide en integreringsplan.

Planen skal utarbeides sammen med deltageren og utformes på bakgrunn av gjennomført kompetansekartlegging, karriereveiledning og en vurdering av hvilke elementer deltageren kan nyttiggjøre seg. Planen skal bygge videre på elementer deltageren har gjennomført før bosetting i kommunen.

Integreringsplanen skal minst inneholde deltagerens slutt mål og norskmål etter §§ 13 og 31, angivelse av omfanget av opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, programmets varighet etter § 13, elementene i programmet og klagemuligheter.

Det skal begrunnes i planen hvilke arbeids- eller utdanningsrettede elementer som er valgt, og hvordan disse vil styrke den enkeltes mulighet for deltagelse i yrkeslivet.

Kommunen avgjør innholdet i integreringsplanen dersom det er uenighet mellom kommunen og den enkelte.

Planen skal vurderes jevnlig og ved vesentlig endring i deltagerens livssituasjon.

Deltagerer i introduksjonsprogram skal ha én samlet integreringsplan for deltagelse i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

§ 16 Integreringskontrakt

Kommunen og deltageren skal inngå en integreringskontrakt samtidig som det utarbeides en integreringsplan etter § 15. Kontrakten skal angi kommunens

og deltagerens gjensidige forpliktelser og deltagerens langsiktige mål.

Kommunen skal i kontrakten forplikte seg til å tilby introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 4 og 6, slik at deltageren kan oppfylle sitt sluttmaal og sitt norskmål etter §§ 13 og 31.

Deltageren skal i kontrakten forplikte seg til å følge opp målene og elementene som er fastsatt i integreringsplanen, jf. § 15.

§ 17 *Fravær og permisjoner*

Deltageren kan søke kommunen om tillatelse til fravær fra introduksjonsprogrammet.

Deltageren kan innvilges permisjon fra introduksjonsprogrammet etter søknad til kommunen.

Departementet kan gi forskrift om fravær og permisjoner fra introduksjonsprogram.

§ 18 *Stans av introduksjonsprogrammet*

Kommunen kan stanse introduksjonsprogrammet midlertidig eller permanent for en deltager dersom det er saklig begrunnet i den enkeltes forhold. Forhold som kan begrunne stans i introduksjonsprogrammet er blant annet omfattende fravær, atferd som kan skade deltagerens eller andres mulighet til å gjennomføre programmet eller alvorlig eller langvarig sykdom.

Kapittel 5 Introduksjonsstønad

§ 19 *Rett til introduksjonsstønad*

Deltagere i introduksjonsprogram har rett til introduksjonsstønad.

§ 20 *Beregning av introduksjonsstønad*

Introduksjonsstønaden er på årsbasis lik to ganger folketrygdens grunnbeløp.

Stønaden per måned utgjør 1/12 av stønaden på årsbasis. Stønaden per dag utgjør 1/30 av månedsstønaden. Stønaden per time utgjør 1/1 850 av stønaden på årsbasis.

Deltagere under 25 år som ikke bor med foreldre, mottar 2/3 stønad. Deltagere under 25 år som bor med en eller begge foreldrene, mottar 1/3 stønad.

§ 21 *Reduksjon i stønad på grunn av fravær*

Ved fravær som ikke skyldes sykdom eller andre tvingende velferdsgrunner, og som det ikke er gitt tillatelse til, reduseres stønaden tilsvarende lengden på fraværet, jf. § 20 andre ledd.

§ 22 *Samordning med andre offentlige ytelser*

Introduksjonsstønaden reduseres i den utstrekning deltakeren har rett til dagpenger under arbeidsløshet,

sykepenger eller foreldrepenger, og retten til disse ytelsene er opparbeidet før vedkommende startet i et introduksjonsprogram. Stønaden reduseres tilsvarende for uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger vedkommende mottar.

Dersom deltakeren mottar overgangsstønad, reduseres introduksjonsstønaden på årsbasis med 40 prosent av den overgangsstønad som overstiger halvparten av folketrygdens grunnbeløp.

Barnetrygd og kontantstøtte kommer ikke til fradrag i stønaden.

§ 23 *Egne midler*

Stønaden reduseres ikke på grunn av inntekter av egen eller andres virksomhet eller som følge av formue. Stønaden reduseres heller ikke på grunn av mottatt barnebidrag.

I den utstrekning lønnet arbeid inngår i programmet, reduseres stønaden tilsvarende den tid arbeidet tar, jf. § 20 andre ledd. Stønaden reduseres krone for krone hvis det er til gunst for deltageren.

§ 24 *Utbetaling*

Utbetaling skjer etterskuddsvis på grunnlag av registrert fremmøte. Kommunen beslutter hvordan og til hvilke tidspunkter utbetaling skal skje.

§ 25 *Trekk i og tilbakebetaling av stønad*

Har deltageren fått utbetalt høyere stønad enn det vedkommende har krav på, kan kommunen trekke det overskytende i fremtidig stønad.

Har noen fått utbetalt en ytelse fordi vedkommende, eller noen som har handlet på vedkommendes vegne, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt uriktige opplysninger eller har fortiet opplysninger, kan kommunen vedta at stønaden skal betales tilbake.

Får en mottaker av introduksjonsstønad innvilget ytelser som gir grunnlag for trekk i stønaden etter § 22 med tilbakevirkende kraft, kan kommunen kreve hel eller delvis refusjon i beløpet som skal etterbetales, til dekning av sine utlegg til samme formål og for samme tidsrom.

Kapittel 6 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

§ 26 *Målgruppe for opplæring i norsk og samfunnskunnskap*

Innvandrere mellom 18 og 67 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 27 har rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Innvandrere som har fylt 67 år og har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 27 har rett til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Retten og plikten til opplæring inntreer når oppholdstillatelsen innvilges, eller ved ankomst til Norge for personer som har fått innvilget oppholdstillatelsen før innreise. For personer med oppholdstillatelse nevnt i § 9 første ledd bokstav d inntreer retten og plikten ved førstegangs fornyelse av tillatelsen. For personer med oppholdstillatelse nevnt i § 9 første ledd bokstav e inntreer retten og plikten på tidspunktet personen bosettes etter avtale mellom kommunen og integreringsmyndighetene. I særlige tilfeller kan retten og plikten inntre fra det tidspunktet krav om opplæring settes frem. Departementet kan gi forskrift om hva som skal anses som særlige tilfeller.

Innvandrere mellom 18 og 67 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 28 har plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Plikten til opplæring inntreer når oppholdstillatelsen innvilges, eller ved ankomst til Norge for personer som har fått innvilget oppholdstillatelse før innreise.

Alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er avgjørende for om personen omfattes av første eller tredje ledd. Plikten opphører ved fylte 67 år.

Personer som har rett til å fullføre introduksjonsprogrammet etter § 9 andre ledd, har også rett til å fullføre opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

Kommunen kan tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap til andre enn personer nevnt i denne bestemmelsen.

§ 27 Oppholdstillatelser som gir rett og plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Oppholdstillatelser som nevnt i § 9 gir rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Det samme gjelder andre oppholdstillatelser som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, med unntak av oppholdstillatelser nevnt i § 28.

§ 28 Oppholdstillatelser som gir plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Følgende oppholdstillatelser gir plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, forutsatt at oppholdstillatelsen danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse:

- a) oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 23
- b) oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 25
- c) oppholdstillatelse etter utlendingsloven kapittel 6 som familiemedlem til personer nevnt i bokstav a og b

§ 29 Fritak fra plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Personer som kan dokumentere et minimum av kunnskaper i norsk eller samisk kan etter søknad fritas

fra plikten til å delta i opplæring i norsk. Personer som kan dokumentere et minimum av kunnskaper om det norske samfunnet kan etter søknad fritas fra plikten til å delta i opplæring i samfunnskunnskap.

Det kan gis fritak dersom det foreligger særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker som hindrer deltagelse i opplæringen.

Departementet kan gi forskrift om hvilken dokumentasjon som er nødvendig for å få fritak fra plikt til deltagelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

§ 30 Ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Kommunen skal treffe vedtak om og sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer som omfattes av § 26 første og tredje ledd, som er folkeregistrert i kommunen. Dette gjelder også for personer i målgruppen som bor midlertidig på asylmottak i kommunen.

Fylkeskommunen skal sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer som omfattes av § 26 første ledd, som går i videregående opplæring etter opplæringsloven på full tid.

Tilbud om opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal gis så snart som mulig og senest innen tre måneder etter folkeregistrering i kommunen eller at krav om deltagelse blir fremsatt. Fylkeskommunens ansvar inntreer ved oppstart i videregående opplæring.

Kommunen kan kreve at personer som omfattes av § 26 tredje og sjuende ledd, betaler for opplæringen.

Kommunen skal utstede deltagerbevis ved gjennomført eller avbrutt opplæring.

Departementet kan gi forskrift om innholdet i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

§ 31 Krav til opplæring i norsk

Deltagere i opplæring i norsk skal oppnå et minimumsnivå i norsk. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for opplæring slik at deltageren oppnår minimumsnivået. Minimumsnivået utgjør deltagerens norskmål.

Departementet kan gi forskrift om veiledende minimumsnivåer i norsk for ulike grupper deltagere.

§ 32 Varighet og omfang av opplæring i norsk

Retten og plikten til opplæring for en deltager med oppholdstillatelse etter § 27 gjelder til deltageren har nådd et minimumsnivå i norsk etter § 31, men likevel ikke lenger enn tre år med tillegg av godkjent permisjon. En deltager som minimum har utdanning på videregående nivå fra før, har ikke rett eller plikt til opplæring i lenger enn 18 måneder med tillegg av godkjent permisjon.

Plikten til opplæring for en deltager med oppholdstillatelse som nevnt i § 28 gjelder til deltakeren har nådd et minimumsnivå i norsk etter § 31 eller til gjennomførte 300 timer norskopplæring.

§ 33 *Krav til opplæring i samfunnskunnskap*

Opplæring i samfunnskunnskap skal gjennomføres på et språk deltageren forstår. Opplæringen skal gjennomføres innen ett år etter at retten og plikten inntrådte etter § 26 andre ledd eller plikten inntrådte etter § 26 fjerde ledd.

Kravene i første ledd gjelder ikke når fylkeskommunen har ansvar for opplæring i samfunnskunnskap etter § 30 andre ledd.

§ 34 *Norskplan*

Kommunen skal, samtidig som det treffes vedtak etter § 30, utarbeide en plan for opplæring i norsk og samfunnskunnskap. § 15 gjelder tilsvarende. Kravet om å utarbeide en plan for opplæring i norsk og samfunnskunnskap gjelder ikke når fylkeskommunen har ansvar for opplæringen etter § 30 andre ledd.

§ 35 *Fravær og permisjoner*

Deltageren kan søke kommunen om tillatelse til fravær fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

Deltageren kan innvilges permisjon fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter søknad til kommunen.

Departementet kan gi forskrift om fravær og permisjoner fra opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.

§ 36 *Stans av opplæringen*

Kommunen kan stanse opplæringen midlertidig eller permanent for en deltager dersom det er saklig begrunnet i den enkeltes forhold. Forhold som kan begrunne stans i opplæringen er blant annet omfattende fravær, atferd som kan skade deltagerens eller andres mulighet til å gjennomføre opplæringen eller alvorlig eller langvarig sykdom.

§ 37 *Prøver*

Deltagere som er omfattet av § 26 første ledd, har plikt til å gå opp til avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap. Plikten gjelder ikke deltagere som har fritak etter § 29.

Avsluttende prøve i samfunnskunnskap skal gjennomføres innen ett år etter at retten og plikten inntrådte etter § 26 andre ledd. Dette gjelder ikke når fylkeskommunen har ansvar for opplæring i samfunnskunnskap etter § 30 andre ledd.

Deltagere kan etter søknad fritas fra plikten i første ledd. § 29 gjelder tilsvarende.

Kommunen skal sørge for at deltagere som har plikt til å gå opp til avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap, får gjennomført prøvene.

Departementet kan gi forskrift om innholdet i og gjennomføringen av prøver i norsk og samfunnskunnskap og om reaksjoner ved overtredelse av bestemmelser om gjennomføringen av prøvene.

Kapittel 7 Forskjellige bestemmelser

§ 38 *Forsøk*

Departementet kan etter søknad fra kommunen godkjenne unntak fra loven og forskriftene etter loven i forbindelse med tidsavgrensede pedagogiske, økonomiske eller organisatoriske forsøk. Det kan godkjennes forsøk som innskrenker rettigheter eller utvider plikter etter loven.

Departementet kan gi forskrift om rammene for forsøk og kriterier for godkjenning.

§ 39 *Kompetansekrav for lærere*

Den som skal undervise i norsk i kommunen etter denne loven skal ha relevant faglig og pedagogisk kompetanse.

Departementet kan gi forskrift om innholdet i og overgangsregler til kravet i første ledd.

§ 40 *Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet*

Personer som deltar i introduksjonsprogram eller opplæring etter loven, skal i forbindelse med opplærings- og vurderingssituasjoner ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet. Med opplærings situasjon menes opplæring etter loven og opplæringslignende tiltak, inkludert praksis og turer. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Kommunen kan midlertidig stanse introduksjonsprogrammet eller opplæringen etter §§ 18 og 36, for personer som tross skriftlig advarsel bruker klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i strid med forbudet i første ledd. Personer som opptrer i strid med forbudet i vurderingssituasjoner, kan bortvises fra prøvelokalet.

Første ledd gjelder tilsvarende for lærere og andre personer som i opplærings- og vurderingssituasjoner bidrar til kommunens oppfyllelse av pliktene i loven. Det samme gjelder personer med liknende roller som arbeider for private aktører som har etablert samarbeid med kommunen om gjennomføring av kommunens plikter etter loven. Dersom en person som nevnt i første eller andre punktum opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal personen bes om å fjerne klesplagget som dek-

ker ansiktet. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

§ 41 *Behandling av personopplysninger*

Offentlige organer kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utføre oppgaver i forbindelse med:

- a) tiltak for å gi asylsøkere kjennskap til norsk språk og samfunnsliv
- b) tiltak for å gi innvandrere kunnskap og ferdigheter for å kunne delta i det norske samfunnslivet
- c) gjennomføring av prøver for dokumentasjon av norskkunnskaper og samfunnskunnskap
- d) bosetting av innvandrere
- e) utbetaling av tilskudd for tiltak som nevnt i bokstav a, b og d

Når det er nødvendig for å utføre oppgaver nevnt i første ledd kan offentlige organer også behandle personopplysninger om personer som har fått innvilget norsk statsborgerskap etter å ha hatt en oppholdstillatelse etter utlendingsloven.

Private som utfører oppgaver nevnt i første ledd for stat, fylkeskommune eller kommune regnes som offentlige organer etter denne paragrafen.

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av personopplysninger etter denne loven, herunder om krav til behandlingen, bruk av automatiserte avgjørelser, hvilke personopplysninger som kan behandles og reservasjonsadgang for behandling av personopplysninger.

§ 42 *Innhenting og utveksling av personopplysninger*

Personopplysninger nevnt i § 41 første ledd kan innhentes fra utlendingsmyndighetene og folkeregistermyndigheten uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Når hensynet til barnets beste gjør det nødvendig, kan personopplysninger nevnt i § 41 første ledd innhentes fra den kommunale barnevernstjenesten og krisesentre uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Personopplysninger nevnt i § 41 første ledd kan utveksles mellom offentlige organer som har behov for opplysningene for å utføre oppgaver nevnt i § 41 første ledd, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Unntaket fra taushetsplikten gjelder ikke taushetsplikt etter helsepersonelloven. Dersom det er tilstrekkelig for å oppnå formålet, skal opplysningene kun utleveres i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte.

Private som utfører oppgaver nevnt i § 41 første ledd for stat, fylkeskommune eller kommune regnes som offentlige organer etter denne paragrafen.

Departementet kan gi forskrift om innhenting og utveksling av personopplysninger, herunder innhenting av personopplysninger fra helsepersonell og utlevering av personopplysninger til utlendingsmyndighetene.

§ 43 *Personregister og plikt til å registrere opplysninger*

Det skal opprettes nasjonale personregistre for formålene nevnt i § 41 første ledd. Utlevering av personopplysninger til organer nevnt i § 41 første ledd kan skje gjennom direkte søketilgang i slike personregistre.

Kommunen har plikt til å registrere personopplysninger om personer i kommunen som omfattes av loven i personregister nevnt i første ledd. Det samme gjelder fylkeskommunen.

Departementet kan gi forskrift om nasjonale personregistre etter denne paragrafen og om kommunens og fylkeskommunens plikt til å registrere personopplysninger.

§ 44 *Pålegg om å utlevere personopplysninger*

Når det er nødvendig for å utføre et offentlig organs oppgaver etter loven, kan organet pålegge følgende organer å utlevere personopplysninger om asylsøkere og innvandrere uten hinder av lovbestemt taushetsplikt:

- a) Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
- b) Kompetanse Norge
- c) Arbeids- og velferdsetaten
- d) Utlendingsdirektoratet
- e) Utlendingsnemnda
- f) folkeregistermyndigheten
- g) kommunene
- h) fylkeskommunene

Unntaket fra taushetsplikten gjelder ikke taushetsplikt etter helsepersonelloven.

Departementet kan gi forskrift om adgangen til å pålegge utlevering av personopplysninger etter denne paragrafen.

§ 45 *Nasjonalt tolkeregister*

For å øke bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor skal det være et register over kvalifiserte tolker (Nasjonalt tolkeregister). Registeret skal forvaltes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

Direktoratet kan innhente personopplysninger om tolker fra Folkeregisteret og utlendingsmyndighetenes registre uten hinder av lovbestemt taushetsplikt når det er nødvendig for å oppnå formålet med registeret. Direktoratet kan behandle opplysninger om etnisk opprinnelse når det er nødvendig for å oppnå formålet med registeret. Personopplysninger fra Nasjonalt tolkeregister som ikke er underlagt taushetsplikt, kan gjøres tilgjengelig for offentligheten.

Departementet kan gi forskrift om formelle krav for oppføring i Nasjonalt tolkeregister, hvilke språklige og tolkefaglige ferdigheter som kreves, tolkers opplysningsplikt, krav til forvaltningen av registeret og hvilke opplysninger som kan registreres. Departementet kan også gi forskrift om advarsel og utestengelse fra Nasjonalt tolkeregister.

Kapittel 8 Saksbehandlingsregler

§ 46 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

Som enkeltvedtak etter denne loven regnes avgjørelser om:

- a) tildeling av introduksjonsprogram, introduksjonsstønad og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 4 til 6
- b) fritak fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap og prøver etter §§ 29 og 37
- c) utarbeidelse av og vesentlig endring av integrerings- og norskplan etter §§ 15 og 34
- d) stans av introduksjonsprogrammet eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap for den enkelte etter §§ 18 og 36
- e) fravær og permisjon
- f) forlengelse av introduksjonsprogram
- g) trekk i introduksjonsstønnen med 50 prosent eller mer av en enkelt utbetaling, og som minst tilsvarer 1/12 av folketrygdens grunnbeløp
- h) tilbakebetaling av stønad på grunn av uriktige opplysninger
- i) refusjon i ytelse fra folketrygden
- j) oppføring i og utestengelse fra Nasjonalt tolkeregister

Personer som har rett til tjenester etter denne loven regnes ikke som parter i samme sak. Det kan ikke klages over at en annen har fått ytelse.

Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for vedtak om tildeling av bosettingskommune.

§ 47 Klage

Enkeltvedtak truffet etter loven kan påklages til fylkesmannen. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter § 46 første ledd bokstav j.

Fylkesmannen kan prøve alle sider av vedtaket. Når det gjelder prøvingen av det frie skjønn, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnen er åpenbart urimelig.

§ 48 Tilsyn

Fylkesmannen kan føre tilsyn med kommunens oppfyllelse av pliktene etter lovens kapittel 3 til 6 og §§ 39, 40 og 43. Fylkesmannen kan også føre tilsyn med

plikten til å ha internkontroll etter kommuneloven § 25-1.

Kommuneloven kapittel 10 A gjelder for tilsyn etter første ledd.

§ 49 Opplysningsplikt til barnevernet

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold:

- a) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b) når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- c) når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvarende med barnevernloven § 6-4.

Kapittel 9 Sluttbestemmelser

§ 50 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere.

§ 51 Overgangsregler

Loven gjelder for de som får innvilget oppholdstillatelse etter lovens ikrafttredelse. Departementet kan gi forskrift om overgangsreglene. I forskrift kan det gjøres unntak fra reglene i første punktum.

§ 52 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 3-15 annet ledd bokstav d lyde:
 - d) introduksjonsstønad beregnet etter *integreringsloven kapittel 5*.

2. I lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 8 fjerde ledd lyde:

Reglene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for etatens rett og plikt til å gi opplysninger til kommunen til bruk i saker om introduksjonsstønad etter *integreringsloven*.

3. I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 95 tredje ledd annet punktum lyde:

Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak *om bortfall* av botilbud.

4. I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning skal § 7-2 første ledd bokstav b lyde:

- b) pensjon, uføretrygd etter folketrygdloven kapittel 12, uføreytelser fra andre ordninger, introduksjonsstønad etter *integreringsloven*, kvalifiseringsstønad etter sosialtjenesteloven, føderåd i jord- og skogbruk, livrente som ledd i pensjonsordning i arbeidsforhold, engangs- og avløningsbeløp for slike ytelser, underholdsbidrag, foreldrepenger, dagpenger under arbeidsløshet, sykepenger og lignende ytelser som skal regnes som skattepliktig inntekt for mottakeren.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A § 1 første ledd første punktum og forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (*integreringsloven*) § 1 første ledd første punktum skal lyde:

Formålet med loven er at innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet, får varig arbeid og blir økonomisk selvstendige».

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet ble innstillingen bifalt med 61 mot 26 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.45)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A § 6 annet ledd og forslag nr. 67, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (*integreringsloven*) § 6 annet ledd skal lyde:

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal kartlegge kompetansen til overføringsflyktninger før innreise til Norge. Med overføringsflyktning menes en person som har fått flyktningstatus, jf. utlendingsloven § 28 første ledd, før innreise til Norge,

eller som har fått en innreisetilattelse i påvente av behandling av sin søknad om flyktningstatus. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet skal gjennomføre en første kartlegging av kompetansen til alle personer som oppholder seg på ankomstsentre».

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 79 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.12)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A § 6 tredje ledd første punktum og forslag nr. 9, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (*integreringsloven*) § 6 tredje ledd første punktum skal lyde:

Kartleggingen skal danne grunnlag for bosetting i riktig kommune og legge grunnlaget for en integreringsplan som skal gjøre den enkelte selvforørget».

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet ble innstillingen bifalt med 60 mot 26 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.36)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A § 7 første ledd og forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (*integreringsloven*) § 7 første ledd skal lyde:

Vertskommuner for mottak kan tilby standardiserte elementer fra introduksjonsprogrammet, jf. § 14 første og andre ledd, og andre integreringsfremmende tiltak til personer som bor i mottak og som har fått en oppholdstillatelse som nevnt i § 9. Der det er mulig, skal prosessen med godkjenning av utenlandsk utdanning for personer nevnt i første punktum som har behov for det, igangsettes».

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti ble innstillingen bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 7 annet ledd skal lyde:

Overføringsflyktninger har rett til intensivkurs i demokrati, likestilling og norsk arbeidsliv før innreise til Norge».

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 50 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.23)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A § 13 annet ledd og forslag nr. 66, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 13 andre ledd skal lyde:

Sluttmålet for deltagere som minimum har utdanning på videregående nivå fra før, skal være at deltageren skal kvalifisere til høyere utdanning eller arbeid. Programmet skal vare mellom tre og tolv måneder og kan forlenges med inntil seks måneder».

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet ble innstillingen bifalt med 76 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.50)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 65, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav c skal lyde:

c) kurs i livsmestring og folkehelse»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 76 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.24)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A § 14 første ledd bokstav c og forslag nr. 6, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav c skal lyde:

c) kurs i livsmestring»

Fremskrittspartiet og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble forslaget bifalt med 54 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.02)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A § 14 første ledd bokstav d, e og f og forslag nr. 5, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 14 første ledd bokstav d) skal lyde:

d) arbeids- eller utdanningsrettede elementer»

Fremskrittspartiet og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble forslaget bifalt med 45 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.31)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A § 26 første og femte ledd og forslag nr. 7, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 26 første og femte ledd skal lyde:

Innvandrere mellom 18 og 67 år som har fått innvilget en oppholdstillatelse som nevnt i § 27 har rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Alderen da oppholdstillatelsen ble innvilget er avgjørende for om personen omfattes av første eller tredje ledd. Retten og plikten opphører ved fylte 67 år».

Fremskrittspartiet og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble forslaget bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.59)

Presidenten: Det voteres over A § 40.
Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 86 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.44)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A § 48 og forslag nr. 70, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) § 48 skal lyde:

Fylkesmannen kan føre tilsyn med kommunens oppfyllelse av pliktene etter lovens kapittel 3 til 6 og §§ 3, 39, 40 og 43. Fylkesmannen kan også føre tilsyn med plikten til å ha internkontroll etter kommuneloven § 25-1. Kommuneloven kapittel 10 A gjelder for tilsyn etter første ledd.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Voteringstavlene viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble det avgitt 79 stemmer for innstillingen og 7 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.10)

Ingvild Kjerkol (A) (fra salen): President, jeg stemte feil.

Presidenten: Da blir resultatet at 80 stemte for innstillingen og 6 stemte for forslaget – og dermed er innstillingen bifalt.

Det voteres over resten av A.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

I

Stortinget ber regjeringen om å øke antall norsktimer i mottak fra 175 timer til 250 timer.

II

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en stipend- og/eller låneordning, f.eks. gjennom Statens lånekasse for utdanning, for å dekke nødvendige kurs og fagprøver for å oppnå autorisasjon for helsepersonell.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at det legges til rette for at introduksjonsordningen kan kobles opp mot fagopplæringen og voksenopplæringen, slik at videregående fagopplæring kan påbegynnes og fullføres.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å overføre arbeidsgiveransvar for minoritetsrådgivere fra IMDi til fylkeskommunene. Samtidig skal det legges frem en opptrappingsplan over tre år for fylkeskommunenes finansiering av tjenesten.

V

Stortinget ber regjeringen sørge for at opplæring om den norske arbeidslivsmodellen og arbeidstakeres rettigheter tas inn i opplæringsplanen for norsk og samfunnsfag.

Presidenten: Det voteres over B I, III, IV og V.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 44 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.04)

Presidenten: Det voteres over B II.

Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.26)

Votering i sak nr. 8, debattert 13. oktober 2020

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsborgerloven (krav om ferdigheter i norsk muntlig) (Innst. 390 L (2019–2020), jf. Prop. 98 L (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Jon Engen-Helgheim på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 4, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at statsborgerskap gitt på falske premisser skal tilbakekalles. Det skal ikke være foreldelsesfrist.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å påse at følgende krav skal være oppfylt for å få norsk statsborgerskap:

- ti års botid
- bestått språkprøve på minimum C1-nivå
- bestått prøve om grunnleggende norske og vestlige verdier
- bestått prøve om generelle spørsmål en norsk statsborger bør kunne
- plettfri vandel
- selvforsørget de siste tre årene»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at søkere må underskrive en erklæring som lover troskap og lojalitet overfor Norge og det norske samfunn for å få statsborgerskap. Erklæringen skal som et minimum inneholde en lovnad om at man vil overholde norsk lovgivning og respektere våre lover, regler og verdier.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i statsborgerloven (krav om ferdigheter i norsk muntlig)

I

I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd bokstav f skal lyde:

f) fyller kravene om ferdigheter i norsk muntlig og bestått statsborgerprøve som fastsatt i § 8, og

§ 8 skal lyde:

§ 8. *Krav om ferdigheter i norsk muntlig og bestått statsborgerprøve*

Søkere mellom 18 og 67 år skal ha oppnådd minimum nivå B1 på muntlig prøve i norsk og ha bestått statsborgerprøve. 18-årsgrensen beregnes ut fra søknadstidspunktet.

Kongen kan gi forskrift om kravene om ferdigheter i norsk muntlig og bestått statsborgerprøve, blant annet om unntak fra kravene.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Endringer i kravet til ferdigheter i norsk muntlig gjelder for søknader om norsk statsborgerskap som fremmes etter lovens ikrafttredelse.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd bokstav f skal lyde:

f) fyller kravene om norskopplæring fastsatt i § 8

§ 8 skal lyde:

§ 8. *Krav om gjennomført norskopplæring*

For søkere mellom 18 og 67 år er det et krav at de har gjennomført 300 timer godkjent norskopplæring eller kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk. For søkere mellom 18 og 67 år som er omfattet av rett eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven, er det et krav at de har gjennomført den opplæringen de har rett eller plikt til. Søknadstidspunktet er avgjørende for om 18-årsgrensen etter første og annet punktum er oppfylt.

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kravet om gjennomført norskopplæring, herunder om unntak, og om kravet om tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk.»

Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 79 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.35)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 79 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.56)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 13 [15:16:09]

Referat

1. (28) Arbeids- og sosialkomiteen melder å ha valgt Erlend Wiborg til leder, Rigmor Aasrud til første nestleder og Heidi Nordby Lunde til andre nestleder
2. (29) Energi- og miljøkomiteen melder å ha valgt Ketil Kjenseth til leder, Espen Barth Eide til første nestleder og Stefan Heggelund til andre nestleder
3. (30) Familie- og kulturkomiteen melder å ha valgt Kristin Ørmen Johnsen til leder, Anette Trettebergstuen til første nestleder og Jorunn Gleditsch Losius til andre nestleder
4. (31) Finanskomiteen melder å ha valgt Mudassar Kapur til leder, Hadia Tajik til første nestleder og Sylvi Listhaug til andre nestleder
5. (32) Helse- og omsorgskomiteen melder å ha valgt Geir Jørgen Bekkevold til leder, Kjersti Toppe til første nestleder og Sveinung Stensland til andre nestleder
6. (33) Justiskomiteen melder å ha valgt Lene Vågslid til leder, Jenny Klinge til første nestleder og Peter Frølich til andre nestleder
7. (34) Kommunal- og forvaltningskomiteen melder å ha valgt Karin Andersen til leder, Jon Engen-Helgeheim til første nestleder og Stein Erik Lauvås til andre nestleder
8. (35) Kontroll- og konstitusjonskomiteen melder å ha valgt Dag Terje Andersen til leder, Svein Harberg

til første nestleder og Nils T. Bjørke til andre nestleder

9. (36) Næringskomiteen melder å ha valgt Geir Pollestad til leder, Torgeir Knag Fylkesnes til første nestleder og Terje Aasland til andre nestleder
10. (37) Transport- og kommunikasjonskomiteen melder å ha valgt Helge Orten til leder, Bård Hoksrud til første nestleder og Jon Gunnes til andre nestleder
11. (38) Utdannings- og forskningskomiteen melder å ha valgt Roy Steffensen til leder, Kent Gudmundsen til første nestleder og Torstein Tvedt Solberg til andre nestleder
12. (39) Utenriks- og forsvarskomiteen melder å ha valgt Anniken Huitfeldt til leder, Michael Tetzschner til første nestleder og Christian Tybring-Gjedde til andre nestleder
Enst.: Nr. 1–12 vedlegges protokollen.
13. (40) Regulering av pensjoner i 2020 og pensjonisters inntektsforhold (Meld. St. 4 (2020–2021))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
14. (41) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om barnevern for barnas beste, ikke privat profitt (Dokument 8:18 S (2020–2021))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
15. (42) Endringer i statsbudsjettet 2020 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar) (Prop. 12 S (2020–2021))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
16. (43) Lov om overgangsregler mv. ved Storbritannias uttreden fra Den europeiske union (brexit-loven) og samtykke til ratifikasjon av avtale om ordninger mellom Island, Liechtenstein, Norge og Storbritannia som følge av Storbritannias uttreden fra Den europeiske union, EØS-avtalen og andre avtaler og til deltakelse i EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av avtale mellom EU og EØS/EFTA-statene om trygdekoordinering for britiske statsborgere (Prop. 10 LS (2020–2021))
Enst.: Sendes justiskomiteen, unntatt B, som sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
17. (44) Endringer i domstoloven (domstolstruktur) (Prop. 11 L (2020–2021))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
18. (45) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Åsunn Lyngedal, Kirsti Leirtrø, Ingalill Olsen, Fredric Holen Bjørdal, Ruth Grung, Øystein Langholm Hansen og Stein Erik Lauvås om nedsettelse av minste forskuddsbeløp for rabatt på ferge til 1 000 kroner (Dokument 8:17 S (2020–2021))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Man fortsatte behandlingen av sakene på dagens kart.

Sak nr. 10 [15:17:30]

Interpellasjon fra representanten Bjørnar Moxnes til kunnskaps- og integreringsministeren: «Vi trenger barnehager med god bemanning og kvalitet til barnas beste, ikke en barnehagesektor der eiere kan berike seg på fellesskapets midler bevilget til barnehagene. Allerede i 2018 uttalte regjeringa at dagens regelverk er utdatert, men regjeringa har flere ganger utsatt varslede endringer. Den 11. juni 2020 skrev kunnskapsministeren at regjeringa ønsker at pengene kommersielle barnehager får, kommer barna til gode, men barnehageeiere henter ut millioner fra den offentlig finansierte sektoren på ulike måter. Klassekampen har nylig hatt en artikkelserie om barnehager som investeringsobjekter, hvor de har omtalt hvordan barnehageeiendom bygd på billige kommunale tomter har blitt solgt til internasjonale fond for milliarder. Hva vil statsråden gjøre når barnehageeiere henter millioner ut og vekk fra barnehagesektoren, og hva er status for regjeringas arbeid med endringer i barnehageloven?»

Presidenten: Nå har vi ventet en stund på statsråd Guri Melby. Da gir presidenten ordet til interpellanten, Bjørnar Moxnes. Kunnskaps- og integreringsministeren er ikke til stede i salen, men Stortinget venter ikke på statsråder.

Bjørnar Moxnes (R) [15:19:53]: Barna våre er i barnehagen mye av dagen, og de aller fleste av oss er fornøyd med barnehagen, takket være dyktige ansatte som strekker seg langt for å gi barna våre et godt tilbud.

Når vi snakker om barnehage, er det jo barna som burde vært i fokus, men de siste 15 årene ser vi at barnehager i stadig større grad har blitt, dessverre, «big business» – investeringsobjekter for kapitaleiere som søker profitt, ja til og med kjøpt opp av investeringsfond i Australia. Det er knapt mulig å tenke seg noe som er fjernere fra 3-åringen i sandkassa i barnehagen enn et oppkjøpsfond i Australia, men vi ser at disse fondene og også store kommersielle selskaper kjøper seg barnehager, ikke fordi de bryr seg så veldig om hvordan 3-åringen har det, men for å få profitt fra investeringene sine. Rødt mener at barnehager skal være profittfrie, sånn at alle pengene bevilget til barnehage går uavkortet til barnas beste.

Det eneste overskuddet som det bør være snakk om i en barnehage, er at de ansatte har overskudd til barna. Da trengs det god bemanning, det trengs nok ansatte med utdanning og ikke profittsøkende selskaper som

har som formål å ta penger ut av barnehagene og vekk fra barna.

I sommer skrev kunnskapsministeren at regjeringen ønsker å sikre at pengene private barnehager får i statsstøtte og foreldrebetaling, kommer barna til gode. Men vi har ikke sett snurten av at Melby gjør noe med dette. Det vi har sett, er hvordan barnehageeiere henter ut millioner av kroner fra barnehagene, ikke bare i direkte utbytte, men også gjennom kompliserte selskapsstrukturer, og vi har sett at barnehageeiendom blir solgt til internasjonale fond for milliarder av kroner. Vi vet at flere av velferdsprofitørene har fått disse barnehagetomtene billig eller gratis av kommunene. Milliardærbrødrene Roger og Kristian Adolfsen startet som kjent med to tomme hender og fire tomter de fikk gratis av den gang Høyre-styrte Tromsø kommune. Siden den gang har de melket hundretalls av Norlandia Barnehager for profitt, og i fjor høst solgte de 170 barnehageeiendommer til et australsk pensjonsfond for 6 mrd. kr. Så tok de ut 600 mill. kr i utbytte rett i egen lomme. Man skal jo ha til salt i grøten.

Eierne i Læringsverkstedet har solgt barnehageeiendommer til svenske SBB for 4,2 mrd. kr.

Barnehageforliket førte til at de private barnehagene fikk større driftstilskudd og etter hvert fullfinansiering av driften og bygging av barnehage også finansiert av det offentlige. I regjeringens forslag til endringer i barnehageloven står det:

«Det er dermed store verdier bygd opp med offentlige tilskudd og foreldrebetaling som potensielt kan realiseres og tas ut av barnehagene ved salg.»

Allerede i mai 2018, da rapporter bestilt av regjeringen viste at avkastingen på å eie barnehager var over tre ganger så stor som på Oslo Børs, uttalte regjeringen at dagens regelverk er utdatert. Stortinget har pålagt regjeringen å følge opp hvordan det kan skilles mellom ideelle barnehager og kommersielle med profittmotiv, og også hvordan vi kan sikre lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår for de ansatte i barnehagene, men regjeringen har utsatt og utsatt og utsatt de varslede endringene. Jeg vil be statsråden i dag orientere Stortinget om prosessen med å få til helhetlige endringer i barnehageloven. Jeg lurer spesielt på om Melby vil foreslå endringer som sikrer at all statsstøtte og foreldrebetaling kommer barna til gode. Jeg lurer også på om Melby vil gi kommunene adgang til å kunne skille mellom ideelle og kommersielle barnehager.

Det er nok blitt litt vanskelig for de borgerlige å forsvare en politikk der innbyggernes skattepenger bevilget til velferd bygger milliardformuer for noen få barnehagebaroner. Så i stedet for å diskutere dette som er sakens kjerne, tyr de til avsporinger. Den mest brukte avsporingen heter «kvinnelige gründere», som om

Rødts kamp for profittfri velferd handler om at de er mot kvinner eller mot gründere. Det er bare tull. Profittfrie barnehager vil være veldig bra for alle de kvinnene som jobber i barnehagene, som opplever press på lønns- og arbeidsvilkår fordi kommersielle selskaper skal hente ut mest mulig profitt fra barnehagene.

Det vil også være veldig bra for alle gründere, om det så er kvinner eller menn, som vil skape et best mulig tilbud i privat regi, alle disse ildsjelene som brenner for barnas beste og ikke egen fortjeneste, og derfor driver barnehager i ideell privat regi i stedet for kommersiell regi. De vil få bedre vilkår med Rødts politikk for profittfrie barnehager. Det er jo disse som taper stort på Venstre og de borgerliges politikk for profitt i velferden. Hør bare her: Siden 2005 har det blitt 58 000 flere kommersielle barnehageplasser, mens 19 000 ideelle barnehageplasser er lagt ned. De seks største selskapene innenfor sektoren har nå 32 pst. av barnehageplassene i den private barnehagesektoren – seks svære kommersielle selskaper, som for øvrig i all hovedsak er eid av menn. Så mye for Venstres innbilte kvinnekamp i denne saken.

Det Venstres politikk derimot har ført til, er at flere velferdsprofittører har havnet på Kapitals liste over Norges 400 rikeste personer. Her finner vi Adolfsen-brødrene, som eier Norlandia. Her finner vi også Hans Jacob Sundby fra Læringsverkstedet og også Sævareid-ene som eier Trygge Barnehager – et lite knippe milliardformuer bygd på skattepenger og foreldrebetaling, eller som man sier i Venstre: kvinnelige gründere.

De ideelle ildsjelene blir skvist ut av barnehagesektoren i raskt tempo av store kommersielle profittsøkende velferdsprofittører. Hvis statsråden bryr seg om mangfold i sektoren, hvis hun vil sikre framtiden for de ideelle ildsjelene, må hun slutte å late som at ideelle barnehager er det samme som kommersielle. Men det gjør ikke Melby, hun snakker konsekvent om «de private», aldri om den klare forskjellen mellom ideelle og kommersielle, og det er det eldste trikset i boken til velferdsprofittørene, nemlig å skyve ideelle barnehager foran seg i kampen for de kommersielle. Hensikten er å bruke det gode omdømmet som de ideelle har, for å styrke det noe anstrengte omdømmet som velferdsprofittørene har. Derfor sier de alltid «privat» og aldri «kommersiell», men stridens kjerne er jo ikke offentlig mot privat, fordi vår politikk vil styrke de private ideelle barnehagene. Striden er kommersiell versus ikke-kommersiell.

Denne forskjellen skjønner jo Venstre når det gjelder skole. I friskoleloven er det et forbud mot å hente ut profitt fra skoler, fordi alle pengene skal gå til elevenes beste. Dette forbudet støtter Venstre. Ja, til og med Høyre er for profittforbud i skolen. Når det gjelder barnehager, later Venstre som at det samme prinsippet vil føre til

ensretting, til næringsforbud, ja til kommunisme og slikt, i barnehagesektoren, men når det gjelder skole, er man altså for det – det henger ikke logisk på greip.

Da vi utfordret forrige Venstre-leder om barnehageloven i februar i år, tok også nåværende Venstre-leder ordet i debatten og sa at det vil være urimelig ikke å tillate barnehageeiere å ta ut utbytte, og hun kalte profittdebatten en trussel om å bli fratatt næringsgrunnlaget. Dermed understreket Melby sitt ideologiske standpunkt om at kommersielle eiere skal ha rett til å høste privat profitt fra penger bevilget til barnehager, og det er en ærlig sak. Men da kommer ikke Melby utenom at med Venstres og regjeringens politikk vil man aldri sørge for at alle pengene som bevilges til barnehage, går til barnas beste. Med Venstres politikk vil fortsatt millioner – ja, som vi har sett eksempler på i høst, også milliarder av kroner forsvinne ut av barnehagene og vekk fra barna. Vi mener at det er riktig både prinsipielt og også for barnas beste at de pengene som vi henter inn fra foreldrene i foreldrebetaling, og det som bevilges gjennom innbyggernes skattepenger til barnehagene, uavkortet skal gå til barnas beste, til å sikre de ansattes arbeidsvilkår, til å ha nok ansatte og til å sikre best mulig kvalitet på tilbudet. Og da er det etter vårt syn et blindspor å åpne for at kommersielle eiere kan hente ut millioner av kroner på drift, på salg, på kreative selskapsmodeller framfor å sørge for at pengene, som for skolene, går uavkortet til barnas beste. Det er vårt standpunkt, og det vil vi slåss for til vi får gjennomslag for det på Stortinget.

Statsråd Guri Melby [15:30:11]: Jeg må bare starte med å beklage forsinkelsen. Jeg skal prøve å snakke litt fort så vi ikke går over tiden når jeg skal svare, i hvert fall!

Et mangfoldig barnehagetilbud har vært trukket fram som et kvalitetstegn på den norske barnehagesektoren. Gjennom barnehageforliket fra 2003 var det bred enighet om at de private barnehagene skulle ha en viktig rolle i denne sektoren. Det er klart at sammenlignet med alle andre sektorer der vi driver velferd, er innslaget av private barnehager veldig mye større enn f.eks. private eller friskoler og også på andre velferdssektorer. Det er historiske årsaker til det. Blant annet var det svært mange barnehagetilbud som startet opp som private. Veldig mange steder var det ildsjeler, lag og foreninger eller enkeltpersoner som startet opp et barnehagetilbud fordi det var behov for det. Jeg mener at denne historiske rollen til de private barnehageeierne er viktig også for hvordan vi behandler dem i dag.

Barnehageforliket fra 2003 førte til full barnehagedekning og en bedre hverdag for småbarnsforeldrene. Deler av regelverket for private barnehager stammer fra denne tiden, da det var et behov for en storstilt utbyg-

ging av sektoren. Daværende kunnskapsminister inviterte også inn private til å bidra i denne utbyggingen, og veldig mange gjorde nettopp det.

Men det er også riktig, som vel representanten Moxnes og hans innlegg skildrer, at denne sektoren har gått gjennom veldig store endringer de siste ti årene. Fra å være en sektor under utbygging og preget av et veldig stort mangfold av veldig mange små aktører er den nå tilnærmet fullt utbygd mange steder i landet. Fra i stor grad å bestå av enkeltstående barnehager som kommunene ga tilskudd til og førte tilsyn med, har sektoren i dag flere store kjeder med en rekke barnehager i flere kommuner over hele landet. Likevel er det vel fortsatt sånn at flertallet av barnehagene er enkeltstående. Men disse barnehagekjedene har veldig ulik organisering og også ganske kompliserte strukturer. Utviklingen i sektoren har gitt oss noen utfordringer som dagens regelverk ikke tar høyde for. Dette er utfordringer regjeringen tar på alvor, noe også sitatene om at vi mener dagens regelverk er utdatert, henviser til.

De sakene som representanten viser til fra Klassekampen, synliggjør et annet utviklingstrekk i sektoren. For private aktører er det naturlig å restrukturere og organisere virksomheten sin i tråd med det aktørene anser som formålstjenlig. Dagens regelverk inneholder ikke reguleringer av salg, og det er jo en svært inngripende regulering overfor private aktører å ha reguleringer av nettopp det.

Jeg skal love representanten Moxnes at jeg følger nøye med på den utviklingen som finner sted, og som Klassekampen har fokusert på. Det er bl.a. for å vurdere om det er forhold som gir departementet grunnlag for å se nærmere på denne type omstruktureringer.

Som representanten er godt kjent med, har vi gått gjennom dagens regelverk, og vi har sendt en rekke forslag til regelverksendringer på høring. Før sommeren vedtok Stortinget regjeringens forslag om et nytt nasjonalt økonomisk tilsyn for private barnehager. Dette er en kompleks og tidkrevende oppgave som i dag krever mye ressurser av en kommune, og vi har sett at mens noen kommuner har prioritert dette og også lyktes i å føre tilsyn på en god måte, er det svært mange kommuner som verken har hatt mulighet til å prioritere det eller har lyktes med å føre tilsyn på en god måte. Jeg mener at et statlig tilsyn er en viktig måte å sikre at vi oppnår akkurat det representanten er ute etter, nemlig å sikre at pengene går til ungene.

Det nasjonale tilsynet vil ha både ressurser og kompetanse til å føre økonomisk tilsyn med de private barnehagene, og de vil ha bedre forutsetninger enn kommunene til å se nærmere på de private barnehagene som inngår i konserner, og som har krevende

organisasjonsformer. Jeg mener at vi nå vil få et bedre og mer effektivt økonomisk tilsyn.

Regjeringen er også opptatt av at vi har et regelverk som sikrer at midlene de private barnehagene får, brukes til det formålet de er bevilget til. De offentlige tilskuddene er på om lag 20 mrd. kr, og foreldrebetalingen er på om lag 4 mrd. kr. Dette er store beløp, og det er viktig at det kommer ungene til gode. Et oppdatert regelverk må sikre større grad av åpenhet og transparens om hva pengene brukes til. Det vil også bidra til å skape tillit i og til sektoren.

I juni vedtok Stortinget regjeringens forslag om å tydeliggjøre regelverket om hvordan tilskudd og foreldrebetaling kan benyttes av barnehagene. Det er en viktig presisering av dagens krav som vi mener rammer inn bruken av midlene på en god måte. Sammen med det nasjonale tilsynet vil dette bidra til at vi får bedre og mer informasjon om at offentlige tilskudd og foreldrebetaling brukes på barna i barnehagen.

Jeg er opptatt av at vi skal se eventuelle endringer i sammenheng og lage et regelverk som fungerer godt som helhet, og som står seg over tid. Endringer i rammevilkårene for de private barnehagene vil kunne få stor betydning for aktørene selv, men også for foreldre, barn og ansatte. Det er også bakgrunnen for at vi jobber videre med flere av forslagene vi sendte på høring i 2019. Det inkluderer forslag som skal sikre mer innsyn og bedre kontroll med midlene i de private barnehagene, herunder regnskapskrav, krav til dokumentasjon og krav om at hver barnehage skal være et eget rettssubjekt, i tillegg til informasjon om salg og omstrukturering av virksomheten.

Som allerede varslet vil jeg komme tilbake til Stortinget når vi har utredet disse forslagene ferdig. Jeg kan gjerne tilføye at vi hadde et mål om å være ferdig med disse forslagene før sommeren, men som representanten sikkert også har forståelse for, var det en veldig spesiell situasjon både for de private barnehagene og også for byråkratiet. Det betydde at vi trengte litt mer tid til å jobbe med disse forslagene, men målet mitt er å få fremmet dem så raskt som mulig.

Samtidig som vi sikrer at midlene blir brukt på barna i barnehagen, er regjeringen opptatt av å sørge for at de private barnehagene har en bærekraftig økonomi. Det tilsier at de også må ha mulighet til å ha et tilstrekkelig overskudd til å sikre stabil og forutsigbar drift og mulighet til å gjøre nødvendige investeringer i barnehagen. Det er en forutsetning for at vi fortsatt skal kunne ha private aktører i barnehagesektoren som et bidrag til en mangfoldig sektor med reell valgfrihet for foreldre og barn.

Vi har hatt en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet for private barnehager. Den viste at det var

et behov for å nedjustere pensjonsforslaget i driftstilskuddet til private barnehager. Regjeringen foreslår derfor det i statsbudsjettet for 2021. Tall viser at 94 pst. av private barnehager får mer tilskudd til pensjon enn de faktisk bruker på pensjon for sine ansatte. Justeringen påvirker ikke pensjonen til de ansatte i de private barnehagene, men tilskuddet vil være mer i tråd med de faktiske pensjonsutgiftene barnehagene har. For å gi barnehager med mindre økonomisk handlingsrom – det vil altså si enkeltstående barnehager – mer tid til å tilpasse seg dette inntektsbortfallet foreslår regjeringen å opprette en overgangsordning for enkeltstående barnehager, dvs. at de da får to år på seg til å tilpasse seg denne endringen.

Kunnskapsdepartementet har vurdert ulike tiltak som kan tilrettelegge for at de mindre aktørene i sektoren fortsatt skal ha gode rammebetingelser. Vi vurderer fortsatt ulike løsninger som særlig tar sikte på å utjevne smådriftsulempene disse aktørene har i konkurranse med større barnehagekjeder. Det mener vi er helt avgjørende for at vi skal greie å opprettholde det mangfoldet vi har i sektoren.

Regjeringen ønsker å tilrettelegge for fortsatt utvikling av kvalitet og nyskaping i barnehagetilbudet. De private barnehagene er en viktig del av dette bildet. Jeg er opptatt av at vi har et regelverk for tilskudd og kontroll som sikrer gode og trygge barnehager, som gir foreldrene valgfrihet, og som gir grunnlag for drift av både små og store barnehager med ulike typer eierstrukturer. På den måten legger vi til rette for et mangfold av eiere og for stabile tilbud for barnefamilier.

Bjørnar Moxnes (R) [15:39:13]: Jeg vil takke statsråden for et grundig svar. Jeg tror også jeg tør si det var noen lovende takter, hvis jeg kan være så positiv. Vi får se hva som blir svaret på det følgende, men jeg merket meg at Melby sier departementet følger med på det som Klassekampen har avdekket, altså dette salgssraidet som foregår. Det er eiendommer som ofte har blitt kjøpt av eller tilbudt til kommersielle eiere for en tid tilbake av kommunene, veldig billig eller gratis, og som nå blir solgt med milliardgevinst til utenlandske fond, bl.a. Det historiske bakteppet, som Melby peker på, er viktig. Det er en del av bakteppet at disse tomtene fikk de i sin tid billig eller gratis for å bygge barnehager, ikke for å berike seg på videresalg.

Jeg lurer på om de lovende signalene fra Melby betyr at regjeringen vil gå i diskusjon om – og kanskje seriøst vurdere – forslag for å hindre denne massive uthenting av det som i bunn og grunn er offentlig finansierte verdier. For eksempel kan det være, som vi har foreslått, forkjøpsrett – at hvis en barnehage skal selges, kan kommunen få en forkjøpsrett til barnehagen.

Hvis kommunen sier nei, går den jo videre, men hvis kommunen sier ja, skal fellesskapet kunne få kjøpt barnehagen, framfor f.eks. et australsk pensjonsfond. Jeg vil gjerne høre statsrådets syn på den typen konkrete forslag som kan gjøre noe med at verdiene nå blir privatisert og også blir flyttet ut til utenlandske fond.

Jeg vil også gjerne gjenta det ene spørsmålet mitt, som var om regjeringen nå vil gi kommunene adgang til å kunne skille mellom ideelle private og kommersielle barnehager. Ofte er det sånn at man får et valg i en kommune hvor et flertall gir partier støtte som ønsker å sikre profittfrie barnehager i offentlig, kommunal drift, men også som ønsker å bygge ut og sikre barnehager i privat, ideell drift. De har møtt på problemer hos regjeringen tidligere. Det har blitt sagt fra Høyre at det er forbudt for lokaldemokratiet å kunne skille mellom private kommersielle og private ideelle barnehager. Det er et problem fordi det innskrenker folkestyret lokalt, og det fratrar innbyggerne muligheten til å kunne sørge for profittfrie barnehager både i kommunal og i privat ideell regi. Mange kommuner har etterlyst lovendringer, hvis det trengs, for å kunne sikre at man i en kommune kan velge å si at de kommer til å prioritere å si ja til nye barnehager i fellesskaplig drift, om det så er offentlig eller privat, men de vil ikke ha flere profittbarnehager. Den muligheten bør et kommunestyre ha til å følge folkestyrets vilje. Vil regjeringen gi dem retten til det?

Statsråd Guri Melby [15:42:32]: Representanten tar opp spørsmål knyttet til hva man kan gjøre av tiltak for å hindre den type superprofitt som Klassekampen har pekt på. Det som er utfordrende her, er nettopp historikken, og at hvis man har kjøpt en tomt eller en barnehage med ett sett regler, er det på en måte de reglene som gjelder, også når denne skal selges videre.

Det har vært fullt rom i lovverket for kommunene – også i dag – til å stille krav om bl.a. forkjøpsrett dersom en barnehage skal selges. Det kravet har kommunene hatt mulighet til å stille. Jeg vil mene det er fornuftig av en kommune dersom man gir enten gratis eller sterkt subsidierte eiendommer, at man stiller noen krav knyttet til det, sånn at man nettopp sikrer at de pengene som investeres, kommer barna til gode. Det som jeg derimot har veldig vanskelig for å se, er hvordan man kan stille sånne krav med tilbakevirkende kraft. Hvis noen fikk en tomt gratis i 2000 og nå skal selge videre, hvordan kan vi da stille krav om hvordan det skal brukes? Det må vi i så fall se nærmere på.

Representanten peker også på noe som er ganske krevende, nemlig hva slags muligheter man har til å skille mellom ideelle og såkalt kommersielle. For det første mener jeg det er ganske problematisk å sette skillet akkurat der, for spørsmålet er jo hva det er som define-

rer en kommersiell aktør. Er det selskapsformen, er det formålet, eller er det måten man driver på? Jeg har f.eks. møtt ganske mange private barnehageaktører som er AS, men som jeg mener åpenbart driver etter ganske idealistiske prinsipper, åpenbart etter et ønske om å gi et best mulig tilbud til barn, og som heller aldri egentlig har hatt noe særlig fortjeneste på den jobben de har gjort. Er det en kommersiell virksomhet, eller er det en ideell virksomhet? Er det kun organisasjonsform som avgjør, eller er det andre ting? Jeg vil mene at det mest produktive er å stille kvalitetskrav til innholdet, sånn som vi bl.a. har gjort med bemanningsnorm og pedagognorm. Jeg mener det er den beste måten å regulere på.

Regjeringen har satt ned et utvalg som kalles for velferdstjenesteutvalget, nettopp for å se på muligheten for en kommune til å si at de vil ikke ha private, men de kan tillate ideelle – om det vil være en mulighet som kommunene har. Det utvalget skal, meg bekjent, levere før jul, så da vil vi i hvert fall få svar på om det finnes noen mulighetsrom her som kommunen kan benytte, dersom de ønsker det.

Roy Steffensen (FrP) [15:45:27]: Jeg vil takke interpellanten for å ta opp spørsmålet om status for regjeringens arbeid med endringer i barnehageloven, for det er noe jeg selv har etterlyst i flere replikkutvekslinger med både denne og forrige kunnskapsminister.

Men utgangspunktet mitt er nok noe annerledes enn for Rødt, for Fremskrittspartiet er nemlig for private barnehager. Halvparten av landets barnehagebarn går i private barnehager, som sikrer valgfrihet for foreldre, bidrar til mangfold i tilbudet, og de har vært helt avgjørende for å nå målet om full barnehagedekning. De aller fleste private barnehager har høy kvalitet. De har gjennomgående lavere sykefravær, de drives effektivt, og vi er alle kjent med at de skårer desidert best på foreldreundersøkelser.

Samarbeidet mellom stat, kommune og de private barnehagene er og har vært en svært vellykket velferdsreform, og jeg er glad for at vi lever i et land der det ikke er forbudt å tjene penger. Om noen klarer å levere gode velferdstjenester som brukerne er fornøyd med, og samtidig får et overskudd, synes ikke jeg det er negativt. Det viktigste er at foreldrene er fornøyde, og at tjenesten er god, ikke hvem som leverer tjenesten.

Men vi har de siste årene, som interpellanten tar opp, sett oppkjøp i barnehagesektoren der selgerne sitter igjen med enorme salgsgevinster. Under den store barnehageutbyggingen på 2000-tallet gjorde Stortinget det gunstig å etablere barnehager. Staten ga investeringstilskudd. Kommunene ble oppmuntret til å gi billige tomter, og barnehageutbyggerne fikk gunstige

betingelser i Husbanken. Dette mente man den gangen var en god strategi for å sikre en rask utbygging, og det lyktes. Men det betyr samtidig at en god del barnehager i dag kan selges med svært god fortjeneste, som skyldes gode offentlige støtteordninger, og det kan derfor være smart å se på dette for å se på reguleringer for framtidige salg.

For Fremskrittspartiet er det viktig at vi ikke må overlesse sektoren med flere reguleringer fordi Stortinget og kommunene i god tro tidlig på 2000-tallet praktiserte en politikk som gir uheldige utslag i dag, for en problemstilling som ikke lenger er aktuell. For man får ikke lenger de gunstige betingelsene som man hadde for 15 år siden. Den tiden er forbi.

Fremskrittspartiet mener dessuten at sektoren allerede er gjennomregulert i form av f.eks. bemanningsnorm og makspris. Vi har derfor lenge ønsket avklaringer på spesielt de områdene som sektoren har vært mest kritisk til av det som ble sendt ut på høring, som f.eks. pensjonstilskudd, krav om at alle barnehager må være egne rettssubjekt. Men vi har også vært opptatt av å senke terskelen for å etablere barnehager.

Nå har statsbudsjettet kommet. Fremskrittspartiet har fått en rekke henvendelser fra sektoren om hvor alvorlig det er at det nå er blitt foreslått å gjøre endringer i pensjonstilskuddet – uten å se på finansieringen av sektoren i en helhet. Dette blir et viktig punkt for Fremskrittspartiet, som vi vil følge opp i ukene og månedene framover.

Jeg skjønner at statsråden ikke allerede nå vil sende signaler om hva som ligger i regelverket som kommer, men jeg håper at de kan gå vekk fra tanken om at hver barnehage skal være et eget rettssubjekt. Læringsverkstedet skrev i sitt høringssvar at de tror kostnadene vil øke med titalls millioner kroner i året om det blir innført krav om eget rettssubjekt for hver barnehage, bl.a. fordi det vil føre til økte kostnader til bl.a. lønnsåndtering, regnskap, terminoppgaver og revisjon. Man vil risikere at pengene vil bli flyttet fra barna og over til mer byråkrati. Et krav om egne rettssubjekter vil også bryte med prinsippet om likebehandling, fordi en vil redusere likebehandling siden et lignende krav ikke vil gjelde for de kommunale barnehagene.

Å gå inn for å redusere likebehandlingen mellom private og offentlige barnehager, samtidig som det fører til økt byråkrati, vil være et merkelig krumspring fra en ikke-sosialistisk regjering, og det skal bli spennende å se hva som kommer i regelverket når dette er klart.

Fremskrittspartiet er klar til å ta kampen for de private barnehagene, for å sikre valgfrihet, for å sikre mangfold for foreldre og stabile og forutsigbare rammevilkår for sektoren.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:50:06]: Vi jobber alle for at vi skal ha et best mulig tilbud til barnehagebarn. Senterpartiet mener vi må holde fokus på et godt barnehagetilbud i hele landet, framfor en tilspisset debatt. Faktum er at vi har barnehagedekning takket være halvparten private og halvparten kommunale barnehager.

Barnehager er en viktig arena for inkludering og utvikling for barn. De bidrar til at barn kan lære av andre barn og bli fulgt opp av ansatte som kan barn. Senterpartiet er opptatt av at de som til daglig følger opp barnehagene nær folk, nemlig kommunene, får et best mulig utgangspunkt for å sikre gode barnehager.

Drift av barnehager er krevende på flere måter. Vi som foreldre og samfunn forventer stadig mer. Med en rammeplan for barnehagene får vi økt fokus på kvalitet og utvikling for barna. Krav til ledelse, bemanning og pedagoger bør gi en satsing på de ansatte.

Samtidig skulle Senterpartiet gjerne sett at det ble brukt langt mer penger på barnehager. Dette krever at Stortinget bevilger mer penger til kommunene enn i dag. KS er tydelig på at bemanningsnormen er underfinansiert. Senterpartiet mener at satsing på lokal kompetanse og lokalt tilsyn hadde vært bedre enn et nasjonalt tilsyn.

Så til spørsmål rundt hvordan barnehagetilskuddet blir brukt, som dagens interpellasjon har fokus på. Senterpartiet mener vi burde oppdatere finansieringen til barnehager etter dagens situasjon. Mer åpenhet rundt pengebruken tjener alle. Det er krevende at det blir spekulert i barnehagesektoren og velferdstjenester. Samtidig er det uhyre viktig å anerkjenne at en stor andel barnehager drives med røde tall og underskudd. Ifølge Private Barnehagers Landsforbund, PBL, gikk fire av ti private barnehager med underskudd i 2019, og fem av ti budsjetterte med underskudd i 2020. Det er begrenset hvor lenge man kan drifte på midler fra egenkapitalen.

Jeg frykter for barnehagedekningen om ikke finansieringen bedre speiler kostnadene barnehagene har. Små private og ideelle barnehager minner oss på hvor krevende det er. I Nettverk for natur- og gårdsbarnehager er det mange fortvilte barnehagebedrifter ute i distriktene. Enten det er gårdsbarnehager, foreldredrevne barnehager eller noe helt annet som nå frykter for nedleggelse, er det et mulig tap for barna og deres familiers tilbud og muligheter.

Sammenslåing av barnehager og stordrift er altfor ofte resultatet av innsparinger. Jeg tror de færreste drømmer om å ha barn i Norges største barnehage. Derfor må vi satse på barnehager nær folk i hele landet.

Finansieringssystemet er en utfordring både for kommunene og for den enkelte barnehage. Forskjell i tilskudd kommunene imellom er fortsatt stor. Regjering

gen avvikler finansieringen av bemanningsnormen, og mener den er finansiert. Samtidig fjerner de deler av pensjonstilskuddet og kutter 350 mill. kr. En overgangsordning er på plass. Kunnskapsdepartementet sa selv da dagens pensjonstilskudd ble fastslått, at det høye pensjonstilskuddet man hadde, måtte ses i sammenheng med det lave kapitaltilskuddet barnehagene får. Hva hvis pensjonstilskuddet er det siste som gjør at mange barnehager fortsatt kan opprettholde driften? Hva hvis alt handlingsrom nå blir borte? PBL frykter at et kutt i pensjonspåslaget vil gå ut over pensjonsbetingelsene til de ansatte – stikk i strid med det statsråden sier her i dag.

Regjeringen har ivret etter å komme med tiltak, men tiltakene har uønsket effekt. Senterpartiet vil ivareta mangfoldet og sikre små, private muligheten til å drive videre. For å få til det trenger vi en helhetlig utredning om finansiering av barnehagene. Måten barnehagene nå blir håndtert på, er stykkevis og delt. Satsing i den ene enden uten finansiering gir kutt og et redusert tilbud i den andre enden.

Tidlig innsats og satsing på barnehager er en tverrpolitisk prioritet. Barnehagene i vårt langstrakte land får nå store endringer i sine rammevilkår uten full kompensasjon. Det er uforutsigbart. Det gir dårlige rammer for driverne av barnehagene og de ansatte i barnehagene, og til syvende og sist gjør det framtiden for mange familier og barn usikker. Potensielt redusert barnehageopp- tak og nedlagte barnehager gir ikke en bedre barnehagehverdag.

Senterpartiet jobber for at vi skal ha et best mulig tilbud til barnehagebarn, og Senterpartiet mener vi må holde fokus på et godt barnehagetilbud i hele landet.

Bjørnar Moxnes (R) [15:55:19]: Melby smykker seg med at regjeringen ser problemet, og det er bra. Men det har altså gått to og et halvt år siden de sa at regelverket var utdatert, og vi venter fortsatt på at det kommer konkrete forslag. Så var problemet for så vidt allerede godt kjent for over ti år siden, da de rød-grønne prøvde å stramme inn på utbytte- og profittfesten i barnehagesektoren, men lot seg lobbe i senk av PBL, Espira og Bjarne Håkon Hanssen, som lyktes med å presse en flertallsregjering til å legge vekk forslaget om å hindre at profitt tas ut av barnehagene og vekk fra barna. Så jeg må jo si at det at Venstre i 2020 erkjenner at det er et problem at pengene tas ut av barnehagene, er vel og bra, men det er ikke veldig «cutting edge», for å si det sånn.

Men så gjelder spørsmålet ideelle og kommersielle. Det er to år siden Stortinget gjorde vedtak om å be regjeringen utrede lovendringer som nettopp kan gi kommunene mulighet til å skille mellom ideelle og kommersielle private barnehager. Så blir ballen trillet tilbake

igjen til Stortinget av statsråden her i dag, og så skal vi svare på hva som er skillet. Men det er en bestilling til regjeringen om faktisk å utrede skillet, og naturligvis vil det handle om – etter vårt syn – hva som er formålet med barnehagedriften. Det er etablert skille på både profit- og non-profit-virksomheter i andre velferdstjenester. Så det er fullt mulig, tror vi, å få et sånt skille også i barnehagesektoren. Men da må regjeringen med sitt apparat i departementet utrede dette framfor bare å spørre Stortinget i en interpellasjonsdebatt om hva vi mener om skillet. Dette er en bestilling. Den må regjeringen være i stand til å levere på.

Så vil jeg til slutt si noe om dette med tilbakevirkende kraft. Det vi har foreslått, er at Stortinget ber regjeringen legge fram lovforslag som sikrer det offentlige en lovpålagt forkjøpsrett av eiendommer regulert til å drive offentlig finansierte velferdstjenester. Det kan reguleres for framtidige salg, altså for salg i framtiden, av disse eiendommene hvis stortingsflertallet ber om det. Det vil jeg gjerne ha statsrådets syn på. I tillegg vil jeg be statsråden si noe om ikke statsråden ser at det kan være på sin plass med sanksjoner hvis eiere bryter det som ligger inne av betingelser om å gi kommunen forkjøpsrett, som vi har sett dokumentert nå i Klassekampen og andre steder, altså at eierne gir blaffen i at de skulle tilbudt kommunen forkjøpsrett. Det bryter de. De selger det til australske pensjonsfond, og så er barnehagene borte. Bør vi ikke innføre en slags sanksjon for dem som omgår forkjøpsretten på den måten som Norlandia har gjort, for å ha en preventiv virkning for å sikre at framtidige salg av barnehageeiendommer ikke medfører at man kjøper rundt kommunens forkjøpsrett?

Statsråd Guri Melby [15:58:38]: Jeg skal forsøke å kommentere noen av de momentene som har vært oppe i debatten, først momentet om skillet mellom ideelle og kommersielle virksomheter. Jeg er litt usikker på om representanten fulgte med på det jeg sa, for jeg sa at regjeringen har satt i gang et arbeid på det, og et utvalg vil levere på dette før jul. Men jeg mener likevel at det i en debatt som denne er verdt å stille spørsmålet om hvor lett det er å sette et sånt skille. Det er jo flere ideelle aktører som også har tatt ut profitt knyttet til f.eks. salg av barnehager. Spørsmålet er: Er det greit fordi de har et ideelt formål, eller er det ikke det? Så hva er det som definerer en virksomhet som ideell, og hva er det som definerer den som kommersiell? Og hva er det egentlig vi er ute etter å sette en stopper for? Det mener jeg er spørsmål som bør stilles i et sånt arbeid.

Så må jeg også kommentere et par av momentene som representanten fra Senterpartiet var innom, som viste til kuttet i pensjonstilskuddet som dramatisk for barnehagens økonomi. Vel, den viktigste bestanddelen

i barnehagens økonomi er jo det tilskuddet som beregnes på grunnlag av det kommunene bruker på barnehage. Pensjonstillegget utgjør ca. 1 pst. Det betyr at det aller, aller viktigste for en privat barnehage er hva den kommunen som barnehagen ligger i, velger å bruke.

Hvis vi snakker om at barnehager har dårlig økonomi, handler det også om prioriteringer som gjøres lokalt. Jeg har ikke hørt at Senterpartiet tidligere har tatt til orde for at vi skal ha et nasjonalt tilsyn, og vil jo hevde at det også strider litt mot Senterpartiets grunnideologi om å gi lokale politikere mer makt. Jeg mener i hvert fall dette er noe det bør være mulig å prioritere lokalt, på samme måte som de har mulighet til å prioritere hvor mye de ønsker å bruke på helsetjenester, på skole og på en rekke andre tjenester.

Så undrer jeg meg alltid over hvorfor det er så mye fokus på profitt fra akkurat barnehage, og hvorfor vi ikke har fokus på profitt i andre sektorer. Det er også en rekke andre sektorer der det offentlige kjøper både varer og tjenester, der det ikke er det samme fokuset på profitt som det er nettopp på barnehage.

Min grunnholdning er at så lenge vi er sikre på at vi har gode barnehager, at vi har barnehager av høy kvalitet, og at vi vet at barna har det bra når de er i barnehagen, er det det aller viktigste for meg. Det som jeg mener er den beste linjen å jobbe langs framover, er nettopp det å stille kvalitetskrav. Det er det Stortinget har gjort når man har vedtatt en bemanningsnorm og en pedagognorm. Da sikrer vi nettopp at pengene går til barnets beste.

Det som også gjør det veldig krevende, er at tiltak som man gjør for f.eks. å hindre for stort utbytte for store aktører, også veldig fort kan ramme små aktører. Det kan ramme den barnehagegründeren som finnes, som ofte er en kvinne, som starter opp en barnehage selv, og som har investert masse tid og fritid og egenkapital inn i en barnehage, og som kanskje etter en lang yrkeskarriere ønsker å selge barnehagen og dermed cashe inn sin pensjon.

Presidenten: Da er vi ferdig med interpellasjonsdebatten i sak nr. 10.

Sak nr. 11 [16:01:47]

Interpellasjon fra representanten Kjersti Toppe til helse- og omsorgsministeren: «Ny journal- og samhandlingsløyising for helsetenesta, Akson, vil bli landets største digitaliseringsprosjekt. Både fagprofesjonar og IT-miljø meiner Akson er feil løyising. Akson blir også kritisert av Nasjonalt senter for e-helseforskning (NSE). Gjennom media er det gjort kjent at deleigarar i konsulentselskapet PwC gjennom fleire år har fått opptre som statens repre-

sentant og prosjektleiar i utreiinga av Akson-prosjekt. PwC fekk også konkurrere om anbod som dei sjølv var med på å utgreie. Direktoratet for e-helse har til og med leigd PwC-konsulentar til å handtere og svare på medias spørsmål om Akson. Tilliten til både Direktoratet for e-helse og Akson-prosjektet er dermed svekka. Stiller regjeringa seg bak e-helsedirektoratet sin konsulentbruk, og vil regjeringa ta initiativ til ei ekstern gransking av direktoratets roller og praksis, med utgangspunkt i Akson-saka?»

Kjersti Toppe (Sp) [16:03:02]: Digitalisering av helsesektoren er eit viktig felt å prioritera, og det nye direktoratet for e-helse vart opna av helse- og omsorgsminister Bent Høie i 2016. Direktoratet skal vera eit fagdirektorat på e-helseområdet i helse- og omsorgssektoren. Direktoratet har nasjonal myndigheit og ei premissgivarrolle på e-helseområdet og skal vera ein pådrivar i utviklinga av digitale tenester i helse- og omsorgssektoren, ifølgje mandatet.

I det siste har Direktoratet for e-helse vorte kritisert. Det har vorte kritisert for konsulentbruken sin, det har vorte kritisert for rolleblanding, og det har vorte kritisert for brot på anskaffingsregelverket. Direktoratet for e-helse brukte i fjor 470 mill. kr på å leiga inn konsulentar. Aftenposten har avdekt korleis konsulentselskapet PwC har sikra seg ein kontrakt verdt 75 mill. kr på planlegginga av det offentlege journalprosjektet Akson. Kontrakten fekk dei i løpet av seks arbeidsdagar. Da hadde ein av PwC sine deleigarar vore sentral i staten si utgreiing i ei årrekke og fekk koma med innspel til krava staten skulle gi i kontrakten. Konsulenten frå PwC har lenge fått opptre som staten sin mann i arbeidet med det som kan verta Noregs største IT-prosjekt – og han var altså deleigar i konsulentselskapet PwC. Dette er det mange som har reagert på, og det er etterlyst før, gjennom media, at statsråden burde ha kome til Stortinget og gjort greie for denne rolleblandinga, som synest ganske uheldig.

Direktoratet brukte altså PwC for å planleggja arbeid som dei seinare skulle konkurrere om. Arbeidet med utgreiing og planlegging hadde ved utgangen av 2019 gitt PwC 84 mill. kr i inntekter, ifølgje Aftenposten 16. september. Direktoratet seier likevel at konsulentselskapet ikkje har ei sentral rolle. «PwCs rolle i prosjektet blir blåst opp,» skreiv direktør Bergland i eit lesarinnlegg i juli.

Men òg i 2020 har konsulenthonorara strøymt inn til PwC. Dei har bl.a. vorte brukte til å handtera ei rekke medieførspurnader og førebu talepunkt for direktoratleinga før dei skulle i intervju. I mai førte ein av PwC sine konsulentar total arbeidstid for 60 000 kr, der mediehandtering er blant det som er nemnt i arbeids-

beskrivinga. PwC sine konsulentar vert brukte i mediearbeid trass i at direktoratet har si eiga kommunikasjonsavdeling. Og for alt eg veit, er kanskje desse konsulentane òg brukte til å svare på spørsmål som Stortinget har stilt til departementet.

No har Direktoratet for e-helse granska seg sjølv, og dei har frikjent seg sjølv og konsulentbruken sin. Dei strekte seg til å seia at det var rom for forbetringar. Men denne konklusjonen var jo sagt på førehand. Leiinga i direktoratet nekta frå dag éin, da dette vart kjent, for at konsulentbruken i direktoratet var problematisk, sjølv om ekspertar på offentlege anskaffingar problematiserte den rolla PwC hadde hatt i anbudsprosessen.

Det burde vore klart at Direktoratet for e-helse burde granskast på nytt, av andre enn direktoratet sjølv, og no trengst det tiltak for å rydda opp i tilliten til Direktoratet for e-helse. Riksrevisjonen har heldigvis varsla at dei har starta ei undersøking av Direktoratet for e-helse, og dei skal granska bruken av PwC sine konsulentar, korleis konsulentar er brukt i planlegginga av det største digitaliseringsprosjektet i landet.

Så må ein òg sjå dette i samanheng med lov om e-helse, som mest sannsynleg vert skrinlagd av Stortinget. Det lovforslaget går ut på nettopp å gi Direktoratet for e-helse meir ansvar, og lovforslaget har vorte sterkt kritisert av både IT-bransjen og fagorganisasjonar for å vera svakt grunnlagt og for å medføra store konsekvensar for innovasjon og konkurranse i marknaden.

Det er klart at behovet for nye og kommuniserande journalløysingar i helsetenesta er stort, og direktoratet sitt prosjekt Akson er eit stort prosjekt. Det har vorte omstridt på grunn av at det er ei løysing som ikkje har vorte tatt vel imot, som går ut på at alle norske kommunar skal få ei ny og felles løysing for pasientjournal, med ein total pris på 22 mrd. kr for utvikling og implementering.

Fleire har undra seg over at Noreg planlegg noko som ingen andre land har fått til. Det er veldig mange uavklarte spørsmål, som kven som skal betala. Erfaringa frå både Noreg og andre land er at gigantiske IT-prosjekt med høge ambisjonar gjerne vert mislykka. Akson har altså vorte kritisert av både fagprofesjonar, IT-miljø og til og med av Nasjonalt senter for e-helseforskning, som uttalar at dei ikkje har vorte spurde om råd i denne saka. Felles for alle er at dei meiner den valde løysinga burde sendast på høyring for kvalitetssikring. Prosessen rundt Akson har vorte opplevd som lukka og lite tilgjengeleg for offentlegheita dei seks åra som arbeidet har gått føre seg. Det er heller ikkje gjennomført høyring – dette sjølv om direktoratet ifølgje utgreiingsinstruksjonen pliktar å senda tiltak med vesentlege verknader ut på høyring.

Så kom det fram i den eksterne kvalitetssikringa at det vert anbefalt 100 pst. deltaking frå kommunane, og

at ei redusert deltaking i prosjektet utgjer ein stor risiko. I kvalitetssikringsrapporten står det at det vert knytt usikkerheit til eigaren si evne til å ta riktige avgjerder til riktig tid, og til programdirektøren og prosjekteigaren si evne til å styra program og prosjekt. Dette er ein ganske tydeleg kritikk mot leiinga av Akson i Direktoratet for e-helse. Kvalitetssikraren meiner òg at avgjerd om finansiering for resten av prosjektet må venta til det kjem ei ny kvalitetssikring.

Så har det forunderlege skjedd at ingen kan svara på – i direktoratet – kor Akson-avgjerda er gjord. Verken e-helsedirektøren eller statsråden kan svara på om reglane for å unnlata å ha høyring om milliardprosjektet Akson er følgde. For å unngå høyring skal det vera ei avgjerd i øvste organ, og det er altså direktoratet, skulle ein tru. Ei avgjerd skal vera skriftleg grunnsett og følgja saka. Men da Dagens Medisin spurde leiaren i Direktoratet for e-helse, viste ho til departementet. Departementet kunne ikkje svara og viste til Finansdepartementet. Finansdepartementet returnerte spørsmålet til Helse- og omsorgsdepartementet. Kanskje kan statsråden i dag svara på spørsmålet: Kva tid og av kven er avgjerda om Akson tatt, og kor er dette grunnsett skriftleg?

Helseministeren har òg argumentert mot høyring fordi dette er eit kommunalt prosjekt. Dette er mange ueinige i. At eit fleirtal av kommunane har slutta seg til ein intensjonsavtale, er jo ikkje det same som at ein har forplikta seg til denne løysinga. Dette er eit prosjekt som vil kunna få konsekvensar på samfunnsnivå, og staten og regjeringa kan ikkje gå vekk frå det ansvaret.

I dag kom nyheita om at Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og regjeringa har fått styrkt omdømmet sitt under koronakrisa, og det er vel fortent, men eg trur at dette ikkje gjeld Direktoratet for e-helse. Senterpartiet var imot å oppretta direktoratet. Vi frykta auka byråkrati og ansvarsapulverisering, og eg meiner det er veldig mykje av det vi ser no – enorm konsulentbruk, rolleblanding, bruk av eksterne konsulentar som får sentrale roller i utviklinga av kjerneprojekt. Det gjer at tilliten vert svekt.

Når departementet i ein slik situasjon vil gi dette direktoratet enda meir lovfesta makt og myndigheit, er det ei urovekkjande utvikling. Spørsmålet er om regjeringa stiller seg bak konsulentbruken til Direktoratet for e-helse, og vil regjeringa ta initiativ til ei ekstern gransking av rolla og praksisen til direktoratet med utgangspunkt i Akson-saka?

Statsråd Bent Høie [16:13:23]: La meg først takke representanten Toppe for spørsmålet.

Digitalisering og IKT er en forutsetning for å skape pasientens helsetjeneste. Regjeringen har store ambisjoner på e-helseområdet, og flere prosjekter er nå

under planlegging og gjennomføring. Erfaringene med covid-19 viser også at digitalisering kan bidra til å forebygge smittespredning og opprettholde et best mulig helse- og omsorgstilbud under en pandemi.

To av disse digitaliseringsprosjektene må ses i sammenheng og blir omtalt som Akson. Det gjelder prosjektene én felles kommunal journalløsning og en nasjonal samhandlingsløsning. Sammen skal disse bidra til å knytte Helse-Norge bedre sammen. Det vil gi innbyggerne tryggere og bedre helsetjenester.

Flertallet av kommunene støtter arbeidet med en felles kommunal journalløsning. Fram til i dag har 186 av 291 kommuner valgt å signere en intensjonserklæring om å delta i det videre arbeidet med Akson. Det viser at kommunene har behov for og ønsker bedre journal- og samhandlingsløsninger. Om lag 100 kommuner signerte ikke intensjonserklæringen innen fristen 1. juli. Noen kommuner hadde ikke tid til å behandle erklæringen, mens andre ikke ønsket å signere erklæringen nå. De kommunene som ikke har signert intensjonserklæringen, vil selvfølgelig også kunne bruke felles kommunal journalløsning når denne er realisert, og være med på det videre arbeidet. Regjeringen har i forslaget til statsbudsjettet for 2021 foreslått å bevilge 93 mill. kr til det videre arbeidet med felles kommunal journalløsning og 189 mill. kr til arbeidet med en helhetlig samhandlingsløsning.

For å lykkes i arbeidet med å styrke digitaliseringen på helse- og omsorgsområdet er det viktig å ha tilgang på nødvendig kapasitet og kompetanse. Direktoratet for e-helse ble opprettet i 2016 for å sikre en mer helhetlig og forutsigbar IKT-utvikling på helse- og omsorgsområdet. Dette krever bl.a. et sterkt fagmiljø på e-helseområdet. Selv om direktoratet har bygd opp kompetanse med egne ansatte på dette området, er det også behov for konsulentbistand. Siden opprettelsen har direktoratet derfor hatt en bevisst strategi med å sette sammen tverrfaglige team som består av både egne ansatte og konsulenter, for å løse oppgavene. Bruk av konsulenter kan være et riktig og viktig supplement for å sikre spisskompetanse og fleksibilitet. Jeg er samtidig opptatt av at direktoratet finner den riktige balansen mellom konsulenter og fast ansatte. Det er også viktig at direktoratet har gode og ryddige prosesser for anskaffelse og bruk av konsulenter.

I sommer ba jeg derfor Direktoratet for e-helse om en redegjørelse med utfyllende opplysninger om deres bruk av konsulenter. Redegjørelsen fra Direktoratet for e-helse forelå 17. august 2020. I rapporten opplyser direktoratet bl.a. at andelen innleide timeførende konsulenter utgjorde om lag 20 til 30 pst. målt i årsverk i perioden 2016–2019.

Direktoratets konsulentbruk har steget underveis på grunn av økende oppdragsmengde og stor aktivitet i utviklingen av de nasjonale løysningene og de nasjonale programmene. Oppgavene som ble overført til Norsk Helsenett SF 1. januar 2020, hadde en forholdsvis stor andel konsulenter, og direktoratet estimerer derfor at antall konsulentårsverk i direktoratet vil gå ned i 2020.

Som en del av departementets gjennomgang av rapporten fra direktoratet har jeg også bedt direktoratet om utfyllende opplysninger om enkelte forhold. Dette gjelder forhold knyttet til anskaffelsen i arbeidet med forprosjektet Én innbygger – én journal høsten 2018 og konsulenter rolle i arbeidet før konkurransen ble utlyst, og i tiden fram til valg av leverandør.

Direktoratet leverte den 28. september 2020 en rapport med utfyllende opplysninger. Der konkluderes det med at reglene for offentlige anskaffelser har blitt overholdt ved avrop på rammeavtalene for IKT-konsulenttjenester. Direktoratets gjennomgang viser at de aktivitetene som eksterne konsulenter har bidratt med, var innenfor rammene av gjeldende konsulentavtaler. Konsulentene deltok ikke, ifølge direktoratet, på noen måte i utarbeidelsen av konkurransegrunnlaget for anskaffelsen som ble gjennomført høsten 2018. Anskaffelsen ble håndtert utelukkende av ansatte i direktoratet, og planleggingsaktivitetene som ble utført tidligere samme høst, hadde ingen praktisk betydning for gjennomføringen av anskaffelsen.

Det er også blitt stilt spørsmål om åtte kalenderdagers – seks virkedager – tilbudsfrist utgjorde en tilstrekkelig tilbudsfrist for anskaffelsen høsten 2018. For å legge til rette for konkurranse ble kravene holdt på et nivå som de fleste av leverandørene på rammeavtalen kunne ha mulighet til å innfri. Det var ingen av leverandørene som ba om utvidet tilbudsfrist under anskaffelsen. Direktoratet opplyser også at flere av leverandørene opplevde at tilbudsfristen var tilstrekkelig. De leverandørene som deltok i arbeidet høsten 2018, hadde derfor, ifølge direktoratet, ikke en urimelig konkurransefordel på grunn av de aktivitetene de bidro med. Det var derfor heller ikke grunnlag for å utelukke dem fra konkurranse om nye konsulentoppdrag.

I forbindelse med redegjørelsen har direktoratet også innhentet en juridisk vurdering fra advokatselskapet Kluge. Kluges oppfatning er:

«Basert på de gjennomgåtte overordnede vurderinger er det vår oppfatning at direktoratet ved tildelingen av avrop 18/851 til PwC ikke har brutt anskaffelsesregelverket, verken fordi PwC skulle vært avvist som rådgiverinhabil i minikonkurranse, eller fordi direktoratet på annet vis har brutt grunnleggende anskaffelsesrettslige prinsipper».

Med andre ord støtter advokatfirmaet Kluge direktoratets vurdering av at det ikke foreligger brudd på anskaffelsesreglene. Også Helse- og omsorgsdepartementet har gått gjennom redegjørelsen og de juridiske vurderingene uten å finne holdepunkter for at det er skjedd lovbrudd i forbindelse med anskaffelse og bruk av konsulenter.

Representanten spør også om regjeringen vil ta initiativ til en ekstern gransking av direktoratets roller og praksis, med utgangspunkt i Akson. Direktoratets gjennomgang av anskaffelsen og bruk av konsulenter fra den 17. august og den 28. september gir, som sagt, ikke holdepunkter for mistanke om at det har skjedd lovbrudd i forbindelse med anskaffelsen og bruk av konsulenter.

Jeg er også kjent med at Riksrevisjonen har satt i gang en revisjon og oppfølging av forholdene knyttet til den anskaffelsen Direktoratet for e-helse ga til PwC i 2018. På nåværende tidspunkt ser jeg derfor ikke behov for å sette i gang en ekstern gransking av direktoratets roller og praksis med utgangspunkt i Akson-saken.

Når det er sagt, så mener jeg at direktoratets redegjørelse om bruk av konsulenter har vært viktig, både for departementets oppfølging og offentlighetens behov for informasjon. Det har også vært nyttig for et relativt nytt direktorat å gå gjennom egne rutiner for anbudsprosesser.

Jeg mener det er viktig at direktoratet nå lærer av gjennomgangen og gjør forbedringer i anskaffelsespraksis og rutiner for bruk av konsulenter i tråd med de foreslåtte anbefalingene som kom i redegjørelsen av 17. august 2020. Direktoratet selv peker på følgende forbedringspunkter, bl.a. etter dialog med de leverandørene som det er inngått rammeavtale med:

- Direktoratet skal vurdere endringer i rutinene for å styrke konkurransen mellom leverandørene ved avrop på rammeavtalene for IKT-konsulenttjenester.
- Direktoratet skal gjøre det lettere å identifisere om ressurser i prosjekter og team er innleide.
- Direktoratet skal i enda større grad besette sentrale roller i programmer og prosjekter med egne ansatte der det er mulig og hensiktsmessig.

Jeg vet at direktoratet nå er i full gang med å følge opp disse punktene. Jeg vil også følge opp direktoratets praksis og rutiner for anskaffelse og bruk av konsulenter i styringsdialogen. Dette framgår også av mitt svar til stortingsrepresentant Tellef Inge Mørland på spørsmål 2517 den 14. september 2020.

Kjersti Toppe (Sp) [16:21:39]: Det er jo noko med at ein må ha tillit til helsemyndigheitene i landet. Eg trur det er fleire enn eg og Senterpartiet som reagerte på det som kom fram om Direktoratet for e-helse sin prak-

sis og si rolleforståing. Det var òg fleire som var urolege for at dette var eit brot på lov om offentlige anskaffelser. Så når eg høyrer på statsråden i dag, er det veldig mykje som er sjølvsgagt, i svaret. Vi er alle einige om at digitalisering er nødvendig, og at covid-19 har vist oss behovet for det, og vi er alle einige om at ein treng betre kommunale journalløysingar og samhandlingsløysingar.

Men det er jo ikkje det denne interpellasjonen går ut på. Eg kan ikkje forstå at departementet kunne la det gå så langt når ein ser på korleis Direktoratet for e-helse har utvikla seg. Sjølv om det viser seg at det ikkje er brot på lov om offentlige anskaffelser, sit eg igjen med spørsmål om regjeringa synest det faktisk er greitt slik direktoratet har utvikla seg – at ein må kjøpa kompetanse eksternt til å driva igjennom det som er nøkkelprosjektet her og no for direktoratet. Når eg les om korleis den eine konsulenten i møte med private og andre framstår som direktoratet sin mann, er det noko som absolutt ikkje er bra. Sjølv om ein ikkje kan seia at det er lovbrott, så er det ein ukultur i direktoratet, som eg meiner at statsråden burde ha rydda opp i.

Ein annan ting, som eg ikkje fekk svar på når det gjeld Akson, er kven som har tatt avgjerda når det gjeld Akson? Direktoratet for e-helse kunne ikkje svara på det. HOD har ikkje kunna svara på det. Finansdepartementet, som det vart vist til, kunne ikkje svara på det. Og dette vert jo brukt som eit argument for nettopp å unnlate høyring, der ein kunne fått kvalitetssikra dette prosjektet. Akson er drive fram av Direktoratet for e-helse, og i dag framstår begge med svekt tillit.

Statsråd Bent Høie [16:24:54]: Nei, Akson er ikke drevet fram av Direktoratet for e-helse. Akson er drevet fram av KS, kommunene og regjeringen som et veldig sterkt samarbeidsprosjekt. Da vi fikk utarbeidet den første eksterne kvalitetssikringen av konsept for Ën innbygger – Ën journal, var det et tydelig ònske fra KS om at regjeringen måtte gå vidare med utarbeidelse av ytterligere planer og kvalitetssikring av prosjektet. Det har også regjeringen fulgt opp, delvis finansiert av KS, og direktoratet har selvfølgelig hatt en sentral rolle i å gjennomføre disse oppdragene.

Det er en veldig sterk involvering fra kommunenes side i den sentrale styringsgruppen, der syv kommuner sitter rundt bordet. Dette forankres også vidare politisk, der jeg også har jevnlig møter med de politiske lederne i disse kommunene sammen med KS.

Det er veldig sjelden at man har et så stort digitaliseringsprosjekt der det er et så tett samarbeid mellom kommunene, de som har valgt og er en del av foregangskommunene, kommunenes egen organisasjon og regjeringen, også på det politiske nivå.

Nå er vi ved en veldig nyttig ny milepæl der Stortinget skal ta stilling til finansiering av programkostnadene for Akson vidare. Det betyr at neste år går man over i en fase der kommunene vil sitte i en enda sterkere styringsposisjon av hele prosjektet, men der staten selvfølgelig skal være med og bidra vidare – ikke minst med den kompetansen som bl.a. finnes i direktoratet. Men å framstille dette som et prosjekt som drives av et direktorat uten kontakt med virkeligheten, er så langt fra det som er virkeligheten som det går an å komme.

Mari Holm Lønseth (H) [16:27:23]: I dag møter pasientene en helsetjeneste der mulighetene som ligger i digitalisering, ikke er tatt fullt ut.

I møte med helsetjenesten er vi i stor grad selv bære- re av egen informasjon. Når en kommer til fastlegen etter en sykehusinnleggelse, er det som regel en selv som må huske informasjon om ens egen helsetilstand. For noen kan det være vanskeligere enn for andre. Om en er dement og skrives ut fra sykehus til sykehjem, kan det være vanskelig – om ikke umulig – å få videreformidlet livsviktig informasjon om en selv. Da blir man også pris- gitt støtte fra pårørende.

At de ulike delene av helsetjenesten ikke har gode nok systemer som snakker sammen, gir oss en større risiko for feilbehandling. Digitalisering kan bidra til å løse mange av de problemene. Hvis vi lykkes, vil det bety bedre behandling, og det vil bety bedre pasientsikkerhet. Digitalisering kan forhindre feil, det kan brukes til forskning og utvikling, og det kan ikke minst gjøre hverdagen vår enklere. Det er også grunnen til at regjeringen har store ambisjoner på e-helseområdet og jobber med prosjekter som f.eks. Akson journal og utvikling av ulike samhandlingsløsninger.

Flertallet av kommunene er også med på arbeidet. Kommuner som representerer om lag 65 pst. av innbyggerne utenfor Midt-Norge, har også signert en intensjonserklæring om å delta vidare i arbeidet.

Jeg synes også det er viktig at Sykepleierforbundet har sagt at det haster med å få Akson på plass. I et innlegg i Dagens Medisin i vår skrev Lill Sverresdatter Larsen:

«Vi mener at det haster. Nå må vi komme vidare fra diskusjon til handling og få på plass bedre digitale verktøy som vil komme pasienter, pårørende og helsepersonell til nytte.»

Nå skal usikkerhetsmomentene og svakhetene som ble avdekket i den andre kvalitetssikringen, gjennomgås og følges opp vidare, også i samarbeid med kommunene. Det er lagt opp til enda en kvalitetssikring, og det er også viktig for Høyre.

Jeg vil også si at jeg er enig med interpellanten i at vi skal ha et kritisk blikk på konsulentbruken i staten. Det

handler om at vi skal ta godt vare på skattebetalernes pengar og sørge for at de kommer folk til gode i form av gode velferdstjenester. Derfor er jeg også veldig glad for at helseministeren har vært tydelig på at Direktoratet for e-helse skal se på sine rutiner for bruk av konsulenter, og at direktoratet har forbedringspunkter rundt anskaffelser, som skal gjennomgå. Det er vi altså helt enige om. Men jeg vil også få kommentere Senterpartiets stadige saldering av sitt budsjett med kutt i konsulentbruken i staten. For med Senterpartiets alternativ ville man i realiteten ha måttet velge ett av to: Enten hadde vi måttet ansette konsulentene «in house» i staten, slik at de kunne ha tatt seg av utviklingen av et utrolig viktig arbeid for bedre behandling av norske pasienter, eller så hadde man kunnet si nei til en e-helsesatsing, som ville bety mye for pasientsikkerheten. Det ville ha vært et tilbakesteg for moderniseringen av offentlig sektor, men først og fremst ville det ha vært et tilbakesteg for pasientene, som trenger at man tar tak i gamle digitale løsninger som ikke gir oss den pasientsikkerheten vi trenger.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Nicholas Wilkinson (SV) [16:31:43]: Bare i e-helse-direktoratet har konsulentbruken kostet en halv milliard kroner i 2019. Vi må stoppe den elleville konsulentbruken i staten. I 2012 sa Høie at det var for stor bruk av konsulenttjenester når det var nesten én milliard kroner til konsulenttjenester i alle helseforetakene til sammen. I bare ett direktorat, som Høie styrer, e-helse-direktoratet, har de brukt 1,2 mrd. kr til konsulenter fra 2016 til 2019. Hva vil Høie si nå? Regjeringens jobb er å kontrollere bruken av våre velferdskroner. Informasjon fra departementet viser at regjeringen ikke har gjort jobben for å kontrollere bruken av konsulenter.

Aftenposten har fortalt om hvordan Direktoratet for e-helse gjennom flere år har latt en av deleierne i konsultentselskapet PwC få styre arbeidet med et av statens største e-helseprosjekter, Akson, og opptre som byråkrat utad. Dersom et direktorat lar et konsultentselskap både lage anbud og gjøre mediehandtering for egen vinning, er det ikke bare sløsing med fellesskapets pengar, men også alvorlig misbruk av makt og tillit. Arbeidet i direktoratet har gitt PwC enorme inntekter, og eksperter omtaler det som problematisk rolleblending og brudd på anskaffelsesregelverket.

Direktoratet for e-helse skal bygge opp et sterkt fagmiljø på e-helseområdet. Faste, hele stillinger som blir værende i direktoratet, vil styrke kompetansen. Private konsulenter kan bidra med spisskompetanse en virksomhet ikke selv har, men de tar kompetansen med seg ut av virksomheten når de har utført sitt oppdrag. Ved å

satse så ensidig på bruk av private konsulenter har ikke direktoratet på en god måte forvaltet sitt samfunnsansvar med å bygge opp et sterkt fagmiljø på e-helseområdet. Dette er statsrådets ansvar. Det er regjeringens ansvar. Og de har ikke gjort jobben sin.

Kjersti Toppe (Sp) [16:35:41]: Takk til dei to som deltok i debatten. Dette er ei sak som ein kjem tilbake til igjen under behandlinga av statsbudsjettet, der Akson ligg inne. Eg er einig med representanten Wilkinson i at det er pussig å høyra at regjeringspartiet Høgre i dag er den fremste forsvararen av konsulentbruken i staten. Senterpartiet er ikkje 100 pst. imot at ein nyttar seg av eksterne konsulentar, men det går på omfanget av dette og at dei har ei så sentral stilling i direktoratet i eit prosjekt som er hovudprosjektet deira her og no.

Målet med å oppretta direktoratet var at vi skulle få eit fagdirektorat. Dersom nokon i 2016 hadde sagt at direktoratet skulle bruka ein halv milliard kroner på å leiga inn eksterne konsulentar, trur eg kanskje fleire enn Senterpartiet hadde vore skeptiske til å oppretta dette direktoratet, og det er det denne debatten til dels handlar om.

Eg har enno ikkje fått svar frå statsråden på spørsmålet om av kven og kva tid avgjerda om Akson, altså den løysinga, vart tatt, for etter utgreiingsinstruksjonen må det vera gjort dersom ein skal unnlata høyring. Regjeringa har ikkje vilja senda dette på ei ekstern høyring for kvalitetssikring, slik som utgreiingsinstruksjonen seier. Eg synest eg kan få svar på kva tid vedtaket om Akson er gjort, av kven, og kvar dette er journalført.

Så er det tatt opp av statsråden at Akson no er drive fram av kommunane. Det vert òg ei omskriving av den faktiske situasjonen. Det er klart at dette er journalprosjekt som skal skje i kommunane, og kommunane er sjølv sagt interesserte. Den kommunen finst vel ikkje som ikkje er interessert i å få betre journalløysingar og samhandlingsløysingar med spesialisthelsetenesta, men derifrå til å seia at alle forpliktar seg til Akson, er ei overdriving. Eit fleirtal har skriva under på ein intensjonsavtale, men i forarbeidet til den, informasjon til kommunestyra, står det presisert at dette er ingen forpliktning, det kjem i andre omgang. Så da får vi sjå, men dette er eit ansvar som regjeringa ikkje kan gå vekk frå, og ein burde i det minste kunna gått inn for ei ekstern kvalitetssikring.

Statsråd Bent Høie [16:39:01]: For det første er det sånn at historien som Toppe framstiller når det gjelder svarene fra Dagens Medisin om det spørsmålet hun tok opp, stopper rett før svarene ble gitt både av Finansdepartementet og av Helse- og omsorgsdepartementet, så de svarene kan også representanten lese der.

Ellers er det sånn at dette er et prosjekt som utover støtte fra Sykepleierforbundet også har veldig sterk støtte hos pasientene, bl.a. hos FFO. Jeg har ikke på noe som helst tidspunkt sagt at de 186 kommunene som har skrevet under på intensjonsavtalen, har forpliktet seg. Det ville vært på et for tidlig tidspunkt. En rekke spørsmål som skulle besvares videre i programprosessen knyttet til Akson, vil være viktige spørsmål for kommunene å få svar på før de eventuelt inngår forpliktende avtaler. Men som det også ligger i statsbudsjettforslaget, legger regjeringen til grunn at kommuner som representerer minimum 55 pst. av innbyggerne i Norge, utenom Midt-Norge, skal gå inn for mer forpliktende avtaler før en går til anskaffelse av Akson. Men det vil være kommunene selv som anskaffer Akson.

Dette er jo oppgaver som må løses, utviklingen av bedre digitale løsninger er oppgaver som må løses. Senterpartiets alternativ var ikke å opprette Direktoratet for e-helse. Det betyr at en underavdeling i Helsedirektoratet skulle ha gjort denne jobben videre. Det hadde ført til et betydelig større behov for innleie av konsulenter, for da hadde en ikke bygd opp en egen organisasjon som hadde denne kompetansen. Så det representanten Topp sier, at de sto for et annet alternativ som ville innebåret færre konsulenter, er feil. Nei, sannsynligvis ville Senterpartiets alternativ ha innebåret at dette prosjektet i enda større grad hadde vært avhengig av konsulenter og innleid ekspertise, og i mindre grad vært styrt av et direktorat som har det som sin kjernekompetanse.

Det er utrolig viktig at en holder en høy framdrift i dette arbeidet. Det er stort behov for å løse disse utfordringene i kommunene. Pasientene opplever hver eneste dag utfordringene med at vi ikke har gode nok sammenhengende digitale løsninger, det gjør også de som jobber i tjenestene og kommunene. Ikke minst for en del av de mindre kommunene er det helt avgjørende at vi gjør dette sammen, kommunene og staten sammen. Jeg synes det er ganske betegnende at den første kommunen som underskrev intensjonsavtalen, var Utsira, landets minste kommune. Det er helt åpenbart at for en slik kommune vil dette være en oppgave som er helt umulig å løse på egen hånd.

Presidenten: Debatten i sak nr. 11 er dermed avsluttet.

Sak nr. 12 [16:42:06]

Interpellasjon fra representanten Sveinung Stensland til helse- og omsorgsministeren:

«Målet med fritt behandlingsvalg er mer valgfrihet for pasientene, reduserte ventetider og å stimulere de offentlige sykehusene til å bli mer effektive. Stadig flere

benytter seg av ordningen for å få lavere ventetider og valgfrihet, også under koronapandemien. Økningen viser at ordningen er til god nytte, også under pandemien. Gjennom fritt behandlingsvalg får private leverandører som tilfredsstillt bestemte krav, mulighet til å yte spesialisthelsetjenester mot betaling fra staten. Ordningen ble innført av hensyn til pasientene, for å redusere ventetiden og utnytte ledig kapasitet. Om lag 50 leverandører er godkjente for fritt behandlingsvalg, og bare i første tertial 2020 benyttet nærmere 6 000 pasienter seg av ordningen. Hva vil statsråden gjøre for å videreutvikle fritt behandlingsvalg slik at enda flere pasienter kan dra nytte av ordningen, uavhengig av koronapandemien?»

Sveinung Stensland (H) [16:43:10]: Fritt behandlingsvalg er omstridt, i den forstand at enkelte partier ser på ordningen som et problem som må avskaffes. Når en ser på deltakelsen i debatten, kan det ikke stikke så dypt, for det er ingen rød-grønne partier – som bruker så mye energi i debatten på å fortelle hvor ille fritt behandlingsvalg er – som tar seg bryet med å delta når jeg inviterer til en debatt om nettopp fritt behandlingsvalg. Jeg mener det er god grunn til å diskutere fritt behandlingsvalg, men da med utgangspunkt i at vi må ha mer av det, for flere grupper og flere pasienter. Mens enkelte tar til orde for avvikling, mener jeg altså at pasientene blir taperne ved avskaffelse av fritt behandlingsvalg.

Alle skal få muligheten til å være sjef i eget liv, spesielt når livet er vanskelig. Fritt behandlingsvalg er til for pasientene, og vi må forvalte denne ordningen vel. Hvis ikke settes det offentlige samarbeidet med de private og åpenhet om kvaliteten i tjenestene på spill. Pasientene blir taperne.

Det er fem år siden regjeringen innførte fritt behandlingsvalg. Siden da har rundt 40 000 benyttet seg av friheten til å velge et annet tilbud enn det offentlige. Pasienter som har trengt behandling innen psykisk helsevern, rusbehandling, rehabilitering og noe annen sykehusbehandling, har fått nytte av denne ordningen. Og jeg ønsker som sagt å få utvidet ordningen, slik at vi tar i bruk den ledige kapasiteten og får ned ventetidene enda mer.

Fritt behandlingsvalg har reddet liv og gjort at vi har kunnet behandle flere. Enkelte partier har gitt inntrykk av at fritt behandlingsvalg gir private fritt frem til å etablere seg på det offentliges regning. Det er helt feil. Det er det offentlige selv som bestemmer hvilke diagnoser og hvilke pasientgrupper som skal inn i ordningen, og hva de private skal få betalt for behandlingen.

Det er viktig at helsekøene går ned, men det er minst like viktig at pasientene får rett til å velge behandling som virker for seg. Høyre vil også gi flere av landets eldre

og deres pårørende frihet til å velge hvilke omsorgstilbud som best møter deres behov. Det skal vi gjøre gjennom å innføre et regelverk som kommunene kan bruke for å åpne for valgfrihet i eldreomsorgen, og gjennom å innføre bytterett for dem som er misfornøyd med tjenesten de får i dag.

Det å ha muligheten til å bytte, ikke bare klage, gir en dør ut av situasjoner som kan ha blitt fastlåst, eller der misnøyen med den tjenesten en får, kan ha vært langvarig, uten å ha blitt tatt tak i av det offentlige tilbudet. Og det er en frustrasjon blant mange. Der de bor, har de et tilbud, det er den kommunen de bor i. Hvis de ikke tar imot det, får de ingenting. Det samme gjelder også hvis en er fullstendig avhengig av det offentlige sykehuset og ikke har noe annet sted å gå. Da er det en verdi i seg selv å ta vare på den valgfriheten.

Retten til selv å påvirke hvor og hvordan en skal bli behandlet, og muligheten til å velge bort det en er misfornøyd med, har blitt en skillelinje mellom høyre- og venstresiden i norsk politikk, og den har vokst seg større for hvert år som har gått. Valgfrihet er viktig for pasientene. Det er viktig for dem som vil ha mulighet til å dusje hver dag i stedet for én gang i uka, slik som Torill Buer nå kan, etter å ha brukt sin valgfrihet. Det er viktig for dem som trenger hjelp i hjemmet hver tredje uke, ikke bare hver fjerde uke, slik det ble i Tromsø etter at fritt behandlingsvalg ble avvirket der. Det er viktig for mennesker som Steffen André Gamst Pedersen fra Tromsø, som lider av en alvorlig og invalidiserende muskelsykdom og er koblet til respirator dag og natt, som med sitt private tilbud følte seg bedre ivaretatt enn det han gjorde med det kommunale tilbudet. Det er også viktig for mennesker som Steffens mor, som var sliten etter å ha vært tilgjengelig døgnet rundt og endelig følte seg trygg på at sønnen fikk nok hjelp. Dessverre mistet Steffen det tilbudet da en rekommuniserte tilbudet i Tromsø.

I Høyre anerkjenner vi utfordringen vi står overfor i tiden som kommer. Det er gode grunner til å ha både ideelle og andre private aktører som en del av velferds- miksen. En av styrkene til privat sektor er at de raskt kan stille kapital og kapasitet til rådighet. Allerede fra 2030 anses det at vi blir 60 000 nye mottakere av kommunale omsorgstjenester, så da må en sørge for at det finnes alternativer.

Den beste medisinen mot et todelt helsevesen er at alle får velge. Uten fritt behandlingsvalg og valgfriheten i omsorgstjenestene er det kun de med tykk lommebok som kan velge. Dersom venstresiden forbyr private i den offentlige velferden, vil ikke de private forsvinne, men vi vil få en todelt helsetjeneste som vil bli forsterket av lengre ventetider. Høyre vil at alle skal få velge selv, ikke bare de som kan betale for det.

Målet med fritt behandlingsvalg er mer valgfrihet for pasientene, reduserte ventetider og å stimulere de offentlige sykehusene til å bli mer effektive. I dag er det 50 godkjente leverandører, og bare i første tertial i år benyttet nærmere 6 000 pasienter seg av ordningen.

Så da er jeg spent på svaret fra statsråden på hva han vil gjøre for å videreutvikle fritt behandlingsvalg, slik at enda flere pasienter kan ha nytte av ordningen.

Statsråd Bent Høie [16:48:22]: Regjeringen innførte fritt behandlingsvalg-ordningen i 2015. Målet med ordningen er mer valgfrihet for pasientene, reduserte ventetider og å stimulere de offentlige sykehusene til å bli mer effektive.

Vi valgte å sette pasienten i fokus – istedenfor systemet. Vi vet at pasientene er mer opptatt av å få den hjelpen de har behov for, og at den er offentlig finansiert, enn hvem som gir dem hjelpen. Dette tar vi på alvor.

Regjeringens mål er å skape pasientens helsetjeneste. Et godt samarbeid mellom det offentlige og private kan bidra til innovasjon, mangfold, kvalitet og valgfrihet i tjenestetilbudet. Dette er sentrale elementer i pasientens helsetjeneste. Bruk av private aktører har vært og er et viktig virkemiddel for å nå dette målet.

Under forrige regjering så vi lengre ventetider, samtidig som ledig kapasitet hos private ikke ble forsøkt utnyttet og kun var tilgjengelig om man selv betalte eller hadde helseforsikring. Denne regjeringen har gitt pasientene rett til å velge behandling hos godkjente private, mens regningen tas av det offentlige. Pasientene slipper dermed å tegne helseforsikring eller betale av egen lomme for å benytte seg av disse tilbudene. Når det står folk i kø hos det offentlige, samtidig som vi vet at private aktører har ledig kapasitet, er det ansvarsløst ikke å benytte seg av den ledige kapasiteten. Alternativet er at de private bare er for dem som har de feteste lommenebøkene.

Over 40 000 pasienter har benyttet seg av fritt behandlingsvalg-ordningen og kommet raskere til helsehjelp enn de ellers ville ha gjort, eller fått behandling hos den institusjonen som de selv mener har det tilbudet som passer dem best. Gjennomsnittlig ventetid i spesialisthelsetjenesten er redusert med to uker siden 2013. I tverrfaglig spesialisert rusbehandling er ventetidene halvert, fra 67 til 33 dager. Mennesker med behov for psykisk helsevern eller rusbehandling har særlig stor verdi av å komme raskt til behandling. Det er også for mange av disse pasientene viktig at det er et stort mangfold av tilbud, at det har en verdi i seg selv. Derfor sørget vi for at disse tjenestene var inkludert i fritt behandlingsvalg-ordningen fra starten, i 2015. Senere har vi utvidet ordningen til å omfatte flere somatiske tjenester og rehabiliteringstjenester.

Helsedirektoratet har ansvar for å gi råd om hvilke tjenester som skal inngå i ordningen. De gjør dette på bakgrunn av innspill fra hovedorganisasjonene, pasient- og brukerorganisasjonene og egne vurderinger. Helsedirektoratet skal også innhente innspill og synspunkter fra helseregionene, med vurderinger av de konkrete konsekvensene for spesialisthelsetjenesten av å innføre tjenester i ordningen. Det er bl.a. for å identifisere risiko for at innføring av tjenester vil svekke den øvrige spesialisthelsetjenestens evne til å oppfylle sine oppgaver.

Det er regjeringens ambisjon å utvide fritt behandlingsvalg-ordningen ytterligere, slik at flere pasienter får større valgfrihet og kortere ventetider. Vi tar sikte på å fase inn flere rehabiliteringstjenester og eventuelt andre tjenester i ordningen i løpet av første halvår 2021.

Alle pasienter som benytter seg av fritt behandlingsvalg, er blitt vurdert til å ha rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten. Den vurderingen må gjøres i den offentlige tjenesten eller hos private som har myndighet til dette fra helseregionene. Det er derfor feil at ordningen utarmer den offentlige helsetjenesten, slik noen påstår. Bruken av ordningen reflekterer behovet for tjenester. Målet har aldri vært at flest mulig pasienter skal benytte seg av fritt behandlingsvalg, men at ventetiden skal reduseres, og at pasientene skal kunne velge behandlingssted. Pasientene velger seg til et annet behandlingssted dersom de ikke er fornøyd med ventetiden, f.eks. på sitt lokale sykehus. Da må også sykehuse- ne anstrenge seg for å være mer attraktive for pasientene. Fritt behandlingsvalg handler ikke om hvem som utfører tjenesten, om det er en offentlig eller en privat institusjon. Det handler om å sikre at alle pasienter har en valgmulighet, og at de kan oppleve korte ventetider og få god og forsvarlig behandling uten å måtte tegne en helseforsikring eller betale for dette av egen lomme.

Regjeringen har som mål å ta i bruk alle gode krefter for å sikre at befolkningen får tilgang til gode og likeverdige helse- og omsorgstjenester.

Sveinung Stensland (H) [16:53:19]: Takk til statsråden for et fyldig svar. Jeg kunne tenkt meg at vi også diskuterte – men det passer gjerne ikke å gjøre her – hva en kunne gjøre for å få flere til å bruke tjenesten sånn som den fremstår akkurat i dag. Jeg er overbevist om at enkelte takster kan være satt så lavt at det ikke er interessant for noen å tilby dette, og kanskje en da kunne fått flere som venter kortere gjennom en sånn ting.

Jeg vil også oppfordre statsråden til å ha et blikk på de diagnosene som ikke blir brukt, om det kan være andre ting enn økonomi, og at de kanskje ikke passer så godt inn i ordningen – at en har et kritisk blikk på det som er tatt inn i ordningen, samtidig som en utvider

ordningen. Jeg mener, som jeg sa i mitt innledende innlegg, at flere pasientgrupper burde få plass i tjenesten.

Så er det en del misforståelser. Blant annet ble jeg møtt i et avisinnlegg med at ved fritt behandlingsvalg kunne pasienter bli tvunget til å reise til en annen del av landet for å få behandling. Men det er jo å snu ting på hodet. Det det handler om, er at hvis det passer for en selv, kan en reise et annet sted og få behandling. Noen får da tilbud om operasjoner nesten på en dags varsel for enkelte diagnoser, f.eks. innenfor øyefeltet.

Jeg vil takke statsråden for et godt svar og skulle gjerne sett at de som var mot ordningen, kom her og fortalte hva de var imot, så vi kunne fått en skikkelig og meningsfull debatt om det i denne salen og ikke preget av en ganske karikert debatt i media.

Statsråd Bent Høie [16:55:14]: Dette bærer mer preg av et partimøte enn en stortingsdebatt!

Men jeg er enig med representanten i at noe av det viktigste vi må gjøre, er å gjøre ordningen bedre kjent. Det er klart at det fortsatt er mange pasienter som ikke er klar over de gode rettighetene som faktisk finnes. Pasientene trenger ikke å forholde seg til om valgmulighetene er knyttet til den ene eller den andre finansieringsordningen. Alle som tilbyr tjenester der det offentlige betaler, er tilgjengelige på nettstedet velgbehandlingssted.no under helsenorge.no. Der vil en ha stor mulighet til å velge. En kan da velge med utgangspunkt i ventetid, hvis det er det som er viktig, men en kan også velge ut fra at disse stedene har litt ulik profil, litt ulikt tilbud, eller ut fra geografi, at det er noen som passer bedre enn andre.

Det er ingen som stiller spørsmål ved hvorfor en velger det en velger, dette er en rettighet en nå har som pasient. Fritt behandlingsvalg er en del av pasientrettighetsloven. Det betyr at de partiene som går til valg på å ta vekk fritt behandlingsvalg, går også til valg på å svekke pasientenes lovmessige rettigheter i Norge i dag.

Det er også sånn at vi ønsker å utvide ordningen. Jeg sier at vi i løpet av første halvår 2021 iallfall ønsker å utvide ordningen til flere områder innenfor rehabilitering, men det er også nødvendig å se på ytterligere utvidelse av det.

Representanten tar også opp en av utfordringene med ordningen, at det er noen forhold som er løftet inn i ordningen, som det ikke er tilbydere på. Det er direktoratet som kontinuerlig må vurdere om de prisene de setter, treffer med hensyn til det som er reelt. Prisene i denne ordningen som det offentlige betaler, skal være lave. Det er et poeng i seg selv. Dette skal ikke motivere f.eks. private aktører til ikke å levere anbud når det offentlige også kjøper gjennom anbud, men det skal allikevel selv-

følgelig være mulig å drive med de prisene som er. Dette er det direktoratet som gjør en faglig vurdering av.

Jeg ser at i den offentlige debatten er det noen som mener at denne ordningen svekker helsetjenesten og tapper den for penger, men det er også å snu saken på hodet. Disse behandlingene betaler det offentlige en lavere pris for enn det en gjør ellers, og det betyr at hvis disse oppgavene skulle blitt løst på de offentlige sykehusene eller hos private en har avtale med gjennom tilbud, ville sannsynligvis kostnaden for det offentlige for å få gjennomført akkurat det samme vært høyere enn det den er nå.

Jeg vil bare slå et slag for helsenorge.no og Velg behandlingssted, og jeg tror mange vil bli positivt overrasket over hvilke muligheter som ligger der.

Erlend Larsen (H) [16:58:31]: Ikke alle i helsevesenet ønsker å arbeide i det offentlige. Ikke alle pasienter finner den beste behandlingen i det offentlige helsevesenet. Vi mennesker er ikke like. Derfor skal vi ha et mangfold av tilbud, et mangfold som står i et rimelig forhold til landets størrelse. Private tilbud og andre behandlingsmetoder betyr ikke at det er noe galt med det offentlige tilbudet; det betyr bare og bekrefter bare at vi mennesker er ulike, og at vi i noen tilfeller trenger ulike typer behandling.

Mangfold er berikende, innovativt og utfordrer det bestående, og det er med på å gi pasientene raskere behandling. 25 000 pasienter har fått raskere behandling som følge av fritt behandlingsvalg. Det er 25 000 familier som har fått en lettere hverdag, og et stort antall bedrifter og organisasjoner som har fått en viktig medarbeider tilbake i sine rekker.

Fritt behandlingsvalg utnytter våre samlede ressurser på en langt bedre måte enn det offentlige helsetilbudet klarer. Vi vet at private helsetilbud som har spesialisert seg innenfor f.eks. øre-nese-hals, behandler langt flere pasienter per dag enn tilsvarende tilbud ved offentlige sykehus.

Vi vet også at det offentlige tilbudet ikke passer for alle rusmisbrukere. Flere av de private alternativene drives av tidligere rusmisbrukere som har opplevd rusen, som har kjent på kroppen hvor vanskelig det er å gjennomføre avrusning. For noen rusmisbrukere har det derfor en bedre virkning å bli med på de tre måneder lange gå- og seilturene til stiftelsen Veien Ut enn å følge det offentlige tilbudet. Det finnes mange flere eksempler.

En viktig forutsetning for oss i Høyre er at uansett om en pasient tar behandling i det offentlige helsevesenet eller hos private, er det fellesskapet som skal betale behandlingen. Et offentlig finansiert helsevesen er grunnbjelken i det norske helsevesenet.

Det skremmer meg at de røde partiene vil ta bort fritt behandlingsvalg. Vi vet at fritt behandlingsvalg er en viktig årsak til at vi har kortet inn på sykehuskøene. Fra regjeringsskiftet for syv år siden til koronaen kom til Norge, gikk gjennomsnittlig ventetid ned med 13 dager.

Å si nei til fritt behandlingsvalg er det samme som å si ja til lengre køer, mer smerte hos pasientene og lengre perioder utenfor arbeidslivet, med andre ord en situasjon slik den var før regjeringsskiftet for syv år siden. Et godt samvirke mellom vårt offentlige helsevesen og de omkring 50 små private aktørene er det som tjener pasientene best. En viktig forskjell på de røde partiene og på oss i Høyre er at vi vil bruke og samordne alle tilgjengelige ressurser for å gi mennesker behandling så raskt som mulig.

Vi har en god offentlig helsetjeneste i Norge. Det skal fortsatt være kjernen i vårt helsesystem.

Sveinung Stensland (H) [17:01:12]: For å oppsummere kan i hvert fall vi som har deltatt i debatten, være enige om følgende: For hver pasient som bruker fritt behandlingsvalg, går helsekøene ned, for hver pasient som bruker fritt behandlingsvalg, blir ventetidene kortere, og for hver pasient som bruker fritt behandlingsvalg, sparer samfunnet helseutgifter. Det er faktisk rimeligere, for takstene er lavere.

Når det gjelder takstene, vil jeg gjerne at helseministeren tar med seg følgende tilbake til sine folk: Når takstene er så lave at ingen bruker tjenesten, må en se om taksten er riktig, eller om en i det hele tatt skal ha takst på det feltet, for vi trenger leverandører for at dette skal fungere.

Når det gjelder det å gjøre ordningen kjent, får vi god hjelp av de rød-grønne, som forteller hvor fæl denne ordningen er. Men hvis vi fortsetter å fortelle vår historie – som er sannheten, at fritt behandlingsvalg er et gode for pasientene, at det gir mer valgfrihet og sikrer et mangfold – tror jeg de fleste vil ta det i bruk når de selv trenger hjelp fort.

Presidenten: Debatten i sak nr. 12 er da avsluttet.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

